

Universitätsbibliothek Wuppertal

Handlexikon zu Cicero

Merguet, Hugo

Leipzig, 1905

A

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-2871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-2871)

A: sus rostro si humi A litteram impresserit; div I, 23.

a, ah! ach! a te infelicem! rep I 59.

a, ab, von, von — her, aus, seit, auf Seiten, in Bezug auf, an; ut iam nescias „a“ne verum sit an „ab“ an „abs“; orat 158. vgl. **af.** — I. nach Verben (vgl. **abalieno, abduco** u. f. m.): ea benivolentiam abalienant ab iis; de or II 182. legiones abducis a Bruto; Phil X 6. abeamus a fabulis; div II 22. a proposito aberramus; fin V 83. quae non abhorrent ab hominum moribus; de or I 219. iudicabit Alexandriam regis esse, a populo Romano abiudicabit; agr II 43. quod (Demosthenes) se ab hoc dicendi genere abiunxerat; A II 1, 3. nihil se ab A. Caecina posse abradere; Caecin 19. si (eum) natura a parentis similitudine abriperet; Ver V 30. tunicam eius a pectore absceidit; Ver V 3. ut neque a Fannio iudicio se absolvat; Q Rosc 36. neminem a congressu meo ianitor absterruit; Planc 66. qui abstinet se ab iniuria; fin II 71. a corpore animus abstractus; div I 66. abest a sapiente aegritudo; Tusc III, 21. neque ulla re longius absumus a natura ferarum; of I 50. procul aberam ab re ipsa et a locis; ep III 5, 4. a ratione ad humanam figuram quo modo accedis? nat I 89. se a me bis salutem accepisse; dom 134. ut maiores nostri ab aratro adduxerunt Cincinnatum; fin II 12. (tabellarius) attulit et ab eo (Bruto) et a Cassio; A XV 5, 1. cum iste a Syracusanis, quae ille calamitosus dies reliquerat, ademisset; Ver IV 151. quos (honores) a populo Romano adeptus est; Cluent 118. qui hunc minorem Scipionem a Paulo adoptavit; Bru 77. quod a maioribus nostris foedere adsequi non potuerunt; Ver V 51. advolabat ad urbem a Brundisio homo; Phil V 42. ut alienes ab eis auditorum voluntatem; inv I 24. quaestorem a sua frumentaria procuratore senatus amovit; har resp 43. cuius procurator a praetore tribunos appellare ausus sit; Quinct 64. quae (denicales) a nece appellatae sunt; leg II 55. hunc a tuis [aris] ceterisque templis, a tectis urbis ac moenibus arcebis; Catil I 33. cum ab aratro arcessebantur, qui consules fierent; Sex Rosc 50. sacra a Graecis ascita; Ver V 187. cuius furorem deos immortales a suis aris atque templis aspernatos esse; Cluent 194. rapiebat et asportabat, quantum a quoque volebat, Apronius; Ver III 29. si aliquid a comitiis audierimus; A III 14, 2. ab Hispaniis iam audietur; A X 12, 2. avulsus a meis; dom 145. quis potest esse tam aversus a vero? Catil III 21. M. Antonii conatus avertere a re publica; Phil VI 18. signa ab Heio e sacrario Verres abstulit; Ver IV 7. quod me a maestitia avocas; A XII 37, 4. a te mihi omnia honesta ceciderunt; Q fr I 3, 1. quin is ab Siculis pecunias cepit; Ver II 119. constituendi iuris ab illa summa lege capiamus exordium; leg I 19. ab auditorum persona benivolentia captabitur; inv I 22. ut a servitio caveremus; har resp 25.

illud a me novum cognoscetis; Ver pr 55. multi magnas pecunias ab invitis civitatibus coegerunt; Ver III 218. a certis cohibes adsensum; Ac II 94. benivolentia quattuor ex locis comparatur: ab nostra, ab adversariorum, ab iudicum persona, a causa; inv I 22. a quibus comperit . . . ; Ver II 59. tu ab eorum oculis aliquo concederes; Catil I 17. ille tantum amorem sibi conciliarat a nobis; Arch 17. ab iis artibus se ad scribendi studium contulit; Arch 4. valetudinem tuam iam confirmatam esse et a veteri morbo et a novis temptationibus gaudeo; A X 17, 2. qui ab iure ad ferrum confugerit; Caecin 93. si Italia a dilectu, urbs ab armis numquam esset conquietura; Milo 68. scuta si quando conquiruntur a privatis; Ver IV 52. Pompeium a Brundisio conscendisse; A IX 14, 3. quantam sitis a populo Romano laudem consecuti; Phil V 2. Canius contendit a Pythio, ut venderet; of III 59. cum a praesenti supplicio tuo continuit populus Romanus se et repressit; Ver V 74. ab amicissimis civitatibus legationes convenisse; Ver pr 7. ut (sapientia) homines a consuetudine subito converteret; inv I, 3. cum (senatus) nihil a superioribus decretis decesserit; Scaur 39. nihil tam facile quam multitudo ab tristitia et saepe ab acerbitate commode et hilare dicto deducitur; de or II 340. me magna pecunia a vera accusatione esse deductum; Ver I 17. ut tu Italiam et ab armatis hostibus et ab occulta coniuratione defenderes; ep V 2, 1. rem a subselliis ad rostra detulit; Cluent 111. si plane a nobis deficiis; ep VII 12, 2. qui semel a veritate deflexit; Q Rosc 46. cuius utinam filii ne degenerassent a gravitate patria! prov 18. si qui me introire prohibuerit, non ex eo, sed ab eo loco me deiecerit; Caecin 87. qui illam a re publica pestem depellere cupiebant; Muren 52. quam multorum hic vitam est a L. Sulla deprecatus! Sulla 72. (Stoici) desciscunt a natura; fin IV 43. se ab eo ipso illos duo libros descripsisse; Ac II 11. ab Chrysippo nihil magnum desideravi; rep III 12. boni multa ab eo (Pompeio) desiderant; Q fr II 4, 5. Gabinium a senatu desperasse; Piso 12. nihil isti adolescenti neque a natura neque a doctrina deesse sentio; de or III, 229. quos ab inconstantia gravitas deterret; dom 4. voluptates maioris partis animos a virtute detorquent; of II 37. in plerisque (locis communibus) fortasse ab auctoritate iuris consultorum et contra auctoritatem dici oportebit; inv II 68. qui ab scripto diceret; inv II 142. non modo dicendi ab reo, sed ne surgendi quidem potestas erat; Cluent 93. a vitio dictum vituperari; fin III 40. cum diducaris ab eo, quicum libentissime vixeris; inv I 109. homines hoc uno plurimum a bestiis differunt, quod rationem habent; fin II 45. vera a falsis, veri similia ab incredibilibus diiudicare et distinguere; part or 139. opera mea Pompeium a Caesaris amicitia esse diiunctum; Phil II 23. quod a Vibone discissimus;

A III 4. id a Platone philosophiaque didiceram; div II 6. ne ab aliorum iudiciis discrepent; Cluent 60. disiungo: j. diiungo. quidam multum a me dissentientes; Phil I 31. te a iudicio nostro dissidere; ep XII 17, 2. distinguo: j. diiudico. quantum (luna) distet a sole; div II 91. distractus a meis; Sest 145. a quibus (rebus) nos divulsi esse non possumus; Q fr I 1, 15. se a me quodam modo dare; A V 21, 11. est sermo a tali quodam ductus exordio; Tusc II 10. ut (Ser. Galba) egrederetur a proposito ornandi causa; Bru 82. multa ab ipso Publico elici (possunt); A II 22, 4. a multis eligere homines commodissimum quidque; inv II 5. ab invito emere iniuriosum esse; agr I 14. cum mihi denuntiatio esset a tuis ire aliquem; ep XII 18, 1. a quo pecuniam grandem eripueras; Ver IV 37. si potuisset ipsum ab inferis excitare; Milo 79. quae (disciplinae) virtutem a summo bono excludunt; fin III 36. quo facilius id a te exigam; de or II 128. oportet ab adversarii dicto exordiri; inv I 25. a Flacco Lentuli poenae per vos expetuntur; Flac 95. adhuc (frater) nihil a L. Egnatio expressit; A X 15, 4. coepi velle ea Trebatium expectare a te, quae sperasset a me; ep VII 5, 1. mancipis a civitatibus pecunias extorsentur; Ver III 175. ipsa causa hanc a me orationem flagitavisset; Sulla 35. quae (divinandi genera) a libera mente fluere viderentur; div II 101. illa ut a crudelissimo hoste fugisset; Cluent 189. habebat (Scaurus) hoc a natura ipsa, quod a doctrina non facile posset; Bru 112. a suo familiarissimo L. Metello iudicium ex edicto non potest impetrare; Ver III 152. aut a narratione incipiemus aut a lege aut ab aliqua firmissima ratione nostrae dictionis; inv I 21. quae inter nosci a falsis non possunt; Ac II 22. ab hac contentione disputationis animos nostros curamque laxemus; de or III 230. si pater familias uxori ancillarum usum fructum legavit a filio; Top 21. Antonii edictum legi a Bruto; A XVI 7, 7. hunc ego a Caesare liberavi; ep XIII 52. a quo (Socrate) haec omnis philosophia manavit; Tusc III 8. quid est, quod ab eo non metuas? A VII 13, 1. epistulas ad familiares missas a Corintho; A XIII 6, 4. quoniam a viris virtus nomen est mutuata; Tusc II 43. invenietis id facinus natum a cupiditate; Ver II 82. quasi (Hyades) a subus essent, non ab imbribus nominatae; nat II, 111. si praetor dedit, ut est scriptum, a quaestore numeravit, quaestor a mensa publica; Flac 44. quid optamus a dis immortalibus? nat I 122. ut a corpore ordiar; fin V 46. ille a Iove ortus; Planc 59. pelli istum (Caesarem) ab Hispania; A X 8, 2. mentem a deis ad homines pervenisse; nat II 79. ut non ab Olympiis coronam petant; opt gen 8. Siculos auxilium a patronis, ab consulibus, ab senatu, ab legibus, ab iudiciis petivisse; Ver III 72. si hoc a me muneris non universa provincia poposcisset; Ver II 117. triumphum ab senatu postulat; inv II 111. ego tibi a vi praestare nihil possum; ep I 4, 3. a quibus bona precaremur; nat III 84. res ab natura profectas; inv II 160. a Leucopetra profectus; A XVI 7, 1. a quo periculo prohibete rem publicam; imp Pomp 19. ut videar non ipse a me aliquid promississe; de or I 111. ut ab huius honore inimicorum impetus propulsare possim; Muren 2. ab aliis rerum, ab aliis verborum doctrina quaeritur; orat 17. quaerere a nobis soletis, quae vita deorum sit; nat I 50. quaeso a vobis, ut . . . Arch 3. tamquam pilam rapiunt inter se rei publicae statum tyranni ab regibus, ab iis autem principes; rep I 68. ut longius a verbo recedamus, ab aequitate ne tantulum quidem; Caecin 58. quod me ab hoc maerore recreari vis; A XII 14, 3. pecunia se a iudicibus palam redemerat; Milo 87. dum certum nobis ab Aesernia referretur; A VIII 11, D, 2. cum Romae a iudiciis forum refrixerit; A I 1, 2. quam (invidiam) vestra fides a veritatis

disceptatione reiecit; Cluent 81. res ab nostra memoria propter vetustatem remotas; inv I 1. qui a negotiis publicis se removerint; of I 69. ut falsam a nobis crudelitatis famam repellamus; Sulla 93. repetam stirpem iuris a natura; leg I 20. reprimo: j. contineo. quod praeterea ab Crasso requiratis; de or I 160. nec a deo causam requirimus; nat III 91. ut eam non filiae maeror a cupiditate revocaret; Cluent 12. salvebis a meo Cicerone; A VI 2, 10. consuetudo honestatem ab utilitate secernens; of II 9. qui omnino virtutem a bonorum fine segregaverunt; fin IV 49. qui iuris civilis rationem nunquam ab aequitate seunxerit; Caecin 78. separata est ab adsumptione approbatio; inv I 64. sevocare mentem a sensibus; Tusc I 38. Quintus frater laborat, ut tibi, quod debet, ab Egnatio solvat; A VII 18, 4. qui omnia a vobis sperant; Muren 71. j. exspecto. ut nemo contra civium perditorum popularem demeritiam a senatu et a bonorum causa steterit constantius; Bru 273. quo ego me libentius a curia et ab omni parte rei publicae subtraham; Q fr II 4, 5. vide, ne hoc totum sit a me; de or I 55. cum primum ab aliquo (levamen) poterit esse, a te erit; A XII 16. ea non sunt ab obsequio nostro; A X 11, 3. quod aliud a terra sumpsimus, aliud ab umore; nat II 18. Macer ab Sestii subselliis surrexit; Q fr II 4, 1. non quo aetas nostra ab illius aetate quicquam debeat periculi suspicari; A XIV 13, B, 5. ego tamen me teneo ab accusando; Q fr III 2, 2. ab hoc viro quisquam bellum timet? Phil X 14. signum ab sociis pecuniae magnae sustulit; Ver IV 88. a disputandi subtilitate orationem ad exempla traducimus; Tusc III 56. cum in alios ab se crimen volet transferre; inv II 28. nullum tempus illi (C. Pisoni) umquam vacabat aut a forensi dictione aut a commentatione domestica aut a scribendo aut a cogitando; Bru 272. a Brundisio nulla adhuc fama venerat; A IX 3, 2. ut ista ab solitudine domum meam vindicarem; de or I 199. qui me a morte ad vitam vocavit; sen 24.

II. nach Adjectiven, adjectivischen Participien und Adverbien: homo non alienus a litteris; Ver II 64. de meo animo a suis rationibus alienissimo; A X 4, 6. res familiaris casta a cruore civili; Phil. XIII 8. haec cum graviter tum ab exemplis copiose explicans; Bru 198. tuto conседimus copioso a frumento loco; A V 18, 2. nunquam me a causis et iudiciis districtiorem fuisse; Q fr II 15, 1. vir a natura ad dicendum satis solutus atque expeditus; Bru 245. litteras non tam exploratas a timore, quam sermo Livinei fuerat; A III 17, 1. ille Graecus ab omni laude felicior; Bru 63. sumus flagitiose imparati cum a militibus, tum a pecunia; A VII 15, 3. iam inde ab adolescentia; de or I 199. qui sic inopes et ab amicis et || ab || existimatione sunt, ut . . . ; A I 1, 2. qui a philosophia, a iure civili, ab historia fuisset instructor; Bru 161. si animus a talibus factis vacuus et integer esse dicetur; inv II 24. j. sincerus. loca ab arbitris libera; A XV 16, a. non longe a Syracusis; Ver IV, 107. ut tum me a re publica maestum domus excipiebat; ep IV 6, 2. est ipse a materno genere municipalis; Sulla 25. tempus mutum a litteris; A VIII 14, 1. procul a terris id evenit; Tusc I 42. tu prope a meis aedibus sedebas; Piso 26. qui (Carneades) quartus ab Arcesila fuit; Ac I 46. qui (Homerus) recens ab illorum (Tyndaridarum) aetate fuit; nat III 11. ut M. Curium ab omni incommodo, detrimento, molestia sincerum integrumque conserves; ep XIII 50, 2. solutus: j. expeditus. Siciliam a fugitivis atque a belli periculis tutam esse servatam; Ver V 1. ut ab exercitationibus oratoris nullus dies vacuus esset; Bru 309. j. integer.

III. nach Substantiven: nostri illi a Platone et Aristotele aiunt . . . ; Muren 63. nihil tibi opus est illud a Trabea; ep IX 21, 1. aliam aberrationem

a molestiis nullam habemus; ep XV 18, 1. praeviationem esse omnem iudicii corruptelam ab reo; part or 124. nomen illud tres habet condiciones, aut emptionem ab hasta aut delegationem a mancipio annua die aut . . . A XII 3, 2. quamquam ista mihi tua fuit perincunda a proposita oratione digressio; Bru 292. discessum animi a corpore esse mortem; Tusc I 18. emptio: f. delegatio. ab adiunctis posui equidem exemplum paulo ante; Top 50. quid sit, quod ego hoc nescio quid gratulationis, et honoris a senatu tanti aestimem; ep XV 4, 13. etsi eram perterritus metu insidiarum a meis; rep VI 14. iter a Vibone Brundisium terra petere contendit; Plane 96. recentissimas a Cybistris te meas litteras habere ais; A VI 1, 1. ab aqua aut ab igni pericula (haruspices) monent; div II 32. haec levior est plaga ab amico quam a debitore; ep IX 16, 7. provocationem a regibus fuisse; rep II 54. revocationem a bello audire non possumus; Phil XIII, 15. tres candidati fore rei putabantur, Domitius a Memmio, Messalla a Q. Pompeio Rufo, Scaurus a Triario; A IV 17, 5. ab iis sermonem fore de te; rep VI 23. Pollicem, servum a pedibus meis || meum ||, Roman misi; A VIII 5, 1. quod erat ab oratoribus quaedam in foro solitudo; Bru 227. quod ab ea urbe transmissio in Graeciam laudabatur; Phil I 7. nullam tibi a causis vacationem dari; leg I 11.

IV. zum ganzen Satz gehörige Bestimmungen: 1. Raum: tota (Henna) ab omni aditu circumcisa atque directa est; Ver IV 107. (pirata) non modo a latere, sed etiam a tergo magnam partem urbis relinqueret; Ver V 98. a prima ora Graeciae usque ad Aegyptum optimorum civium imperiis muniti erimus; ep XII 5, 1. ut tum a dextra, tum a sinistra parte canant oscines; div I 120. quae (Capadocia) patet a Syria; ep XV 4, 4. non ab imis unguibus usque ad verticem summum ex fraude constare totus videtur? Q Rosc 20.

2. Zeit, Reihenfolge: cui (Caton) me totum ab adolescentia dedidi; rep II 1. quem (cursum) a prima aetate suscepisti; Plane 52. ex eo (P. Crasso) cum ab ineunte eius aetate bene speravisset; ep XIII 16, 1. qui (animus) quia vixit ab omni aeternitate; div I 115. ab hora tertia bibebatur; Phil II 104. ab hora octava ad vesperum secreto conlocuti sumus; A VII 8, 4. quem praeviaricorem esse ab initio iudicasse || indicasses ||; Vatin 3. cenam te quaerere a mane; ep IX 26, 3. id a primo rectissime dicitur; fin III 32. quibus a principio innascitur ratio recta; nat II 34. fuit Graechus a puero doctus; Bru 104. vix annus intercesserat ab hoc sermone cohortationis meae; de or II 89. Cotta non multis ab eo tempore mensibus eiectus est e civitate; de or III 11. fuit quaedam ab infinito tempore aeternitas; nat I 21. (litteras) a Lentuli triumpho datas; A V 21, 4.

3. Beziehung: vgl. II.

V. logischer Subject beim Passiv: hoc ab istis ipsis Mamertinis, tuis laudatoribus, esse sublatum; Ver V 47. ignoratum ab Syracusanis sepulcrum; Tusc V 64. ab a || quo (res) sit vindicata; inv II 84. supplicatio ab eo decernenda non fuit; Phil XIV 11. a non nullis veritas a te postulatur; leg I 4. ut ego a te absens defendendus essem; ep III 8, 6. cum consul designatus ab equitis Romani filio, consule, defenderetur; Muren 17. eam legem non a vestrorum commodorum patrono, sed a Valgii genero esse conscriptam; agr III 3. — cum circumsessus a tam illustri civitate sis; Ver I 82. sedem ab universo populo concessam uni ordini; Milo 90. alter ab ipsa re publica est interfectus; Bru 103. deseremus ocius a re publica quam a re familiari; A XVI 3, 1. te ab ea (Velia) amari; ep VII 20, 1. ab ipsa urbe comonitus; ep VII 19. — ut ab altero non delectere, alterum oderis; orat 195. hoc, sine quo non fit, ab eo, a quo certe fit, diligenter est separandum; Top

61. Tironem nostrum ab altera relictum audio; A VIII 6, 5. quam (fortunam) existimo ab animo firmo et gravi tamquam fluctum a saxo frangi oportere; ep IX 16, 6. via ab hac una arte traditur; de or II 36. a beta et a malva deceptus sum; ep VII 26, 2. quod efficitur ab ea causa; Top 60. vgl. II. districtus. neque is, qui optime potest, deserendus ullo modo est a cohortatione nostra; de or II 86. approbata quaedam a consuetudine aut a vero legibus esse firmata; inv II 65. res ab natura profectas et ab consuetudine probatas; inv II 160. is (M. Crassus) mediocriter a doctrina instructus, angustius etiam a natura; Bru 233. num potuerit a fortuna administrari; inv II 44. a qua (gratia) te flecti non potuisse; ep V 12, 3. quod ante occupatur animus ab iracundia, quam . . . ; Q fr I 1, 38. (imperium) ab iis legibus datum est, ad quas . . . ; Q fr I 1, 23. quae confectio etiam a lingua adinvari videtur; nat II 134. extrudimur, non a Plancio, verum ab ipso loco; A III 14, 2. a quo (loto) advenae teneri solent; ep VII 20, 1. malva: f. beta. ut a mente non deserar; A III 15, 2. commendatum ab ipso more maiorum; ep XIII 10, 1. res a natura copulatas; of III 75. f. doctrina. desertus ab officiis tuis; ep V 2, 10. re familiari: f. re publica. a sapientia praecipitur . . . ; fin III 61. saxo: f. animo. (signa) relicta ac destituta a ceteris signis; Ver I 61. unum quemque eorum prius a sua vita quam a vestra suspitione esse damnatum; Sulla 71. quae a terra stirpibus continentur; nat II 83. vero: f. consuetudine. vita: f. suspitione.

VI. Etipfen: sin ab eo, quod rem attingit; de or II 166. laterum inflexione haec || hac || forti ac virili, non ab scaena et histrionibus, sed ab armis aut etiam a palaestra; de or III 220. frugalitas, ut opinor, a fruge; Tusc III 18. Marius ab subelliis in rostra recta; of III 80. nec transversum unguem, quod aiunt, a stilo; ep VII 25, 2. ad Philotimum scripsi de viatico, sive a Moneta sive ab Oppiis; A VIII 7, 3. — quem ad modum a Vestae ad tabulam Valeriam ducta esses; ep XIV 2, 2.

abs, von (vgl. af): I. aratorum maximum numerum abs te abalienasti; Ver II 155. qui abs te gravissimas iniurias acceperit; Ver II 153. quod abs te emerat; Ver II 139. furatum me abs te esse dices; A II 1, 1. id me habere abs te; ep XIII 5, 3. abs te peto, ut . . . ; ep XIII 4, 4. abs te quaero, cur . . . ; Sulla 44. mihi tuae litterae binae redditae sunt tertio abs te die; A V 3, 1. qua (humanitate) ego nihil utor abs te; Q fr II 8, 1. — II. qui abs te modo sunt nominati; de or I 82. abs te dicta; de or I 238. ut diligeretur abs te; ep XIII 21, 1.

abacus, Frunttjdy; aliquot abacorum vasa aurea; Ver IV 57.

abalienatio, Veräußerung: abalienatio est eius rei, quae mancipi est, aut traditio alteri nexu || nexu || aut in iure cessio; Top 28.

abalieno, entfremden, veräußern: cur ab iis celerrime fastidio quodam et satietate abalienemur; de or III 98. totum se a te abalienavit Dolabella; A XIV 18, 1. (amicus) mirandum in modum est animo abalienato; A I 3, 3. ea benivolentiam conciliant abalienantque ab iis, in quibus haec sunt; de or II 182. nonne a || abs || te iudices abalienes? de or II 304. vectigalibus abalienatis; agr II 72.

abavus, Abnherr: duorum abavorum quam est inlustre nomen! Bru 213.

abdico, sich lossagen, abhandeln: I. ut abdicarent consules; nat II 11. — II. eo die se non modo consulatu, sed etiam libertate abdicavit; Phil III 12. magistratu se abdicavit; Catil III 15. ut-tela cogito me abdicare; A VI 1, 4.

abdico, verwerfen: ubi plus mali quam boni reperio, id totum abdicco atque eicio; de or II 102.

cum tres partes (vineae) aves abduxissent; div I, 31.

abdo, abditus, verbergen, vertiefen: si qui se ita litteris abdiderunt; Arch 12. domum se abdidit; Piso 93. cum se ille in scalarum tenebris abdidisset; Milo 40. me totum in litteras abdere; ep VII 33, 2. (T. Antistius) abdidit se in intimam Macedoniam; ep XIII 29, 4. neque me Arpinum hoc tempore abdam; A IX 6, 1. boni abditii inclusique; Piso 21. homines in tectis silvestribus abditos; inv I 2.

abdomen, Bauch; ille helluo natus abdomini suo, non laudi et gloriae; Piso 41.

abduco, wegführen, entfernen, ablenken, abwenbigen machen: I. a malis mors abducit, non a bonis; Tusc I 83. — II. ne ille te ab institutis tuis cogitationibusque abducat; div Caec 46. cum iste e foro abduci, non perduci solebat; Ver V 33. quo tempore illum a quaestione ad nullum aliud rei publicae munus abduci licebat; Cluent 89. abduxisti (eum) Temno Apollonidem; Flac 51. me ab omnibus molestiis et angoribus abducam; ep V 13, 5. abduco me equidem ab omni rei publicae cura; Q fr III 5, 4. a consuetudine oculorum aciem mentis abducere; nat II 45. abduco parumper animum a molestiis; A IX 4, 3. etiamsi natura puerum a generis similitudine abduceret; Ver III 159. ne res tanta abduceretur ad mercedem; div I 92. a verbis voluntatem et sententiam scriptoris abducere; part or 108. socios nostros in servitatem abduxerunt; Piso 84. — III. quem (Ciceronem) discipulum cupio a te abducere; fin V 75.

abeo, weggehen, abschweifen, scheiden, aufhören, daraufgehen, hingehen: quid ad istas ineptias abis? Sex Rose 47. a subselliis abire coepit; Ver II 72. abiit, excessit, evasit, erupit; Catil II 1. ego cedam atque abibo; Milo 93. abeo a sensibus; Ac II 90. abiit ad deos Hercules; Tusc I 32. Cato sic abiit e vita, ut . . .; Tusc I 74. abeuntem magistratu contionis habendae potestate privavit; ep V 2, 7. ad summam, non posse istaec sic abire; A XIV 1, 1. ꝑ pecunia. abiit ille annus; Sest 72. in quos sumptus abeunt fructus praediorum? A XI 2, 2. nausea iamne plane abiit? A XIV 10, 2. quod ab ipsis abisset pecuniae; Ver II 55. ne res abiret ab Apronio; Ver III 148. quamquam sensus abierit; Tusc I 109.

aberratio, Zerstreuung: sive hanc aberrationem a dolore delegerim, quae maxime liberalis sit; A XII 38, 3. aliam aberrationem a molestiis nullam habemus; ep XV 18, 1.

aberro, abirren, abschweifen, sich entzweigen, zerstreuen: quam (naturam) si sequemur ducem, numquam aberrabimus; of I 100. scribendo nihil equidem levor, sed tamen aberro; A XII 38, 1. nullo alio modo a miseria quasi aberrare possum; A XII, 44, 4 (45, 1). vereor, ne nihil coniectura aberrem; A XIV 22, 1. si congruunt ipsa sibi et a proposito non aberrant; fin IV 53. si aedilis verbo aut simpivio aberravit; har resp 23. animus aberrat a sententia; Phil VII 1. a quo quidem homine iam dudum non aberrat oratio tua; de or II 152.

abhinc, vor: si Pompeius abhinc annos quingentos fuisset; Balb 16. repromittis tu abhinc triennium Roscio; Q Rosc 37. — quod pro Cornificio me abhinc amplius annis XXV spondisse dicit Flavius; A XII 17. comitiis iam abhinc diebus tringinta factis; Ver II 130.

abhorreo, zurückschrecken, abweichen, nicht passen, fremd sein, fern bleiben: cum ipsi a re civili et a negotiis animi quodam iudicio abhorrent; de or III 59. animo illos abhoruisse semper ab optimo civitatis statu; Phil VII 4. illa nobis abhorreere ab usu oratoris || oratorio || visa sunt; inv I 77. id quod abhorret a meis moribus; Catil I 20. nostram aetatem a castris abhorreere; A XIV 19, 1. quae

(agri cultura) abhorret ab omni politiore elegantia; fin III 4. orationis genus inusitatum, abhorrens ab auribus vulgi; de or III 66. homo ab iuris studio non abhorrens; de or I 179. non debent togati iudices a Musarum honore et a poetarum salute abhorreere; Arch 27. ab interitu naturam abhorreere; fin V 31. nec ab utilitate eorum abhorrebit oratio mea; Sest 96. non abhorret a mea suspicione eius (Oppii) oratio; A XI 17, 2. sin (orator) plane abhorrebit et erit absurdus; de or II 85. a meis consiliis ratio tua non abhorret; A I 20, 2. res non abhorrens a consuetudine; Scaur 33.

abicio, abiectus, wegwerfen, niederwerfen, fallen lassen, aufgeben, verzichten, niederdrücken, entmutigen, erniedrigen; part. nachlässig, niedrig, verächtlich, nutzlos: ut se abiceret in herba; de or I 28. C. Servilium ad terram virgis et verberibus abiectum; Ver V 140. abiectum non tam ad pedes quam ad mores sensusque vestros; Cael 79. cum C. Marcellus se ad Caesaris pedes abiecisset; ep IV 4, 3. te abiecisse illam aedificationem; ep XIII 1, 3. ponendus est ille ambitus, non abiectus; orat 199. cum ceteras animantes (natura) abiecisset ad pastum, solum hominem erexit; leg I 26. oboedientia fracti animi et abiecti; par 35. abiectiore animo me futurum; ep I 9, 16. tu arma abiecta censes? Phil VIII 12. senatus auctoritatem abiecit; A I 18, 3. tu P. Clodii cruentum cadaver eiecisti domo, tu in publicum abiecasti; Milo 33. sine ulla dubitatione abieci consilium profectionis; A XVI 7, 1. quod cum spe vincendi simul abiecasti certandi etiam cupiditatem; ep IV 7, 2. non abiectum (diadema) sustuleras; Phil II 85. abicere dolorem; Tusc III 66. abiecta metu filia; Catil IV 3. (vocis genus) demissum et haesitans et abiectum; de or III 218. abiecti homines et perditii; Milo 47. quanta contentione Titium intercessorem abiecerim; ep X 12, 4. (appetitus) abiciunt oboedientiam; of I 102. neque humilem et abiectam orationem nec nimis altam et exaggeratam probat; orat 192. abiecta quae aectoria persona comitisque sumpta; Plane 100. deposita atque abiecta petitione; Muren 48. non dubitabo rem tantam abicere; A VII 3, 2. comicorum senarii sic saepe sunt abiecti, ut non numquam vix in eis numerus et versus intelligi possit; orat 184. omnem timorem abiceremus; ep XI 21, 4. verbis utebatur non abiectis; Bru 227. numquam agit hunc versum Roscius eo gestu, quo potest, sed abiecit prorsus; de or III 102. nobilissimas virgines se in puteos abiecisse; prov 6. ut voluntatem discendi simul cum spe perdiscendi abiceremus; de or II 142.

abiecte, nutzlos: ne quid abiecte faciamus; Tusc II 55. nec abiecte nec sine aliqua dignitate casum illum temporum tuli; Phil III 28.

abiectio, Kleinmut: debilitatio atque abiectio animi tui; Piso 88.

abigo, wegtreiben, abtreiben: puer, abige menses; de or II 247. quod partum sibi ipsa medicamentis abegisset; Cluent 32. pecus abegit; Ver III 37.

abitus, Abzug: post abitum huius importunitissimae pestis; Ver III 125.

abiudico, abspredigen: i dicabit Alexandriam regis esse, a populo Romano abiudicabit; agr II 43. eum ipsum sibi libertatem abiudicavisse; Caecin 99.

abiungo, entfernen: quod (Demosthenes) se ab hoc refractariolo iudiciali dicendi genere abiunxerat; A II 1, 3.

abiuro, abschwören: mi || mihi || abiurare certius est quam dependere; A I 8, 3.

ablego, entfernen, entlassen: haec (legatio) a fratri adventu me ablegat; A II 18, 3. dimisso atque ablegato consilio; Ver II 73. honestos homines, qui causam norint, ablegat a consilioque dimittat? Ver II 79.

abluo, abwaschen, tilgen: ita iactantur fluctibus

ut numquam abluantur || adl. ||; Sex Rosc 72. Anticlea Ulixi pedes abluens; Tusc V 46. perturbatio animi placatione abluatur illa; Tusc IV 60.

abnuo, abſehen, feugnen: I. non recuso, non abnuo; Milo 100. — II. quā abnueret a se commissum esse facinus; leg I 40. — III. quid quisque concedat, quid abnuat; fin II 3.

abortio, Zehſgeburt: si haec solutio legatorum, non merces abortionis appellanda est; Cluent 34.

abortus, Zehſgeburt: Tertullae nollem abortum; A XIV 20, 2.

abrado, abſcheren, abbringen: videt nihil se ab A. Caecina posse litium terrore abradere; Caecin 19. supercilia illa penitus abrasa; Q Rosc 20.

abripio, losreißen, fortreißen, wegſchleppen, hinwegraffen: repente te quasi quidam aestus ingenii tui procul a terra abripuit; de or III 145. quem de convivio in vincula abripit iussit; Ver IV 24. etiamsi (eum) natura a parentis similitudine abriperet; Ver V 30. quibus Romulum tenebris etiamsi natura ad humanum exitum abripuit; rep I 25. e complexu parentum abreptos filios; Ver I 7.

abrogatio, Abſchaffung: neque ulla (lex) est, quae non ipsa se saepiat difficultate abrogationis; A III 23, 2.

abrogo, abſchaffen, abfordern, entziehen: quia iis visis abrogatur fides; Ac II 36. qui (L. Brutus) conlegae suo imperium abrogaverit; Bru 53. ut legem Semproniam frumentariam populi frequentis suffragiis abrogaverit; Bru 222. cur (leges) abrogandas censeam, quas iudico non rogatas? Phil V 16. huic legi neque obrogari fas est neque derogari ex hac aliquid licet neque tota abrogari potest; rep III 33. qui (Gracchus) conlegae magistratum per seditionem abrogavit; Milo 72. quod (Ti. Gracchus) potestatem intercedenti conlegae abrogavit; leg III 24.

abrumpe, losreißen: haec (legio) se prima latrocinio abruptit Antonii; Phil XIV 31.

abruptio, Abreißen, Bruch: I. ista abruptio (gravis) est; A XI 3, 1. — II. nobis abruptio corrigiae (erit) observanda; div II 84.

abs §. 3.

abscedo, verſchwinden: (cor) iam abscedet, simul ac vinum inspersionis; div II 37.

abscissio, Zurückweißen: cum ad corpora tum accessio fieret, tum abscissio; Tim 44.

abscensus, Entfernung: longinquo solis abscensus; nat I 24.

abscido, abſchneiden, zerreißen: caput abscidit; Phil XI 5. alteram (orationem) non libebat mihi scribere, † qui absceiram || quia absceideram ||; A II 7, 1.

abscondo, abreißen: tunicam eius a pectore abscondit; Ver V 3.

abscondite, verborgen, tieffinnig: contineo: §. absolve, II. partem; inv II 69. ea nec acutissime nec abscondite disseruntur; fin III 2.

abscondo, absconditus, verbergen, geheim: (Proserpinam) absconditam quaeri a matre; nat II 66. quod quo studiosius ab ipsis opprimitur et absconditur, eo magis eminet et apparet; Sex Rosc 121. erant fortasse gladii, sed absconditi; Phil II 108. in tam absconditis insidiis; Catil III, 3.

absens, abwesend: absentem defensum esse Quinctium; Quinct 62. de absente secundum praesentem iudicare; Ver II 41. absentis damnationem multo invidiosorem fore, quam si praesens damnatus esset; Ver II 42. si liceret nomen absentis deferre; Ver II 94. mecum absens beneficio suo rediit in gratiam; Sest 130. cum de me ea senatus consulta absente facta sint; Piso 41. absentem appello; Phil I 31. ut absentis eius ratio haberetur; Phil II 24. (L. Lucullus) absens factus aedilis; Ac II 1. absentes adsunt; Lael 23. eadem fere absentes, quae, si coram essemus, consequeremur

|| consequeremur ||; ep XV 11, 3. eum absente accusatore condemnat; Ver III 99. ne absentes homines in provinciis rei fierent rerum capitalium; Ver II 95.

absentia, Abwesenheit: confer absentiam tuam cum mea; Piso 37.

absolvo, absolutus, losſprechen, freisprechen, vollenden, vollkommen machen; part. vollkommen: I. 1. a quo pecuniam ob absolvendum acceperis; Ver II 78. — 2. nemo absolvit; Cluent 105. — II. ut neque a Fannio iudicio se absolvat; Q Rosc 36. causa cognita possunt multi absolvi, incognita quidem condemnari nemo potest; Ver I 25. Neronis iudicio non te absolutum esse improbitatis, sed illos damnatos esse caedis; Ver I 72. tametsi ille una sententia est absolutus; Cluent 105. maiestatis absoluti sunt permulti; Cluent 116. te iudices emiserunt suo iudicio absolutum, omnium condemnatum; har resp 37. qui ambitu ne absolutum quidem patiatur esse absolutum; Cael 78. Sestius omnibus sententiae absolutus est; Q fr II 4, 1. Valerius absolutus est Hortensio defendente; A II, 3, 1. quod moderatione absolutum est; orat 182. quod inchoatum est neque absolutum; Ac I 20. in perfecto aliquo atque absoluto; nat II 38. quod ex omni parte absolutissimum est; Tim 12. absolutum annum perfectumque tum compleri; Tim 33. hoc sum adgressus statim Catone absoluto; orat 35. ut (oratio) conversiones habeat absolutas; de or III 190. ut hac aestate fanum absolutum sit; A XII 19, 1. † hunc hominem Veneri absolvit, sibi condemnat; Ver II 22. ut deus unum opus totum atque perfectum ex omnibus et totis atque perfectis absolveret; Tim 17. iudicialis (constitutio) in duas tribuitur partes, absolutam et adsumptivam. absoluta est, quae ipsa in se continet iuris et iniuriae quaestionem; inv I 15. quem ad modum omnibus (partibus) absolutis finem dicendi fecit; inv I 33. absoluta (pars) est, quae ipsa in se, non ut negotialis implicite et abscondite, sed patenti et expeditius recti et non recti quaestionem continet; inv II 69. in absoluta iudiciali (parte); inv II 100. reum absolutum condemnet? Ver II 79. absolutum offendi in aedibus tuis tectum; Q fr III 1, 14. quae vitam beatam perficiunt et absolunt; fin IV 58.

absolute, vollkommen: I. quorum prope modum absolute concluderetur oratio; orat 171. in oratoris artibus quaestionis genere proposito, quot eius formae sint, subiungitur absolute; Top 34. omnes sapientes semper feliciter, absolute, fortunate vivere; fin III 26. — II. perfecte atque absolute beatos; Tusc IV 28. esse mundos sic quosdam inter sese undique perfecte et absolute ita || [ita] || pares, ut inter eos nihil prorsus intersit; Ac II 55.

absolutio, Freisprechung, Vollständigkeit, Vollendung, Vollkommenheit: I. absolutio est, per quam omnia, quae incidunt in causam, genera, de quibus dicendum est, amplectimur in partitione; inv I, 32. — II, 1. sententiis XVI absolutio confici poterat; Cluent 74. quae (virtus) rationis absolutio definitur; fin V 38. hanc ego absolutionem perfectionemque in oratore desiderans; de or I 130. — 2. quoniam (habitus) in aliqua perfecta et constanti animi aut corporis absolutione consistit; inv II 30. in qua (epistula) scribis ad me de absolutione maiestatis; ep III 11, 1. — III. per: §. I post virginum absolutionem; Catil III 9.

absonus, mißtönend: sunt quidam ita voce absoni, ut . . .; de or I 115. vox quasi extra modum absona atque absurda; de or III 41.

absorbeo, fortreißen, verſchlucken: hunc (P. Crassum) quoque absorbit aestus quidam insolitae adolescentibus gloriae; Bru 282. ne aestus nos consuetudinis absorbeat; leg II 9. qui (tribunatus) ipse ad sese iam dudum vocat et quodam modo absorbet orationem meam; Sest 13. Oceanus vix

videtur tot res tam cito absorbere potuisse; Phil II 67.

abstergeo, abwischen, beseitigen: oratio aegritudinem abstergens; Top 86. omnem abstergebo dolorem; Q fr II 8, 4. fuligine abstersa; Phil II 91. luctum omnem absterseris; Tusc III 43. ista epistula mi || mihi || omnem metum abstersisses; ep XI 24, 1. ut (huius libri confectio) omnes absterserit senectutis molestias; Cato 2

absterreo, abwischen, beseitigen: neminem a congressu meo ianitor meus absterruit; Planc 66.

abstinens, enthaltend, uneigennützig: esse abstinentem, continere omnes cupiditates praeclarum magis est quam difficile; Q fr I 1, 32. praetorem decet non solum manus, sed etiam oculos abstinentes habere; of I 144.

abstiner, uneigennützig: homine in causa populari populariter abstineretque versato; Sest 37.

abstinentia, Enthaltensamkeit, Uneigennützigkeit: I, 1. (Verres) in Papinio fuit hac abstinentia; Ver IV 46. — 2. nos sic in provincia nos gerimus, quod ad abstinentiam attinet, ut nullus terruncius || terun. || insumatur in quemquam; A V 17, 2. — II. nulla re conciliare facilius benivolentiam multitudinis possunt ii quam abstinentia et continentia; of II, 77.

abstineo, zurückhalten, fern bleiben, sich enthalten: I. qui a ceteris coniurationis causis abstinimus; Sulla 80. nec vero iam meo nomine abstinent; rep I 6. — II. qui abstinet se ab iniuria; fin II 71. qui me ostreis et murenis || muraenis || facile abstinebam; ep VII 26, 2. hunc praetorem quisquam putabit a Sicularum argento cupiditatem aut manus abstinerere potuisse? Verr IV 34. quo minus homines nullo dedecore se abstineant; fin III 38. docemur nostra tueri, ab alienis mentes, oculos, manus abstinerere; de or I 194. numquam a me sacrilegas manus abstinebit; Phil XII 26. unum efficit, ut a me manus abstineam; A III 7, 2. f. cupiditatem, mentes, oculos; f. manus; de or I 194.

abstraho, abziehen, entfernen, entrücken: illud etiam verendum est, ne abstrahamur ab hac exercitatione et consuetudine dicendi populari et forensi; de or I 81. repente te quasi quidam aestus ingenii tui procul a terra abripuit atque in altum a conspectu paene hominum abstraxit; de or III 145. nisi eum (Cn. Pompeium) maioris gloriae cupiditas ad bellicas laudes abstraxisset; Bru 239. qui (Cotta) se valde dilatandis litteris a similitudine Graecae locutionis abstraxerat; Bru 259. ut a nullius unquam me tempore aut commodo || commodum || otium meum abstraxerit; Arch. 12. cum Q. Metellus abstraheretur e sinu gremioque patriae; Cael 59. is ab hoc impetu abstractus; Phil III 31. ut eum (Aesopum) vis quaedam abstraxisset a sensu mentis videretur; div I 80. a corpore animus abstractus; div I 66. si. (animus) quam maxime se a corpore abstrahet; rep VI 29.

abstrudo, verbergen, verstecken: cum mane me in silvam abstrusi densam et asperam; A XII, 15. disputatio paulo abstrusior; Ac II 30. Cn. Pompei nimium diu reconditus et penitus abstrusus animi dolor; dom 25. penitus abstrusas insidias; agr II, 49. quae (natura) in profundo veritatem penitus abstruserit; Ac II 32.

absum, fern sein, fern bleiben, fehlen: I, 1. aberit non longe, quin (Caesar) hoc a me decerni velit; A IX 9, 3. — 2. tantum afuit, ut inflammare nostros animos, somnum isto loco vix tenebamus; Bru 278. philosophia tantum abest ut laudetur, ut vituperetur; Tusc V 6. tantum porro aberat, ut binos scriberent: vix singulos confecerunt; A XIII, 21, 5. — II. se omni tempore a tali ratione afuturum; inv II 106. tantum absum ab ista sententia; de or I 255. non ut ingenium et eloquentiam meam

perspicias, unde longe absum; Bru 318. afui simul cum re publica; dom 87. qui non longe a sapientia absunt; Tusc IV 29. a gloria se afuisse; Tusc V 104. et domo absum et foro; et IV 6, 2. afuisse me in altercationibus; A IV 13, 1. a consilio fugiendi absum; A VII 24. cum ego ab ista laude non absum; A VIII 11, D, 8. quid huic abesse poterit de maximarum rerum scientia? de or I 48 in quibus (definitionibus) neque abesse quicquam decet neque redundare; de or II 83. ut neque absit quicquam neque supersit; de or II 108. hoc unum illi (M. Calidio), si nihil utilitatis habebat, afuit; si opus erat, defuit; Bru 276. abest a sapiente aegritudo; Tusc III 21. isto bono utare, dum adsit, cum absit, ne requiras; Cato 33. nos in castra properabamus, quae aberant tridui || bidui ||; A V 16, 4. studium semper adsit, cunctatio absit; Lael 44. quot milia fundus suus abesset ab urbe; Caecin 28. istae *κολαξείαι* non longe absunt a scelere; A XIII 30, 2. mecum leges, mecum quaestiones afuerunt; sen 34. quae (loca) a Brundisio absunt propius biduum aut triduum; A VIII 14, 1. quaestiones: f. leges. quod (senectus) haud procul absit a morte; Cato 15. longe abest a me regni suspicio; Sulla 26. si voluntas || ei || a faciendi || faciendi || demonstrabitur afuisse; inv II 35.

absumo, wegnehmen: ne dicendo tempus absumam; Quinct 34.

absurde, mißtönend, abgeßchmackt, widerßinnig: si absurde ean at is, qui se haberi velit musicum; Tusc II 12. quo quid absurdum dici aut existimari potest? Phil VIII 4. nihil tam absurde dici potest, quod non dicatur ab aliquo philosophorum; div II 119. sic absurde et aspere verbis vultuque responderat; A V 1, 4.

absurdus, mißtönend, abgeßchmackt, ungereimt, widerßinnig: iam vero illud quam incredibile, quam absurdum! Sulla 57. ista tam absurda defendes? nat I 81. carmen cum ceteris rebus absurdum, tum vero in illo; Muren 26. inventutis exercitatio quam absurda in gymnasiis! rep IV 4. L. Caesarem vidi Menturnis cum absurdissimis mandatis; A VII 13, 6. sin (orator) erit absurdus; de or II 85. absurda res est cavere foedere, ut . . .; Balb 37. vox quasi extra modum absona et absurda; de or III 41.

abundanter, reichlich, vortreich: de qua (re) copiose et abundanter loquantur; de or II 151. (loci) aliis disputationibus abundantius occurrunt, aliis angustius; Top 41.

abundantia, Überfluß, Fülle: I. quorum vitiosa abundantia est, quales Asia multos tulit; opt gen 8. — II. cum Damocles commemoraret rerum abundantiam; Tusc V 61. — III, 1. facis tu quidem abundantia quadam amoris; ep I 9, 1. abundantia quadam ingenii praestabat Aristoteles; Ac I 18. — 2. propter abundantiam rerum omnium; agr I 18.

abunde, reichlich: quibus (rebus) senectus etiam si non abunde potitur, non omnino caret; Cato 48.

abundo, überfließen, reichlich vorhanden, versehen sein, überfließen haben: I. influit abundantissimus amnis illarum disciplinarum et artium; rep II 34. egentes abundant; Lael 23. — II. cum aequitate causa abundabit; inv II 143. villa abundat porco, haedo, agno, gallina, lacte, caseo, melle; Cato 56. mulier abundat auidacia; Cluent 184. orationis copia videmus ut abundant philosophi; de or II 151. cum ipsi doctrina et ingenii || ingenio || abundarent; de or III 59. vir abundans bellicis laudibus; of I 78. videse abundare me otio? Tusc II 26. sententiis magis quam verbis abundantes; de or II 93. nulla voluptas, qua (L. Thorius) non abundaret; fin II 63.

abusio, Gebrauch in uneigentlicher Bedeutung;

abusionem, quam (Aristoteles) *κατάχρησις* vocat, ut cum minutum dicimus animum pro parvo; orat 94.

abusus, Verbrauch; usus, non abusus, legatus est; Top 17.

abutor, verbrauchen, verwenden, benutzen, mißbrauchen; etsi ea (eloquentia) quidam et privatim et publice abutuntur; inv I 5. quid est aliud iudicio ac legibus ac maiestate vestra abuti ad quaestum atque ad libidinem? Sex Rosc 54. istum decumanorum nomine ad suos quaestus esse abusum; Ver III 61. nec semper quinque partibus abuti (convenit); inv I 76. qui non meminisset me abusum isto prooemio; A XVI 6, 4. sagacitate canum ad utilitatem nostram abutimur; nat II 151. nisi forte hic sermone aliquo adrepto pro mandatis abusus est; A VII 13, a, 2 (13, 6). quo (asso sole) tu abusus es in nostro pratulo; A XII 6, 2. iis (studiis) cur non abutamur? ep IX 6, 5. cupiditas ad se explendam viribus corporis abutebatur, perniciosissimis satellitibus; inv I 2.

ac f. atque.

accedo, dazunehmen, herantreten, sich nähern, sich beifügen, übernehmen, beitreten: I, 1. huc accedit, quod potest . . . ; Sex Rosc 22. eo accedebat, quod iudices dati non erant; Ver II 42. — 2. accedit, ut animus evadat; Tusc I 43. accedit, ut fuerit . . . ; A XIV 13, B, 3. — II. ut non veri simile sit quemquam tam temere ad maleficium accessisse; inv II 44. si unus quisque velit verba spectare et non ad voluntatem eius, qui ea verba habuerit, accedere; inv II 140. ad quam (disputationem) te duo excellentes ingenii adolescentes cupiunt accedere; de or I 106. qui ad alienam causam accedere aut aspirare audeat; div Caec 20. cum accessistis Hennam; Ver IV 109. deici nullo modo potuisse, qui non accesserit; Caecin 36. ut ad urbem accederet; Catil III 8. proxime deos accessit Clodius; Milo 59. cum ad Aquinum accederet; Phil II 106. nos a doctoribus atque doctrina instructi ad eam (rem publicam) et ornati accessimus; of I 155. fac, ut neque in Apuliam tuam accedas; ep I 10. cum ad Sidam navi accederem; ep III 12, 4. ut populo Romano nescio quid ad decumas accederet; Ver III 43. ut neget accedere quicquam posse ad voluptatem nihil dolentis; fin II 28. accedebat ordo rerum plenus artis, actio liberalis totumque dicendi placidum et sanum genus; Bru 276. si pro singulis malis aegritudines accederent; Tusc IV 40. f. maerores. si quod ad facinus tali perturbatione commotus animus accesserit; inv II 19. cum ad vanitatem accessit auctoritas; Lael 94. f. imperium. ut ad eam liberalitatem quam maximus his litteris cumulus accedat; ep XII 26, 2. ut non videam, quo (error) non possit accedere; Ac II 93. genus: f. actio. vehementer opus est nobis et voluntatem et auctoritatem et imperium tuum accedere; ep XIII 42, 2. iuvenes ad iugum accesserunt; Tusc I 113. accedunt aegritudines, molestiae, maerores; fin I 59. manus extrema non accessit operibus eius; Bru 126. accedit || accedit || eo mons Gaurus, accedent || accedunt || salicta ad Minturnas; agr II 36. qua naves accedere possent; Ver V 85. ordo: f. actio. (sol) modo accedens, tum autem recedens; nat II 102. voluntas: f. imperium. — III. accedit eodem testis locuples Posidonius; of III 10. ut ad cumulum Staieni sententia septima decima accederet; Cluent 74.

accelero, eifen: si accelerare volent, ad vesperam consequentur; Catil II 6.

accendo, anzünden, beleuchten: si haec accendi aut commoveri arte possint; de or I 114. cum accessis facibus; A IV 3, 3. luna radiis solis accensa; rep VI 17. deus ipse solem quasi lumen accendit; Tim 31.

accensus, Antsdienner: I. qui tum accensus C. Neroni fuit, P. Pettius; Ver I 71. accensus sit eo numero, quo eum maiores nostri esse voluerunt, qui

hoc non in beneficii loco, sed in laboris ac muneris non temere nisi libertis suis deferebant; Q fr I 1, 13. tacuit accensus; Q fr I 1, 21. — II. ut dominus fueris utatur accenso atque licitoribus; leg II 61. — III. volo ego hoc esse commune accensorum, licitorum, viatorum; Ver III 154.

acceptio, Annahme: neque deditionem neque donationem sine acceptione intellegi posse; Top 37.

acceptus, erwünscht, angenehm: nihil est illi principi deo acceptius quam concilia coetusque hominum iure sociati; rep VI 13. eam rem senatui populoque Romano gratam acceptamque esse; Phil. XIII 50.

accerso f. **arcesso**.

accessio, Annäherung, Zuwachs, Vermehrung, Zufuß, Zufuß: I. qui (Peripateticus) neque adde-ret illam magnam accessionem: „quo modo imprimi non posset a falso“; Ac II 112. ad paternas necessitudines magnam attulit accessionem tua voluntas erga me; A XVI 16, 3. accessionem adiunxit aedibus; of I 138. cum addixisset Docimo tritici mod. v et accessionem ascripsisset HS MD; Ver III 83. utrum accessionem decumae an decessionem de summa fecerit; Rab Post 30. cum ad corpora tum accessio fieret, tum abscessio; Tim 44. quantaeumque tibi accessiones fient et fortunae et dignitatis; ep II, 1, 2. quantum ex nostro amore accessionis fieri potest; ep XIII 18, 2. — II. eorum neque accessione meliorem vitam fieri nec decessione peiorem; of III 12.

accessus, Annäherung: I. cuius (lunae) tenuissimum lumen facit proximus accessus ad solem, digressus autem longissimus quisque plenissimum; nat II 50. — II. ita pedetemptim et gradatim tum accessus a te ad causam facti, tum recessus; ep IX 14, 7. quorum (aestuum) accessus et recessus lunae motu gubernantur; div II 34. — III. ut luna accessu et recessu [suo] solis lumen accipiat; de or III 178.

accido, anschneiden, angreifen, entfräften: I. accidere oportet: ut singula, sic universa frangentur; part or 44. — II. quamquam (res) sunt accisae; prov 34.

accido, niederfallen, niederstürzen, sich treffen, ereignen, eintreten, widerfahren, aufstoßen: I. sive casu accidit sive consilio; Tusc IV 64. — II, 1. quod potest aliqua procuracione accidere ne fiat; div II 21. — 2. percommode accidit, quod non adest is; Caecin 77. — 3. cum possit accidere, ut id, quod nigrum sit, album esse videatur; Ac II 34. — 4. videte, quam inique accidat, quia res indigna sit, ideo turpem existimationem sequi; Caecin 8. — III. ad pedes omnium singillatim accidente Clodio; A I 14, 5. quod ad oculos animumque acciderit; Ver IV 2. quae capta urbe accidunt victis; dom 98. illud accidit praeter optatum meum, sed valde ex voluntate; Piso 46. quid accidere possit in utramque partem; of I 81. nihil mihi ad existimationem turpius, nihil ad dolorem acerbius accidere posse; de or II 200. omnia tibi accidis gratissima; ep III 1, 1. quod video tibi etiam novum accidisse tamquam mihi; A VI 1, 5. quid accidere huic adulescenti potuit optatus? Phil III 17. nihil putant accidere potuisse tristius; div II 32. si qui accidisset gravior rei publicae casus, si bellum, si morbus, si fames; Phil I 13. quibus si qua calamitas accidisset; Ver III 127. si sibi illa res atque ea faciendi causa per idem tempus accidisset; inv II 78. si quando dubitatio accidit; of III 18. fames, morbus: f. bellum. quae incommoda acciderint; inv I 22. negant historici Lacedaemonis ullum ostentum hoc tristius accidisse; div II 69. res: f. causa.

accio, berufen, kommen lassen: I. populus eum (Numam) ad regnandum Sabinum hominem Romam Curibus accivit; rep II 25. tu invita mulieris, ego arcevero || asc., acc. || viros; A V 1, 3. — II. qui (Philippus)

hunc (Aristotelem) Alexandro filio doctorem accerit; de or III 141.

accipio, empfangen, erhalten, annehmen, verstehen, gelten lassen, übernehmen, aufnehmen, vernehmen, hören (acceptum: f. III. alqd; Q Rosc 2, 5): I. **absolut**: 1. ut dando et accipiendo nulla re egeremus; of II 15. cum dicimus extremum esse, non ita accipiendum est, quasi dicamus . . .; fin V 26. — 2. velle se scire, qui dator sit, qui sint accepturi; inv II 134. ut accipi a senibus; Muren 66. Romulus et Remus, ambo augures, ut accepimus; div II 80. sic a patribus accepimus; Cato 16.

II. **mit Ergänzung**: 1. ut de Socrate accepimus; of I 90. — 2. accipite nunc, quid imperarit; Ver III 71. a quo (Polemone Zenon), quae essent principia naturae, acceperat; fin IV 45. — 3. ultimas terras lustrasse Platonem accepimus; Tusc IV 44.

III. **mit einfachem Object**: ut eum sic in vestram accipiatis fidem, ut . . .; Arch 31. apparatu regio accepti; rep VI 10. Quintum puerum accipi vehementer; A X 7, 3. id, quod adversarius intellegat, multo minus commode fieri posse, quam id, quod nos accepimus; inv II 118. si id, quod adversarius accipiat, fieri aut intellegi voluisset; inv II 120. te meminisse intellegam, quae accepisti; part or 2. tabulas accepti et expensi; Q Rosc 2. habere se hoc nomen in codicem accepti et expensi relatum; Q Rosc 5. quod a patre accipi; Phil XIII 12. Caesar sese in optimam partem id accipere dicit; A X 3, 2. f. detrimentum. quantum a me beneficium tum acceperit; Phil II 7. si tanta ignominia et calamitas esset accepta; Ver V 100. singuli casus humanarum miseriarum graviter accipiuntur, si dicuntur dolenter; de or II 211. nulla in lege ullam causam contra scriptum accipi convenire; inv II 130. his rationibus ostenditur causam extra scriptum accipi non oportere; inv II 134. his rationibus et accipi causam et in hac lege accipi et eam causam, quam ipse adferat, oportere accipi demonstrabit; inv II 141. nunc primum aures tuae hoc crimen accipiunt? Ver II 24. si quid perfidia illorum detrimenti acceperimus; inv I 71. cum excusationem oculorum a me non acciperet; de or II 275. in hoc homine nullam accipio excusationem; ep II 14. 1. quae (furta) ego ab illis cognoram et acceperam; Ver IV 149. leniter hominem clementerque accepit; Ver IV 86. ignominiam: f. calamitatem. tam insigni accepta iniuria; Caecin 36. nec potest (animal) ullo sensu iucunda accipere, non accipere contraria; nat III 32. lautiores eleganter accipi accipi; A XIII 52, 2. hanc legem populus Romanus accepit? Phil V 7. quem ad modum accipiuntur hi ludi; A XV 26, 1. a quo etiam mandata acceperunt; Phil VIII 22. quoniam ea re nomen extra ordinem esset acceptum; inv II 58. Verres nummos acceperat; Ver II 70. quod pater omen accepit; div II 83. quas (opinionem) a maioribus accepimus; nat III 5. a quo pecuniam ob absolvendum acceperis; Ver II 78. (Bibulus) plagam odiosam acceperat; A V 20, 4. pretio accepto; Cluent 34. puerum: f. alqm; A X 7, 3. a te philosopho rationem accipere debeo religionis; nat III 6. duabus aedilitatis acceptis repulsis; Planc 51. nunc Romanas res accipe; A IV 15, 4. multos eius (Pompei) praeclaros de re publica sermones accipiam; A V 6, 1. quae visa accipi oporteret, quae repudiari; Ac II 29. acceptis a forti adversario vulneribus adversis; har resp 40.

IV. **mit doppeltem Accusativ**: quam (patriam Epaminondas) acceperat servientem; Tusc II 59, quod utendum acceperis; Tusc III 36.

V. **refero**: se, quod viveret, mihi acceptum referre; A I 14, 3. ut possim salutem meam benivolentiae tuae acceptam referre; A XI 1, 2. ex-

pensa Chrysgono servo HS sescenta milia accepta pupillo Malleolo rettulit; Ver I 92.

accipiter, Habicht: ibes, accipitres in deorum numerum reponemus; nat III 47.

accitus, Vorladung: Agyrio magistratus accitu istius evocantur; Ver III 68.

acclamatio, Zuruf, Geschrei: I. quanto iam levior est acclamatio! Rabir 18. — II. vitanda est acclamatio adversa populi de or II 339. — III. Cato contra dixit et Cassius maxima acclamazione senatus; Q fr II 1, 2. non modo ut (Pompeius) acclamazione, sed ut convicio et maledictis impeditur; Q fr II 3, 2.

acclamo, zurufen, laut rufen: I. 1. sibilum metuis? ne acclametur, times? Piso 65. — 2. non metuo, ne mihi acclametis; Bru 256. — II. populus cum risu acclamavit, ipsa esse; Caecin 28.

acclivis, aufsteigend, steigend: ea viae pars valde acclivis est; Q fr III 1, 4.

accola, Anwohner: ut mihi omnes accolae atque antistites Cereris esse videantur; Ver IV 111.

accolo, in der Nähe wohnen: quae gens illum locum accolit; rep VI 19.

accommodate, gemäß, angemessen: vivere sic adfectum, ut optime adfici possit ad naturamque accommodatissime; fin V 24. accommodate ad persuadendum dicere; de or I 260. ut definire rem possit nec id faciat tam presse, sed ad commune iudicium popularemque intelligentiam accommodatius; orat 117.

accommodatio, Billfähigkeit: ex liberalitate et accommodatione magistratum consuetudo aestimationis introducta est; Ver III 189.

accommodo, **accommodatus**, anpassen, anschließen, anbequemen; part. geignet: I. 1. peto a te, ut ei (Evandro) de habitatione accommodes; ep XIII 2. — 2. ad cuiusque vitam institutum accommodandum est, a multisne opus sit an satis sit a paucis diligi; of II 30. — II. quem (Demosthenem) velim accommodare ad eam, quam sentiam, eloquentiam; orat 23. ad Atticorum aures teretes et religiosas qui se accommodant; orat 27. num quis vestrum ad vim, ad facinus, ad caedem accommodatus est? agr III 16. eum (Andronem) habui vehementer ad meae vitae rationem et consuetudinem accommodatum; ep XIII 67, 1. me ad civium concordiam per te quam accommodatissimum conservari; A IX 11, A, 3. quae mihi intelleges maxime esse accommodata; ep III 3, 2. meum consilium accommodabo potissimum ad tuum; ep IX 7, 2. quorum orationis genus scis esse exile nec satis populari ad sensum accommodatum; Bru 114. initia apta et accommodata naturae; fin IV 46. eam (legem) vobis accommodatam esse; agr II 14. quod me mones de vultu et oratione ad tempus accommodanda; A XI 24, 5. pars (argumentorum) est in omnes eiusdem generis aut in plerasque causas accommodata; inv II 47. argumentandi ratio dilucidior erit, cum et ad genus et ad exemplum causae statim poterit accommodari; inv I 16. ut sumptus huius peregrinationis accomodet ad mercedem Argiletii et Aventini; A XII 32, 3 (2). ut iidem versus alias in aliam rem posse accommodari viderentur; div II 111. vultum: f. orationem.

accredo, geneigt sein zu glauben: vix accredens communicavi cum Dionysio; A VI 2, 3.

acresco, anwachsen: flumen subito accrevit; inv II 97.

accretio, Zunahme: lunam accretione et deminutione luminis quasi fastorum notantem dies; Tusc I 68.

accubitio, bei Tisch liegen: I. status incessus, sessio accubitio teneat || teneant || illud decorum; of I 128. — II. bene maiores accubitionem epularem amicorum convivium nominaverunt; Cato 45.

accubo, bei Tisch liegen: (homines) accubantes in conviviis; Catil II 10.

accumbo, sich zu Tisch legen: cum lauti accubissent; de or I 27. quem accumbere atratum videras? Vatin 32. accubueram hora nona; ep IX 26 1. infra Eutrapelum Cytheris accubuit; ep IX 26 2. negavit moris esse Graecorum, ut in convivio virorum accumberent mulieres; Ver I 66.

accumulate, reichlich: id non solum fecit, sed etiam prolixè cumulateque || accumulateque || fecit; Flac 89.

accumulo, anhäufen: vix iam videtur locus esse, qui tantos acervos pecuniae capiat. auget, addit, accumulatur; agr II 59.

accurate, sorgfältig, genau: egit mecum accurate multis verbis; A XVI 5, 2. cum aliquid accuratius dixisset; de or III 3. de officiis accuratissime disputavit; of III 7. se, quae fecisset, honoris eorum causa studiose accurate fecisse; Bru 86. quae accurate cogitateque scripsisset; Arch 18.

accuratio, Sorgfalt: in inveniendis componendis rebus mira accuratio, ut non facile in ullo diligentem maioremque cognoverim, sed eam ut citius veteratoriam quam oratoriam diceret; Bru 238.

accuro, accuratus, besorgen: part. sorgfältig, genau: melius accurantur, quae consilio geruntur, quam quae sine consilio administrantur; inv I 58. accuratae et meditatae commentationes; de or I 257. ex accurata consideratione; Ac II 35 (36). quia genere orationis in eius modi causis accuratiore est utendum; de or II 49. erat oratio cum incitata et vibrans tum etiam accurata et polita; Bru 326. in tam accurato sermone; de or II 233.

accuro, herbeieilen: illum cupide ad praetorem accurrisse; Ver V 7. istae imagines ita nobis dicto audientes sunt, ut, simul atque velimus, accurrant? div II 138.

accusabilis, anflagenstwert: illa, quorum omnium accusabilis est turpido; Tusc IV 75.

accusatio, Anflage: I. aliud sententiae dictio, aliud accusatio aut recusatio conficere debet; inv II 12. accusatio crimen desiderat, rem ut definiat, argumento probet, teste confirmet; Cael 6. in qua (Antonii contione) erat accusatio Pompei usque a toga pura; A VII 8, 5. — II, 1. dum tu accusationem comparas; Muren 48. argumentis accusationem statim confirmare oportebit; inv II 34. si quis erit, qui perpetuam orationem accusationemque desideret; Ver pr 55. ut tibi potissimum accusatio detur; div Caec 62. hanc causam accusationemque suscepit; Flac 13. — 2. ex accusatione et ex defensione (iudiciorum ratio) constat; of II 49. — III, dicam de ipso genere accusationis; Scaur 22. quod in accusationis septem libris non reperitur genus? orat 103. ut rationem accusationis perspicere possitis; Cluent 19.

accusator, Anfläger: I, 1. accusatorem firmum verumque esse oportet; div Caec 29. si posset reus absente accusatore condemnari; Ver II 99. quibus argumentis accusatorem censes uti oportere? Sex Rosc 38. — 2. ne tu accusator esses ridiculus; Sex Rosc 50. — II, 1. a te accusatores esse instructos et subornatos; Vatin 3. interposuisti accusatorem; Ver I 30. ego defensorem in mea persona, non accusatorem maxime laudari volo; Ver I 98. Quintus misit filium non solum sui deprecatorum, sed etiam accusatorem mei; A XI 8, 2. sordidum ad famam (est), committere, ut accusator nominare; of II 50. cum accusatorem parasset; Ver I 74. suborno: §. instruo. — 2. cum de verissimo accusatore disceptatur; part or 98. hi habitant cum accusatoribus; Flac 23. qui cum accusatoribus sedet; Flac 42. laus oratoris, quae vel in accusatore antea vel in patrono spectari solebat; Flac 22. — III.

calumniae accusatorum demonstrandae causa; inv II 56. cuius (Philippi) in testimonio contentio et vim accusatoris habebat et copiam; Bru 304. inaudita criminatione accusatorum; Quinet 33. certus locus est accusatoris, per quem auget facti atrocitatem; inv II 51. primus accusatoris locus est eius nominis, cuius de vi quaeritur, brevis definitio; inv II 53. possumus petitoris personam capere, accusatoris deponere? Quinet 45. apud indices de praemio saepe accusatorum quaeritur; inv II 110. sunt et haec et alia in te falsi accusatoris signa permulta; div Caec 29. alterum sedere in accusatorum subselliis video; Sex Rosc 17. vis: §. copia. — IV. hi ab ipso accusatore producti sunt; Milo 60.

accusatorie, als, wie ein Anfläger: non agam tecum accusatorie; Ver III 164. Latine me scitote, non accusatorie loqui; Ver IV 2.

accusatorius, anflägerisch: in isto artificio accusatorio; Sex Rosc 49. quae quoniam accusatorio iure et more sunt facta; Flac 14. lex quaedam accusatoria; Muren 11.

accuso, anflagen, Vorwürfe machen, scheiteln, tadeln, vorhalten: I, 1. a. te ad accusandum res publica adduxit; Muren 78. quod certissimis criminibus et testibus fretus ad accusandum descendit; Cluent 10. nullam huic aliam accusandi causam fuisse; Cluent 20. ei potissimum permitti oportere accusandi potestatem; div Caec 54. si meis horis in accusando uti voluissim; Ver I 31. — b. aliud est maledicere, aliud accusare; Cael 6. — 2. accusant ii, qui in fortunas huius invaserunt, causam dicit is, cui praeter calamitatem nihil reliquerunt; Sex Rosc 13. illi gloriae causa atque ostentationis accusant; Ver III 3. „at accusat civitas verbis gravissimis“. non civitas, sed imperiti homines; Flac 57. — II. non possum disposite istum accusare; Ver IV 87. si falso acuseris; Muren 7. Pompeium et hortari et orare, etiam liberius accusare et monere non desistimus; ep I 1, 2. qui mihi non id videbantur accusare, quod esset accusandum; Cato 7. ambitum accusas; non defendo; Muren 67. numquam tu illum accusavisti ut hostem, sed ut amicum officio parum functum; Deiot 9. populi culpam, non competitoris accusas; Plane 9. quod nullo unquam de homine factum est, ut absens accusaretur ab iis palam, quorum in bona liberosque potestatem haberet; Ver III 45. hostem: §. amicum. quod innocens, si accusatus sit, absolvi potest, nocens, nisi accusatus fuerit, condemnari non potest; Sex Rosc 56. facile est accusare luxuriam; Cael 29. nocentem: §. innocentem. accusari abs te officium meum; ep II 1, 1. cum (philosophia) esset accusata et vituperata ab Hortensio; fin I 2. equis unquam reus sic accusatus est, ut...? Font 37. accusando senatum; dom 104. nihil habeo, quod accusem senectutem; Cato 13. error voluptatem accusantium doloremque laudantium; fin I 32. — III, 1. nemo unquam est de civitate accusatus, quod aut populus fundus factus non esset aut...; Balb 52. hac de re te accusamus cotidie; ep X 26, 3. quod is me accusare de te solebat; A I 3, 3. — 2. qua in re abs te M. Fonteius accusatur; Font 1, 2. — 3. in quo accusavi mecum ipse Pompeium, qui tantas res Sestio nostro scribendas dederit; A VII 17, 2. — 4. ut etiam accusarer ab eo (Caesare), quod parum constantiae suae confiderem; A XVI 16, 5. — 5. ut, si qui, cum ambitus accusabitur, manu se fortem esse defendet; inv I 94. eum tu accusas avaritiae? Flac 83. ut eam (cupiditatem) tamquam capitis accuset; fin II 27. (imperator) accusatur maiestatis; inv II 72. — 6. accusatus est criminibus gravissimis; Cluent 59.

acer, scharf, stechend, schmerzhaft, heftig, leidenschaftlich, tatkräftig, durchdringend, scharfsinnig, sein: A. Cn. Pomponius acer, acerbus, crimonosus; Bru

221. non minus acres contra me fuerunt; Ver II 12. eequem Caesare nostro acriorem in rebus gerendis audisti? ep VIII 15, 1. in ipsa pugna cum acerrimo adversario; div Caec 47. quasi culpa contractum malum aegritudinem acriorem facit; Tusc III 52. qui (mundus) puro eodemque acerrimo et mobilissimo ardore teneatur; nat II 31. acerrima accusatorum criminatio; inv II 84. neque haec tam acrem curam diligentiamque desiderant; de or III 184. qui toto corpore opprimi possit doloribus acerrimis; Tusc V 26. tibi homini ad perdiscendum acerrimo; de or III 90. acerrimum hostem defendit; Sest 58. est utendum imaginibus agentibus, acribus, insignitis; de or II 358. inerat ingenium satis acre; Bru 282. lex lata est de pecuniis repetundis acerrima; Vatn 29. neque tam acri memoria fere quisquam est, ut . . .; de or II 357. quod (homines) habent mentem acrem et vigentem; fin II 45. fuisse acrem morsum doloris; Tusc II 53. posteaquam sensi populi Romani aures hebetoires, oculos autem esse acres atque acutos; Plane 66. odium esse acre susceptum; inv II 108. oculorum, qui est sensus acerrimus; de or III 160. vir tam acer in ferro; A II 21, 4. — B. quae non acrium, non pertinacium sunt; de or II 182.

acerbe, herb, unfreundlich, streng, schmerzlich; I. de quibus (rebus) acerbissime afflictor; A XI 1, 1. ab hoc (puero) acerbius exegit natura, quod dederat; Tusc I 93. dolebam et acerbe ferebam, si . . .; Plane 1. ut acerbe indigneque moreretur; Cluent 42. quos acerbissime ceteri oderunt; Phil X 4. Quintum filium ad me acerbissime scripsisse; A XI 16, 4. — II. vir acerbe severus in filium; of III 112.

acerbitas, Bitterkeit, Strenge, Unfreundlichkeit, Härte, Schmerz; I. 1. vim omnium sceleratorum acerbitas mei casus exceperat; dom 64. iustitiam acerbitas imitatur; part or 81. — 2. si implacabiles iracundiae sunt, summa est acerbitas, sin autem exorabiles, summa levitas, quae tamen ut in malis acerbitati anteponenda est; Q fr I 1, 39. — II. 1. accusata „acerbitate“ Marcelli; ep IV 4, 3. Caelius legis acerbitatem mitigandam putavit; Plane 64. severitatem in senectute probo, acerbitatem nullo modo; Cato 65. — 2. antepono: I. 1, 2. — III. huius acerbitatis eventum altera acerbitate non videndi fratris vitavi; A III 9, 1. apud quem evomat virus acerbitatis suae; Lael 87. — IV. 1. nec quisquam esset P. Sestio acerbitate mortis praeponeendus; Sest 83. vitare: I. III. eventus. — 2. quas (lacrimas) tu in meis acerbitatibus plurimas effundisti; Plane 101.

acerbus, bitter, herb, schmerzlich, abstoßend, grämlich; A. Cn. Pomponius acer, acerbus, criminosis; Bru 221. conveniet cum in dando munificum esse, tum in exigendo non acerbum; of II 64. orator haec acerbiora verbis facit; de or I 221. toto imperio nihil acerbum esse, nihil eudele; Q fr I 1, 25. nihil unquam acerbum in me fuit; A XIV 13, B, 3. important (animorum motus) aegritudines anxias atque acerbis; Tusc IV 34. secutum est hoc acerbissimum et calamitosissimum civile bellum; Phil XI 34. illum hausi dolorem vel acerbissimum in vita; Cael 59. et praeteritorum recordatio est acerba et acerbior expectatio reliquorum; Bru 266. o gravem acerbamque fortunam! Ver V 119. ille acerbus, criminosis, popularis homo ac turbulentus; Cluent 94. in acerbissimorum hostium numero; Catil IV 15. Q. filius ad patrem acerbissimas litteras misit; A XIV 17, 3. o acerbam mihi memoriam temporis illius! Plane 99. Sulla acerbior odio incitatus; leg II 56. recordatio: I. expectatio. in curru conlocat sui sceleris acerbissimi nuntium; Sex Rose 98. in illo ipso acerbissimo miserrimoque spectaculo; Tusc III 66. vitam mihi esse acerbam; ep I 1, 1. bona Cn. Pompei Magni voci acerbissimae subiecta praeconis;

Phil II 64. — B. posse acerbos e Zenonis schola exire; nat III 77. quae non litigiosorum, non acerborum sunt; de or II 182.

acerra, Weibrauchsfäßchen: „ne longae coronae nec acerrae“ praetereantur; leg II 60.

acervalis, aufgehäuft, Trugschluß durch Anhäufung: quem (soritam), si necesse sit, Latino verbo liceat „acervalem“ appellare; div II 11.

acervatim, gehäuft, summarisch: acervatim iam reliqua dicam; Cluent 30.

acervus, Haufen: I. qui (locus) tantos acervos pecuniae capiat; agr II 59. soritas hoc vocant, quia acervum efficiunt uno addito grano; Ac II 49. tantos acervos corporum exstructos; Sest 77. — II. quoniam congesta fuit accusatio magis acervo quodam criminum, non distinctione aliqua generum; Scaur 1, 7.

acetum, Essig: quod alterius ingenium sic dulce, acidum || ut acetum Aegyptium, alterius sic acre, ut mel Hymettium, dicimus; fr F V 89.

acidus, sauer, scharf: I. acetum.

acies, Schärfe, Schneide, Sehkraft, Auge, Schlichtlinie, Treffen, Kampf: I. neque tam est acris acies in naturis hominum et ingenii, ut . . .; de or III 124. ut nulla acies humani ingenii tanta sit, quae penetrare in caelum, terram intrare possit; Ac II 122. patimur hebescere aciem horum auctoritatis; Catil I 4. quantum nostrorum ingeniorum acies intueri potest; de or III 20. — II. 1. acies est instructa a nobis XII cohortium; ep X 30, 2. palpebrae mollissimae tactu, ne laederent aciem; nat II 142. praestrinxerat aciem animi D. Bruti salus; Phil XII 3. quod iam ante aciem securium tuarum vidisset; Ver V 113. — 2. Q. Catulum filium abducamus ex acie, id est a iudiciis, et in praesidiis rei publicae conlocemus; Bru 222. nos philosophiam in forum atque in rem publicam atque in ipsam aciem paene deduximus; ep XV 4, 16. si qui ex acie fugerint; Sex Rose 151. quorum (Eretriorum) omne bonum in mente positum et mentis acie; Ac II 129. bellum gerit, in acie stat; Phil XI 24. in acie non fui; ep IX 18, 2. haec ludorum atque pompae; nos autem iam in aciem dimicationemque veniamus; orat 42. — III. quantum in hac acie cotidiani muneris spatii nobis datur; de or I 252. qui in acie cecidit; Marcel 31. fueras in acie Pharsalica antesignanus; Phil II 71.

acinus, Weinbeere: quae (terra) ex acini vineae tantos truncos ramosque procreet; Cato 52.

acipenser I. acupenser.

acquiesco, ruhen, Ruhe, Befriedigung finden, ausrufen: una se dicit recordatione acquiescere praeteritarum voluptatum || voluptatum ||; Tusc V 74. quod litteris lectis aliquantum acquievi; ep IV 6, 1. quia nulla nunc in re alia acquiescimus; ep IX 3, 2. tecum ut quasi loquerer, in quo uno acquiesco; A IX 10, 1. in eo acquievi; A IX 10, 10. quid est, ubi acquiescam? A XI 10, 2. Lanuvii tres horas acquieveram; A XIII 34. quae (agitatio mentis) nunquam acquiescit; of I 19. senes in adolescentium caritate acquiescimus; Lael 101.

acquiro, dazu erwerben, gewinnen: I. tu dubites de possessione detrudere, acquirere ad fidem? Catil II 18. — II. sibi ut quisque malit, quod ad usum vitae pertineat, quam alteri acquirere, concessum est; of III 22. plus acquisisti dignitatis quam amisisti rei familiaris; ep VI 11, 2.

acratophoron, Weingeßäß: puto concedi nobis oportere, ut Graeco verbo utamur, si quando minus occurrer Latinum, ne hoc „ephippiis“ et „acratophoris“ potius quam „proëgmenis“ et „apo-proëgmenis“ concedatur; fin III 15.

acredula, Räuzchen: »pertriste canit de pectore carmen et matutinis acredula vocibus instat«; div I 14.

agriculus, *hißig, reizbar*: ille agriculus senex Zeno; Tusc III 38.

acrimonia, *Schärfe, Lebhaftigkeit*: si Glabronis patris vim et acrimoniam ceperis ad resistendum hominibus audacissimis; Ver pr. 52. quod illam vim et acrimoniam lenierit ac diluerit; inv II 143.

acriter, *heftig, scharf, mutig, ernst*: I. sic omnia, quae sunt quaeque aguntur acerrime, lenioribus principis natura ipsa praetexit; de or II 317. attendam acriter; Scaur 18. ut acrius aliquanto et attentius de claris viris locorum admonitu cogitemus; fin V 4. alter acerrime se defendit; rep III 28. acerrime Dicaearchus contra hanc immortalitatem disseruit; Tusc I 77. adulescenti non acriter intellegenti; Piso 68. pugnatur acerrime; Phil VIII 17. nonne acerrime huic legi resistetis? agr II 85. adest fere nemo, quin acutius atque acrius vitia in dicente quam recta videat; de or I 116. qui acerrime hoc iter Pompei vituperarent; A VII 5, 4. — II. hominis mihi irati, sed multo acrius otii et communis salutis inimici; Sest 15.

acroama, *Vortrag, Vorfünftler*: I. ille non solum spectator, sed actor et acroama, nec tuos ludos aspexit nec ullos alios; Sest 116. — II. quod acroama aut cuius vocem libentissime (Themistocles) audiret; Arch 20.

acroasis, *Vorlesung*: ut eas (litteras) vel in acroasi audeam legere; A XV 17, 2.

acta, *Meeresufer*: 1. accusatores actas, convivia iactant; Cael 35. — 2. tu me iam rebare in actis esse nostris; A XIV 8, 1.

actio, *Tätigkeit, Betätigung, Tat, Handlung, Verhandlung, Vortrag, Klage, Klageformel, Klage-recht*: I. **Subject**: accedet oportet actio varia, vehemens, plena animi, plena spiritus, plena doloris, plena veritatis; de or II 73. accedet actio non tragica nec scaenae, sed modica iactatione corporis, vultu tamen multa conficiens; orat 86. agit: *vacat*. constat: *est*; orat 55. actio in dicendo una dominatur. sine hac summus orator esse in numero nullo potest, mediocrius hac instructus summus saepe superare; de or III 213. quae (actio) sola per se ipsa quanta sit, histrionum levis ars et scaena declarat; de or I 18. animi est omnis actio; de or III 221. est actio quasi sermo corporis, quo magis menti congruens esse debet; de or III 222. est actio quasi corporis quaedam eloquentia, cum constet et voce atque motu; orat 55. earum omnium rerum memoria est quasi fundamentum, lumen actio; opt gen 5. cum aut sitne actio illi, qui agit, aut iamne sit aut num iam esse desideret aut illane lege, hisse verbis sit actio quaeritur; part or 99. quaero, sitne eius rei aliqua actio an nulla; Caecin 33. est etiam actio quaedam corporis, quae motus et status naturae congruentes tenet; fin V 35. actio, quae prae se motum animi fert, omnes movet; de or III 223. cum actio translationis aut commutationis indigere videtur, constitutio translativa appellatur; inv II 57. certe (actio) plurimum in dicendo potest; orat 56. significat: *est*, II, 1. adhibeo. omnis actio vacare debet temeritate et negligentia nec vero agere quicquam, cuius non possit causam probabilem reddere; of I 101.

II. **nach Verben**: 1. quod (sapientia) honestas actiones adfert et efficit; fin III 55. adhibita etiam actione leni facilitatemque significanti; de or II 184. in quo tanta commoveri actio non posset, si esset consumpta superiore motu et exhausta; de or III 102. Cn. Flavium actiones composuisse; A VI 1, 8. hanc actionem meam C. Caesar comprobavit; ep XIII 4, 2. consumo: *est*. commoveo. quamquam gratiarum actionem a te non desiderabam; ep X 19, 1. ut histrioni actio, saltatori motus non quivis, sed certus quidam est datus, sic . . . fin

III 24. efficio: *est*. adfero. praetoris exceptionibus multae excluduntur actiones; in II 57. exhaurio: *est*. commoveo. expositis a Cn. Flavio primum actionibus; de or I 186. hanc puto me habere actionem, ut per interdictum meum ius teneam; Caecin 32. quae (actio) motu corporis, quae gestu, quae vultu, quae vocis conformatione ac varietate moderanda est; de or I 18. quae (actio) si partienda est in gestum atque vocem; Bru 141. actiones ipsum (Caesarem) praestare debere; A II 16, 2. ego etsi maximam actionem puto repugnare visis, obsistere opinionibus; Ac II 108. (somnus) actionem tollit omnem; fin V 54. — 2. in eis omnibus, quae sunt actionis, inest quaedam vis a natura data; de or III 223. — 3. huic (actioni) primas dedisse Demosthenes dicitur; de or III 213. ut iam non sine causa Demosthenes tribuerit et primas et secundas et tertias actioni; orat 56. — 4. si tu aut heredem aut militem defendisses, ad Hostilianas te actiones contulisses; de or I 245. te ex illa crudeli, importuna, non tribunicia actione meo consilio esse depulsum; Rabir 17. excellens in: *est*, IV, 1. occultare. recte facta sola in bonis actionibus ponens, prave, id est peccata, in malis; Ac I 37. alter iniquum putabat plus secum agi, quam quod erat in actione; de or I 167. in hac nostra actione secundum vocem vultus valet; de or III 223.

III. **nach Substantiven**: actionis huius modi exempla sunt: sitne sapientis ad rem publicam accedere; Top 82. fundamenta iacta sunt reliquarum actionum; Phil IV 1. cuius (actionis) alterum est praecipuendi genus, quod ad rationem officii pertinet; alterum autem ad sedandos animos et oratione sanandos; part or 67. istum paucis horis primae actionis omnium mortalium sententiis condemnavi; Ver V 177. de excipienda iniquitate actionis; part or 100. ad actionis usum atque laudem maximam sine dubio partem vox obtinet; de or III 224. ad actionis suavitatem quid est vicissitudine et varietate et commutatione aptius? de or III 225. usus: *est*. laus.

IV. **Umstand**: 1. M. Fonteius ita duabus actionibus accusatus est, ut . . . Font 40. sic a me sunt acta omnia priore actione, ut . . . Ver I 29. Scamander prima actione condemnatus est; Cluent 55. quae (animi permotio) maxime aut declaranda aut imitanda est actione; de or III 215. (Antonius) excelebat actione; Bru 215. imitari: *est*. declarari. instrui: *est*. I. dominatur. Lentulus ceterarum virtutum dicendi mediocritatem actione occultavit, in qua excellens fuit; Bru 235. — 2. sine: *est*. I. dominatur.

actio, *föhren, darstellen, spielen*: M. Pontidius multas privatas causas actitavit; Bru 246. cum (Aeschines) adulescens tragoedias actitavisset; rep IV 13.

actor, *Redner, Sachwalter, Kläger, Schauspieler*: I, 1. illud egit fortissimus actor, non solum optimus, de me; Sest 122. actor moderatur et fingit non modo mentem ac voluntates, sed paene vultus eorum, apud quos agit; leg III 40. — 2. oratores, qui sunt veritatis ipsius actores; de or III 214. (Q. Varius) fortis actor et vehemens; Bru 221. sese te actore ad iudicium non adfuturos; div Caec 28. — II, 1. quem sibi illa (provincia) actorem causae totius adoptavit; div Caec 54. ut [illum] efficeret oratorem verborum actoremque rerum; de or III 57. Aristodemum, tragicum actorem, legatum miserunt; rep IV 13. qui orationem eandem aliam fore putarit actore mutato; de or III 213. Socratici a se causarum actores et a communi philosophiae nomine separaverunt; de or III 73. — 2. hi sunt actori, ut pictori, expositi ad variandum colores; de or III 217. — III. in oratore gestus paene summorum actorum est requirendus; de or I 128.

actuaria, *Ruderschiff*: actuariis minutis Patras accedere non satis visum est decorum; A V 9, 1.

actuariola, Barfe: haec ego conscondens e Pompeiano tribus actuariolis decemscalmis; A XVI 3, 6. quid duro tempore anni actuariola fore censes? A X 11, 4. f. **corbita**.

actum, Vollbrachte, Tat, Verhandlung: I. ut acta sua rata essent; Phil XIII 37. — II, 1. acta agimus, quod vetatur veteri proverbio; Lae 85. actum ne agas; A IX 18, 3. acta Caesaris pacis causa confirmata sunt a senatu; Phil II 100. eas Caesaris leges nos, qui defendimus acta Caesaris, evertendas putamus? Phil I 24. cum omnia acta illius anni per unum illum labefactari viderentur; Sest 62. acta ad te mitti sciebam; ep XI 25, 1. quod nisi res urbanas actaque omnia ad te perferri arbitrarer; ep X 28, 3. acta M. Antonii rescidistis, leges refixistis; Phil XIII 5. — 2. nisi forte, si quid memoriae causa rettulit in libellum, id numerabitur in actis; Phil I 19. de Ocella in actis non erat; ep II 15, 5.

actuose, leichtenhaftlich: quam leniter, quam remisse, quam non actuose! de or III 102.

actuosus, lebensvoll, tätig: sunt maxime luminosae et quasi actuosae partes duae; orat 125. virtus actuosae, et deus vester nihil agens; nat I 110.

actus, Viehtrieb, Aufzug: I. non solum unum actum, sed totam fabulam confecissem; Phil II, 34. iter, actus a patre, sed rata auctoritas ab iure civili sumitur; Caecin 74. — II. qualis iste in quarto actu improbitatis futurus esset; Ver II 18.

actutum, fogleich: ego me vix tutum futurum || mortem actutum futurum, al. || puto; Phil XII 26.

acula, Nadel, Spiz: I. quae (platanus) mihi videtur non tam ipsa acula quae describitur, quam Platonis oratione crevisse; de or I 28; ubi non seclusa aliqua acula teneatur, sed unde universum flumen erumpat; de or II 162. — II. crescere: f. I.

aculeatus, spitzig, spitzfingig: satis aculeatas ad Dolabellam litteras dedi; A XIV 18, 1. quorum sunt contorta quaedam et aculeata sophismata; Ac II 75.

aculeus, Stachel, Spitzfingigkeit: I. in quo (genere) nulli aculei contumeliarum inerant; de or II 222. fuerunt non nulli aculei in Caesarem; Q fr II 1, 1. — II. evellere se aculeum severitatis vestrae posse confidunt; Cluent 152. apis aculeum sine clamore ferre non possumus; Tusc II 52. ut in eorum mentibus, qui audissent, quasi aculeos quosdam relinqueret; de or III 138. — III. sine sententiarum forensibus aculeis; de or II 64.

acumen, Spitze, Stachel, Schärfe, Scharffinn: I. non adimo ingeniorum acumen; Flac 9. declarent illa acumen interpretis; div I 39. acumen Hyperides habuit; de or III 28. cum illud nimium acumen inluderet; de or I 243. — II. nulla (auspicio) ex acuminibus servantur; nat II 9. — III. ad extremum ipsi (dialectici) se compungunt suis acuminibus; de or II 158.

acuo, schärfen, üben, fördern, antreiben: duae res illum acuebant, otium et solitudo; of III 1. quae optima non || non optima || (sint), aliquo modo acui tamen et corrigi posse; de or I 115. non quo acui ingenia adulescentium nollem, sed contra ingenia obtundi nolui; de or III 93. qui non linguam modo acuisseris exercitatione dicendi; Bru 331. multa e corpore existunt, quae acuant mentem, multa, quae obtundant; Tusc I 80. quod consuetudo exercitatio intellegendi prudentiam acueret; de or I 90. stridorem serrae, tum cum acuitur; Tusc V 116.

acupenser, sterlet, Stör: iis licet dicere se acupenserem maenae non antepone; fin II 91.

acus, Nadel: acu enucleata argumenta; Scaur 20. quod (vulnus) acu punctum videretur; Milo 65.

acute, scharf, hoch, scharffinnig, geistreich: acutissime cogitare; of I 156. movemur saepe

aliquo acute concluso; Tusc I 78. veteres verbo tenus acute illi quidem, sed non ad hunc usum disserebant; leg III 14. (Calvus) acute movebatur; ep XV 21, 4. si mihi ad haec acute arguteque responderit; Cael 19. (legem) acutissime ac diligentissime scriptam; Ver III 20. natura fert, ut extrema ex altera parte graviter, ex altera autem acute sonent; rep VI 18. illae (argumentationes) tenuius et subtilius et acutius tractantur; inv II 51. quid iudici probandum sit cum acutissime vidit; de or III 31.

acutulus, ziemlich scharffinnig, spitzfingig: Zenonis breves et acutulas conclusiones; nat III 18.

acutus, scharf, spitz, hoch, betont, scharffinnig, geistreich: A. acutus an hebetior (sit); inv I 35. (Epicurus) non satis acutus fuit; fin II 80. acutum etiam illud est, cum ex alterius oratione aliud excipias atque ille vult; de or II 273. quo (Aristotele) profecto nihil est acutius, nihil politius; Ac II 143. acutissimus clamor; de or III 227. illa vetus Zenonis brevis et acuta conclusio; nat III 22. eorum (dentium) adversi acuti morsu dividunt escas; nat II 134. aliud vocis genus iracundia sibi sumat, acutum, incitatum, crebro incidens; de or III 217. ut est hominum genus nimis acutum et suspiciosum; div Caec 28. aliud Antipatro (videri solet), homini acutissimo; of III 51. populi Romani aures hebetiores, oculos autem esse acres atque acutos; Planc 66. Gracchi habemus orationes acutas prudentiaeque plenissimas; Bru 104. non satis acutus orator; Bru 221. elephantorum acutissimis sensibus; nat II 151. ab acutissimo sono usque ad gravissimum sonum; de or I 251. voces ut chordae sunt intentae, acuta gravis; de or III 216. — B, a, I. et grandiloqui fuerunt et contra tenues, acuti; orat 20. — II. inter acutos et inter hebetes interest, quod . . .; Tusc IV 32. — b. quid ex ista acuta et gravi refertur ad εἶδος? A XII 6, 2. — c. istis brevibus et acutis auditis; fin IV 52. (sonus) acuta cum gravibus temperans; rep VI 18.

ad, nach — hin, bis zu, bei, gemäß, gegen: quos ad id pertinebat; Top 32. senatus, quos ad soleret, referendum censuit; nat II 10. — I. nach Verben (vgl. abduco, abicio u. f. m.): abduxit legatos ad cenam in Academiam; Tusc IV 91. cui tali in re libenter me ad pedes abiecissim; A VIII 9, 1. quid est aliud iudicio abuti ad quaestum atque ad libidinem? Sex Rosc 54. ad utram potius legem accedere oporteat; inv II 147. quod ad oculos animumque acciderit; Ver IV 2. si res ad eorum, qui audient, opinionem accommodabitur; inv I 29. ad populum accusante P. Clodio; Milo 40. quid ad hanc mansuetudinem addi potest? of I 37. frequentes eos ad me domum adduxit; Cluent 49. qui ad rem publicam adeunt; imp Pomp 70. quid adfert ad cavendum scire aliquid futurum? nat III 14. litteram illam ad caput adfigent; Sex Rosc 57. quod hoc etiam spe adgredior maiore ad probandum, quia . . .; de or II 9. ad eam (disciplinam) tamquam ad saxum adhaerescunt; Ac II 8. ut alia ad alium motum curatio sit adhibenda; Tusc IV 65. Caesar se ad neminem adiunxit; Phil V 44. quamquam omnis virtus nos ad se adlicit; of I 56. mentes vestras, non solum aures, ad haruspicum vocem admovete; har resp 20. adest ad tabulam; Caecin 16. te ad Italiam adventare; ep II 6, 1. advolabat ad urbem a Brundisio homo impotentissimus; Phil V 42. appulsis ad Helorum navibus; Ver V 91. ut (voluptas) ad honestatem applicetur; fin II 37. quod ascribi ad legem nefas est; inv I 56. ut ad causam tantam quisquam subscriptor me invito aspirare possit; div Caec 51. ea nihil omnino ad vitam hominum attinere; rep I 15. satis cautum tibi ad defensionem fore; Ver I 88. ad haec cogita vel potius excogita; A IX 6, 7. quas (res orator) ad

certam causam tempusque cognorit; de or I 69. adolescentem cohortantur ad decus; A XIII 28, 2. non eos ad rem rusticam, verum ad caedem ac pugnam comparari; Tul 18. animos conciliari ad benivolentiam; de or II 182. quotiens exercitus ad non dubiam mortem concurrerunt! Tusc I 89. quae (studia) vel ad usum vitae vel etiam ad ipsam rem publicam conferre possumus; rep I 30. in Epirum ad te statui me conferre; A. III 19, 1. si ad interdicti sententiam confugis; Caecin 83. omnis ad vitia consentiens multitudo; Tusc III 3. iudices a fortuna nobis ad praesidium innocentiae constituti; Sulla 92. ii magna spectare et ad ea rectis studiis debent contendere; of II 45. quod conveniat ad usum civitatis; inv II 172. motum remigationis navem convertentis ad puppim; A XIII, 21, 3. sine lege ad Caesarem cucurristi; Phil II 50. quas (hostias) debuisti ad sacrificium; inv II 97. ad magistratum Mamertinum statim deducitur Gavius; Ver V 160. rem omnem ad patres conscriptos detuli; Catil II 12. a necessariis artificiis ad elegantiora defluximus; Tusc I 62. de imperatore ad id bellum deligendo; imp Pomp 27. ut omnes decumas ad aquam deportatas haberent; Ver III, 36. ad id bellum imperatorem deposci atque expeti; imp Pomp 5. num existimes Phidian, Polychitum, Zeuxim ad voluptatem artes suas derexisse; fin II 115. Catonem descensurum ad accusandum non fuisse; Muren 60. quid deest ad beate vivendum ei, qui confidit suis bonis? Tusc V 40. non nullos videmus ad iuris studium devenire; Muren 29. ad hospites meos deverti; Ver I 16. cum (Cato) contra Ser. Galbam ad populum summa contentione dixisset; Bru 80. pauca dicam ad reliquam orationem tuam; fin II 85. si se ad dicendum dedissent; de or III 140. sciens tu aurum ad facinus dedisti; Cael 53. per quem consul ad supplicium et ad necem duceretur; Vatini 21. eductus ad consules; Plane 55. quarum (pecundum) opere || opera || efficitur aliquid ad usum hominum atque vitam; of II 11. cum Catilina egrederetur ad exercitum; Sulla 53. id eligere ad perfidiam; ep III 10, 8. quod (Caesar) vel ad Capuam vel ad Luceriam iturus putabatur; A VIII 3, 7. (philosophia) nos ad modestiam magnitudinemque animi erudit; Tusc I 64. ad spem libertatis exarsimus; Phil IV 16. civitas ad arma repente est excitata; div I 55. excogito: f. cogito. expeto: f. depono. me ab omnibus ad meam pristinam dignitatem expectatum atque revocatum; dom 57. existimabat ea non ad hominum luxuriam, sed ad ornatum fanorum esse facta; Ver IV 98. (P. Valerius) legem ad populum tulit; rep II 53. finxit te ipsa natura ad honestatem; Muren 60. quas (res) ad communem hominum usum natura genuit; of I 51. habebit deus dentes, palatum, fauces nullum ad usum? nat I 92. equidem ad pacem hortari non desino; A VII 14, 3. cum Cn. Oppius ad pedes eius flens iaceret; Quir 12. quae voluptate quasi mercede aliqua ad officium impellitur, ea non est virtus; Ac II 140. cum homines ad vim, ad manus incitarentur; Sest 34. M. Catoni incumbenti ad eius perniciem; Muren 59. quarum (partium) indigemus ad hanc praeeptionem; inv I 34. si quem nunc rudem plane || plane rudem || institui ad dicendum velim; de or II 162. ut (senectus) adolescentes ad omne officii munus instruat; Cato 29. ad virtutes et ad vitia nihil interesse; fin IV 71. vincula ad singularem poenam nefarii sceleris inventa sunt; Catil IV 7. ne labar ad opinionem; Ac II 138. castra ad Cybistra locavi; ep XV 2, 2. ne ad ea meditare; ep II, 3, 1. quas litteras cum ad omnes civitates mississet; Ver III 46. cum ad Cybistra quinque dies essem moratus; ep XV 4, 6. quo modo moveri animus ad appetendum potest? Ac II 25. vir ad virtutem, dignitatem, gloriam

natus; Sest 89. si ad Sidam navigassem; ep III 6, 1. iam ad ista obduruimus; A XIII 2, 1. obtulit se ad ferramenta prospicienda; Sulla 55. qui permultum ad dicendum opitulati sunt; inv II 7. praesidia ad illorum adventum opposita; Ver V 5. praesidio firmiore opus esse ad istam provinciam; ep III 3, 1. homo ortus est ad mundum contemplandum et imitandum; nat II 37. homo ad omne facinus paratissimus; Milo 25. Aiacem ira ad furorem mortemque perduxit; Tusc IV 52. iam ad reliqua pergamus; of I 161. ut aliqui sermones etiam ad vestras aures permanerent; Balb 56. quae (virtutes) pertinent ad veritatem et ad fidem; of I 31. quae pertinent ad libertatem populi Romani recuperandam; Phil III 19. cum ad summum bonum volunt pervenire; fin IV 39. his locis in omni re ad dicendum posita excitatis; de or II 175. negas ad beate vivendum satis posse virtutem? Tusc V 12. quid ad meam perniciem vocem suam communibus hostibus praebeisset; Quir 10. produci (servos) ad supplicium necesse est; Ver V 10. qui e ludo ad patris exercitum profectus est; imp Pomp 28. quos ad sumptus progressa iam ista res sit; leg II 62. cum ille dubitaret, quod ad fratrem promiserat; de or II 27. qui sibi bona et fortunam civium ad praedam proposuerunt; Phil IV 9. ne ad Catonem quidem provocabo; A VI 1, 7. se ad ornatum ludorum aurum quaerere; Cael 53. quoniam maxime rapimur ad opes augendas generis humani; rep I 3. nunc redeo, ad quae mihi mandas; A V 11 6. quin is me ad salutem reduceret; Quir 15. concordi populo et omnia referente ad incolumitatem et ad libertatem suam nihil esse immutabilius; rep I 49. omnia ad senatum reiciam; Phil XII 28. cum sibi nihil non modo ad cupiditates suas, sed ne ad necessitatem quidem reliquisset; Cluent 68. ad hanc rem aiunt artes quoque requisitas; fin IV 16. habetis consulem ex media morte non ad vitam suam, sed ad salutem vestram reservatum; Catil IV 18. ad singula statim respondebo; nat III 4. unum etiam restat amico nostro ad omne dedecus, ut Domitio non subveniat; A VIII 7, 1. nunc ad institutam disputationem revertamur; div II 7. quoniam me ad XII tabulas revocas; Tul 51. f. exspecto. (Isocrates) non ad iudiciorum certamen, sed ad voluptatem aurium scripserat; orat 38. quae ad me de tuis rebus domesticis scribis; ep I 9, 24. a quibusdam optimis viris ad Ianum medium sedentibus; of II 87. sequor: vgl. III. locus. hoc simulat ad quasdam senatorum sententias; A IX 9, 3. mihi res ad caedem spectare videtur; A XV 18, 2. iuvenes stare ad ianuam duo quosdam; de or II 353. quod de Quinti fratris epistula scribis, ad me quoque fuit πρόθε λέων, ὄπισθεν δὲ —; A II 16, 4. habet cohortes XXX, equitum CCCC. erit ad sustentandum, quoad Pompeius veniat; A VI 1, 14. Mummium fuisse ad Corinthum; A XIII 6, 4. quae ad colloquium castra surmentur? Phil XII 28. ut (patria) suppeditaret tranquillum ad quietem locum; rep I 8. traduxit me ad suam sententiam; Cluent 144. suis te oportet inlecebris ipsa virtus trahat ad verum decus; rep VI 25. iudicium ad decemviro translatum videtis; agr II 59. ante congressum multa fiunt, quae non ad vulnus, sed ad speciem valere videantur; de or II 317. antequam ad meam defensionem meosque testes venio; Caecin 24. te ad Baias venire; ep IX 2, 5. videt ad ipsum fornicem Fabianum in turba Verrem; Ver pr 19. quae (lex) vocet ad officium iubendo; rep III 33. si quid ad usum velint; Tusc II 37. qui etiam medicis suis non ad salutem, sed ad necem utatur; har resp 35.

II. nach Adjectiven und Adverbien: ut dicatis quam maxime ad veritatem accommodate; de or I 149. nihil mihi ad existimationem turpius, nihil ad do-

lorem acerbius accidere posse; de or II 200. qui (animi motus) et ad excogitandum acuti et ad explicandum ornandumque sint uberes et ad memoriam firmi atque diuturni; de or I 113. curare ad sanandum apposite; inv I 6. haec oratio magis esset apta ad illa tempora; ep VI 12, 5. paulo ad facinus audacior; Catil II 9. qui ad fraudem callidi sunt; Cluent 183. virtus ad beate vivendum se ipsa contenta est; fin V 79. difficilis ad distinguendum similitudo; de or II 212. diuturnus: f. acutus. quorum (regum) multa sunt eximia ad constituendam rem publicam; de or I 37. quod facile ad credendum est; Tusc I 78. fatalem hunc annum esse ad interitum huius urbis; Catil III 9. virum ad labores belli impigrum, ad pericula fortem, ad usum ac disciplinam peritum, ad consilia prudentem, ad casum fortunamque felicem domi retinere maletis; Font 43. firmus: f. acutus. nihil non flexibile ad bonitatem; A X 11, 1. homini forti ad resistendum; de or III 4. f. felix. servos ad caedem idoneos emit; Sest 95. impiger: f. felix. est, etiam si minus necessarium ad bene dicendum, tamen ad cognoscendum non inliberale; de or I 146. insignis ad deformitatem puer; leg III 19. mihi cum omnia sint intolerabilia ad dolorem; A XI 13, 1. etsi multa adfero iusta ad impetrandum; A IX 15, 3. necessarius: f. inliberalis. qui (Scaevola) cum peracutus esset ad excogitandum; Bru 145. peritus; f. felix. quemquam pleniorem aut uberiorem ad dicendum fuisse; Bru 125. argumentatio defensoris appositissima || potissima || ad iudicationem; inv I 19. tibi victori ad aciem praesto fuit; Deiot 24. ut sit alius ad alios motus perturbationesque proclivior; Tusc IV 81. se in potestate propensum ad ignoscendum fuisse; inv II 107. quamvis prudens ad cogitandum sis; A XII 37, 2. f. felix. non carere eo malo satis est ad bene vivendum; fin II 41. ut seigniores posthac ad imperandum ceteri sint; Font 17. nihil est tam ad diuturnitatem memoriae stabile; de or I 129. nondum tempestivo ad navigandum mari; imp Pomp 34. turpis: f. acerbus. uber: f. acutus, plenus. ut, quicquid in his rebus fiat utiliter ad pugnam, idem ad aspectum etiam sit venustum; orat 228. non ab imis unguibus usque ad verticem summum ex fraude constare totus videtur? Q Rosc 20. cum ego Laodicea usque ad Iconium iter ita fecerim, ut . . .; ep III 8, 4. valde esse utile ad confirmationem Ciceronis me illuc venire; A XIV 13, 4. utiliter: f. venustus.

III nach Substantiven: me hac ad maximas aegritudines accessione non maxima libera; A XII 23, 2. accessus a te ad causam facti; ep IX 14, 7. quod aditus ad eum (Antonium) difficilior esse dicitur; A XV 8, 1. hic tibi gravissimus auctor ad instituendam, fidelissimus socius ad comparandam, fortissimus adiutor ad rem perficiendam fuit; dom 30. tantum animi habuit ad audaciam, ut . . .; Ver III 81. auctor: f. adiutor. ad quod iudicium concursus dicitur e tota Graecia factus esse; opt gen 22. an utare tua illa mirifica ad refellendum consuetudine; de or I 263. disputatio non mediocris contentionis est vel ad memoriam vel ad imitandum; de or I 257. progressio admirabilis incredibilisque cursus ad omnem excellentiam factus est; Tusc IV 1. parem dignitatem ad consulatus petitionem fuisse; Muren 43. ut (divitiae) quasi duces sint ad voluptatem et ad valetudinem bonam; fin III 49. (Servius) mihi dabit argumentum ad te epistulae; A X 13, 2. quaerenda erit excusatio ad Brutum; A XII 29, 1. facultatis ad agendum ducta ratio est; div Caec 16. aderat eorum hortatio ad requiescendum; Phil IX 6. ut celeriter pollicendo magna || mihi || ipse ad proficiendum impedimenta opponerem; ep X 8, 2. in vobis praeclearam indolem ad dicendum esse; de or I 131. non patefactum iter ad urbem? A VIII 3, 4. tuas

litteras ad eas, quibus a te proxime consilium petivi, vehementer exspecto; A XI 20, 2. sequitur ille locus ad augendum; part or 116. si mandata sint exponenda ad imperatorem a senatu; de or II 49. ut (locus) bene tractatus in hac causa magno ad persuadendum momento futurus sit; inv II 77. quoniam tantum operae mihi ad audiendum datis; de or II 122. cum videmus multitudinem pecudum partim ad vescendum, partim ad cultus agrorum; Tusc I 69. poema ad Caesarem, quod f composueram, incidi; Q fr III 1, 11. neque ego tunc princeps ad salutem esse potuissem; Sulla 9. progressionem ad virtutem fieri; fin IV 67. f. cursus. hunc reditu ad Antonium prohiberi negabant oportere; Phil VIII 32. socius: f. adiutor. ad plebem transitiones; Bru 62. in externis locis minor etiam ad facinus (est) verecundia; ep IV 9, 4. hanc viam ad gloriam proximam esse; of II 43. satis magnam vim esse in vitiis ad miseram vitam; Tusc V 50. haec nec hominis nec ad hominem vox est; Ligar 16.

IV. zum ganzen Satz gehörig: 1. Raum: a. Ort: et ad laevam et ad dextram; Tim 48. ad iudicem causam labefactari; Q Rosc 13. cum istos libros ad Misenum — nam Romae vix licet — studiosius legero || legerim ||; de or II 60. ad ostium Tiberis urbem condidit; ep II 33. cum esset in agro ac tantum modo aleretur ad villam; Sex Rosc 44. non numquam etiam ad vinum deserti sint; Cael 67. — b. Ausdehnung (vgl. II. usque): qui (homines) has nobiscum terras ab oriente ad occidentem colunt; natl I 164. (mundum) a medio ad summum parem; Tim 20.

2. Zeit, Ereignis: te Laudiceae || Laod. || fore ad meum adventum; ep III 5, 3. quem (Furnium) ad annum tribunum pl. videbam fore; A V 2, 1. nescio, quid intersit, utrum illuc nunc veniam an ad decem annos; A XII 46. ex ea die ad hanc diem quae fecisti; Ver I 34. ut sit, qui ad diem solvat; A XII 32, 3 (2). cum ad hiemem me ex Cilicia recepissem; ep III 7, 2. T. Aufidius, qui vixit ad summam senectutem; Bru 179. neque tot nationes id ad hac tempus retinissent; leg II 33. f. 3. exemplum. ut domum ad vesperum rediit; div I 103.

3. Weise, Beziehung: ut eorum mentes ad suum arbitrium movere possit; de or II 70. ut ad eam consuetudinem disputarem; Tusc V 11. Aristoteles adulescentes non ad philosophorum morem tenuiter disserendi, sed ad copiam rhetorum in utramque partem exercuit; orat 46. neque solum ad tempus maximam utilitatem attulisti, sed etiam ad exemplum; ep IX 14, 8. facinus: vgl. III. verecundia. ad meum sensum et ad illud sincerum ac subtile iudicium nihil potest esse laudabilis quam ea tua oratio; ep XV 6, 1. censui sumptus legatis quam maxime ad legem Corneliam decernendos; ep III 10, 6. senatores rem ad illorum libidinem iudicasse; Font 36. illa individua et solida corpora ferri deorsum suo pondere ad lineam; fin I 18. utrumque genus continet verbi ad litteram immutati similitudo; de or II 249. ut, quem ad modum ratione recte fiat, sic ratione peccetur; nat III 69. morem: f. copiam. columnae ad perpendicularum exigantur; Ver I 133. (oratorum partus) ad nostrorum annalium rationem veteres, ad ipsorum sane recentes; Bru 49. sensum: f. iudicium. cum ad verbum, non ad sententiam rem accipere videare; de or II 259. ut exerceamur in venando ad similitudinem bellicae disciplinae; nat II 161. ut canerent ad tibiam clarorum virorum laudes; Tusc IV 3. est ad verbum ediscendus libellus; Ac II 135. f. sententiam. hoc vitium hominum ad voluntatem loquentium omnia, nihil ad veritatem; Lael 91. si ad eius (Ennii) versus me exercerem; de or I 154. voluntatem: f. veritatem.

4. Zahl, Grenze: habeo ad sestertium bis et vicens; A XI 1, 2. quo plus permutasti quam ad fructum insularum; A XVI 1, 5. HS1000 ad libellam sibi debere; Q Rosc 11. cum annos ad quinquaginta natus esset; Cluent 110. huic hereditas ad HS facile tricenis venit testamento; Ver II 35. neque id ad vivum reseco; Lael 18. cui (sententiae) sunt adsensi ad unum; ep X 16, 1. consurrexit senatus cum clamore ad unum; Q fr III 2, 2.

5. adverbelle Verbindungen: quod habet in se ad haec quandam similitudinem; inv I 46. ut ad extremum omnis mundus ignesceret; nat II 118. ad summam animo forti sitis; ep XIV 14, 2.

V. Cuius: (vgl. I. simulo): virum non inlitteratum, sed nihil ad Persium; de or II 25. hoc nihil ad me; de or II 139. habes ad omnia; A V 4, 4. habes ad primam epistulam; A VIII 15, 1. si vos ad quintum miliarium; A VIII 9, 2. me existimari ad Olympia; A XVI 7, 5. haec nihil sane ad rem; fin II 82. augures rem ad senatum; nat II 11. quorum consilium quale fuerit, nihil sane ad hoc tempus; de or II 5. a. d. III Nonas Ian. ad urbem cogito; A VII 4, 3. — senatus ad Apollinis fuit; Q fr II 3, 3. rapinas scribis ad Opis fieri; A XIV 14, 5.

adaequo. gleich machen, gleichkommen, erwidern: I. senatorum urna copiose absolvit, equitum adaequavit; Q fr II 4, 6. — II. qui (Magnus) cum virtute fortunam adaequavit; Arch 24. deorum vitam possit adaequare; Tim 41.

adamo. lieb gewinnen: postquam adamavi hanc quasi senilem declamationem; Tusc II 26. si illam praeclaram et eximiam speciem oratoris perfecti et pulchritudinem adamastis; de or III 71.

adaugeo. vermehren, vergrößern: locus communis, per quem facti utilitas aut honestas adaugetur; inv II 55. quo (tempore hoc studium) erat studiosius adaugendum; inv I 4.

ad— j. acc—

addico, zusprechen, zuerkennen, überlassen, preisgeben, weihen: I. cui (senatui) me semper addixi; Planc 23. qui morti addictus esset; of III 45. addicuntur decumae M. Caesio; Ver III 88. cui vellem (deversorium) addici; A X 5, 3. cum fidem ac religionem tuam iam alteri addictam pecunia accepta habueris; Ver II 78. fundus addicitur Aebutio; Caecin 16. regna addixit pecunia; Phil VII 15. religionem: j. fidem. — II. me istos liberos non addixisse; A VII 2, 8.

addictio, Zuerkennen: cuius praetura urbana fuit in iure dicendo bonorum possessionumque contra omnium instituta addictio et condonatio; Ver pr 12.

addisco, dazulernen: I. Q. Velocius puer addidicerat; de or III 86. — II. illud Solonis, senescere se multa in dies addiscentem; Cato 50.

additamentum. Anhang: intercessit Ligus iste nescio qui, additamentum inimicorum meorum; Sest 68.

addo, hinzufügen, zulegen, zusetzen: I. I. ut boni ratiocinatores officiorum esse possimus et addendo deducendoque videre, quae reliqui summa fiat; of I 59. — 2. alqs: j. accumulo. — II. 1. addit praeterea, „ut, quos dederit agros, teneant ii“; Phil VIII 25. — 2. addendum eodem est, ut ne criminibus inferendis delectetur; Lael 65. — 3. addunt etiam se dicere videri quaedam honesta, quae non sint; of III 103. — III. quod additum est DOLO MALO; Tul 31. ut plus additum ad memoriam nominis nostri quam demptum de fortuna videretur; ep I 7, 8. in illam orationem Metellinam addidi quaedam; A I 13, 5. j. eloquentiam. adde confidentiam hominis, adde imbecillitatem bonorum virorum; A IX 13, 4. si ad id, quod ipsorum Preciliorum causa te velle arbitror, addideris cumulum

commendationis meae; ep XIII 15, 3. an supplicationes addendo diem contaminari, passus es? Phil II 110. eloquentiae quantum tibi ex monumentis nostris addidisses! fin IV 61. eas (epistulas) in eundem fasciculum velim addas; A XII 53. imbecillitatem: j. confidentiam, adde istuc sermones hominum, adde suspiciones, adde invidiam; Phil XI 23. qua re putabas emptori lucrum addi oportere? Ver III 71. sic religionibus colendis operam addidit, sumptum removit; rep II 27. sermones, suspiciones: j. invidiam. addidit maiorem historiae sonum vocis Antipater; de or II 54. ut mihi non ex his, quos mecum adduxerim, sed de populo subscriptor addatur; div Caec 50. sumptu ad sacra addito; leg II 25. ut Diodorus ad eandem honestatem addidit vacuitatem doloris; fin II 19.

addubito, Zweifel hegen, beunruhigen: I. in his addubitare turpissimum est; of III 18. — II, 1. de quo Panaetium addubitare dicebant; nat II 118. — 2. addubitavi, an || num || (epistula) a Volunio senatore esset; ep VII 32, 1. — III. si quid addubitarem; ep VI 6, 12. addubitato Salutis augurio bellum fore; div I 105.

adduco. heranziehen, anziehen, spannen, hinzuführen, bringen, bestimmen, bewegen: I. quae (ratio) ex rebus perceptis ad id, quod non percipiebatur, adducit; Ac II 26. — II. veritas clamabat quodam modo non posse adduci, ut nihil interesset; fin IV 55. — III. quibus inimicitias aut qua iniuria adductus ad accusandum descenderim; Ver III 6. qui ipse adductus in iudicium pecuniam iudici dederit; Cluent 125. tu cum me in summam expectationem adduxeris; Tusc I 39. ut te ad meum arbitrium adducerem; ep V 20, 2. ista me res adducebat; A XIII 33, a, 1 (4). si eos (adversarios) aut in odium aut in invidiam aut in contemptum adducemus; inv I 22. ideo aquam adduxi, ut tu ea inceste uterere? Cael 34. balistas: j. tormenta, pretio adductam civitatem ea vendidisse; Ver IV 134. quod iniquum in discrimen adducas dignitatem tuam; Planc 8. Antonius contra populum Romanum exercitum adducebat; Phil III 11. quas (habenas amicitiae) vel adducas, cum velis, vel remittas; Lael 45. adducit iste in saltum homines electos; Tul 18. armis et ferro rem in discrimen adducere; Phil V 39. rem adduci ad interregnum; A VII 9, 2. qui reum suum adduceret; Ver pr 6. quo (balistae et reliqua tormenta) sunt contenta atque adducta vehementius; Tusc II 57. voluptatem in virtutum concilium adducere; fin II 12. — IV, 1. numquam sum adductus, ut crederem; Bru 100. nec ipse (M. Anneius) adduci potuisset, ut a me discederet; ep XIII 57, 1. — 2. ego non adducor quemquam bonum ullam salutem putare mihi tanti fuisse, ut . . . ; A XI 16, 2. — 3. illud quidem adduci vix possum, ut ea tibi non vera videantur; fin I 14.

adedo, verzeihen: non adesa iam, sed abundantiam etiam pecunia; Quinet 40.

ademptio, Entziehung: id ut esset faciendum, non ademptione civitatis, sed tecti et aquae et ignis interdictione adigebantur || faciebant ||; dom 78.

adeo, so sehr, sogar, vielmehr, gerade: I. adeone hospes es || hospes || huiusce urbis, adeone ignarus disciplinae nostrae, ut . . . ? Rabir 28. adeone me delirare censes, ut ista esse credam? Tusc I 10. — magis adeo id facilitate quam alia ulla culpa mea contigit; de or II 15. id adeo sciri facillime potest; Ver III 120. d adeo sic cognoscite; Cluent 80. rem publicam funditus amisimus, adeo ut Cato vix vivus effugeret; Q fr I 2, 15. — II. ducem hostium intra moenia atque adeo in senatu videmus; Catil I 5. aliquid atque adeo multa addunt; ep IV 3, 1. quod ad te antea atque adeo prius scripsi (sic enim mavis); A XV 13, 3. ergo adeo expec-

tate leges; leg II 23. huius improbissimi furti sive adeo nefariae praedae civitatem testem futuram; Ver I 87. usque adeo hominem in periculo fuisse, quoad . . ; Sest 82.

adeo. herangehen, sich nähern, angehen, antreten, übernehmen, sich unterziehen: I. 1. quod ius adeundi non habemus; ep IV 7, 6. quo saepe adeundum sit navibus; Ver IV 21. cum ad me aditum esset ab iis; ep III 7, 3. — 2. tum primum nos ad causas et privatas et publicas adire coepimus; Bru 311. de quo nomine ad arbitrum adisti; Q Rose 12. ut ad Verrem adirent; Ver IV 113. quo exercitus adire non posset; Muren 34. — II. quod te adeunt fere omnes, si quid velis; ep III 9, 2. cum omnem adeundi et conveniendi illius (Caesaris) indignitatem et molestiam pertulisset; ep VI 14, 2. hic municipia coloniasque adit; dom 30. quae (simulacra) venerantes deos ipsos se adire crederent; nat I 77. illum hereditatem aditurum; A XIV 10, 3. cur ipse Pythagoras Persarum magos adit? fin V 87. municipia; f. colonias. magnum periculum non adibit; orat 98. sese capitis periculum aditurum; Sex Rose 110. cum neque praetores diebus aliquot adiri possent; Q fr I 2, 15. qui nondum tempestivo ad navigandum mari Siciliam adit; imp Pomp 34.

adeps. Fett, Wohlbeiseitigkeit; non mihi esse L. Cassii adipem nec C. Cethegi furiosam temeritatem pertimescendam; Catil III 16.

adepcio. Erlangung; I. utilitas ex adeptione alienius commodi vitiationeque incommodi quaeritur; part or 113. — II. nos beatam vitam non depulsione mali, sed adeptione boni indicemus; fin II 41.

adfabilis. feutfelig; cum (Ulixes) in omni sermone omnibus adfabilem esse se vellet; of I 113.

adfabilitas. Feutfeligkeit; quantopere conciliet animos comitas adfabilitasque sermonis; of II 48.

adfabre. funftvoll; (deus) paulo magis adfabre atque antiquo artificio factus; Ver pr 14.

adfatim. genug; cum Bruto nostro adfatim satis fecerim; A XIV 16, 3. isdem seminibus homines adfatim vescuntur; nat II 127.

adfectio. Zustand, Beschaffenheit, Stimmung, Gefinnung; I. 1. caret; f. II. adfectio est animi aut corporis ex tempore aliqua de causa commutatio, ut laetitia, cupiditas, metus, molestia, morbus, debilitas; inv I 36. adfectio est quaedam ex tempore aut ex negotiorum eventu aut administratione aut hominum studio commutatio rerum, ut non tales, quales ante habitae sint aut plerumque haberi soleant, habendae videantur esse; inv II 176. adfectio ad res aliquas est huius modi: principum commoda maiora quam reliquorum; Top 70. nocet; f. 2. astrorum adfectio valeat, si vis, ad quasdam res, ad omnes certe non valebit; fat 8. — 2. est innocentia adfectio talis animi, quae noceat nemini; Tusc III 16. — II. quod animi adfectionem lumine mentis carentem (maiores) nominaverunt amantiam eandemque dementiam; Tusc III 10. — III. quae vis et natura sit eius adfectionis, qua impulsus aliquid reus commisisse dicitur; inv II 25. — IV. qui defineris summum bonum firma corporis adfectione explorataque eius spe contineri; Tusc V 27. impelli; f. III.

adfecto. erföhren; quae dominatio quam viam muniet et quo || quod || iter adfectet, videtis; Sex Rose 140.

adfectus. Zustand, Stimmung; qualis cuiusque animi adfectus esset, talem esse hominem; Tusc V 47.

adfero. hinzubringen, beitragen, hinzufügen, bringen, hinbringen, mitbringen, anbieten, anführen, vorbringen, verursachen; I. a Bruto tabellarius rediit; attulit et ab eo et a Cassio || litteras ||; A XV 5, 1. — II. 1. cum mihi de Q. Hortensii morte esset adlatum; Bru 1. — 2. ut haec ex iure civili proferunt,

sic adferant velim, quibus libertas erepta sit; Caecin 100. — 3. adfers in tauri onimi extis immolante Caesare cor non fuisse; div II 36. — III. quaecumque vos causa huc attulisset; de or II 15. si quando in dicendo scriptum attulerit aliquid; de or I 152. quid adferri potest, cur non casu id evenerit? div II 52. quicquid ad rem publicam attulimus, si modo aliquid attulimus; of I 155. multum adlaturam vel plurimum potius ad illius iudicium confirmandum auctoritatem tuam; A XVI 5, 2. f. consolationem, dignitatem, malum, quod (sapientia) honestas actiones adfert et efficit; fin III 55. haec duo signa putarem mihi aes alienum attulisse; ep VII 23, 2. an aetatem adferet? quadriennio minor est; de or II 364. ea res tibi aut timorem adferet aut alacritatem? div II 83. ut animum vacuum ad res difficiles scribendas adferam; A XII 38, a. 1 (3). commemoratio antiquitatis et auctoritatem orationi adfert et fidem; orat 120. si pacem adferent, cupidum me, si bellum, providum indicatote; Phil VI 17. ut ne cui innocenti maeror tuus calamitatem et falsum crimen adferret; Cluent 168. simplex in iudicium causa, certa res, unum crimen adlatum est; Cluent 49. eam causam Cleanthes adfert, cur se sol referat; nat III 37. f. rationes, dies adfert vel hora potius magnas saepe clades; Phil III 2. si quam coniecturam adfert hominibus tacita corporis figura; Q Rose 20. quid consolationis adferrem in tantis malis; ep VI 22, 1. crimen; f. calamitatem, causam. ut ad ea aliquem adferant cumulum meae litterae; ep XIII 66, 1. quia (virtutes) non nullas curas et molestias adferunt; Lael 48. ut iam videatur honoris amplissimi nomen plus invidiae quam dignitatis adferre; Sulla 81. natura adfert dolorem; Tusc III 71. quorum (legatorum) exspectatio dubitationem belli adfert; Phil V 31. quae (vis) saepe incredibiles huic urbi felicitates atque opes attulit; Milo 84. fidem; f. auctoritatem, cuius cogitationis initium tu mihi attulisti; A XII 7, 1. quae (res) interitum videantur adferre; fin III 16. invidiam; f. dignitatem, quae (gravitas caeli) mihi laborem adfert in dolore; A XI 22, 2. is ab isto litteras adfert; Ver III 92. ille locus Publicianus erat ad me adlatus; A XII 38, a. 2 (4). cuius divina virtus lucem adfert rei publicae; Phil XIII 44. quid tandem illi mali mors attulit? Cluent 171. domino a familia sua manus adlatas esse; Quinct 85. ut medicina nulla adferatur; A II 20, 3. mihi perturbatio animi tui molestiam attulit; ep VII 13, 1. f. curas. Pharnaces, quoquo modo aget, adferet moram; A XI 22, 2. f. tarditatem, si Ser. Sulpicio casus mortem attulisset; Phil IX 5. adlato nuntio de legione quarta; Phil III 24. ut oratio obscuritatem et tenebras adferat; de or III 50. opes; f. felicitates, pacem; f. bellum, mihi permagnum pondus adfert benivolentia erga illum (Pompeium); A IX 9, 2. etiam poëtae quaestionem attulerunt, quidnam esset illud; orat 66. causae et rationes adferentur, quare . . ; inv II 137. ultro adfero res multum et diu cogitatas; Cato 38. f. causam, cui (Carboni) ne reditus quidem ad bonos salutem a bonis potuit adferre; leg III 35. scriptum; f. alqd; de or I 152. quam (solitudinem) mihi adfert necessitas, non voluntas; of III 3. litterae tuae mihi somnum attulerunt; A IX 7, 7. quae (res) speciem utilitatis attulerit; of III 35. tibi ego spem maturae decessionis adferebam; Q fr I 1, 1. suspicionem eo mihi maiorem tua taciturnitas attulerat, quod . . ; A VII 8, 1. ista legatio moram et tarditatem adferet bello; Phil V 25. tenebras; f. obscuritatem, timorem; f. alacritatem, qui armati magistratibus vim attulerint; Cael 1.

adfcio. belegen, zufügen, behandeln, in einen Zustand versetzen, erfüllen, ergreifen, erregen, angreifen, schwächen; I. quae venientia metuuntur, ea dem adfciant aegritudine instantia; Tusc IV 11. —

II. uti ei, qui audirent, sic adficerentur animis, ut eos adfici vellet orator; de or I 87. ex te duplex nos adfacit sollicitudo; Bru 332. maximis iniuriis adfecti; Ver II 65. is cum gravi morbo adfectus esset; Cluent 33. quibus vitiis adfectum esse necesse sit eum; Muren 13. quonam modo ille vos vivus adficeret, quos mortuus inani cogitatione percussit? Milo 79. quisquis sentit, quem ad modum sit adfectus; fin I 38. ne quo incommodo adficiare; fin II 79. vix posse videmur ita adfectum non miserum dicere; Tusc II 25. plurimis maximisque muneribus et nos amicos et cives tuos universos et rem publicam adfacies; ep II 3, 2. miro desiderio me urbs adfacit; ep II 13, 4. quod iniuria, quam accepisti, dolore me adficeret, sapientia tua, qua fers iniuriam, laetitia; ep XIII 1, 1. me summo beneficio adfeceris; ep XIII 65, 2. varie sum adfectus tuis litteris; ep XVI 4, 1. magna sollicitudine adfacior, magna inopia consilii; A VI 3, 2. avide sum adfectus de fano; A XII 41, 2. id non eo nomine adficiendum (esse), quo laudator adfecerit; Top 94. ille (ignis) corporeus omnia sustinet sensuque adfacit; nat II 41. nemo Agrigenti neque aetate tam adfecta neque viribus tam infirmis fuit, qui non . . . ; Ver IV 95. amicos: f. alqm; ep II 3, 2. ut animal ita sit adfectum, ut optime secundum naturam adfectum esse possit; fin V 24. quo tandem gaudio adfici necesse est sapientis animus! Tusc V 69. bellum adfectum videmus et, vere ut dicam, paene confectum; prov 19. quo modo caelo adfecto compositisque sideribus quodque animal oriatur; div II 98. cum cives Romanos morte, cruciati, cruce adfecerit; Ver I 9. f. alqm; ep II 3, 2. qua poena senatus adfecerat eversorem civitatis; dom 102. magnitudo periculi summo timore hominem adfacit; Quinct 6. quae (leges) supplicio improbos adfaciunt; leg II 13. indices hesterno die maximis praemiis adfecit; Catil IV 10. num manus adfecta recte est, cum in timore est? Tusc III 19. quem ad modum oculus conturbatus non est probe adfectus ad suum munus fungendum, sic . . . ; Tusc III 15. rem publicam: f. alqm; ep II 3, 2. eodem modo sapiens erit adfectus erga amicum, quo in se ipsum; fin I 68.

adfigo, anheften, festsetzen, bannen: nos in exigua eius (terrae) parte adfixi; rep I 26. quibus in rebus me sibi ille (Pompeius) adfixum habebit; ep I 8, 5. caput abscidit, idque adfixum gestari iussit in pilo; Phil XI 5. ei (mundo deus) nec manus adfixit nec pedes aut alia membra, quibus ingressum corporis sustineret; Tim 19.

adfigo, hinzubilden, hinzudenken: I. alteri adfixit, de altero limavit; de or III 36. — II. quid res ipsa tulerit, quid error adfixerit; Cluent 9. quia huic generi malorum non adfigitur illa opinio, rectum esse . . . ; Tusc III 68.

adfinis, verwandt, verschwägert, beteiligt, mit-schuldig: A. adfinem esse alicuius culpa eum, qui accusaretur; inv II 129. huic (facinori) si paucos putatis adfines esse, vehementer erratis; Catil IV 6. si animus nulli minus honestae rationi adfinis ostenditur; inv II 32. quod habiturus essem contra tribunal plebis furiosum et audacem amicum et adfinem consulem; Sest 20. — B I. tu adfinem tuam, filiam meam, superbissimis et crudelissimis verbis a genibus tuis reppulisti; sen 17. — II. Sulla maximis opibus, cognatis, adfinibus, necessariis, clientibus plurimis; Cluent 94.

adfinitas, Verschwägerung, Verwandtschaft: I. is, quicum tibi adfinitas, societas, omnes denique causae et necessitudines veteres intercedebant; Quinct 48. sequuntur conubia et adfinitates, ex quibus etiam plures propinqui; of I 54. — II. qui est cum illo maximis vinculis et propinquitatis et adfinitatis coniunctus; Plane 37. — III. (P. Crassus) cum Ser. Galba, cuius Gaio filio filiam suam collocaverat, adfinitate sese devinxerat; Bru 98.

adfirmate, feierlich: quod adfirmate quasi deo teste promiseris; of III 104.

adfirmatio, Versicherung: est ius iurandum adfirmatio religiosa; of III 104.

adfirmo, behaupten, versichern: I. 1. quid opus est de Dionysio tam valde adfirmare? A VII 8, 1. — 2. quibus cum iuratus adfirmasset se, quae deberentur, postero die persoluturum; Piso 93. qui adfirmaret nihil posse comprehendere; Ac II 109. sic decerno, sic sentio, sic adfirmo, nullam omnium rerum publicarum conferendam esse cum ea; rep I 70. — II. nihil aliud adfirmare possum nisi sententiam et opinionem meam; de or II 146. qui (Academici) nihil adfirmant; fin II 43. ex quibus adfirmetur nostra descriptio || descr. ||; inv II 55. opinionem, sententiam: f. alqd.

adflatus, Hauch, Begeisterung: quae (vis terrae) mentem Pythiae divino adflatu concitabat; div I 38.

adflictatio, Pein, Qual: adflictatio (est) aegritudo cum vexatione corporis; Tusc IV 18.

adflicto, peinigen, sich abhürmen: I. aegritudinis est in molestia esse, adflictari, desperare; Tusc III 83. — II. cum se Alcibiades adflictaret lacrimansque Socrati supplex esset, ut sibi virtutem traderet; Tusc III 77. tu me accusas, quod me adflictem; A III 12, 1. squalent municipia, adflictantur coloniae; Milo 20.

adfligo, niedererschlagen, niederbrüden, heim-suchen, betrüben, bestrafen, machen: ut adflictos excitet; de or I 169. quid est deformius quam aegritudine quis adflictus, debilitatus, iacens? Tusc IV 35. quo (casu) sum gravissime adflictus; ep IX 11, 1. Gabinus concursu magno et odio universi populi paene adflictus est; Q fr III 1, 24. ne me, quem ille florentissimum reliquerat, perditum illi adflictumque offerrem; A III 10, 2. ut me levarat tuus adventus, sic discessus adflixit; A XII 50. quod certe adflicti et fracti animi non fuit; A XII 21, 5. auctoritas huius ordinis adflicta est; adfixit Antonius; Phil II 55. universae similibus adflictae iniuriis et incommodis civitates; Ver III 74. nec dubitare (debes), quin non adflictiore condicione (sis) quam ceteri; ep VI 1, 6. quod domum Antonii adflictam maerore audiebam; Phil XII 2. si adflicta fortuna (fuisset); Sulla 37. videtis hominem per se ipsum iam pridem adflictum et iacentem perniciosi optimatum discordiis excitari; har resp 50. qui Catuli monumentum adflixit; Cael 78. ad quos (scopulos) Sex. Titii adflictam navem videres; Rabir 25. facta atque consilia, quibus illam tu provinciam adflictam et perditam erexisti atque recreasti; Ver III 212. quorum scelere religiones tum prostratae adflictaeque sunt; leg II 42. hoc oratoris esse maxime proprium, rem augere posse laudando vituperandoque rursus adfligere; Bru 47. si ipsi prius tribuno plebis adflictam et constrictam rem publicam tradidissent; Sest 24.

adflo, anwehen, zumehen: I. rumoris nescio quid adflaverat frequentiam non fuisse; A XVI 5, 1. — II. sperat sibi auram posse aliquam adflari in hoc crimine voluntatis eorum; Ver I 35. qui (odores) adflarentur ex floribus; Cato 59.

adfluenter, reichlich: quo adfluentius voluptates undique hauriat; Tusc V 16.

adfluentia, Ueberfluß: ex hac copia atque omnium rerum adfluentia illa apta est adrogantia; agr II 95.

adfluo, adfluens, zufließen, überfließen haben, reichlich versehen: si (Cn. Octavius) in flagitiosa vita adfluere voluptatibus; fin II 93. alqd. f. litterae. divitior mihi et adfluentior videtur esse vera amicitia || am. v. ||; Lael 58. domum illam in perpetuum scelerum omnium adfluentem reliquisset; Cluent 189. homo Venerius, adfluens omni lepore ac venustate; Ver V 142. quod nihil a te, nihil a Caesare, nihil ex istis locis non modo litterarum, sed ne rumoris quidem adfluxit; Q fr III 3, 1. sive deest naturae quippiam sive abundat atque adfluit || affluit ||; div

I 61. rumor: f. litterae. quae (voluptas) ad eos (sensus) cum suavitate adfluere et inlaberetur; fin I 39.

adfor, anreden: cum (Caesar) hunc nomine esset adfatus; Bru 253. qui est locus tam desertus, qui illos non adfari atque appetere videatur? Phil II 33. licet mihi versibus eisdem adfari te; Cato 1.

adglutino, anfeimen, anfleben: tu illud (proemium) desecabis, hoc adglutinabis; A XVI 6, 4.

adgn — f. **agn** —

adgredio, angehen: ut a te fictis adgrederer donis; fr E II 2.

adgredior, herangehen, beginnen, angreifen: I. cum adgredior in ancipiti causa et gravi ad animos iudicum pertractandos; de or II 186. nec ante adgrediar, quam . . . ; fin II 119. prius quam adgrediamur ad leges singulas; leg II 8. — II. si quam plurimis constitutionibus adgrediar || adgredietur || id improbare; inv II 74. — III. primo illo suo leniore || leviore || artificio Heraclium adgredi conatur; Ver II 36. Damasippum velim adgrediare; A XII 33, 1. adgrediamur iam, quod suscepimus; opt gen 19. adgrediemur alia, quoniam quiescere non possumus; Q fr II 12, 1. istam quoque (causam) adgredere; fin IV 1. (potentia) quid agat, quo modo adgrediar iudicem; Caecin 71.

adgrego, zugefellen: huius etiam filium eodem iudicio et crimine ad patris interitum adgregare voluisti; Vatin 25. si meam voluntatem ad summi viri dignitatem adgregassem; ep I 9, 11.

adgressio, Anlauf: cum (orator) animos prima aggressionem occupaverit; orat 50.

adhaereo, haften, angewachsen sein: quae (viae) pertinent ad iecur eique adhaerent; nat II 137.

adhaeresco, haften, hängen bleiben, ftoßen, bleiben, festhalten: (Hortensius) in celeritate et continuatione verborum adhaerescens; Bru 320. si potes in his locis adhaerescere; A IV 4, a, 2. si non omnia ad genus id adhaerescerent; de or III 37. argumentum, simul atque emissum est, adhaerescit; de or II 214. ita iustitiae honestatique (fortis civis) adhaerescet, ut . . . ; of I 86. in me uno consulares faces iactae manibus tribunicis, in me omnia coniurationis nefaria tela adhaeserunt; dom 63. (oratio) ita libere fluebat, ut nusquam adhaeresceret; Bru 274. tela: f. faces.

adhaesio, Anhaften: ita effici adhaesiones atomorum inter se; fin I 19.

adhibeo, anwenden, üben, zeigen, gebrauchen, gewähren, zuweisen, hinzuziehen, begeben, aufnehmen, behandeln: I. (Hortensius) celeriter ad maiores causas adhiberi coeptus est; Bru 301. te adhibe in consilium, te audi; ep II 7, 2. cum adhibisset domi meae Lupus me et Libonem et Servium; ep XI 7, 1. quos ego universos adhiberi liberaliter dico oportere; Q fr I 1, 16. Quintum filium severius adhibebo; A X 12, 3. ad quas (rationes) ego nihil adhibui praeter lectionem; ep V 20, 2. ad quod (genus) est adhibenda actio quaedam, non solum mentis agitatio; of I 17. adhibitis amicis; Cluent 33. adhibita exercitatione et arte; Ac II 20. ea (amicorum auctoritas) adhibeatur ad monendum; Lael 44. quorum (consulum) alter res ad scribendum maximas, alter cum res gestas tum etiam studium atque aures adhibere posset; Arch 5. alteri (Ephoro) se calcaria adhibere, alteri (Theopompo) frenos; Bru 204. ne qua calumnia, ne qua fraus, ne qui || quis || dolus adhibeatur; dom 36. quem tibum aut quas potiones aut quas vocum aut florum varietates aut quos tactus, quos odores adhibebis ad deos? nat I 112. fidem eandem, curam maiorem adhibuisses; A III 15, 7. sic adfecto haec adhibenda curatio est, ut . . . ; Tusc IV 74. capessentibus rem publicam et magnificentiam et despicientiam adhibenda est rerum humanarum et tranquillitas animi atque securitas; of I 72. de pecunia video a te omnem diligentiam adhiberi; A XIII 1, 2.

tum fere Pericles primus adhibuit doctrinam; Bru 44. in me consolando non mediocrem ipse animi dolorem adhibuisti; ep IV 6, 1. dolus: f. calumniam. cum, quorum res esset, sua ipsi non videbant, caecum adhibebant ducem; Tusc V 112. exercitationem: f. artem. fidem: f. curam. fraudem: f. calumniam. frenos: f. calcaria. quam (gravitatem Caesar) in summo dolore adhibuisset; Q fr III 8, 3. videat, quibus de rebus loquatur; si seriis, severitatem adhibeat, si iocosis, leporem; of I 134. quae (oratio) lumen adhibere rebus debet; de or III 50. magnificentiam: f. despicientiam. quo magis iis et magnitudo est animi adhibenda et vacuitas ab angoribus; of I 73. adhibeant manus vectigalibus vestris; agr II 47. tu sociorum atque amicorum ad ea convivia etiam familias adhibuisti; Ver V 137. desperatis matrem Hippocrates vetat adhibere medicinam; A XVI 15, 5. sive tu medicum adhibueris sive non adhibueris, convalesces; fat 28. adhibeatis in hominis fortunis misericordiam, in rei publicae salute sapientiam, quam soletis; Rabir 5. adhibeat oratio modum; Tusc V 80. odores: f. cibum. cum adhibemus ad eos orationem eius modi; Ac II 32. quod (officium) adhibetur || adhibet || erga illos; ep XIII 6, 2. qui patronum adhibet; de or III 49. potiones: f. cibum. fit senatus consultum, ut C. Marius L. Valerius consules adhiberent tribunos plebis et praetores, quos eis videretur; Rabir 20. eam, quam ad omnes res adhibes, in primis ad convalescendum adhibe prudentiam; A XII 4, 2. bene adhibita ratio cernit, quid optimum sit; Tusc IV 58. res: f. aures. sapientiam: f. misericordiam. omnem hanc ex Etruria scientiam adhibebant; div I 3. securitatem: f. despicientiam. qui (sermo) more maiorum a summo adhibetur in poculo; Cato 46. severitatem: f. leporem. cuius causa similitudines adhibitae sunt; inv I 54. studium: f. aures. tactus: f. cibum. tranquillitatem: f. despicientiam. tribunos: f. praetores. varietates: f. cibum. si hanc vim adhibes, quid opus est iudicio? Ver III 34. tu gubernacula rei publicae petas adhibendis voluptatibus? Muren 74. — II. Themistocles est auctor adhibendus; of II 71. hunc in impuris conviviis principem adhibebat; Ver III 23. meminere deum se adhibere testem; of III 44. cum ad suum scelus illud furtumque nefarium quosdam homines improbos duces atque adiutores adhibuisset; Ver IV 93.

adhinnio, anwiehern: admissarius iste sic ad illius hanc orationem adhinnivit, ut . . . ; Piso 69.

adhortatio, Anmahnung: omnia nostra adhortatione ad eorum, quos proposuimus, sermonem veniamus; de or II 11.

adhortor, ermuntern, antreiben: I. qui ad laborem, ad industriam adhortantur; sen 14. — II. cum te numquam sim adhortatus; Phil II 49. ut ad defendendam rem publicam te adhortarer; Phil II 89. ego te, ut ad certam laudem adhortor, sic a diminatione deterreo; ep I 7, 5. tu me adhortatus es, aliorum ut facta et eventa conquirerem; fr F V 46.

adhuc, bis her, bis jetzt, noch immer: I. 1. adhuc de consuetudine exercitationis loquor; Tusc II 40. video adhuc duas esse sententias; Catil IV 7. — 2. adhuc haec erant; div II 4. — 3. quae adhuc numquam audistis; Ver V 9. ego Caesari, sicut adhuc feci, libentissime supplicabo; ep VI 14, 3. te adhuc a nullis nisi ab Sculis potuisse cognosci; div Caec 28. Sisenna omnes adhuc nostros scriptores facile superavit; leg I 7. cupidissimi veniendi adhuc non venerunt; Ver II 65. 4. unam adhuc a te epistolam acceperam; A VII 12, 1. quae nemo adhuc docuerat; Ac I 8. — 5. scelus tu illud vocas? scelus praeter te adhuc nemo; Ligar 17. idem adhuc; audi reliqua; fin IV 71. quod patior facile, dum, ut adhuc, nihil faciam turpiter; A VII 23, 3. — II. qui (mos) usque adhuc est retentus; rep II 36.

adicio, hinzufügen, zulegen: I. supra adiecit Aeschrio; Ver III 77. — II. (Timotheus) ad eam laudem doctrinae et ingenii gloriam adiecit; of I 116. plane videbant adiectum esse oculum hereditati; Ver II 37. ut nihil interest teruncium adicere Croesi pecuniae; fin IV 29. ne adiectae voces laberentur; nat II 144.

adigo, hinbringen, nötiqen, verlangen, vorladen, verpflichten: I. adigit ita Postumia; A X 9, 3. — II. quem ad modum finibus regendis adigere arbitrum non possis, sic . . .; Top 43. — III. cur non arbitrum pro socio adegeris Q. Roscium quaero; Q. Rosc 25. »rogum bustumve adigi || adici || aedes alienas«; leg II 61. si adigam ius iurandum sapientem; Ac II 116.

adimo, nehmen, wegnehmen, abnehmen, befreien, entziehen, abspredien, rauben: I. si plures sunt ii, quibus improbe datum est, quam illi, quibus iniuste ademptum est; of II 79. — II. inimici mei mea mihi, non me ipsum ademerunt; A III 5. cum iste a Syracusanis, quae ille calamitosus dies reliquerat, ademisset; Ver IV 151. j. alqm. si agrum Campanis ademisset; agr I 88. quibus (Cimmeriis) aspectum solis sive deus aliquis sive natura ademerat; Ac II 61. ademit Albino soceri nomen mors fidae, sed caritatem illius necessitudinis et benivolentiam non ademit; Sest 6. quodsi adimi civitas A. Caecinae lege potuisset; Caecin 102. si rei dignitas adimet iocandi facultatem; inv I 25. nisi mihi dolor meus cum omnes partes mentis, tum maxime huius generis facultatem ademisset; A III 7, 3. qui lege sua hereditatem ademit nulli neque virgini neque mulieri; Ver I 107. adempta ignominia foedissimi criminis; Sulla 90. iam populus cum eum vendit, qui miles factus non est, non adimit ei libertatem, sed . . .; Caecin 99. clarissimis ducibus supplicationum honorem tribuemus, imperatorum nomen adimemus? Phil XIV 12. j. benivolentiam, partes: j. facultatem. quae (lex) testamenti faciendi iis adimat potestatem; inv II 149. adimere omnem recusationem Crasso volui; de or II 364. qui regna dedit, ademit; Milo 73. ut ei multo rhetoricam citius quis ademerit, quam philosophiam ademerit; inv I 8. reddite ei vitam, cui ademistis; Phil IX 10.

adipatus, fettig, schwürftig: asciverunt opimum quoddam et tamquam adipatae dictionis genus; orat 25.

adipiscor, erreichen, erlangen, erringen: I. haec omnia tibi accusandi viam muniebant, adipiscendi obsaepiebant; Muren 48. — II. 1. vos adepti estis, ne quem civem metueretis; Milo 34. — 2. per quos illi adepti sunt, ut ceteros dies festos agitare possent; Ver II 51. — III. huic magno adiumento Catilinae subitam spem consulatus adipiscendi fuisse; Muren 53. quod huic officium, quae laus, quod decus erit tanti, quod adipisci cum dolore corporis velit, qui . . .? Tusc II 16. qui adipisci veram gloriam volet; of II 43. quos (honores) a populo Romano adeptus est; Cluent 118. laudem: j. decus. qui per largitionem magistratus adepti sunt; Ver II 138. officium: j. decus. quibus ex rebus philosophiam adepti sumus; Tim 52. qui eam (sapientiam) adepti sunt; inv I 5. qui nullam adeptus victoriam tanta scelera fecerit; Phil III 30. ut voluptates omittantur maiorum voluptatum adipiscendarum causa; fin I 36.

aditus, Zugang, Zutritt, Eingang, Gelegenheit: I. debet: j. patet. primus aditus et postulatio Tuberonis haec fuit; Ligar 17. si qui mihi erit aditus de tuis fortunis agendi; ep VI 10, 2. duo sunt aditus in Ciliciam ex Syria; ep XV 4, 4. quod aditus ad eum (Antonium) difficilior esse dicitur; A XV 8, 1. quaero, cur, qui aditus ad causam Hortensio patuerit, mihi interclusus esse debuerit; Sulla 4. aditus ad me minime provinciales; A VI 2, 5. — II. 1. omnes claudenter aditus; Phil I 25. nisi ad res alias pestiferas aditus sibi compararent; A II 17, 1. qui annus ei (Crasso) primus ab honorum perfuntione

aditum ad summam auctoritatem dabat; de or III 7. ut (L. Custidius) faciles ad te aditus habeat; ep XIII 58. intercludo: j. I. patet. aditum sibi aliis sceleribus ante munivit; Cluent 31. ad quos (fructus) omnis nobis aditus obstructus est; Bru 16. quoniam uterque vestrum patefecit earum ipsarum rerum aditum; de or I 98. aditus templorum erant non solum praesidiis et manu, verum etiam demolitione sublatis; sen 32. — 2. cur eam (paupertatem) deorum aditu arceamus? leg II 25. qui erant mecum, facile operas aditu prohibuerunt; A IV 3, 3. — III. quem nemo congressu, nemo aditu dignum putet; Vatin 2. — IV. qui (Pontus) antea populo Romano ex omni aditu clausus fuisset; imp Pomp 21. in primo aditu vestibuloque templi; Ver II 160.

adiudico, zuspredien: qui nobis causam adiudicaturus sit; de or II 129. ipsam (mulierem) Veneri in servitum adiudicat; div Caec 56.

adiumentum, Hilfe, Hilfsmittel, Unterstützung: I. 1. quam ad rem nos magnum attulimus adiumentum hominibus nostris; of I 1. a Syracusanis prorsus nihil adiumenti expectabam; Ver IV 137. qui locus est talis, ut plus habeat adiumenti quam incommodi; de or II 102. me quaesisse adiumenta doctrinae; Muren 63. — 2. meam sibi commendationem magno adiumento fuisse; ep XIII 30, 2. — 3. eloquentia haec forensis multis adiumentis magnisque caruit; orat 13. — II. alqd: j. I. 1. — III. 1. hoc tamen in miseris adiumento et solacio sublevatur; Quinct 49. — 2. praesidii adiumentique causa amicitias esse expetendas; Lael 46.

adiunctio, Anschließung, Zufuß: I. si haec non est, nulla potest homini esse ad hominem naturae adiunctio, qua sublata vitae societas tollitur; A VII 2, 4. adiunctio illa quid habeat utilitatis atque honestatis, erit considerandum; inv II 172. in eadem verba impetus et concursio et adiunctio (habet vim); de or III 206. — II. reperias nullam esse rem, quam facere necesse sit, nisi propter aliquam causam, quam adiunctionem nominamus; inv II 172. tollo: j. I. est. III. esse quasdam cum adiunctione necessitudines, quasdam simplices et absolutas; inv II 171. — IV. homines [mortales] necesse est interire, sine adiunctione, inv II 172.

adiunctor, Hinzufüger: ille (Pompeius) Galliae ulterioris adiunctor; A VIII 3, 3.

adiungo, adiunctus, anreihen, anschließen, zuwenden, beifügen, hinzufügen, zufügen, beilegen, verleihen: I. 1. quibus (libris) de fato si adiunxerimus; div II 3. — 2. adiuncto vero, ut idem etiam prudentes haberentur; of II 42. — 3. adiunxit minime id esse mirandum; nat II 69. — II. ego me ad eius rationes adiungo, quem tu in meis rationibus tibi esse adiungendum putasti; ep I 8, 2. Cn. Pompeio ad causam adiuncto; ep I 9, 14. adiunctum negotio id intellegitur, quod maius et quod minus et quod aequum et quod simile erit ei negotio, quo de agitur, et quod contrarium et quod disparatum, et genus et pars et eventus; inv I 41. ab adiunctis (argumentum ducitur); Top 18. quae propria huiusce causae et adiunctiora sunt; Cluent 30. in quo (orator) adiungat artem; de or III 152. animos hominum ad usus suos adiungere; of II 17. confirmatio est, per quam argumentando nostrae causae fidem et auctoritatem et firmamentum adiungit oratio; inv I 34. adiungit Stellatam campum agro Campano; agr II 85. cum ad praedictionem cautio adiungitur; div II 54. crimen et suspicionem potius ad praedam adiungerent quam ad egestatem; Sex Rose 86. cum (natura) iis (corporibus) et morbos insanabiles et dolores intolerabiles adiunxisset; Tusc V 3. fidem, firmamentum: j. auctoritatem. magnus honos populi Romani rebus adiungitur; Arch 22. ad impietatem in deos in homines adiunxit iniuriam; nat III 84. idem Aventinum et Caesium montem adiunxit urbi; rep II 33.

morbos; f. dolores. qui ita fatum introducunt, ut necessitatem adiungant; fat 42. non desistebant ad suos coetus occultos noctem adiungere et solitudinem; agr II 12. quod (Isocrates) verbis solutis numeros primum || primus || adiunxerit; orat 174. quod omnino Marcellorum nomini tota illa provincia adiuncta est; div Caec 13. solitudinem; f. noctem. suspicionem; f. crimen. ea duo tempora (sol efficit), quorum alterum hiemi senescenti adiunctum est, alterum aestati; nat II 49. qui ad virtutem adiungunt vel voluptatem vel vacuitatem doloris; fin II 42. — III. te adiungo socium; fin III 9. cum ei filio coheredes homines alienissimos adiungeret; Cluent 135. istam iuris scientiam eloquentiae tamquam ancillulam pedisequamque adiunxisti; de or I 236.

adiuro, beschwören, versichern: I. Pompeius adfirmat non esse periculum, adiurat; A II 20, 2. — II. adiurat Proclius hoc nemini accidisse; Q fr II 6, 1. ille (Balbus) adiurans nusquam se unquam libentius; ep. IX 19, 1.

adiuto, unterstützen: si tu nos aliquid adiutare potes; fr E XI 3.

adiutor, Helfer, Gefährte, Beistand: I. hic tibi fortissimus adiutor ad rem perficiendam fuit; dom. 30. ut (amici) aut libidinis ministri aut adiutores essent ad iniuriam; Lael 35. eius (C. Curtii) adiutor incolunitatis fui, ep. XIII 5, 2. ille absentis in omnibus adiutor; A VIII 3, 3. quo auctore, quo adiutore in contionibus ea se facere dicebat; dom. 66. — II. 1. oratorem ipsum erudire in iure civili, non ei pragmaticum adiutorem dare; de or I 253. ut omnium suorum scelorum socium te adiutoremque praeberes; Piso 28. postulat, ut ad hanc suam praedam tam nefariam adiutores vos profiteamini; Sex Rosc 6. — 2. cum adiutore populo nunc minime nos uti posse videamus; Tusc II 4 (3).

adiutrix, Helferin, Begünstigerin: I. eandem rem adversariam esse in iudicio Cn. Plancio, quae in petitione fuisset adiutrix; Planc 1. — II. danda est opera, ut legem adiutricem et testem adhibeamus; Top 95. virtutum amicitia adiutrix a natura data est, non vitiorum comes; Lael 83.

adiuvo, helfen, unterstützen, fördern: I. 1. existimant plerique non haec adiuvantia causarum, sed has ipsas esse omnium causas; Tim 50. — 2. studio, consilio, auctoritate unus adiuvit plurimum; Sulla 34. adiuvabis igitur, mi Capito; A XVI 16, 18. ut omnes intellegant non ad obtinendum mendacium, sed ad verum probandum auctoritatem adiuvare; Quinct 75. ut omnia causis fiant antepositis, verum non principalibus causis et perfectis, sed adiuvantibus et proximis; fat 41. ut omnes diadiuvent, cum decimo (ager efficit); Ver III 112. — II. qui se adiuvare volunt, non ne adfigantur, sed ut altiore gradum ascendunt; of II 62. in eo ego te adiuvabo; A VII 1, 9. videte, qui Sthenii causam casus adiuverit; Ver II 98. subveni patriae, opitulare conlegae, omnium gentium consensum et incredibilem conspirationem adiuva; ep X 10, 2. me Pompeius Capuam venire voluit et adiuvare dilectum; A VII 14, 2. quae (fabulae) verbis sententiis, numeris cantibus adiuventur; div II 113. qui patriam conservaverint, adiuverint, auxerint; rep. VI 13. Q. Hortensii pro consule opera et virtute vehementer rem publicam adiutam (esse); Phil X 26.

adlabor, sich ansetzen: umor || humor || adlapsus extrinsecus; div II 58.

adlecto, anlocken: quamquam blanda ista vanitas apud eos valet, qui ipsi illam adlectant et invitant; Lael 99.

adlegatio, Sendung: quod neque epistulae tuae neque nostra adlegatio tam potest facile delere; A I 11, 1. cum sibi omnes ad istum adlegationes difficiles viderent; Ver I 136.

adlego, absenden, abordnen: adlegarem ad te

illos; ep XV 10, 2. Nerius index edidit ad || edidit || adlegatos Cn. Lentulum Vatiam et C. Cornelium; Q fr II 3, 5. necessarios istius ad eum adlegatos esse; Ver I 139. extremum illud est, ut philosophiam ad te adlegem; ep XV 4, 16.

adlevamentum, Erleichterung: P. Sulla coactus est in adversis (fortunis) sine ullo remedio atque adlevamento permanere; Sulla 66.

adlevatio, Erleichterung: I. ut eius (doloris) diuturnitatem adlevatio consoletur; fin I 40. — ut nullam adlevationem quisquam non stultissimus sperare debeat; ep IX 1, 1.

adlevo, erleichtern, aufrichten, trösten: quae facere possim ad me adlevandum || adjuvandum ||; A XII 38, 2 (4). quod Acastus ea, quae vellem, de adlevato corpore tuo nuntiaret; A VII 1, 1. quod aliqua ex parte sollicitudines adlevaret meas; Bru 12.

adlicio, anlocken, einladen, anziehen, gewinnen: I. nihil (est), quod magis adliciat ad diligendum; Lael 28. — II. est quiddam, quod sua vi nos adliciat ad sese; inv II 157. cum in hunc sensum adliciar beneficiis hominum; ep I 9, 21. animi ad misericordiam adlicentur; part or 121. si magnetem lapidem esse dicam, qui ferrum ad se adliciat et attrahat || trahat ||; div I 86. hominem adolescentem non tam adlicere volui quam alienare nolui; ep II 15, 4. ut regum adlictiae fortunae facile multorum opes adliciant ad misericordiam; imp Pomp 24. posse dicendo tenere hominum [coetus] mentes, adlicere voluntates; de or I 30.

adlido, eine Schlappe beibringen: damnationes inimicorum, in quibus me perlubente Sevius adlisus est; Q fr II 4, 6.

adligo, anbinden, verbinden, binden, verpflichten: ne L. Flaccus nunc se scelere adliget; Flac 41. ne forte qua re impediatur atque adliger; A VIII 16, 1. sacris ne adligerent; leg II 50. homines ad palum adligati; Ver V 11. videret (populus), ne qua nova quaestione adligaretur; Rab Post 14. ut verba neque adligata sint quasi certa aliqua lege versus neque ita soluta, ut vagentur; de or III 176. cum videas civitatis voluntatem solutam, virtutem adligatam; A II 18, 1. vulnus adliga; Tusc II 39.

adlino, aufstreichen: nulla nota, nullus color, nullae sordes videbantur his sententiis adlini posse; Ver pr 17.

adloquor, anreden: quem nemo adloqui vellet; Cluent 170.

adludo, scherzen, anspielen, bespielen: Galba adludens varie et copiose; de or I 240. mare sic terram appetens litoribus adludit || eludit, cludit ||, ut . . ; nat II 100.

adluo, bespielen, anspielen: ita iactantur fluctibus, ut numquam adluantur; orat 107. (abluantur; Sex Rosc 72). cum (civitas) barbariae fluctibus adluatur; Flac 63. (Fibrenus) latera haec adluit; leg II 6.

adluvio, Anschwemmung: in causis centumviralibus, in quibus adluvionum, circumluvionum iura versentur; de or I 173.

admetior, zumeissen: coge, ut ad aquam tibi frumentum Hennenses admetiantur; Ver III 192.

adminiculo, stützen: scientia atque ars agricolarum, quae circumcidat, amputet, erigat, extollat, adminiculet; fin V 39.

adminiculum, Stütze, Beistand: I. natura solitarium nihil amat semperque ad aliquod tamquam adminiculum admittitur; Lael 88. — II. adminiculorum ordines (me delectant); Cato 53. — III. hanc partem relictam explebimus nullis adminiculis, sed, ut dicitur, Marte nostro; of III 34.

administer, Diener, Gehülfe: I. (Timarchides) erat administer istius cupiditatum; Ver II 136. (Seamander) administer erat Oppianici; Cluent 61. —

II. Iovi se consiliarium atque administrum datum; leg III 43.

ministra, Dienerin, Gehülfin: multae sunt artes eximiae huius ministrarum comitesque virtutis; imp Pomp. 36.

administratio, Hilfe, Leitung, Verwaltung, Regierung: I. in auro publicando et administrationem et exitum facilem esse; inv II 118. quia administratio huius belli mihi cum Bibulo paene est communis; ep XV 1, 1. — II, 1. administratione rei publicae liberatus; Ac I 11. — 2. in omni actione atque administratione rei publicae floruisse; ep I 9, 2. — III. nec iis (inanimis) sine hominum administratione uteremur; of II 12.

administrator, Verwalter, Leiter: qui (imperator) cum esset constitutus administrator [quidam] belli gerendi; de or I 210.

administro, verwalten, besorgen, verrichten, leiten, regieren: mente consilioque divina omnia in hoc mundo ad salutem omnium conservationemque admirabiliter administrari; nat II 132. cum bella a proconsulibus et a praetoribus administrantur; div II 76. sine qua (severitate) administrari civitas non potest; of I 88. fore ut per homines honestissimos leges iudiciaque administrarentur; div Caec 68. natura mundum administrari; nat II 85. ut per te quam commodissime negotium municipii administratur; ep XIII 11, 2. in iis locis provinciam administras; Ver III 193. per quaestores rem frumentariam esse administratam; Ver III 225. uter potius rem publicam administraret; of I 87.

admirabilis, bewundernswert, wunderbar, bestrebend, festsam: A. cur plures in omnibus rebus || artibus || quam in dicendo admirabiles existissent; de or I 6. in oratoribus, Graecis quidem, admirabile est, quantum inter omnes unus excellat; orat 6. quae quia sunt admirabilia; par 4. o admirabilem impudentiam, audaciam, temeritatem! Phil. III 18, videte magni et clari viri admirabilem gravitatem atque constantiam; Phil XIII 41. quam admirabilis (sit) fabrica membrorum; nat II 121. admirabile (causae) genus est, a quo est alienatus animus eorum, qui audituri sunt; inv I 20. gravitas: f. constantia. mihi quidem humanitas tua vel summa potius sapientia non incunda solum, sed etiam admirabilis visa est; ep I 7, 3. impudentia: f. audacia. causam investigato in re nova atque admirabili; div II 60. sapientia: f. humanitas. temeritas: f. audacia. — B. haec *παράδοξα* illi, nos „admirabilia“ dicamus. quid autem habent admirationis, cum prope accesseris? fin IV 74.

admirabilitas, Bewunderungswürdigkeit: I. quanta sit admirabilitas caelestium rerum atque terrestrium; nat II 90. — II. haec animi desipientia admirabilitatem magnam facit; of II 38.

admirabiliter, wunderbar, festsam: nos Asia accepit admirabiliter; A V 14, 2. mente consilioque divino omnia admirabiliter administrari; nat II 132. nimis admirabiliter nimisque magnifice dicere videntur; Tusc IV 36. quem (Isocratem) Plato admirabiliter in Phaedro laudari fecit ab Socrate; opt gen 17.

admiratio, Bewunderung, Interesse, Erstauen, Verwunderung: I. (locum communem esse) admirationem per contentionem, qui fieri possit, ut, qui hoc aequum esse concedat, illud neget, quod aut aequius aut eadem sit in genere; inv II 150. maxima est admiratio in iudiciis; of II 49. sed habeat illa in dicendo admiratio ac summa laus umbram aliquam et recessum; de or III 101. — II, 1, haec sunt, quae clamores et admirationes in bonis oratoribus efficiunt; de or I 152. in quo (Telamone) haec admiratio fiebat: „hicne est ille Telamon?“ Tusc III 39. summam hominum admirationem (Hortensius) excitabat; Bru 327. habeo: j. **admirabilis**, B.

(ambiguum) admirationem magis quam risum movet; de or II 254. — 2. ut eos, qui audient, ad maiorem admirationem possit traducere; orat 192. — III. unum illud est admiratione dignum; of III 111. — IV. 1. quadam admiratione commotus; leg. III 1. animus defessus audiendo aut admiratione integratur aut risu novatur; inv I 25. — 2. ut cum admiratione hominum honore ab iis digni indicaremur; of II 36.

admiror, bewundern, staunen, sich wundern; Hortensius vehementer admirans me coepit hortari, ut . . . ; Ac II 63. — II, 1. de Dionysio sum admiratus; A IX 12, 2. de diplomate admiraris, quasi nescio cuius te flagitii insimularim; A X 17, 4. — 2. admirati sumus, quid esset, cur nobis Stoicos anteferes; fin IV 61. — 3. quod haerere in eo (equo) senex posset, admirari solebamus; Deiot 28. — 4. ut mihi quidem admirari luberet in homine esse Romano tantam scientiam; nat I, 91. III. in quo admirari soleo Philippum; de or II 316. id admirans illud iam mirari desino; de or II 59. admiratus sum breviter eius (epistulae); A VI 9, 1. eius (Thucydidis) quidam eloquentiam admirantur; opt gen 15. f. ingenium. singularis et admiranda fragilitas; Deiot 26. cuius (Pythagorae) ingenium et eloquentiam cum admiratus esset Leon; Tusc V 8. magnitudinem animi tui, quam ego semper sum admiratus semperque amavi; ep I 7, 9. admiranda opera Phidiae; rep. III 44. quas (res meas gestas) ille admirabatur; Bru 323. si sapientiam meam admirari soletis; Cato 5. admirabor eorum tarditatem, qui animantem immortalem et eundem beatum rotundum esse velint; nat I 24. cuius nos virtutem admirati; Phil IX 9.

admisceo, beimiſchen, vermischen, hincmengen, hinzufügen, durchbringen: ego ad id consilium admiscear? Phil XII 16. Trebatium quod isto admisceas, nihil est; Q fr III 1, 9. hoc Precianum cum iis rationibus, quas ille meas tractat, admiscei nolo; A VII 1, 9. ille (aër) multo calore admixtus est; nat II 27. quo minus (animi) se admisceant atque implicuerint hominum vitii et erroribus; fr F V 97. aquae etiam admixtum esse calorem; nat II 26. tibi propter admixtam civium caedem bonorum victoria maerori fuisset; de or III 12. tum admisceat huic generi orationis vehementi atque atroci genus illud alterum lenitatis et mansuetudinis coepi; de or II 200. Arabes qui fuerunt admixto Parthico ornatu; ep III 8, 10. is non intellexit in partitione, exposito genere, partem se generis admiscuisse; inv I 32. versus ab iis (philosophis) admiscei orationi; Tusc. II 26.

admissarius, Zuchthengit: admissarius iste sic ad illius hanc orationem adhiinnivit, ut . . . ; Piso 69.

admissum, Vergehen, Schuld: quae etiam nullo admissio consequi possent; part or 120.

admitto, zulassen, vorlassen, loßlassen, begeben, verschulden: nec (ille) quemquam admisit; A XIII 52, 1. quod ea in te admisisti, quae a verecundo inimico audire non posses; Phil II 47. f. flagitium. admissum dedecus confitebor; ep III 10, 2. cum (P. Decius) equo admissio in mediam aciem Latinorum iruebat; fin II 61. ut aut hic tantum sceleris aut ille tantum flagitii admitteret; A IX 10, 3. si C. Rabirius fraudem capitalem admisit; Rabir 26. legatum hostium in cubiculum admittere; Phil VIII 29. scelus: f. flagitium. vitio ante admissio; inv II 34.

admixtio, Beimiſchung: (animus) omni admixtione corporis liberatus; Cato 80.

admodum, sehr, in hohem Grade, völlig: I. orationi vita admodum congruens; rep II 1. Philotimi litterae me quidem non nimis, sed eos, qui in his locis erant, a. delectarunt; A VII 24. solent a. irasci; leg I 21. nihil proficiant, nisi a.

mentiantur; of I 150. cuius (Arcesilae) primo non a. probata ratio; Ac II 16. a. tenenda sunt sua cuique non vitiosa, sed tamen propria; of I 110. non est (mercatura) a. vituperanda; of I 151. — II. cum (L. Crassus) esset a. adulescens; of II 47. qui a. est excors; Lael 99. id fuit nobis gratum a.; Ver III 10. in quo libro multum a. fortunae datur; fin V 12. qui (Tarquinius) a. parvos tum haberet liberos; rep II 37. praeter a. paucos; Top 3. — III. Curio litterarum a. nihil sciebat; Bru 210. aut nihil superum aut obscure a. cernimus; Ac fr 10. paulum a. sentiens (belua) praeteritum aut futurum; of I 11. qui (acpenser) a. raro capitur; fat fr. 5.

admonéo. erinnern, mahnen, zurechtweisen, befehlen; quemnam? recte admones, Polycritum esse dicebant; Ver IV 5. quantum natura admonente cognoverant; Tusc I 29. — II. 1. quid restet, admonendum videtur; inv II 109. — 2. cum res ipsa admonuerit, ut in eos dicamus, qui . . .; rep II 48. — III. ut admeam te, non ut flagitem; ep IX 8, 1. ibi sedens haec ad te scribebam, ut me locus ipse admoneret; A I 10, 3. admonent quiddam, quod cavebimus; Phil I 28. — IV. 1. in qua (epistula) de aede Telluris et de porticu Catuli me admones; Q fr III 1, 14. — 2. cotidie nos ipsa natura admonet, quam parvis rebus egeat; Tusc V 102. — 3. nonne te Q. illa Claudia aemulam domesticae laudis in gloria muliebri esse admeabat? Cael 34. — 4. hominem amantem a suis consiliariis (esse) admonitum hasce ei tabulas nihil profuturas; Ver V 103. 5. admonitus huius aeris alieni nolui deesse ne tacitae quidem flagitationi tuae; Top 5. — 6. illud tamen te esse admonitum volo; Cael 8. multa extis admonemur multisque rebus aliis; nat II 166. quae (divinatio), si fato omnia fiunt, nihil nos admonere potest, ut cautiore simus; div II 21. te illud admeo, ut te ante compares; O fr I 1, 38. — 7. ut ego quoque te aliquod admeam de vestris cautionibus; ep VII 13, 2.

admonitio. Erinnerung, Mahnung, Warnung; I. si aliter sentirem, certe admonitio tua me reprimere posset; ep X 4, 2. — II. 1. admonitio (opponitur) quasi lenior obiurgatio; de or II 339. — 2. interesse inter argumentum conclusionemque rationis et inter medioerem animadversionem atque admonitionem; altera occulta aperiri, altera prompta et aperta iudicari || indicari ||; fin I 30. — III. iudicari; f. II. 2. propriis et suis argumentis et admonitionibus tractanda quaeque res est; Tusc V 19.

admonitor, Mahner; 1. misi ad te quattuor admonitores non nimis verecundos; ep IX 8, 1. — 2. etsi admonitore non eges; Top 5.

admonitum, Warnung, Mahnung; in eodem silentio multa alia oratorum officia iacuerunt, cohortationis praecepta, consolationis admonita; de or II 64.

admonitus, Erinnerung, Aufforderung, Mahnung; ut in religionis lege fecisti admonitu et rogatu meo; leg III 13. admonitu Allobrogum C. Sulpicium praetorem misi; Catil III 8. ego interea admonitu tuo perfecti sane argutulos libros ad Varonem; A XIII 18, 2.

admotio, Anlegen; ad nervorum eliciendos sonos ac tibiaram apta manus est admotione digitorum; nat II 150.

admoveo, nähern, richten, heranbringen, anwenden; adhibete animos et mentes vestras, non solum aures, ad haruspicum vocem admoveate; har resp 20. dolorum cum admoventur faces; of II 37. tamquam aliqua machina admota; Cluent 36. mentes; f. aures. num admoveeri possit oratio ad sensus animorum atque motus vel inflammandos vel etiam extinguendos; de or I 60. utcumque animum audientis moveri volet, ita certum vocis admovebit sonum; orat 55. ad id (lumen virtus) se admoveat; Lael 100.

admurmuratio, Gemurmel; I. (P. Clodium) tamquam reum accusavi multis et secundis admurmurationibus cuncti senatus; Q fr II 1, 3. — II. factus est in eo strepitus et grata contentio admurmuratio; Ver pr 45. — III. qui non admurmuratione, sed voce et clamore abiecti hominis furorem fregistis; Piso 31.

admurmuro, murmeln; I. cum esset admurmuratum; de or II 285. — II. admurmurante senatu; A I 13, 2.

adnecto, anknüpfen, befestigen, anfügen; »na-vem ut adnectunt navitae«; Tusc II 23. per quam (rationem homo) rebus praesentibus adiungit atque adnectit futuras; of I 11. ad linguam stomachus adnectitur; nat II 136.

adnitor, hinstreben, sich bemühen; I. natura semper ad aliquod tamquam adminiculum adnitor; Lael 88. — II. nisi Bibulus adniteretur de triumpho; A VI 8, 5.

adno, heranschwimmen; quod ubique genitum || genitum || est, ut ad eam urbem, quam incolas, possit adnare; rep II 9.

adnumero, zuzählen, auszählen; I. si tibi optima fide sua omnia concessit, adnumeravit, appendit; Sex Rose 144. his libris adnumerandi sunt sex de re publica; div II 3. ut ea pecunia omnis a civitatibus sibi adnumeraretur; Ver V 60. non ea (verba) me adnumerare lectori putavi oportere, sed tamquam appendere; opt gen 14. — II. his duobus eiusdem aetatis adnumerabatur nemo tertius; Bru 207.

adnoo, zunicken, bejaßen; I. quaesivi, cognosceretne signum. adnuit; Catil III 10. — II. „postest, ut tu non recte intellexeris.“ id quoque (Silus) toto capite adnuit; de or II 285. hoc mihi significasse et adnuisse visus est; Ver III 213.

adol f. **adul** —

adoptatio, Annahme an Kindes Statt; I. adoptatio Theophani agitata est; Balb 57. — II. quamquam in illa adoptione legitime factum est nihil; dom 77.

adoptio, Annahme an Kindes Statt; I. 1. nego istam adoptionem pontificio iure esse factam; dom 36. — 2. quem (filium T. Torquatus) in adoptionem D. Silano emancipaverat; fin I 24. — II. quod est, pontifices, ius adoptionis? nempe ut is adoptet, qui neque procreare iam liberos possit et, cum potuerit, sit expertus; dom 34.

adoptivus, durch Adoption erlangt; neque amissis sacris paternis in haec adoptiva venisti; dom 35.

adopto, erwählen, an Kindes Statt annehmen; I. alqs; f. **adoptio**, II. — II. is qui hunc minorem Scipionem a Paulo adoptavit; Bru 77. qui (C. Staienus) se ipse adoptaverat et de Staieno Aelium fecerat; Bru 241. — Liciniae filium, Crassi testamento qui fuit adoptatus; Bru 212. superioris filius Africani, qui hunc Paulo natum adoptavit; of I 121. — III. quod eum sibi Achaei patronum adoptarant; div Caec 64.

adorior, angreifen, unternehmen, versuchen; I si convellere adoriamur ea, quae non possint commoveri; de or II 205. — hoc ipsum continuo adoriamur; A XIII 22, 4. *Ἡρακλείδου*, si Brundisium salvi, adoriamur; A XVI 2, 6. inermem atque imparatum tribunum alii gladiis adoriuntur, alii fragmentis saeptorum et fustibus; Sest 79.

adorno, schmücken, ausrüsten, vorbereiten; vidi forum comitiumque adornatum ad speciem magnifico ornatum; Ver I 58. hoc iudicium, hoc periculum, illa [accusatio] omnis testium copia a matre initio est adornata; Cluent 18. Italiae duo maria maximis classibus firmissimisque praesidiis adornavit; imp. Pomp 35.

adp — f. **app** —

adrepo, heranſchleichen: (Apronius) non sensim atque moderate ad istius amicitiam adreperat, sed brevi tempore totum hominem possederat; Ver III 158.

adrideo lächeln, belächeln, zusehen: I. hic Catulus adrisit; de or II 28. leniter adridens Scipio: „st, quaeso“, inquit . . . ; rep VI 12. „inhibere“ illud tuum, quod valde mihi adriserat, vehementer displicet; A XIII 21, 3. — II. video, quid adriseris; nat I 79.

adripio, ergreifen, erfassen, festhalten, sich aneignen, aufgreifen: I. qui (dolor), simul atque adripuit, interficit; fin II 93. — II. quod ipse celeriter adripuit, id cum tarde percipi videt, discruciat; Q Rosc 31. unde animum adripuerimus, si nullus fuerit in mundo; nat III 27 (26). sicut argumentum, simul atque positum est, adripitur; de or II 214. me esse adrepturum arma iudiciorum atque legum; har resp 7. non cani nec rugae repente auctoritatem adripere possunt; Cato 62. te statim causam illam totam et tempus adripere; ep V 12, 2. quod vox et gestus subito sumi et alicunde || aliunde || adripi non potest; de or I 252. ille non mediocri cupiditate adripuit imperium; Ligar 3. quas (litteras Graecas) sic avide adripui, ut . . . ; Cato 26. [non debes adripere maledictum ex trivio; Muren 13. quemcumque patrem familias adripissetis ex aliquo circulo; de or I 159. non || nonne || adripuisti patrociniū aequitatis; de or I 242. si tabulam de naufragio stultus adripuerit; of III 89. tempus: j. causam. cum in altercatione adripitur ab adversario verbum; de or II 255. vocem: j. gestum.

adrodo, benagen: ut illa ex vepreculis extracta nitedula rem publicam conaretur adrodere; Sest 72.

adrogans, anmaßend, dünnfelig: A nec ego sum adrogans, quod me valuisse dico; Planc 25. nullas unquam ad me litteras misit Brutus, in quibus non inesset adrogans, ἀρονοήτων aliquid; A VI 3, 7. sin te aliquid dictum adrogans aut superbum movet; Sulla 25. quod genus philosophandi minime adrogans arbitraremur; div II 1. proponit inania mihi nobilitatis, hoc est, hominum adrogantium nomina; Ver pr 15. — B. negligere, quid de se quisque sentiat, non solum adrogantis est, sed etiam omnino dissoluti; of I 99.

adroganter, anmaßend: ut ne cui rei temere atque adroganter adsenserimus; inv II 10. ne quid adrogantius videar dicere; Phil XII 21. quae tu vide ne impudenter etiam postules, non solum adroganter; Ac II 126. qui (Brutus) ad me contumaciter, adroganter, ἀρονοήτως solet scribere; A VI 1, 7.

adrogantia, Anmaßung, Dünnfel: I. cum omnis adrogantia odiosa est tum illa ingenii atque eloquentiae multo molestissima; div Caec 36. ex adrogantia odium, ex insolentia adrogantia; inv I 42. — II, 1. in rebus prosperis fastidium adrogantiamque fugiamus; of I 90. illud „γνώθι σεαυτόν“ noli putare ad adrogantiam minuendam solum esse dictum; Q fr III 6, 7. videte hominis impudentiam atque adrogantiam; Ver IV 151. — 2. (homines) minus in adrogantiam || [in] adrogantia || offenderent; inv II 5. — III. nec in veritate crimen adrogantiae extimescerem; orat 132. — IV, 1. qui eius artis adrogantia, quasi difficillima sit, ita subnixi ambulat; de or I 246. — 2. ex: j. I. inv I 42. (P. Crassus) sine adrogantia gravis esse videbatur; Bru 282.

adrogo, in Anspruch nehmen, sich anmaßen: non tantum mihi derogo, tametsi nihil adrogo, ut te copiosius quam me putem posse dicere; Sex Rosc 89. non vereor, ne mihi aliquid videar adrogare, si de quaestura mea dixerō; Planc 64. ego tantum tibi tribuo, quantum mihi, fortasse adrogo; ep IV 1, 2. qui (optimates) hoc sibi nomen adrogaverunt; rep I 50.

adsc j. asc.

adsectatio, Begleitung: homines tennes unum

habent in nostrum ordinem aut promerendi aut referendi beneficii locum, hanc in nostris petitionibus operam atque adsectationem; Muren 70.

adsectator, Begleiter, Anhänger: cum ducibus ipsis, non cum comitatu adsectatoribusque configant; Balb 62.

adsector, begleiten, sich anschließen: I. hereditatis spes adsectatur, adsidet; par 39. — II. cum aedilitatem P. Crassus peteret eumque iam consularis Servius Galba adsectaretur; de or I 239.

adsecula, Begleiter, Anhänger: I. is (Caesar) cum Trocmorum || Trogm., al. || tetrarchian adseculae suo Pergameno nescio cui dedisset; div II 79. — II. qui potentissimorum hominum contumaciam nunquam tulerim, ferrem huius adseculae? A VI 3, 6.

adsensio, Zustimmung, Beifall: I. 1. adsensio nostra erit in potestate, eaque extrinsecus pulsa, quod reliquum est, suapte vi et natura movebitur; fat 43. — 2. opinionationem volunt esse imbecillam adsensionem; Tusc IV 15. — II, 1. inductio est oratio, quae rebus non dubiis captat adsensiones eius, quicum instituta est; quibus adsensionibus facit, ut illi dubia quaedam res propter similitudinem earum rerum, quibus adsensit, probetur; inv I 51. non fieri adsensiones sine praecursione visorum; fat 44. moveo, pello: j. I. 1. quattuor eius (Clitomachi) libri sunt de sustinendis adsensionibus; Ac II 98. — 2. quorum orationis genus scis esse exile nec satis populari adsensioni accommodatum; Bru 114. — III. ex his illa nata est ἐροχή, id est adsensionis retentio; Ac II 59. — IV, 1. indicatum est res adsensione alicuius aut aliquorum comprobata; inv I 48. facere: j. II, 1. capto. — 2. nec memoriam sine adsensione posse constare nec notitias rerum nec artes; Ac II 38.

adsensor, Beispißlicher: te unum in tanto exercitu mihi fuisse adsensorem et me tibi; ep VI 21, 1.

adsensus, Zustimmung, Beifall: I, 1. etiam a certis cohibes adsensus; Ac II 94. oratio popularis adsensus vulgi debet movere; Bru 191. summum munus esse adsensus suos firme sustinere; fin III 31. qui aut visum aut adsensus tollit, is omnem actionem tollit e vita; Ac II 39. — 2. cum Panaetius se ab adsensu sustineat; Ac II 107. — II, 1. qui nullam rem adsensu suo comprobet; Ac II 108. efficiatur necne, vulgi adsensu et populari approbatione iudicari solet; Bru 185. — 2. id quod ego magno quondam cum adsensu omnium dixi; Cato 62.

adsentatio, Schmeichelei, Liebedienerei: I. nullam in amicitis pestem esse maiorem quam adulationem, blanditiam, adsentationem; Lael 91. j. II, 1. — II, 1. adsentatio, vitiorum adiutrix, procul amoveatur, quae non modo amico, sed ne libero quidem digna est; Lael 89. — 2. sunt permulti (Graeci) diuturna servitute ad nimiam adsentationem eruditi; Q fr I 1, 16. — III. qui (Avillius) ut se blanditiis et adsentationibus in Asuvii consuetudinem penitus immergit; Cluent 36.

adsentatiuncula, Liebedienerei: non vereor, ne adsentatiuncula quadam aucupari tuam gratiam videar; ep V 12, 6.

adsentator, Schmeichler, Liebediener: I. semper auget adsentator id, quod is, cuius ad voluntatem dicitur, vult esse magnum; Lael 98. cum, idemne sit an aliquid intersit, quaeritur, ut adsentator et amicus; de or III 117. descriptio, qualis sit adsentator; Top 83. — II, 1. cavendum est, ne adsentatoribus patefaciamus aures; of I 91. — 2. quid intersit inter adsentatorem et levem civem et inter constantem; Lael 95.

adsentatorie, nach Art der Schmeichler:

dubitare te non adsentatorie, sed fraterne veto; Q fr II 14, 3.

adsentio, zustimmen, beipflichten: I, 1. hic cum rebus non dubiis adsensum est; ino I 52. quatenus de religione dicebat, Bibulo adsensum est; ep I 2, 1. — 2. si ei rei recte adsenserit; inv I 54. censuit hoc Cato, adsensit senatus; A II 1, 8. — II. adsentio || adsentior || tibi, ut in Formiano potissimum commorer, etiam de supero mari; A IX 9, 1. — III. multa sequitur probabilia non comprehensa neque percepta neque adsensa, sed similia veri; Ac II 99.

adsentior, zustimmen, beipflichten: I. quod tu, cum es commotus, asciscis, adsentiris, approbas; Ac II 141. prorsus adsentior; leg II 12. incognito nimirum adsentiar, id est opinabor; Ac II 113. ut invitatus saepe dissensi a Q. Fufio, ita sum eius sententiae libenter adsensus; Phil XI 15. huic (Bibulo) adsentiuntur reliqui consulares praeter Servilium; ep I 1, 3. nec (sapientem) unquam ulli viso adsensurum, nisi quod tale fuerit, quale falsum esse non possit; Ac II 57. cum (senatus) mihi esse adsensus; dom 9. — II, 1. de: i. **adsentio**, II. — 2. agri ne consecrentur, Platoni prorsus adsentior; leg II 45. — 3. adsentior, ut, quod est rectum verumque, aeternum quoque sit; leg II 11. j. 1. 4. ego adsentior eorum alterum alteri consequens esse; Tusc V 21. j. III de or I 91. — III. cetera adsentior Crasso; de or I 35. quorum alterum ego illi facile adsentiebar, nihil me didicisse; de or I 91. ego illud adsentior Theophrasto, qui putat . . . ; de or III 184. cum tam vitiosum esse constet adsentiri quicquam aut falsum aut incognitum; Ac II 68.

adsentor, beistimmen, schmeicheln: I. qui ipse sibi adsentetur; Lael 97. eam (sapientiam) si „admirabilem“ dixi, non sum veritus, ne viderer adsentari; A VIII 9, 1. — II. ut nihil nobis adsentati esse videamur; Ac II 45.

adsequor, einholen, erreichen, erlangen, erfaſſen, begreifen: I. 1. ex his parvis libellis vos iam coniectura adsequi posse, cuius modi praedo iste fuerit; Ver II 184. — 2. qui oratione adsequi volunt, ut populares esse videantur; agr II 7. non adsequor, ut scribam, quod tui conviviae aequo animo legere possint; A XII 4, 2. — II. si es Romae, iam me adsequi non potes; sin es in via, cum eris me adsecutus, coram agemus, quae erunt agenda; A III 5. ut ne plus nos adsequamur, quam quantum tu in dicendo adsecutus es; de or I 133. quod ego si verbo adsequi possem; Catil II 12. si id tantum modo, ut taceas, nihil adsequeris; Ac II 94. omnia, quae ne per populum quidem sine seditione se adsequi arbitrabantur, per senatum consecuti sunt; ep I 7, 10. ut essent, non qui scriptum suum recitarent, sed qui cogitationem || cogitatione || adsequi possent et voluntatem interpretari; inv II 139. ne diuturnam quidem gloriam adsequi possumus; rep VI 23. eosdem sumus honorum gradus quos illi adsecuti; Planc 60. cum multi adulescentes dicendo laudem adsecuti sint; of II 49. benivolentiam tuam erga me imitabor, merita non adsequar; ep VI 4, 5. non tanta studia adsequuntur eorum, quibus dederunt, quanta odia eorum, quibus ademerunt; of II 54. cui contigerit, ut sapientiam verasque opiniones adsequi possit; fin V 58. qui illorum prudentiam, non dicam adsequi, sed, quanta fuerit, perspicere possint; har resp 18. sapientiam: j. opiniones. studia: j. odia.

adsero, für frei erklären: cum in causa liberali eum, qui adserebatur, cognatum suum esse diceret; Flac 40.

adservio, unterstützen: toto corpore atque omnibus unguis, ut dicitur, contentioni vocis adserviunt; Tusc II 56.

adservo, bewahren, verwalten, bewachen: si

omnes in aedibus adservati ac retenti (erunt); Caecin 37. quibus (custodiis) adservor; A X 18, 1. (consilium nostrum) et dissimulavimus et, ut opinor, non acerrime adservabimus; A X 16, 2. quod (ius civile) si desertum aut negligentius adservatum erit; Caecin 73. naves eorum atque onera diligenter adservanda curabat; Ver V, 146. cum Apii tabulae negligentius adservatae dicerentur; Arch 9.

adessio, Dabeistehen, Beistand: quae tua fuerit adessio, oratio, confirmatio animi mei fracti; ep XI 27, 4.

adessor, Beistitzer: Lacedaemonii regibus suis augurem adessorem dederunt; div I 95.

adseveranter, ernstlich, nachdrücklich: locutum secum esse Q. Ciceronem valde adseveranter; A XV 19, 2. haec Antiochus fere et Alexandreae tum et multis annis post multo etiam adseverantius; Ac II 61.

adseveratio, Versicherung: omni tibi adseveratione adfirmo . . . ; A XIII 23, 3.

adsevero, beharren, versichern: I. quae est ista defensio? utrum adseveratur in hoc an temptatur? Ver II 26. — II, 1. quem ad modum adversarius de quaque re adseveret; Bru 208. de quo (iudicio) tantopere hoc libro adseveravi; orat 237. — 2. id se facturum esse adseveravit; Phil II 80. — III. unum illud (Servius) firmissime adseverabat, in exilium se iturum; A X 14, 3.

adsideo, dabei-, zusammenstehen, zur Seite sein: adsidens et attente audiens; Bru 200. cum (Cn. Pompeius) P. Lentulo consuli, auctori salutis meae, frequens adsideret; Piso 80. qui (principes civitatum) huius repentino periculo commoti huic adsident; Planc 28.

adsido, sich setzen, sich zur Seite setzen: I. qui cum in sohla adsedissent; de or I 102. peroravit aliquando, adsedit; surrexi ego; Sex Rosc 60. adsidamus, si videtur; Ac I 14. velle aliquem imprudentem super eam (aspidem) adsidere; fin II 59. — II. neque adsidere Gabinium aut adloqui in curia quisquam audebat; fr J 39.

adsidue, beständig, unablässig: I. qui me adsidue colunt et observant; ep IX 16, 5. adsidissime mecum fuit Dionysius Magnes; Bru 316. quibus (litteris) utor adsidue; ep V 15, 3. — II. adsidue beatum esse se; nat I 114.

adsiduitas, Beständigkeit, Ausdauer, Eifer, Fortdauer: I. Terentiae pergrata est adsiduitas tua et diligentia in controversia Mulviana; A II 15, 4. dicendi adsiduitas induit || aluit || audaciam; inv I 4. — II. hanc sextulam illa mercede isti esse voluit adsiduitatis et molestiae; Caecin 17. — III. adsiduitate cotidiana et consuetudine oculorum adseculant animi; nat II 96. — (Quintus) sic commutatus est totus adsiduitate orationis et praeceptis, ut . . . ; A XVI 5, 2. qualem hunc putent, adsiduitate testimonioque declarant; Planc 27.

adsiduus (ass.), anständig, gegenwärtig, fleißig, beharrlich, beständig: A. qui Romae erant adsidui; Sex Rosc 81. fuit adsiduus mecum praetore me; Cael 10. cum hic filius adsiduus in praediis esset; Sex Rosc 18. augebatur eius molestia adsiduo fletu sororis; Cluent 16. solidam et robustam et adsiduam frequentiam praebuerunt; Planc 21. homines labore adsiduo et cotidiano adsueti; de or III 58. hanc ipsam (commentationem) profecto adsidua ac diligens scriptura superabit; de or I 150. ex his adsiduis eius quotidianisque sermonibus; Sest 24. — B. cum lex assiduo vindicem assiduum esse iubeat, locupletem iubet locupleti; is est enim assiduus, ut ait Aelius, appellatus ab „aere || asse || dando“; Top 10. qui cum locupletes assiduos appellasset ab asse dando; rep II 40.

adsignatio, Anweisung: I. cum Caesar Sullanas venditiones et adsignationes ratas esse velit;

ep XIII 8, 2. — II. ipse novas adsignationes instituit; agr III 10. — III. in hac adsignatione agrorum ne illud quidem dici potest, quod in ceteris; agr II 84.

adsigno. anweisen, zuweisen, zu schreiben: I. ne, si uno meo facto et tu et omnes mei corruistis, improbitati et scelere meo potius quam imprudentiae miseriaeque adsignes; Q fr I 4, 1. — II. ut mihi ex agro tuo tantum adsignes, quantum meo corpore occupari potest; A III 19, 3. quoquo modo se res habebit, nihil adsignabis nec patruo nec patri; A X 4, 6. consiliis tuis, quae scribis de agris adsignandis ab utroque || utrisque || vestrum, vehementer adsentior; ep XI 21, 5. apparitores a praetore adsignatos habuisse decumanum; Ver III 61. per tuum servulum ordines adsignatos (esse); Piso 88. quod praeceptum adsignatum est deo; fin V 44. — III. uti locum sepulchro C. Pansa consul pedes triginta quoquo versus adsignet; Phil IX 17.

adsilio. hinzupringen: neque adsiliendum statim est ad genus illud orationis; de or II 213.

adsimilis. ähnlich: in pulmonibus inest adsimilis spongiis mollitudo; nat II 136.

adsimulo (adsimilo), nachmachen, vergleichen, heucheln: exitum huius adsimulatae familiaritatis cognoscite; Cluent 36. litterae lituraeque omnes adsimulatae; Ver II 189. simile ex conferenda atque adsimilanda || adsimulanda || natura indicatur; inv I 42. nullum est exemplum, cui malimus adsimulare rem publicam; rep I 34.

adsisto. hintreten, herantommen, da stehen: >quin prius astiterit<; fin V 49. ut contra omnes hostium copias in ponte unus adsisteret; leg II 10. >accede, nate, assiste<; Tusc II 21. ut ipsi (servi) ad fores adsisterent; Ver I 66. ita iacere talum, ut rectus adsistat; fin III 54.

adsoleo. pflegen, Brauch sein: I. cum in hortos D. Brutii auguris commentandi causa, ut adsolet, venissemus; Lael 7. — II. deinde, quae solent || adsolent ||; inv II 122.

adsp-. **adst-** f. **asp-.** **ast-**
adsuefacio. gewöhnen: I. quorum (veterum) sermone adsuefacti qui erunt; de or III 39. quibus (rebus) et natura me et voluntas et consuetudo adsuefecerat; ep IV 13, 3. Curionis patrio fuisse instituto puro sermone adsuefactam domum; Bru 213. — II. ceteras (nationes) imperio populi Romani parere adsuefecit; prov 33.

adsuesco. gewöhnen, sich gewöhnen: I. adsuitate cotidiana et consuetudine oculorum adsuescunt animi; nat II 96. — II. tum ingenio freta malitia pervertere urbes et vitas hominum labefactare adsuevit; inv I 3. qui diligenter haec legere adsueverit; fin I 11. — III. beluam humanis moribus adsuetam; rep II 67. vicinitas non adsueta mendacii; Planc 22.

adsum. anwesend, zugegen, vorhanden sein, erscheinen, beistehen: I. adesse in Capitolio iussit; Phil III 20. — II. quo die iste, ut Syracusis Sthenius adesset, edixerat; Ver II 96. ut in iudicio adessent; Ver IV 113. adest ad tabulam, licetur Aebutius; Caecin 16. me, qui Autronio non adfuerim, Sullam defendere; Sulla 14. qui reo Catilinae consul non adfui; Sulla 83. quae (gloria) efficeret, ut absentes adessemus, mortui viveremus; Milo 97. ades animo et omite timorem, Scipio; rep VI 10. adsum amicis; Cato 38. vellem, in meo gravissimo casu adfuisses; ep IV 6, §1. nunc ades ad imperandum; ep IX 25, 2. quod Pomptino ad triumphum a. d. III Nonas Novembr. volebam adesse; Q fr III 4, 6. qui se dicerent in ornandis provinciis consularibus scribendo adfuisse, cum omnino ne senatus quidem fuisset; A IV 17, 2. quasi coram adsis; A V 18, 3. quod adest quodque praesens est; of I 11. aderit malorum turba quaedam, paupertas, ignobilitas, humilitas, solitudo, amissio

suorum, graves dolores corporis, perdita valetudo, debilitas, caecitas, interitus patriae, exsilium, servitus denique; Tusc V 29. aderat ianitor carceris, carnifex praeforis, mors terrorque sociorum et civium Romanorum, licitor Sextius; Ver V 118. consul: f. alqs; Sulla 83. debilitas, al.: f. amissio. tibi aderit princeps fortitudo; aderit temperantia; Tusc III 36. ianitor, al.: f. carnifex. oportune adest homo summa fide praeditus; Cluent 165. adsunt ex Achaia cuncta multi legati; Flac 63. oratorem in ea causa non adesse, qui . . . Bru 200. siluerunt principes neque in illa contione adfuerunt; Flac 54. praesto aderat sapiens ille, qui inire viam doceret; Muren 26. studium semper adsit, cunctatio absit; Lael 44. temperantia: f. fortitudo. (testes) adsunt cum adversariis; Flac 23. nec virtutem cuiquam adesse, quin ea semper uteretur; Ac I 38.

adsumo. annehmen, hinzunehmen, einen Zusatz, Unterzatz machen, beanspruchen, sich anmaßen: I. adsumi statim oportet, hoc modo: „fui autem Athenis eo die“; inv I 63. — II. quid praeterea esse adsumendum putes? de or I 133. omne aut ex sua sumi vi atque natura aut adsumi foris; de or II 163. quae iam dudum adsumpta dixisti; part or 48. quo posito et omnium adsensu approbato illud adsumitur, eum omnia despiciere; fin III 29. cum bis sumpsit, quod voluit, quod adsumit, concedi nullo modo potest; div II 107. neque ego mihi postea quicquam adsumpsi neque hodie adsumo, quod quemquam malevolentissimum iure possit offendere; ep I 9, 17. artes: f. **adsumptio**, III. eum adsumpto aliunde uti bono, non proprio nec suo; de or II 39. neque illum in iure civili satis illi arti facere posse, nisi dicendi copiam adsumpsisset; de or I 170. quas (legiones Caesar) in Italia adsumpsit; A X 12, a, 3 (6). alii (loci) in eo ipso, de quo agitur, haerent, alii adsumuntur extrinsecus; Top 8. ad reliquos labores etiam hanc molestiam adsumo; Planc 3. adulescentes ut senum sibi pondus adsumant; rep I 67. quae (sacra Cereris) cum essent adsumpta de Graecia; Balb 55. (orator) tractationem orationis sibi adsumet; de or I 54.

adsumptio. Annahme, Zusatz, Unterzatz (vgl. **approbatio**): I, 1. quae perspicuam omnibus veritatem continet adsumptio, nihil indiget approbationis; inv I 65. cum adsumptio perspicua est et nullius approbationis indiget; inv I 70. extrema est adsumptio iudicationis; inv II 82. est argumentatio quaedam, in qua adsumptio non indiget approbationis; inv I 64. f. continet, est. neque propositionem absolutam neque adsumptionem sibi perfectam videri, quae approbatione confirmata non sit; inv I 60. — 2. quae ab illis adsumptio et adsumptionis approbatio dicitur, eandem sibi adsumptionem solam videri; inv I 60. — II, 1. confirmo, perficio: f. I, 1. videtur. dico: f. I, 2. si qui aut adsumptionem aliquando tolli posse putent || putet || aut propositionem; inv I 75. quam (adsumptionem) *προβλήνω* iidem (dialectici) vocant; div II 108. — 2. tum ab adsumptione incipere || licet ||, tum || ab || approbatione alterutra; inv I 76. approbationem separatam esse ab adsumptione; inv I 64. — III. artes etiam ipsas propter se adsumendas putamus, quia sit in iis aliquid dignum adsumptione; fin III 18. — IV. huius adsumptionis quarto in loco aliam porro inducunt approbationem; inv I 59. f. I, 2.

adsumptivus. unvollständig: iuridicialis (pars) [ipsa et] in duas tribuitur partes, absolutam et adsumptivam. adsumptiva (est), quae ipsa ex se nihil dat firmi ad recusationem, foris autem aliquid defensionis adsumit. eius partes sunt quattuor, concessio, remotio criminis, relatio criminis, comparatio; inv I 15. adsumptiva (pars) tum dicitur, cum ipsum ex se factum probari non potest, alioque autem foris adiuncto argumento defenditur; inv II 71.

adsurgo, aufstehen, sich erheben: I. ut maioribus natu adsurgatur; inv. I 48. — II. quisquam (tibi) in curiam venienti adsurrexit? Piso 26.

adt — f. **att** —

adveho, hinbringen, pass. hinfahren, hinreiten: inde cisio celeriter ad urbem advectus; Phil II 77. tu equo advectus ad quandam magni fluminis ripam; div I 58. cum ab Epidauri Piraeum navi advectus essem; ep IV 12, 1. illo non saxum, non materies [ulla] advecta est; Ver I 147. ita sacerdos advecta in fanum; Tusc I 113.

advena, fremd, ausländisch, Fremdling: A. »separatim nemo habessit deos neve novos neve advenas«; leg II 19. — B, 1. quod (signum) cives atque incolae [Syracusani] colere, advenae non solum visere, verum etiam venerari solebant; Ver IV 130. — 2. ne in nostra patria peregrini atque advenae esse videamur; de or I 249.

advenio, ankommen, hinkommen, herankommen, herannahen: quaecumque in provinciam eius belli gerendi causa advenerit; Phil XI 30. (Scipio) Laelium advenientem salutavit; rep I 18. interea dies advenit; Ver II 37. eorum (casuum) advenientes impetus; Tusc III 31. medici ex quibusdam rebus et advenientes et crescentes morbos intellegunt; div II 142.

adventicius, von außen her, ausländisch, fremd, zufällig: Puteolos totos novo populo atque adventiciis copiis occupabunt; agr II 86. quid M. Catoni praeter hanc politissimam doctrinam transmarinam atque adventiciam defuit? de or III 135. quod altera (pecunia) pupilli iam erat adventicia; inv II 64. sive externus et adventicius pulsus animos dormientium commovet; div II 126. — B. ut anteponantur innata atque insita adsumptis et adventiciis; Top 69.

advento, herannahen: te ad Italiam adventare; ep II 6, 1. praestat morti iam ipsi adventanti paulum procedere obviam; Tusc V 56. quod fere iam tempus adventat; de or I 199.

adventus, Ankunft, Eintreffen, Anmarsch: I. veritus sum, ne meus repentinus ad meos necessarios adventus suspicionis aliquid adferret; Phil I 7. ibimus Luceriam. nec eum (Pompeium) fortasse delectabit noster adventus; A VIII 1, 4. adventus meus atque introitus in urbem qui fuit? dom 75. mihi tuum adventum suavissimum expectatissimumque esse; A IV 4. ut me levarat tuus adventus, sic discessus adflixit; A XII 50. — II, 1. vos (talem conformationem) adventum in animos et introitum imaginum dicitis; nat I 105. non praedonum adventum significabat ignis e specula sublatus aut tumulo; Ver V 93. — 2. nihil est, cur adventibus te offerre gestias; ep VI 20, 1. — 3. vas eius modi, quo solitus esset uti ad hospitem adventus; Ver IV 32. — III, 1. qui (dies) apud omnes sunt adventu meo redituque celebrati; Piso 51. quod Antonius uno adventu fecerit; Ver III 216. — 2. quae (aedes) fuit ante istius adventum ornatissima; Ver IV 118.

adversaria, Rechnungsbuch, Madde: quid est, quod neglegenter scribamus adversaria? quid est, quod diligenter conficiamus tabulas? qua de causa? quia haec sunt menstrua, illae sunt aeternae: haec delentur statim, illae servantur sancte. itaque adversaria in iudicio protulit nemo: codicem protulit, tabulas recitavit; Q Rosc 7.

adversarius, feindlich, nachteilig, Gegner: A. etsi nihil est iis, qui placere volunt, tam adversarium; Ac II 10. nec poterat aliter de adversariis iudicari ducibus; Phil III 21. adversarium || adversum || (genus argumentationis) est, quod ipsi causae aliqua ex parte officit; inv I 94. opinionem istorum studiorum et suspicionem artificii apud eos, qui res indicent, oratori adversariam esse arbitror;

de or II 156. — B, a, I, 1. nihil esse tam periculosum fortunis innocentium, quam tacere adversarios; Ver I 24. — 2. eum, qui palam est adversarius, facile cavendo vitare possis; Ver I 39. — II, 1. quod non adversarium aut obtrectatorem laudum mearum, sed socium potius et consortem gloriosi laboris amiseram; Bru 2. ego semper illum appellavi hostem, cum alii adversarium; Phil XII 17. ut eos adversarios existimemus, qui arma contra ferant; of I 87. breviter arguteque incluso adversario; Bru 322. videbam, si vicissem praesentem adversarium, nimium multos mihi alios esse vincendos; sen 33. 2. qui primo sociorum consilia adversariis enuntiavit, deinde societatem cum ipsis adversariis coit; Sex Rosc 117. — 3. coeum cum: f. 2. damnnum passum esse M. Tullium convenit mihi cum adversario; Tul 23. — III. quem (timorem) mihi attribuit vis adversariorum; Sex Rosc 9. — b. est tibi gravis adversaria constituta et parata incredibilis quaedam expectatio; ep II 4, 2.

adversio, Richtung; hanc animi remissionem || adversionem, al. || humanissimam iudicaretis; Arch 16.

adversor, widerstreben, hindern: I. adversatur primum, quod parum defigunt animos; Ac II 46. — II. quis Isocrati est adversatus infensus? orat 172. — huius libidini adversari nec poterat nec audebat; Ver V 82. cuius nos virtutem admirati non ausi sumus adversari voluntati; Phil IX 9. neque solum ea sunt, quae nobis suppetant, sed etiam illa, quae adversentur, videnda; part or 95. cum duae causae perspicuis et evidentibus rebus adversentur; Ac II 46. attendite, quae, iudices, quanto opere istius amentiae fortuna ipsa adversata sit; Ver II 98. adversante et repugnante natura; of III 78. — III, non adversatur ius, quo minus suum quidque cuiusque sit; fin III 67.

adversus, adversum, entgegen, gegen, gegenüber: I. ut me adversus populum Romanum facile possem defendere; Phil I 13. quoniam modo gererem me adversus Caesarem; ep XI 27, 5. — II. si uterque nostrum (blandus) est adversus aliqueum; A XII 3, 1. adversus deos immortales impii iudicandi sunt; of III 28. — III. eo brevior est epistula et ut adversus magistrum morum modestior; ep III 13, 2. est pietas iustitia adversum deos; nat I 116. eadem nunc mea adversum te oratio est; fin V 80. pietate adversus deos sublata; nat I 4. — IV. ne quis magistratus civem Romanum adversus provocationem necaret; rep II 53.

adversus, zugewendet, vorn, gegenüber befindlich, entgegen, widrig, ungünstig, unglücklich: A. »si tu et adversus et aversus impudicus es«; de or II 256. vides eos, qui incolunt terram, partim obliquos, partim transversos, partim etiam adversos stare vobis; rep VI 20. haec, quae ex eodem genere contraria sunt, appellantur adversa; Top 47. quae nobis ipsis aut prospera aut adversa eveniunt; of I 30. ad adversam basim accessimus; Tusc V 66. iudicibus cicatrices adversas senis imperatoris ostendere; de or II 124. cicatrices adverso corpore exceptas; Ver V 3. aves eventus significant aut adversos aut secundos; div II 79. ut ad prosperam adversamve fortunam, qualis sis, nihil intersit; nat III 89. qui hasce ore adverso pro re publica cicatrices accepit; Rabir 36. et secundas res splendidiore facit amicitia et adversas leviores; Lael 22. qui adversis vestigiis stent contra nostra vestigia, quos *ἀντιπῶδες* vocatis; Ac II 123. — B, I. si quid adversi acciderit; Ac II 121. — II. (sophistae) paria paribus referunt, adversa contrariis; orat 65.

adverto, bemerken: I. advertebatur Pompei familiares adsentiri Volcacio; ep I 1, 3. — II. animum: f. **animadverto**.

advesperascit, es wird Abend, dämmert:

tum de foro, cum iam advesperasceret, discessimus; Ver IV 147. quoniam advesperascit; nat III 94.

advigilo. wachjen: ut advigiletur facilius ad custodiam ignis; leg II 29.

adulatio. Schmeicheln: nullam in amicitias pestem esse maiorem quam adulationem, blanditiam, adstantionem; Lael 91. canum tam amans dominorum adulatio quid significat? nat II 158.

adulescens. jung, jugendlich, Jüngling; A. alqs; vgl. B. nosti profecto os illius adulescentioris Academiae; ep IX 8, 1. P. Africani filiam adulescentem; div I 36. totam tibi domum commendo, in his adulescentem filium eius, quem . . .; ep XIII 19, 2. neque haec in eam sententiam disputo, ut homines adulescentes omnino a dicendi studio deterream; de or I 117. — B. I, 1. qui Diogenem Stoicum adulescens audierat, Laelius; fin II 24. defendi rem publicam adulescens, non deseram senex; Phil II 118. cum hic C. Catulus, admodum tum adulescens, cum hic C. Curio cum consulibus essent; Rabir 21. ut nos adulescentes contra L. Sullae dominantis opes pro Sex. Roscio Amerino fecimus; of II 51. ne adulescentem vel puerum potius Caesarem iudices temere fecisse; ep XI 7, 2. videbam illum scelus tam importunum, audaciam tam immanem adulescentis furentis, nobilis, vulnerati non posse arceri otii finibus; har resp 4. ut adulescentibus bona indole praeditis sapientes senes delectantur, sic adulescentes senum praeceptis gaudent, quibus ad virtutum studia ducuntur; Cato 26. lubricum genus orationis adulescenti non acriter intelligenti est saepe praeceptis; Piso 68. invenit: f. 3. — 2. adulescens etiam nunc Isocrates est; orat 41. qui senes erant adulescente me; ep II 16, 6. — 3. o fortunate adulescens, qui tuae virtutis Homerum praekonem inveneris! Arch 24. — II, 1. adulescentem illustri ingenio, industria, gratia accusari; Cael 1. ut (senectus) adulescentes doceat, instituat, ad omne officii munus instruat; Cato 29. duco: f. I, 1. gaudent, is heredem fecit illum adulescentem Oppianicum; Cluent 21. Alexim, humanissimum puerum, nisi forte, dum ego absum, adulescens factus est, salvare iubeas velim; A VII 7, 7. instituo, instruo; f. doceo. (Scipio) salutavit generos Laelii, doctos adulescentes, iam aetate quaestorios; rep I 18. vulnero: f. I, 1. furit. — 2. maximae partes istius officii sunt pueri Ciceronis sive iam adulescentis; A VI 2, 2. — 3. adulescenti ingenioso et bono, Ser. Sulpicio, de equitum centuriis respondebo; Muren 54. — 4. ignorans, quaecumque falso [in eum] diceret in sanctissimum adulescentem, ea vere recidere in memoriam pueritiae suae; Phil XIII 19. tantus in adulescente clarissimo ac principe inventus pudor fuit, ut . . .; Ver I 139. — III. audacia, scelus: f. I, 1. furit, senes in adulescentium caritate acquiescimus; Lael 101. neque pudor patiebatur optimi adulescentis in tali illum oratione versari; Cael 7. — IV, 1. delectari: f. I, 1. gaudent. — 2. qui ab adulescente quaestum sibi instituisset sine impendio; Quinct 12. volo se efferat in adulescente fecunditas; de or II 88.

adulescentia. Jugend, Jünglingsalter, junge Leute: I. magis mea adulescentia indiget illorum bona existimatione quam illorum severissima senectus desiderat meam laudem; Q Rosc 44. sunt pueritiae studia certa; sunt ineuntis adulescentiae; Cato 76. — II, 1. haec studia adulescentiam alunt || agunt ||, senectutem oblectant; Arch 16. numquam coniurationis accusatione adulescentiam suam potissimum commendare voluisset; Cael 15. qui adulescentiam in forensi opera consumperat; Ac II 2. qui totam adulescentiam voluptatibus dedissent; Cael 28. hoc est, quasi qui adulescentiam florem aetatis, senectutem occasum vitae velit definire; Top 32. nisi forte adulescentes pueritiam, paululum || paulum || aetate progressi adulescentiam debent requirere; Cato 33.

spectata iam adulescentia filius; sen 37. o adulescentiam traductam eleganter! Planc 31. — 2. permitto aliquid iracundiae tuae, do adulescentiae; Sulla 46. — III. quorum cum adulescentiae cupiditates deferbuissent, eximiae virtutes firmata iam aetate exstiterunt; Cael 43. studia: f. I. init. etsi ipsa ista || ista ipsa || defectio virium adulescentiae vitii efficitur saepius quam senectutis; Cato 29. — IV. cuius (senatus) auctoritati te ab adulescentia dedisti; Rab Post 7. cum te ex adulescentia tua in amicitiam et fidem meam contulisses; ep VII 17, 2. se meum condiscipulum in pueritia, familiarem in adulescentia commemorabat fuisse; Sulla 18.

adulescentulus. sehr jung, sehr junger Mensch; A. eius duo adulescentuli filii (interfecti sunt); Phil VIII 14. quid (tibi) cum homine adulescentulo? Cael 33. adulescentulus miles ad Capnam profectus sum; Cato 10. — B. I. quae maior calumnia est quam venire imberbum adulescentulum, bene valentem ac maritum; dicere se filium senatorem populi Romani sibi velle adoptare; dom 37. — II. cui tu adulescentulo, quem corruptelarum inlecebris inretisses, non aut ad audaciam ferrum aut ad libidinem facem praetulisti? Catil I 13. — III. etiam noctes certarum mulierum atque adulescentulorum nobilium introductiones non nullis iudicibus pro mercedis cumulo fuerunt; A I 16, 5. — IV. ut dignum est tua erga me et philosophiam voluntate ab adulescentulo suscepta; fin II 96.

adulesco. heranwachsen, erstarben: ut (Romulus) aduleverit; rep II 4. ea cupiditas agendi aliquid adulescit una cum aetatibus; fin V 55. quae (ratio) cum adulevit atque perfecta est, nominatur rite sapientia; leg I 22. quae (viriditas) nixa fibris stirpium sensim adulescit; Cato 51.

adulo. streicheln: »(Iovis satelles) pinnata cauda nostrum adulat sanguinem«; Tusc II 24.

adulor. schmeicheln: adulantem omnes videre te volui; Piso 99. cavendum est, ne adulari nos sinamus; of I 91. quod neque ita aut adulatus aut admiratus fortunam sum alterius, ut me meae paeniteret; div II 6.

adulter. Ehebrecher: 1. caverat sibi ille sororius adulter, ut . . .; Piso 28. in his gregibus omnes adulteri, omnes impuri impudicique versantur; Catil II 23. — 2. utrum hic tibi adulter an amator videatur? Cael 79.

adulterinus. fälsch, gefälscht: si sapiens adulterinos nummos acceperit imprudens pro bonis; of III 91. testamentum signis adulterinis obsignavit; Cluent 41.

adulterium. Ehebruch: I, 1. cuius nefandum adulterium in pulvinaribus sanctissimis nobilissimae feminae comprehenderunt; Milo 72. stupra et adulteria et omne tale flagitium nullis excitari aliis inlecebris nisi voluptatis; Cato 40. — 2. qui in adulterio deprenditur; de or II 275. — II. hominem lenociniis adulteriisque confectum; Sest 20.

adultero. Ehebruch treiben, fälschen: I. adulterare re turpe est, sed dicitur non obscene; of I 128. — II. quod (ius) neque adulterari pecunia possit; Caecin 73. (simulatio) tollit indicium veridique adulterat; Lael 92. quae (voluptas) boni naturam fallaciter imitando adulterat; part or 90.

adultus. erwachsen, erstarrt, entwickelt: adulta aetate filius; Ver V 30. ante Periclem et Thucydidem, qui non nascentibus Athenis, sed iam adultis fuerunt; Bru 27. cum (filiae) iam essent adultae; Tusc V 58. (populum) adultum iam et paene puberem; rep II 21. (eloquentiam) tueamur ut adultam virginem caste; Bru 330.

adumbratio. Umriß, Andeutung: nulla est laus [oratoris], cuius in nostris orationibus non sit aliqua, si non perfectio, at conatus tamen atque adumbratio; orat 103.

adumbro, entwerfen, andeuten, erdichten, part. meisenlos, zum Schein: qui non heroum veteres casus fictosque luctus velim imitari atque adumbrare dicendo; de or II 194. istorum adumbratorum deorum liniamenta; nat I 75. excellentis eloquentiae speciem et formam adumbrabimus; orat 43. quo in genere orationis utrumque oratorem cognoveramus, id ipsum sumus in eorum sermone adumbrare conati; de or III 16. luctus: f. casus. in qua (contione) rebus fictis et adumbratis loci plurimum est; Lael 97. speciem: f. formam. Aeschrio, Pipae vir adumbratus; Ver III 77.

aduncitas, Krümmung; cibum (animalia) adripiunt partim aduncitate rostrorum; nat II 122.

aduncus, frumm: esse corpuscula hamata quaedam et quasi adunca; nat I 66. aduncam ex omni parte dentatam et tortuosam venire serrulam; Cluent 180.

advocatio, Berufung, Beistand, Sachverständige: I. advocatiu ea est, quam propter eximium splendorem ut iudicem unum vereri debeamus; Q Rose 15. — II. 1. quo maximarum rerum frequentissimae cotidie advocaciones fiunt; Ver I 129. quod exercitus armatos movet, id advocacionem togatorum non videbitur movisse? Caecin 43. ut a singulis interregibus binas advocaciones postulent; ep VII 11, 1. vereor: f. I. — 2. nihil tam copiosa advocacione uterer; Quinct 47. — III. tu in re militari multo es cautior quam in advocacionibus; ep VII 10, 2.

advocatus, Beistand, Sachverständiger: I. 1. effugiunt: f. II. 1. perterreo. si constitueris cuiquam te advocatum in rem praesentem esse venturum; of I 32. — 2. isto advocato aut astipulatore; Piso 18. — II. 1. sapientis cogitatio non ferme ad investigandum adhibet oculos advocatos; Tusc V 111. cum ipsum (C. Marius) advocatum ad communem imperatorum fortunam defendendam invocarem; de or II 196. metu perterritis nostris advocatis locum se, qua effugerent, demonstrasse; Caecin 44. — 2. cum reus sine patrono atque advocatis fuisset; Ver II 74. — III. me teste producto credo te ex acclamatione Clodii advocatorum audisse, quae consurrectio indicum facta sit; A I 16, 4. — IV. cum isti Attici dicunt, non modo a corona, sed etiam ab advocatis relinquuntur; Bru 289.

advoco, herbeirufen, berufen, zum Beistand auffordern: I. quod non advocavi ad obsignandum; A XII 18, a, 2. II. alqm: vgl. **advocatus**. advocat amicos statim; Ver V 102. nisi animum ad se ipsum advocamus; Tusc I 75. concilio advocato; dom 79. advocat contionem; Sest 28. cum (consules) viros amplissimos civitatis multos in consilium advocassent; Ver III 18.

advolatus, Heranfliegen: »me tristi advolatu Iovis satelles pastu dilaniat fero«; Tusc II 24.

advolo, heranfliegen, herbeieilen, hineilen: in Macedoniam alienam advolavit; Phil XI 27. hic tibi in rostra Cato advolat; A I 14, 5. eam (avem) sibi cibum quaerere advolantem ad eas aves, quae se in mari mergerent; nat II 124. vale, mi optime frater, et advola; Q fr II 6, 2. advolabat ad urbem a Brundisio homo impotentissimus; Phil V 42.

aduro, anbrennen, abfengen: cum ad flammam se applicaverunt, sine gemitu aduruntur; Tusc V 77. instituit (Dionysius), ut candentibus inglandium putaminibus barbam sibi et capillum adurerent; Tusc V 58.

aedes (aedis), A. sing. Tempel: I. 1. aedem Castoris P. Iunius habuit tuendam; Ver I 130. cum ictus Centaurus e caelo est, Tusculi aedes Castoris et Pollucis Romaeque Pietatis; div I 98. cum L. Octavius C. Aurelius consules aedes sacras locavissent neque potuissent omnia sarta tecta exigere; Ver I 130. in eo loco aedis posita Telluris; dom 101. tueor: f. habeo. — 2. in qua (epistula) de aede Telluris me admones; Q fr III 1. 14. Athenis

audistis ex aede Minervae grande auri pondus ablatum; Ver I 45. ut omne ebur ex aedibus sacris auferret; Ver II 50. senatum in aedem Iovis Statoris convocavi; Catil II 12. eat ad aedem Felicitatis; Ver IV 126. cum ex aede Herculis patera aurea gravis subrepta esset; div I 54. erat eodem tempore senatus in aede Concordiae; Sest 26. signum Paeanis ex aede Aesculapii non sustulisti? Ver IV 127. post diem tertium veni in aedem Telluris; Phil II 89. Romam quae asportata || app. || sunt, ad aedem Honoris et Virtutis itemque aliis in locis videmus. nihil in aedibus, nihil in hortis posuit; Ver IV 121. — II. mihi sacrarum aedium procuracionem esse commissam; Ver V 36. III. o divina senatus frequentis in aede Bellonae admurmuratio! Ver V 41.

B. plur. Haus, Wohnhaus, Palast: I. eae (aedes) serviebant, sed hoc in mancipio Marius non dixerat; of III 67. — II. 1. quaero, quae lex lata sit, ut tu aedes meas consecreres; dom 128. demolior: f. proscribo. homo religiosus cum aedes meas idem emeret et venderet; dom 116. Claudium aedes postea proscriptis, quam esset ab auguribus demoliri iussus; of III 66. vendat aedes vir bonus propter aliqua vitia; of III 54. f. emo. — 2. si ego sim a tuis aedibus deiectus; Caecin 90. (Galbam) exisse in aedes eo colore et iis oculis, ut egisse causam, non commentatum putares; Bru 87. illud Aspidium citharistam in intimis suis aedibus posuit; Ver I 53. f. A. I. 2. video ad. — III. cum commemoraret magnificentiam aedium regiarum; Tusc V 61. decrevistis, ut de mearum aedium religione ad pontificum collegium referretur; har resp 12. — IV. absolutum offendi in aedibus tuis tectum; Q fr III 1, 14.

aedicula, A. sing. Kapelle: cum Licinia aram et aediculam dedicasset; dom 136. — B. plur. Häuschen: habuit (M. Manilius) aediculas in Carinis; par 50.

aedificatio, Erbauung, Bau: I. cum illa eius (Gabinii) intermissa intolerabilis aedificatio constitisset; Piso 48. — II. 1. intermitto: f. I. domum tuam atque aedificationem omnem perspexi et vehementer probavi; ep V 6, 3. aedificationem Arcani ad tuum adventum sustentari placebat; Q fr II 5, 4. — 2. de aedificatione tua Cyrum urgere non cesso; Q fr II 2, 2. — III. quod aedificationis tuae consilium commendatione mea nolebam impediri; ep XIII 1, 3. — IV. votum patris Capitolii aedificatione persolvit; rep II 44.

aedificatiuncula, kleiner Bau: ecquid ei de illa aedificatiuncula Laterii mandavisses; Q fr III 1, 5.

aedificator, Erbauer, Baumeister: cur mundi aedificatores repente exstiterint; nat I 21.

aedificium, Gebäude: I. quos aedificia magnifica nimio opere delectant; par 36. — II. ut aedificium idem destruit facillime, qui construxit, sic...; Cato 72. idcirco illa aedificia non esse delecta; agr II 88. destruo: f. construo. deturbem aedificium? Q fr III 9, 7. cum aedificium tuo iure disturbare non potueris; Tul 53. non dubitavit exstruere aedificium in alieno; Milo 74.

aedifico, bauen, erbauen, errichten, anlegen: I. quod in excelsiore loco Veliae coepisset aedificare; rep II 53. tribus locis aedifico, reliqua reconcinno; Q fr II 4, 3. — II. cum maximas aedificasset ornassetque classes; imp Pomp 9. pecunia publica aedificandam domum censuerunt; Piso 52. domus utriusque nostrum aedificatur strenue; Q fr II 4, 2. ubi (Balbus) hortos aedificaret; A IX 13, 8. qua (fabrica Plato) construi a deo atque aedificari mundum facit; nat I 19. de tua pecunia aedificatam esse navem; Ver V 45. in praediolis nostris belle aedificatis; A XVI 3, 4. non deesse, si quis adhibere

volet, non modo ut architectos, verum etiam ut fabros ad aedificandam rem publicam; ep IX 2, 5.

aedilicius, ἀδελφικός, ἀεμφενης Ἄδελφός: A. comitiis, praesertim aediliciis, studium esse populi, non iudicium; Planc 10. illum hominem aedilicium de civitate esse sublatum; Cluent 79. scribam aedilicium, D. Matrinium, cum defendissem; Cluent 126. neque maiores nostri sortitionem constituissent aedilicium, nisi...; Planc 53. quod iniquo et gravi vectigali aedilicio Asiam liberasti; Q fr I 1, 26. — B. is (M. Pennus) omnia summa sperans aedilicius est mortuus; Bru 109. qui aedilicii! Phil XIII 30.

aedilis, Ἄδελφός: I. 1. ab iis, qui principes in ea civitate erant, praecipitur et negotium datur quaestoribus et aedilibus, ut noctu vigiliis agerent ad aedes sacras; Ver IV 93. aediles ludos parant; A IX 12, 3. «sunt aediles curatores urbis, annonae ludorumque sollemnum»; leg III 7. — 2. erit tum consul Hortensius, ego autem aedilis, hoc est, paulo amplius quam privatus; Ver pr 37. qui (Cn. Flavius) aedilis curulis fuerit, qui magistratus multis annis post decenviros institutus est; A VI 1, 8. — II, 1. in patrocinio Siciliensi maxime in certamen veni designatus aedilis cum designato consule Hortensio; Bru 319. hic (M. Caelius) cum summa voluntate bonorum aedilis curulis factus esset; Bru 273. quem (Iuventium) primum de plebe aedilem curulem factum esse dixit; Planc 58. — 2. do, praecipio: f. I, 1. agunt.

aedilitas, Ἄδελφοναμία: I, 1. C. Claudius, cuius aedilitatem magnificentissimam scimus fuisse; Ver IV 6. — 2. praecleara aedilitas! unus leo, ducenti bestiarum; Sest 135. — II. ea iam aetate, cum aedilitatem petat; div Caec 70. — III. omnia sunt tardiora propter furiosae aedilitatis expectationem; Q fr II 2, 2. is (Lamia) magnificentissimo munere aedilitatis perfunctus petit praeturam; ep XI 17, 1. C. Marii, qui duabus aedilitatis acceptis repulsis sepiens consul est factus; Planc 51. — IV. qui ex aedilitate consulatum petit; Phil XI 11.

aeditumus, Tempelthürer: fores aedis effringunt: aeditum custodesque mature sentiunt; Ver IV 96.

aeger, krank, leidend, angegriffen: A. Pinarium diligentissime Deiotarus curat graviter aegrum; A VI 1, 23. Tironem Patris aegrum reliqui; A VII 2, 3. qui numquam aegro corpore fuerunt; Quir 4. nisi (T. Iunius) semper infirma atque etiam aegra valetudine fuisset; Bru 180. — B. 1. ut aegris medeatur; de or I 169. — 2. ad aegros medicos solum adducere; div II 9.

aegre, mit Mühe, schwer, ungerne: nihil vidi melius, itaque careo aegre; A VII 2, 3. nihil aegrius factum est, quam ut...; Ver IV 146. si quis aegre ferat nihil in se esse virtutis; Tusc IV 61.

aegrinomia, Kummer: ferrem graviter, si novae aegrinomiae locus esset; A XII 38, 2.

aegritudo, Leid, Kummer, Gram: I, 1. non cadit in sapientem aegritudo; Tusc III 15. ut aegritudo quasi morsum aliquem doloris efficiat; Tusc IV 15. aegritudo est opinio magni mali praesentis; Tusc III 25. haec prima definitio est, ut aegritudo sit animi adversante ratione contractio; Tusc IV 14. proprie, ut aegrotatio in corpore, sic aegritudo in animo nomen habet non seiunctum a dolore; Tusc III 23. haec officia sunt consolantium, tollere aegritudinem funditus aut sedare aut detrahere quam plurimum aut suppressere nec pati manare longius aut ad alia traducere; Tusc III 75. cum me aegritudo non solum somno privaret, verum ne vigilare quidem sine summo dolore pateretur; A IX 10, 1. — 2. invidentiam esse dicunt aegritudinem susceptam propter alterius res secundas; Tusc IV 16 (17). — II, 1. fulciendi sunt, qui ruunt nec cohaerere possunt propter magnitudinem aegritudinis, ex quo ipsam aegritudinem ἀληγή Chrysippus quasi

solutionem totius hominis appellatam putat; Tusc III 61. causa efficiens aegritudinem in animo tamquam aegrotationem in corpore; Tusc III 23. de aegritudine lenienda tertius (liber est); div II 2. sedo, al.: f. I, 1. manat. in qua opinione illud insit, ut aegritudinem suscipere oporteat; Tusc III 74. f. I, 2. — 2. ne me totum aegritudini dedam; A IX 4, 1. singulis perturbationibus partes plures subiciuntur, ut aegritudini invidentia, aemulatio, obtrectatio, misericordia, angor, luctus, maeror, aerumna, dolor, lamentatio, sollicitudo, molestia, adflictio, desperatio; Tusc IV 16. — 3. quarum tu rerum cogitatione nos levare || levari || aegritudine voluisti; ep V 13, 5. (sapiens) aegritudine vacabit; Tusc III 19. — 4. qui (Epicurus) censet necesse esse omnes in aegritudine esse, qui se in malis esse arbitrentur; Tusc III 32. — III. magnitudo: f. II, 1. appello. non nulli aegritudinis partem quandam metum esse dicebant; Tusc IV 64. me non oratio tua solum et societas paene aegritudinis, sed etiam auctoritas consolatur; ep IV 6, 1. securitatem nunc appello vacuitatem aegritudinis; Tusc V 42. — IV. hoc tu censens sapienti accidere posse, ut aegritudine opprimatur, id est miseria? Tusc III 27.

aegrotatio, Krankheit, Kränklichkeit (f. aegritudo): I, 1. habet. II, 1. efficio: I. quem ad modum in corpore morbi aegrotationesque nascuntur, sic...; Tusc IV 23. — II. ex perturbationibus conficiuntur aegrotationes, quae appellantur a Stoicis ἀγροσθήματα; Tusc IV 23. in animo tantum modo cogitatione possumus morbum ab aegrotatione seiungere; Tusc IV 29. quia nomen insaniae significat mentis aegrotationem et morbum; Tusc III 8.

aegroto, krank sein, leiden: satis vehementer diuque aegrotavit; Cluent 175. cum (Pompeius) graviter aegrotaret Neapoli; Tusc I 86. Cato aegrotat; A IV 17, 4 (16, 7). ex qua (re) animus aegrotat; Tusc IV 79. in unius hominis quotannis periculose aegrotantis anima positae omnes nostras spes habemus; A VIII 2, 3.

aegrotus, krank, leidend: A. hoc remedium est aegrotae ac prope desperatae rei publicae; div Caec 70. — B. I. aegroti non convalescentes; Tusc IV 74. — II, 1. quod ipsum erat fortis aegroti, accipere medicinam; A XII 21, 5. — 3. ut aegroti, dum anima est, spes esse dicitur; A IX 10, 3. — III. medici signa quaedam habent ex venis et spiritu aegroti; div II 145.

aemula, Nachseiferin: te aemulam domesticae laudis in gloria muliebri esse; Cacl 34.

aemulatio, Nachseiferung, Wettseifer, Eiferjucht: aemulatio dupliciter illa quidem dicitur, ut et in laude et in vitio nomen hoc sit; nam et imitatio virtutis aemulatio dicitur, et est aemulatio aegritudo, si eo, quod concupierit, alius potiatur, ipse careat; Tusc IV 17. illa vitiosa aemulatione, quae rivalitati similis est, aemulari; Tusc IV 56.

aemulator, Nachseiferer: quod Sicyonii te laedunt, Catoni et eius aemulatori attribuis Servilio; A II 1, 10.

aemulor, nachseifern, eiferjüchtig sein: I, 1. aemulari utile est; Tusc IV 56. illa vitiosa aemulatione aemulari quid habet utilitatis? Tusc IV 56. — 2. cum sit aemulantis angeli alieno bono, quod ipse non habeat; Tusc IV 56. quod iis aemulemur, qui ea habeant, quae nos habere cupiamus; Tusc I 44. — II. ut omnes eius instituta laudare facilius possint quam aemulari; Flac 63.

aemulus, Nachseiferer, Nebenbuhler: I. qui (sint) auctoritatis eius et inventionis comprobatores atque aemuli; inv I 43. — II. licebit enim (Brutum) solus ames, me aemulum non habebis; A VI 3, 7. Zeno, cuius inventorum aemuli Stoici nominantur; Muren 61. si non tamquam virum, sed tamquam aemulum removisset; Ver V 82.

aëneus, ehern: in columna aënea; Balb 53.

erant aënea duo praeterea signa; Ver IV 5. aënea statua et ea pedestris; Phil IX 13. (Thebani) aëneum statuerunt tropaeum; inv II 69.

aenigma, Rätsel, dunkle Andeutung; I. quo pertinent obscuritates et aenigmata somniorum? div II 132. — II. hoc fere genere fiunt ea, quae dicuntur aenigmata; de or III 167. aenigma plane non intellexi; A VII 13, 5.

aequabilis, gleichmäßig, gleichförmig, unparteiisch; par (est), quod in omnes aequabile est; inv II 68. 162. aequabili calore suffusus aether; nat II 54. ius aequabile quid utilitatis haberet; inv I 2. omnes eius (mundi) partes undique aequabiles; nat II 116. iuris aequabilem tenere rationem; Q fr I 1, 32. sit summa in iure dicendo severitas, dum modo ea ne varietur gratia, sed conservetur aequabilis; Q fr I 1, 20.

aequalitas, Gleichmäßigkeit, Gleichförmigkeit, Gleichheit, Unparteilichkeit; I. praeclara est aequalitas in omni vita; of I 90. — II, 1. ut unius perpetua potestate regatur salus et aequalitas et otium civium; rep II 43. si (superiores) aequalitatem communis iuris praestantia dignitatis aut fortunae suae transeunt; de or II 209. — 2. elaborant alii in lenitate et aequalitate et puro quasi quodam et candido genere dicendi; orat 53. — III. sit in iure civili finis hic: legitimae atque usitatae in rebus causisque civium aequalitatis conservatio; de or I 188. — IV. quid cum aequalitate fecerit; de or II 345. is nihil adferens praeter facilitatem et aequalitatem; orat 21.

aequaliter, gleich, gleichmäßig; parvi refert abs te ipso ius dici aequaliter et diligenter, nisi...; Q fr I 1, 20. tactus toto corpore aequaliter fusus est; nat II 141. presse et aequaliter et leviter || leniter || (locutum esse); de or III 45.

aequalis, gleich, gleichseitig, gleichalterig, Alters-, Zeitgenosse; A ita fit aequalis dactylus, duplex iambus, sesquipleus paean; orat 188. hominem aequalem temporum illorum; div I 39. distinctio et aequalium aut || et || saepe variorum intervallorum percussio numerum conficit; de or III 186. cum ius (sit) legis aequale; rep I 49. erit rebus ipsis par et aequalis oratio; orat 123. eius (cretici) aequalis paean; orat 215. partem pedis aequalem esse alteri parti; orat 188. imparibus an aequalibus (partibus); orat 205 eas (virtutes) esse inter se aequales et pares; de or I 83. — B. I. ego Q. Maximum senem adulescens ita dilexi, ut aequalem; Cato 10. — II. quem non aequalium studia, non ludi, non convivium delectarent; Cael 39. — III. (parvi) aequalibus delectantur libenterque se cum iis congregant; fin V 42.

aequalitas, Gleichheit, Altersgleichheit; I. quod aequalitas vestra tantum abest ab obrectatione, uti...; Bru 156. — II. societas hominum et aequalitas et iustitia per se est expetenda; leg I 49. quae (coniunctio) habeat similitudinem aequalitatemque verborum; part or 21. — III. multa sunt, quae aequalitate ipsa comparantur; Top 71.

aequaliter, gleich, gleichmäßig; divisus (Fibrenus) aequaliter in duas partes; leg II 6. in omnibusne numeris aequaliter particulas deceat incidere an facere alias breviores, alias longiores; orat 205. sumptus et tributa civitatum ab omnibus tolerari aequaliter; Q fr I 1, 25 hereditatem, quae aequaliter ad utrumque lege venisset; Flac 89.

aequatio, Ausgleichung, Gleichstellung; I. f agitasti aequationem gratiae, dignitatis, suffragiorum; Muren 47. — 2. capitalis oratio est, ad aequationem bonorum pertinens; of II 73.

aeque, gleich, gleichmäßig, ebenso, billig, gerecht; I. ut eos, qui nobis carissimi esse debeant, aeque ac nosmet ipsos amemus; Tusc III 73. versus aeque prima et media et extrema pars attendi-

tur; de or III 192. nisi aeque amicos et nosmet ipsos diligamus; fin I 67. non aeque, quid dicant, intellego; de or III 50. eam rem publicam habuistis, ut aeque me atque illam restituendam putaretis; Quir 14. et laetamur amicorum laetitia aeque atque nostra et pariter dolemus angoribus; fin I 67. quae animi adfectio hanc societatem coniunctionis humanae munifice et aeque tuens iustitia dicitur; fin V 65. — II. catuli aeque caeci, prius quam dispexerunt, ac si ita futuri semper essent; fin IV 65. etsi (litterae) utrique nostrum prope aeque gratiae erant; ep XIII 18, 1. quod sit aut gravius aut aeque grave; de or II 215. maius et minus et aeque magnum ex vi et ex numero consideratur; inv I 41. aeque perfidiosum et nefarium est fidem frangere et pupillum frandare et socium fallere; Q Rosc 16. si pares aeque inter se; A XVI 13, a (b), 2. — III quasi vero ego id aeque commode facere non possem; Phil VIII 11. si (eorum utrumvis) aeque diu sit in corpore; fin I 56. — IV. omnes avaritias si aeque avaritias esse dixerimus; fin IV 75.

aequilibratas, Gleichgewicht; confugis ad aequalibratam (sic enim *ισορροία*, si placet, appellamus); nat I 109.

aequinoctium, Tag- und Nachtgleich; I. aequinoctium nos moratur, quod valde perturbatum erat; A X 17, 3. — II si (Publilius) aequinoctium expectat; A XII 28, 3.

aequitas, Gleichheit, Billigkeit, Gerechtigkeit, Gleichmut; placet in iudiciali genere finem esse aequitatem, hoc est, partem quandam honestatis; inv II 156. aequitas lucet ipsa per se; of I 30. apud quem non ius, non aequitas valeret; Ver I 136. — II, 1. quam indignum sit, aequitatem litteris urgeri, quae voluntate eius, qui scripserit, defendatur; inv II 143. aequitas rei demonstranda est; inv II 151. in explicanda aequitate nihil erat Crasso copiosius; Bru 144. quia verbis oppugnare aequitatem videbatur; Caecin 67. perspicere aequitatem animi mei; A IV 19, 2. in quibus (exemplis) omnis aequitas perturbetur, si verbis legum ac non sententiis pareatur; part or 136. qui ita vivunt, ut eorum probetur aequitas; Lael 19. indices aequitatem secuti; Ver II 109. urgeo; f. defendo. — 2. cum aequitate causa abundabit; inv II 143. — 3. in quibus (iudiciis) saepe non de facto, sed de aequitate ac iure certetur; de or I 173. Galba multa pro aequitate contra ius dicere; de or I 240. ut nulla res te ad aequitatem animi possit postea extollere; ep VI 12, 1. ab aequitate tua res ipsa impetrare debet, ut ei (Hippiae) subvenias; ep XIII 37. qui iuris civilis rationem numquam ab aequitate seunxerit; Caecin 78. — III. quod (edictum) mihi plenum aequitatis videbatur; Phil I 8. — IV. si vos semel in iudicando finem aequitatis et legis transieritis; Ver III 220. aequitatis loci conligentur. hi cernuntur bipertito, et natura et instituto; Top 90. cum esset iuris et aequitatis, quae vincla sunt civitatis, repetita memoria; par 28. non adripuisti patrocinium aequitatis; de or I 242. eum non aequitatis praesidio id facere conari; inv II 136. qui spe vestrae aequitatis erigere animum coepit; Cluent 200. aequitatis vis est duplex: cuius altera...; part or 130. — V, 1. M. Lucullus, qui summa aequitate et sapientia ius dixit; Tul 8. quae (leges) ad puniendum non iracundia, sed aequitate ducuntur; of I 89. tres personas unus sustineo summa animi aequitate, meam, adversarii, iudicis; de or II 102. si tribunatum, quem aequitate humana tueri non potest, divina religione defenderit; dom 2. — 2. frater meus pro sua aequitate prudentiaque decrevit, ut...; Flac 49.

aequo, gleichmachen, ebenen, ausgleichen, gleichmäßig verteilen, gleichkommen, vergleichen; ut, inter quos posset excellere, cum iis se pateretur aequari;

inv I 3. in his (Antonio Crassoque) primum cum Graecorum gloria Latine dicendi copiam aequatam; Bru 138. omnium ante damnatorum scelera, furta, flagitia vix cum huius parva parte aequari conferri que posse; Ver I 21. aequata agri planities; Ver IV 107. quae (oracla) aequatis sortibus ducuntur; div I 34.

aequor, Ebene, Meer: 1. quid tam planum videtur quam mare? e quo etiam aequor illud poetae vocant; Ac fr 3. — 2. Aegyptii et Babylonii in camporum patentium aequoribus habitantes; div I 93.

aequus, gleich, eben, günstig, billig, gerecht, ruhig: A. in arbitrio rei uxoriae, in quo est, QUOD EIUS || QUOD || MELIUS AEQUIUS; Top. 66. QUANTUM AEQUIUS ET MELIUS SIT DARI; Q Rose 11. neque aequum est tempore et die memoriam beneficii definire; Quir 23. aequus erat id voluntate fieri; of I 28. haec verba maxime excellunt: in arbitrio rei uxoriae MELIUS AEQUIUS; of III 61. in eo, QUOD MELIUS AEQUIUS, potest ulla pars inesse fraudis? of III 61. ut operam des, quoad tibi aequum et rectum videbitur; ep XIII 14, 2. aequo animo paratoque moriar; Catil IV 3. quod facile homini ingenioso fuit in causa aequissima; Ver I 126. cum (decumae) aequa lege et condicione venibant; Ver III 118. quae cum esset civitas aequissimo iure ac foedere; Arch 6. iste, aequissimus homo; Ver III 68. ius: f. foedus. lex: f. condicio. cum ex provincia populi Romani aequam partem tu tibi sumpseris ac populo Romano miseris; Ver III 49. utrumque (sinum) pedibus aequis transmisimus; A XVI 6, 1. nobilitate inimica, non aequo senatu; Q fr II 3, 4. potestis (testes) iniquos aequis anteferre? Font 32. — B. a. utinam quidem haec ipsa non modo iniquorum invidiae, sed aequorum expectationi satis facere posset! Sulla 54. — b. 1. (Caesar) rescripsit Attico aequa eum postulare; A XVI 16, 4. aequum bonum, testamentorum sententias voluntatesque tutatus est; Bru 198. — 2. tranquillissimus animus meus, qui totum istuc aequi boni facit; A VII 7, 4. — 3. ita multa (Crassus) tum contra scriptum pro aequo et bono dixit; Bru 145. eas causas, in quibus de aequo et iniquo quaeritur, exposuimus; inv II 109.

aër, Luft, Dunstkreis, untere Luftschicht: I. aër (hoc quoque enim utimur iam pro Latino) et ignis et aqua et terra prima sunt; Ac I 26. huic (mari) continens aër fertur ille quidem levitate sublime || sublimi, al. ||, sed tamen in omnes partes se ipse fundit; nat II 117. ex aëre aether (oritur), deinde retrorsum vicissim ex aethere aër; nat II 84. cum umore consumpto neque terra ali possit nec remearet aër, cuius ortus aqua omni exhausta esse non posset; nat II 118. — II, 1. eiusdem (terrae) expirationibus et aër alitur et aether; nat II 83. aër interiectus inter mare et caelum Iunonis nomine consecratur; nat II 66. fero: f. I, 1. fundit. — 2. orior ex: f. I, 1. oritur. — III. aëris sonitus et ardor; Top 77. ortus: f. I, 1. remeat.

aerarium, Schatzkammer, Staatschatz: I. iam refertius erit aerarium populi Romani, quam unquam fuit; Ver III 202. nec (eum) aerarium clausum tardabit; A VII 12, 2. — II, 1. claudio: f. I. tardat. effundamus aerarium; agr I 15. exhaustabat (C. Gracchus) aerarium; of II 72. — 2. (C. Cassius) attulit mandata ad consules, ut pecuniam de sanctiore aerario auferrent; A VII 21, 2. quas (litteras publicas) in aerario sanctiore conditas habebant; Ver IV 140. rationes ad aerarium continuo, sicut lex tua iubebat, detuli; Piso 61. pecunia publica ex aerario erogata; Ver III 165. vidimus huic ab aerario pecuniam numerari quaestori ad sumptum exercitus consularis; Ver III 177. quoniam lege Iulia relinquere rationes in provincia necesse erat

easdemque totidem verbis referre ad aerarium; ep V 20, 2. cum gloriosum putarem referre ad aerarium ad HS $\frac{1}{2}$ clo; A VII 1, 6. illud quaero, ista praedia subsignari apud aerarium possint; Flac 80. — III. ut ego amicio inveni Phrygum et Cilicum aerariis quam nostro; A VII 1, 6. — IV. quae senatus propter angustias aerarii vendenda censuit; agr II 36.

aerarius, Kupfergeld, Geld betreffend, Raffierer, Ararier: A. illa vetus aeraria fabula; Cael 71, propter aerariam rationem; Quinct 17. tribuni aerarii condemnarunt; Q fr II 4, 6. Drusus erat de praevicatione a tribunis aerariis absolutus; Q fr II 15, 3. maculosi senatores, nudi equites, tribuni non tam aerati quam, ut appellantur, aerarii; A I 16, 3. — B. „qui te ex aerariis exemit“; de or II 268. — ut alter (censor) in aerariis referri iubeat, alter vetet; Cluent 122.

aeratus, erzbeschlagen, mit Geld versehen (f. aerarius; A I 16, 3): lectos aeratos (factos) esse; Ver IV 60.

aërius, in der Luft befindlich, durch die Luft: (animantium genus) pinnigerum et aërium; Tim 35. aëri volatus avium; Top 77.

aerugo, Rost: ut aes Corinthium in aeruginem (incidit tardius); Tusc IV 32.

aerumna, Drangsal, Mühsal, Kummer: I. aerumna (est) aegritudo laboriosa; Tusc IV 18. te aerumnae premunt omnes; par 18. — II, 1. an (malis) vel Herculis perpeti aerumnas; fin II 118. — 2. te in tantas aerumnas propter me incidisse! ep XIV 1, 1.

aerumnosus, fummervoll, voll Drangsal: ut Terentiam, unam omnium aerumnosissimam, sustentens tuis officiis; A III 23, 5. filiam aerumnoso patri redde; Flac 73. „si nec tam aerumnoso navigavissem salo“; Tusc III 67.

aes, Erz, Bronze, Kupfer, Geld: I. maximum aes alienum amplissimorum virorum; ep VII 3, 2. — II, 1. ut aurum et argentum, aes, ferrum frustra natura divina genuisset, nisi...; div I 116. nunc, me scito tantum habere aeris alieni, ut...; ep V 6, 2. „minores magistratus aes, argentum aurumve publice signant“; leg III 6. aera legum de caelo tacta; div II 47. — 2. audio (Treiros) capitaes esse; malle „AERE ARGENTO, AURO || auro, arg., aeri, al. || essent; ep VII 13, 2. — 3. cum (Dolabella) se maximo aere alieno Faberii manu liberavit; A XIV 18, 1. — 4. Hercules egregie factus ex aere; Ver IV 5. qui falsa decreta in aes incidenda curaverit; Phil III 30. multi anni sunt, cum ille (M. Fadius) in aere meo est; ep XV 14, 1. — III, 1. tu illius aeris temperationem perspicis; Ver IV 98. nos aeris, argenti, auri venas penitus abditas invenimus; nat II 151. Tusculanum et Pompeianum valde me delectant, nisi quod me, illum ipsum vindicem aeris alieni, aere non hoc Corinthio, sed hoc circumforaneo obruerunt; A II 1, 11. — 2. erant signa ex aere complura; Ver II 87. — IV, 1. obruere: f. III, 1. vindex. ut omnes iam meos amicos aere alieno obstrinxerim; ep XI 10, 5. —

aestas, Sommer: I. cum aestas summa esse cooperat; Ver V 29. — II. adfecta iam prope aestate; fr F I 17. — III. Cn. Pompeius bellum media aestate confecit; imp Pomp 35.

aestifer, Hitze bringend, heiß: „aestifer est pendens ferventia sidera Cancer“; fr H IV, a, 566. „Canis aestiferos validis erumpit flatibus ignes“; fr H IV, a, 352.

aestimabilis, schätzbar: aestimabile esse dicunt id, quod aut ipsum secundum naturam sit aut tale quid efficiat, ut...; fin III 20. ut essent eorum alia aestimabilia, alia contra, alia neutrum; fin III 50.

aestimatio, Schätzung, Anschlag, Tage, Be-

zählung durch abgeschätzte Grundstücke, Wert-
schätzung: I. remissior aliquanto eius fuit aestimatio
quam annona; Ver III 214. nullam esse tantam
aestimationem, ut ea virtuti anteponatur; fin III 44.
potest: f. II, 1. fero. — II, 1. nolles a me hoc tem-
pore aestimationem accipere; ep V 20, 9. ut
aestimationem te aliquam putes accipere; ep IX 16,
7. f. do. antepono: f. I. fin III 44. quod accipienda
aliqua sit et danda aestimatio; A XII 21, 4. istam
aestimationem negant ullo modo ferri posse; Ver
III 203. si aestimationes tuas vendere non potes;
ep IX 18, 4. voco: f. III. — 2. a M. Laberio C.
Albinus praedia in aestimationem accepit; ep
XIII 8, 2. an me ad M. Antonii aestimationem
frumenti revocaturus es? Ver III 213. paucos Syra-
cusanos ad communem litium aestimationem venisse;
Ver II 45. — III. quod aliquod pondus habeat dig-
num aestimatione, quam illi *ἀξιῶν* vocant; fin III
20. — IV. mihi et res et condicio placet, sed ita, ut
numerato malim quam aestimatione; A XII 25, 1.

aestimator, Abschätzer: si isti callidi rerum
aestimatores prata et areas quasdam magno aesti-
mant; par 51.

aestimo, schätzen, abschätzen, veranschlagen,
würdigen: ex iis alia pluris esse aestimanda, alia
minoris; Ac I 37. f. gratulationem. Postumius suam
in senatu operam auctoritatemque quam magni aesti-
mat; A VII 15, 2. quanti ista civitas aestimanda
est, ex qua boni sapientesque pellantur? Tusc V 109.
maximi aestimare conscientiam mentis suae; Cluent
159. cum id frumentum senatus ita aestimasset:
HS quaternis tritici modium, binis hordei; Ver III
188. quid sit, quod ego hoc nescio quid gratulati-
onis et honoris a senatu tanti aestimem; ep XV 4,
13. qua in civitate C. Catoni HS VIII lis aesti-
mata sit; Ver III 184. mittit in consilium eosdem illos,
qui lites aestimarant, iudices; ep VIII 8, 3. modium:
f. frumentum. operam: f. auctoritatem. aestimate
harum omnium rerum pretia; Ver V 23. quanti
haec philosophia aestimanda est? nat I 55. super-
ficiem consules ex senatus consulto aestimabunt;
A IV 1, 7.

aestivus, sommerlich, n. pl. Sommerlager,
Feldzug: A. orationem peroratam esse uno aestivo
die; leg II 69. aestivum locum obtinebit; Q fr III
1, 2. erat mihi in animo aestivos menses reliquos
rei militari dare, hibernos iuris dictioni; A V 14, 2.
— B, I, 1. cum prima aestiva attigissem; ep II
13, 4. aestivis confectis; ep III 9, 4. ego aestivis
confectis Quintum fratrem hibernis et Ciliciae prae-
fecit; A V 21, 6. — 2. dum in aestivis nos essemus;
A V 17, 3. — II, 1. sin aestivorum timor te debilitat;
ep VII 14, 1. — 2. nulla ex trinis aestivis gratula-
tio; Piso 97.

aestuo, schwitzen, unruhig, besorgt sein: I, 1.
Lycurgi (leges) laboribus erudiunt inventutem,
algendo, aestuando; Tusc II 34. — 2. aestuabat
dubitatione; Ver II 74. ille exsanguis atque aestuans
se ex curia repente proripuit; har resp 2. ut desi-
derio nostri te aestuare putarem; ep VII 18, 1. in
eo aestuavi diu; A VII 13, a, 1 (5). — II. Chrysippus
aestuans laboransque, quoniam *pacto* || hoc modo ||
explicit fato omnia fieri; fat fr 1.

aestuosus, heiß: iter conficiebamus aestuosus
et pulverulenta via; A V 14, 1.

aestus, Hitze, Brandung, Ebbe und Flut, Ge-
malt, Latenbrand: I. repente te quasi quidam aestus
ingenii tui procul a terra abripuit atque in altum
abstraxit; de or III 145. ne aestus nos consuetudinis
absorbeat; leg II 9. — II, 1. possent aestus mari-
timi fretorumque angustiae ortu aut obitu lunae
commoveri? nat II 19. — 2. quid de fretis aut
de marinis aestibus plura dicam? quorum accessus
et recessus lunae motu gubernantur; div II 34. —
III. accessus, al.: f. II, 2. — IV. homines aegri

morbo gravi cum aestu febrique iactantur; Catil
I 31. cum (C. Marius) aestu magno ducebat agmen;
Tusc II 35.

aetas, Alter, Lebensalter, Altersstufe, Jugend,
hohes Alter, Lebenszeit, Zeitalter, Zeit: I. Subject:
huic adferet aliquam deprecationem periculi aetas
illa, qua tum fuit; Rabir 26. o praeclarum munus
aetatis, siquidem id aufert a nobis, quod est in
adulescentia vitiosissimum! Cato 39. quo tempore
aetas nostra perfuncta rebus amplissimis tamquam
in portum confugere deberet otii honesti; Bru 8.
ut aetas nostra iam ingravescens in amore atque in
adulescentia tua conquiescat; ep II 1, 2. nec ulla
umquam aetas de tuis laudibus conticescet; Marcel 9.
debet: f. confugit. aetates vestrae, ut illorum, nihil
aut non fere multum differunt; Bru 150. quid est
aetas hominis, nisi ea memoria rerum veterum cum
superiorum aetate contextitur? orat 120. Romuli
aetatem minus his sescentis annis fuisse cernimus;
rep II 18. cum et aetas et ambitio me hortabatur;
ep VII 1, 4. quorum aetas cum in eorum tempora,
quos nominavi, incidisset; orat 39. ingravescit: f.
conquiescit. qui ab ineunte aetate incensus essem
studio utriusque vestrum; de or I 97. perfungitur:
f. confugit. scio, quid aetas, quid honos meus po-
stulet; Sest 119. progredientibus aetatibus; fin V 41.
multas clarissimas victorias aetas nostra vidit;
Milo 77.

II. nach Verben: 1. est quiete et pure atque ele-
ganter actae aetatis placida ac lenis senectus; Cato
13. ab ineunte pueritia tua, confirmata iam aetate;
ep X 3, 2. quoniam in eo studio aetatem consumpsi;
of I 2. quo in studio hominum [quoque] ingenio-
sissimorum otiosissimorumque totas aetates videmus
esse contritas; de or I 219. id sibi quisque genus
aetatis degendae constituit, quod maxime adamavit;
of I 117. qui exacta aetate moriuntur; Tusc I 93.
(Falernum) bene aetatem fert; fr G, b, 10. qui
(Atticus) me inflammavit studio industrium hominum
aetates et tempora persequendi; Bru 74. an, quod
adulescens praestiti, id nunc aetate praecipitata com-
mutem? ep XI 28, 5. iam spectata aetate filius;
Quir 6. — 2. sum: f. 1. ago. — 3. cum paulum
iam roboris accessisset aetati; Cael 73. non
confido aetati, ignoro, quo animo; A XVI 9. quoniam
officia non eadem disparibus aetatibus tribu-
untur; of I 122. — 4. consul es designatus, optima
aetate; ep X 3, 3. f. I. adfert. — 5. contexto cum:
f. I. est; orat 120. omnia (bella civilia) in nostram
aetatem inciderunt; Phil VIII 8. sunt maximae res
in hac memoria atque aetate nostra; leg I 8.

III. nach Adjectiven und Adverb: 1. mortem omni
aetati esse communem; Cato 68. — 2. indices
certa aetate praeditos; inv II 139. — 3. philo-
sophia iacuit usque ad hanc aetatem; Tusc I 5.

IV. nach Substantiven: cum id aetatis duo filii
propter cubantes ne sensisse quidem se dicerent;
Sex Rosc 64. id aetatis iam sumus, ut omnia fortiter
ferre debeamus; ep VI 20, 3. si aetatis excusatione
usus esset; Deiot 9. si infinitus forensium rerum
labor aetatis flexu constitisset; de or I 1. hoc est,
quasi qui adulescentiam florem aetatis, senectutem
occasum vitae velit definire; Top 32. cum omnes
gradus aetatis recorder tuae; de or III 82. gravitas
iam constantis aetatis; Cato 33. omnes adsunt
omnium ordinum homines, omnium denique aetatum;
Catil IV 14. si quae minus aetate propter infirmi-
tatem aetatis constanter ab eo fieri videbantur; A
XVI 5, 2. munus: f. I. aufert. alter virtutis robore
firmior quam aetatis; Phil X 16. a primo tempore
aetatis iuri studere te memini; leg I 13. nostrum
hoc tempus aetatis forensi labore iactari; Q fr III
5, 4. — 2. filius: f. II, 1. specto.

V. Hauptwörter: 1. aetate puer an adulescens, natu
grandior an senex (sit); inv I 35. ut quisque aetate

et honore antecedit, ita primus solet sua sponte dicere; Ver IV 142. oratorum genera distinguere aetatibus; Bru 74. horum uterque Isocratem aetate praecurrit; orat 176. qui (Livius) usque ad adulescentiam meam processit aetate; Cato 50. quamquam eum (Q. Maximum) colere coepi non admodum grandem natu, sed tamen iam aetate provectum; Cato 10. puer: f. adulescens. quodsi esses usu atque aetate robustior; Sulla 47. quod nec una hominis vita, sed aliquot (nostra res publica esset) constituta saeculis et aetatibus; rep II 2. — 2. ab: f. I. init. frustra consumptae tot noctes tam longa in aetate; div II 141.

aetatula, Kindes-, Jugendalter: I. facile est hoc cernere in primis puerorum aetatulis; fin V 55. — II. despiciens veteres vexatores aetatulae suae; Sest 18.

aeternitas, Ewigkeit, Unvergänglichkeit, Verewigung: I. cur incredibilis iis animorum videatur aeternitas; Tusc I 50. — II. 1. mihi populus Romanus non unius diei gratulationem, sed aeternitatem immortalitatemque donavit; Piso 7. — 2. quorum cum remaneret animi atque aeternitate fruere; nat II 62. — 3. ex hoc genere causarum ex aeternitate pendendum fatum a Stoicis necitur; Top 59. — III. tempus est pars quaedam aeternitatis; inv I 39. — IV. qui (animus) quia vixit ab omni aeternitate; div I 115. ex aeternitate quaedam esse vera; fat 38. eorum (astrorum) omnium in omni aeternitate ratos immutabilesque cursus; nat II 95.

aeternus, ewig, unvergänglich, unsterblich: A. legem esse aeternum quiddam; leg II 8. ex quo esse beati (di) atque aeterni intellegantur; nat I 106. quam (diem) spero aeternam fore; Catil III 26. aeternam gloriam consequere; ep X 14, 2. si aliquid aeternum et infinitum impendere malum nobis opinemur; fin I 55. tui nominis aeterna memoria; Ver IV 69. virorum bonorum mentes divinae mihi atque aeternae videntur esse; Rabir 29. quae sit et beata natura et aeterna; nat I 49. accessit eo numerus, res una immutabilis et aeterna; rep III 3. homines bonorum inimicos aeternis suppliciis vivos mortuosque mactabis; Catil I 33. — B. aeterna moliri; Tusc I 91.

aether, obere Luft, Äther, Himmelsfeuer, Himmelsraum, Himmel (f. aër; nat II 83. 84). I. hunc (aëra) rursus amplectitur immensus aether, qui constat ex altissimis ignibus; nat II 91. Stoicis aether videtur summus deus, mente praeditus; Ac II 126. — II. qui (ardor caelestis) aether vel caelum nominatur; nat II 41. — III. in aethere astra voluntur; nat II 117.

aetherius, zum Äther, Himmel gehörig, himmlisch: nec habent (eae stellae) aetherios cursus neque caelo inhaerentes; nat II 44. »aetherio flammatus Iuppiter igni«; div I 17. sidera aetherium locum obtinent; nat II 42. caelestem altissimam aetheriamque naturam, id est igneam; nat II 64.

aevitas, Lebensalter, Alter: »aevitatem annali lege servato«; leg III 9.

aevum, Ewigkeit, Leben, Lebenszeit: 1. si nobis in beatorum insulis immortalia aevum degere liceat; fr F V 50. — 2. ubi beati aevo sempiterno fruuntur; rep VI 13.

af, von: una praepositio est »af« abs, eaque nunc tantum in accepti tabulis manet, ac ne his quidem omnium, in reliquo sermone mutata est; orat 158.

aff — f. **adf** —

age, wohlän, nun denn, gut, meinethwegen: I. 1. age, confer Democritum; Tusc V 66. — 2. a. age, age, inquit, exponamus adulescenti, si quae forte possumus; fin V 8. — b. age, sit ita factum; quae causa, cur Romam properaret? Milo 49. — 3. a.

age, restituro Peripateticis; Ac II 115. age, hoc malum mihi commune est cum omnibus; A VII 1, 2. — b. age, si paruerit, hoc cive uti possumus? Phil V 28. age, si nocentes, cuius maleficii? Cluent 62. — II. agedum, conferte nunc cum illius vita || vitam || P. Sullae; Sulla 72. age nunc, refer animum sis ad veritatem; Sex Rosc 48. age porro, quodsi || quid si || ipsi vellent iudices ascribere, passurusne sit populus? inv II 133. age sane, inquam; fin II 119. age sis [ergo], expone nunc de reprehendendo; part or 44. age sis, nunc de ratione videamus; Tusc II 22. age vero, urbibus constitutis qui tandem fieri potuit . . ? inv I 3. age vero, vicinorum quantum studium est! Cluent 197. age vero, laudo aliquem; num offendo? ep VI 7, 4.

agellus, Gütchen: I. cum agellus eum non satis aleret; nat I 72. — II. qui tot annis agellos suos redimere a piratis solebant; Ver III 85.

ager, Ader, Feld, Land, Feldmark, Grundstück: I. **Subject**: qui (agri festiles) multo plus efferunt quam acceperunt; of I 48. si iam te crassi agri delectabant; Flac 71. qui (ager) cum multis annos quievit, uberiores efferre fruges solet; Bru 16. cum ager, id quod perraro evenit, cum decumo extulisset; Ver III 113. f. accipiunt. ager efficit cum octavo, bene ut agatur, verum, ut omnes di adiuvent, cum decumo; Ver III 112. si compascuus ager est, ius est compascere; Top 12. Aetnensis ager, qui solebat esse cultissimus, sic erat deformis atque horridus, ut . . ; Ver III 47. si est privatus ager Recentoricus, quid eum excipis? sin autem publicus, quae est ista aequitas? agr II 57. ager Herbitensis primo anno habuit aratores cclii, tertio cxx; Ver III 120. quodsi posset ager iste ad vos pervenire; agr II 80. f. II. 1. colo. quiescit: f. effert; Bru 16. iubent venire agros Attalensium; agr I 5.

II. **nach Verben**: 1. hac lege agraria adimi Sullanos agros vobisque dividi; agr III 3. adiungit agros Bithyniae regios, quibus nunc publicani fruntur; agr II 50. ut agro non semel arato, sed novato et iterato (opus est); de or II 131. qui agros immunes liberosque arant; Ver II 166. qui publicos agros arant; Ver V 53. vetat ex agro culto eove, qui coli possit, ullam partem sumi sepulchro; leg II 67. f. I. est; Ver III 47. quod agr decumanus provinciae Siciliae propter istius avaritiam desertus est; Ver III 120. qui (ager) Caesaris iussu dividatur; ep XIII 5, 2. f. adimo. ut ager hac adventicia pecunia emeretur; A I 19, 4. excipio f. I. est; agr II 57. quod (Telmesses) agros uberrimos maximeque fertiles incolunt, in quibus multa propter fecunditatem fingi gignique possunt; div I 94. itero: f. aro; de or II 131. Sp. Thorius, is qui agrum publicum vitiosa et inutili lege vectigali levavit; Bru 136. C. Caesar agrum Volaterranum et oppidum omni periculo in perpetuum liberavit; ep XIII 4, 2. liberabam agrum eum, qui P. Mucio L. Calpurnio consulibus publicus fuisset; A I 19, 4. mollitos et oblimatos agros ad serendum (Nilus) relinquit; nat II 130. novo: f. aro; de or II 131. duos clarissimos viros plebem in agris publicis constituisse, qui agri a privatis antea possidebantur; agr II 10. eversis funditus aratoribus, relictis agris; Ver III 48. f. mollio. urbes ceperunt, vastarunt agros; Piso 84. agros vastare, urere; A IX 7, 4. — 2. fruor: f. 1. adiungo. — 3. ut mihi ex agro tuo tantum adsignes, quantum meo corpore occupari potest; A III 19, 3. in agros suburbanos repente advolabit; Muren 85. constituo in: f. 1. possideo. eos ex iis agris, quibus erant multati, decedere coegit; Font 13. Venerios equis circum agros eius (Sthenii) villasque dimittere; Ver II 92. fundum habet in agro Thurino M. Tullius paternum; Tul 14. locutus sum tecum de agro vectigali municipii Atellanii; ep XIII 7, 1. eos plane non solum ex agris,

verum ex civitatibus suis profugisse; Ver III 121. ex quibus (agris) maxima vis frumenti quaeritur; Ver V 123. cum in agro Amerino esset filius; Sex Rosc 76. versabitur in campo exercitus, in agris vastitas; Muren 85.

III. nach Substantiven: quos non bonorum donatio, non agrorum a designatione satiavit; Phil IV 9. Campani semper superbi bonitate agrorum; agr II 95. nihil est agri cultura melius; of I 151. quod hominum generi universo cultura agrorum est salutaris; Cato 56. cultus dico agrorum; nat II 150. emit agri Liparensis miseri atque ieiuni decumas tritici medimnis DC; Ver III 84. quae sit vel sterilitas agrorum vel fertilitas futura; div I 131. quid ego irigationes, quid fossiones agri repastinationesque proferam? Cato 53. an oblii estis, quantos agri Campani fructibus exercitus alueritis? agr II 80. irigationes; f. fossiones. etiam instrumenta agrorum vendere coacti sunt; Ver III 226. repastinationes: f. fossiones. sterilitas: f. fertilitas. ut (Asia) ubertate agrorum facile omnibus terris antecellat; imp Pomp 14. — 2. alqd ex: vgl. II, 3. adsigno. quid dicam concursus ex agris? Piso 51. M. et P. Cottii, nobilissimi homines ex agro Tauromentano; Ver V 165. qui (Dionysius) per agrum Leontinum iter faciens; div I 73. cum tribuni plebi legem iniquissimam de eorum agris promulgavissent; ep XIII 4, 2. possum nominare ex agro Sabino rusticos Romanos; Cato 24.

IV. Umstand: 1. qui modo ab senatu agris urbibusque multati sunt; Font 12. f. II, 3. decedo ex. — 2. solitario homini atque in agro vitam agentis; of II 39. ut (L. Genucilius) obtineat id iuris in agris, quod ei Pariana civitas decrevit et dedit; ep XIII 53, 2. f. II, 1. incolo.

agger, Damm, Wall: I. esset agger oppugnandae Italiae Graecia; Phil X 9. — II. ut unus aditus maximo aggere obiecto fossa cingeretur vastissima; rep II 11. — III. (oppidum) cinximus vallo et fossa; aggere maximo negotium confecimus; A V 20, 5. (Pindenissum) aggere, viniis || vineis || turribus oppugnavi; ep XV 4, 10.

agg — f. **adg** —

agilitas, Beweglichkeit: esse hanc agilitatem, ut ita dicam, mollitiamque naturae plerumque bonitatis; A I 17, 4.

agitatio, Bewegung, Tätigkeit, Ausübung: I. ita fit, ut agitatio rerum sit infinita, cognitio facilis; de or III 88. — II. ad quod (genus) est adhibenda actio quaedam, non solum mentis agitatio; of I 17. — III. is (stomachus) agitatione et motibus linguae cum depulsum et quasi detrusum cibum accipit, depellit; nat II 135.

agitor, Wagenlenker: ego ut agitor callidus equos sustinebo; Ac II 94.

agito, treiben, jagen, bewegen, erregen, aufregen, beunruhigen, erwidern, betreiben, verhandeln, feiern: I, 1. de Caelio saepe mecum agito; A X 12, 6. — 2. agitare cum suis coepit, quibusnam rebus maximam pecuniam facere posset; Ver II 17. — II eos agitant || ut eos agitent || insectanturque furiae; leg I 40. saepius me iam agitas, quod videar . . ; A XIV 18, 1. oratori, quae sunt in hominum vita, omnia tractata, agitata esse debent; de or III 54. inanimum est omne, quod pulsu agitatur externo; Tusc I 54. naturae ista sunt omnia cientis et agitantis motibus et mutationibus suis; nat III 27. mobiliter animus agitatus; div II 129. huius nomine etiam dies festi agitantur, pulchra illa Verria; Ver II 154. agraria lex a Flavio tribuno pl. vehementer agitabatur auctore Pompeio; A I 19, 4. maria agitata ventis; nat II 26. negem esse illam rem agitam in contionibus, iactatam in iudiciis? Cluent 4. si eius (adversarii) stultitia poterit agitari; de or II 229.

agmen, Zug, Heereszug, Heer: I. ut nec duces simus nec agmen cogamus; A XV 13, 1. cum (C. Marius) aestu magno ducebat agmen, laborabat; Tusc II 35. — II. certum agminis locum tenebant barbari sagittarii; Phil V 18. — III. agmine quadrato in aedem Concordiae venit; Phil V 20.

agnascor, nachgeboren werden: I. quia constat agnascendo rumpi testamentum; de or I 241. — II. cui filius agnatus sit; Caecin 72.

agnatio, Blutsverwandschaft von väterlicher Seite: I. ex quo vere vel agnatio nobis cum caelestibus vel genus vel stirps appellari potest; leg I 24. — II. gentilitatum, agnationum iura; de or I 173.

agnatus, Verwandter von väterlicher Seite: I. quos (deos) fratres inter se agnatosque usurpari atque appellari videmus; Tim 39. — II. lex: SI FURIOSUS ESCIT, ADGNATUM GENTILIUMQUE IN EO PECUNIAQUE EIUS POTESTAS ESTO; inv II 148. cum furiosorum bona legibus in agnatorum potestate sint; rep III 45.

agnitio, Erkenntnis: quae (quaestio) ad agnitionem animi pulcherrima est; nat I 1.

agnosco, erkennen, anerkennen, wiedererkennen, einräumen, zugeben: I. ipse certe agnosceat; Piso 12. respuerent aures, nemo agnosceret, repudiarent; Planc 44. — II. 1. ut possemus aliquando, qui et ubi essemus, agnoscere; Ac I 9. — 2. me non esse verborum admodum inopem agnosco; ep IV 4, 1. — III. (parvi) eos agnoscunt, a quibus educantur; fin V 42. ut deum agnoscis ex operibus eius; Tusc I 70. agnovi erratum meum; A XVI 6, 4. cum totius Italiae concursus facti illius gloriam libens agnovisset; Milo 38. humanitatem et facilitatem agnoscimus tuam; de or II 362. quod mihi de filia gratularis, agnosco humanitatem tuam; ep I 7, 11. nihil in me humile aut ieiunum debes agnoscere; ep III 10, 7. Vibullii virtutem industriamque libenter agnovi; A VIII 11, B, 1. studium eius generis maiorque vis agnoscitur in Pisistrato; Bru 41. — IV. quod quamquam meum quodam modo agnosco; ep IV 3, 1. cum (animus) sese civem totius mundi agnoverit; leg I 61.

agnus, Lamm: cum in Aequimaesium misimus, qui adferat agnum, quem immolemus; div II 39.

ago, treiben, fortreiben, aushauchen, hervorbringen, tun, handeln, machen, ausführen, ausrichten, betreiben, beabsichtigen, vortragen, führen, halten, veranstalten, verhandeln, in Frage stellen, in Gefahr bringen, verleben, darstellen, spielen, part. lebhaft, ausdrucksvoll: I. **absolut:** 1. a. appetitus impellit ad agendum; of I 132. — aliqua facultas agendi, aliqua dicendi consuetudo; div Caec 35. sequitur, quibus ius sit cum populo agendi aut cum senatu; leg III 40. ibi agendi potestas datur; inv II 58. — b. ubi (est additum) UT INTER BONOS BENE AGIER OPORTET; Top 66. non pessime cum iis esse actum, quibus sine dolore licitum est mortem cum vita commutare; ep IV 5, 3. agitur praeclare, si nosmet ipsos regere possumus; ep IV 14, 1. ut optime actum cum eo videatur esse, qui . . ; ep V 18, 1. non gladiis tecum, sed litibus agetur; Q fr I 4, 5. f. II, 1. ep II 15, 1. — 2. quod ille tam solute egisset, tam leniter, tam oscitanter; Bru 277. non agam summo iure tecum; Ver V 4. lege agant; Caecin 97. noli agere confuse; nat III 19. utrum per procuratores ageres an per te ipsum; A IV 16, 7 (15). rogo te et etiam atque etiam oro sic medius fidius, ut maiore studio magisque ex animo agere non possim, ut . . ; A XVI 16, 9. est utendum imaginibus agentibus, acerbis, insignitis; de or II 358.

II. mit Ergänzung: 1. ei, quo de agetur; inv II 94. ei negotio, quo de agitur; inv I 41. eius rei, qua de agitur; inv I 81. quae ex statu contentio

efficitur, eam Graeci *κωλύμενον* [vocant], mihi placet id QUA DE RE AGITUR vocare; Top 95. non potuit accuratius agi nec prudentius, quam est actum a te cum Curione de supplicatione; ep II 15, 1. f. III. alqd. — 2. numquam vehementius actum est quam me consule, ne solveretur; of II 84. f. III. alqd. — 3. neque cum P. Africano senatus egisset, ut legatus fratri proficisceretur; Muren 32. f. III. alqd. — 4. cum servis Habiti furti egit; Cluent 163. agit is, cui manus praecisa est, iniuriarum; inv II 59.

III. mit einfacher Object: Ballionem cum agit, agit Chaeream; Q Rose 20. haec et agenda sunt ab oratore et dicenda quodam modo; de or III 37. quae sic ab illo (Graccho) esse acta constabat oculis, voce, gestu, inimici ut lacrimas tenere non possent; de or III 214. quid agat, quid molitur, quid denique cotidie cogitet; Cluent 194. cum ille dixisset „quid agis, Grani?“ respondit: „immo vero, tu Druse, quid agis?“ Planc 33. quid ego constitui, quid gessi, quid egi nisi ex huius ordinis consilio, auctoritate, sententia? Phil II 11. nihil agis, dolor! Tusc II 61. agentes aliquid et molientes deos; nat I 77. ego, mihi ipsi ista per quem agam, non habeo; Q fr III 4, 5. f. caedem. actum: f. actum. egi omnes illos adulescentes, quos ille acitavit ep II 9, 1. prope acta iam aetate decursaque; Quinct 99. et agere animam et efflare dicimus; Tusc I 19. quartum ago annum et octogesimum; Cato 32. in quo (bello) agitur populi Romani gloria; agitur salus sociorum atque amicorum; aguntur certissima populi Romani vectigalia; aguntur bona multorum civium; imp Pomp 6. quem nihil aliud agere, nihil moliri nisi caedem civium atque interitum civitatis videret; Phil III 6. in quibus (amicorum voluntatibus) eorum aut caput agatur aut fama; Lael 61. cum ipse egit ornatissime meam causam; sen 26. cum itinere toto urbes Italiae festos dies agere adventus mei videbantur; Sest 131. cum agitur ingenii nostri existimatio; de or II 192. famam: f. caput. te forum Tarsi agere; ep III 6, 4. qui agunt in scaena gestum inspectante || spectante || Roscio; de or II 233. gloriam: f. bona. cui senatus singularibus verbis gratias egerit; Sulla 85. legio XII lapidibus egisse hominem dicitur; A XI 21, 2. interitum: f. caedem. quem omnes tuum negotium agere loquebantur; Ver III 149. cum et maxima res municipii honestissimi et summum meum officium ageretur; ep XIII 7, 1. cum agerent parentalia Norenses; Scaur 11. vera gloria radices agit; of II 43. antiquitatis nostrae et in inventis rebus et in actis peritus; Bru 205. nec parvis in causis res agetur; ep III 5, 2. hominis familiarissimi permagna res agitur; A XVI 16, 17. f. officium. reliquae (tabernae) rimas agunt; A XIV 9, 1. salutem: f. bona. moderati senes tolerabilem senectutem agunt; Cato 7. cum spumas ageret in ore; Ver IV 148. alter egit tragoediam; Phil XI 13. cum triumphum egeris; rep VI 11. vectigalia: f. bona. cum eius mors consentanea vitae fuerit sanctissime honestissimeque actae; Phil IX 15.

IV. mit Object und Zusatz: 1. nihil de me actum esse iure, nihil more maiorum, nihil legibus; Sest 73. de quibus nihil omnino actum esset legibus; leg III 45. utrumque simul agi non potest, et de triumpho ambiciose et de re publica libere; A VII 3, 2. quid agendum nobis sit super legatione votiva; A XIV 22, 2. — 2. ego id semper egi, ne (rebus gerendis) interesset; ep IV 7, 2. legio Martia nihil egit aliud, nisi ut aliquando liberi essemus; Phil V 23. id populus egit, ut rem suam recuperaret; rep III 44. — 3. necesse est neminem statui detrusum, qui non adhibita vi manu demotus et actus praecipuus intellegatur; Caecin 49.

agrarius, den Acker, die Staatsländereien

betreffend, Freund der Ackerseße: A. illud explicare non possum, quidnam invenire possit nullo recusante ad facultatem agrariam; A II 15, 1. videte vim legis agrariae; agr II 68. vgl. B, b. huic toti rationi agrariae senatus adversabatur; A I 19, 4. qui se populares volunt ob eamque causam agrariam rem temptant; of II 78. — B, a, I. cum agrarii mare transissent; A. XVI 16, 11. — II. quod (C. Gracchus) agrarios concitare conatus est; Catil IV 4. — b. agraria promulgata est a Flavio, sane levis, eadem fere, quae fuit Plotia; A I 18, 6.

agrestis, auf dem Lande, Felde lebend, ländlich, wiß, ungebildet, bäurisch, roh: A. exulto animo nihil agreste, nihil inhumanum est; A XII 46, 1. cum pastores eum (Romulum) in agresti cultu laboreque aluissent; rep II 4. hunc hominem ferum atque agrestem fuisse; Sex Rose 74. labor: f. cultus. nec te rhetoricis nunc quibusdam libris, quos tu agrestes putas, insequor ut erudiam; de or II 10. quas (forenses causas), ut illi ipsi dicere solebant, agrestioribus Musis reliquerunt; orat 12. quae (munditia) fugiat agrestem et inhumanam negligentiam; of I 130. nautae coacti fame radices palmarum agrestium conligebant; Ver V 87. homines a fera agrestique vita ad hunc humanum cultum civilemque deducere; de or I 33. vita haec rustica, quam tu agrestem vocas; Sex Rose 75. rustica vox et agrestis quosdam delectat; de or III 42. — B. quoniam non est nobis haec oratio habenda in aliquo conventu agrestium; Muren 61.

agricola, Landmann, Landwirt: I. arbores seret diligens agricola, quarum aspiciet bacam ipse nunquam; Tusc I 31. si de rusticis rebus agricola quispiam diserte scripserit aut dixerit; de or II 38. — II. quam (vitem) ferro amputans coërcet ars agrorum; Cato 52. quod est tam asperum saxetum in quo agrorum cultus non elaboret? agr II 67.

agri cultura: f. ager III, 1. cultura.

agripeta, Anstößer: I. quod in eam (Samum) pater eius (Epicuri) Neocles agripeta venerat; nat I 72. — II. quod agripetas Buthroti concisos audio; A XVI 1, 2. agripetas eiectos a Buthrotiis; A XV 29, 3.

aheneus f. aëneus.

aio, behaupten, behaupten, sagen, nennen: aiiio; fr K 18. — I, 1. hic Brutus: ain tu? inquit. etiamne Q. Scaevolae Servium nostrum anteponis? Bru 152. „ain“ pro „aise“ dicimus; orat 154. tum ille: ain tandem? inquit, me tempus dilaturum putas? fin IV 1. quae appellantur negantia; ea ἀποφανία Graece, contraria aientibus; Top 49. ista condicio est testium, ut, quibus creditum non sit negantibus, isdem credatur aientibus || dicentibus ||? Rab Post 35. — 2. iste claudus, quem ad modum aiunt, pilam retinere; Piso 69. qui, ut ais, magno vendidisti; Ver III 71. Philotimum, ut ais epistula tertia, expectabas; A IX 9, 3. dolus malus in simulatione, ut ait Aquilius, continetur; of III 61. quod, ut ipse aiebat, libertus erat condemnatus; Flac 10. — II, 1. quod aiunt: „minima de malis“; of III 105. — 2. EUM (FUNDUM) EGO EX IURE QUIRITUM || IUREQUE || MEUM ESSE AIO; Muren 26. maiorem multo inter Stoicos et Peripateticos rerum esse aio discrepantiam quam verborum; fin III 41. in hominum vitibus ais esse culpam; nat III 76. Neoptolemus apud Ennium „philosophari sibi“ ait „necesse esse, sed paucis“; Tusc II 1. (Quintus) ait se intellegere. . .; A XI 13, 2. (Caunii) aiunt se depositam pecuniam habuisse; ep XIII 56, 3. te aiebas de tuis rebus gestis nullas litteras misisse; Planc 85. Scaevolam ita dicere aiebat; de or II 14. haec cum dixisset, aiebat illum manus dedisse; A II 22, 2. gaudere se aiebat; ep I 9, 10. — 3. ut ait Homerus de Bellerophonte: „qui miser errabat“; Tusc III 63. — 4. quorum de

leg. 1, 91 am...
Sedli veterum etiam
agros

altero (Tiresia) etiam apud inferos Homerus ait „solum sapere“; div I 88. — III. illud, quod Chrysogonus aiebat, neminem isti patronum futurum; Sex Rose 58. quid ais? istius ille fundus est? Caecin 19. quid ille (Epicurus) aiat aut neget; fin II 70. — IV. quos ait Caecilius „comicos stultos senes“; Cato 36.

ala, Flügel, Reiterstich: cum te Pompeius alae [alteri] praefecisset; of II 45.

alabaster, Galfenflüßchen: quibus etiam alabaster plenus unguenti putere || puter esse || videatur; Ac fr 11.

alacer, erregt, gespannt, munter, freudig: multos alacres exspectare, quid statuatur; inv I 102. eos alacres laetosque volitare; Sest 1. quod alacres animo sumus; ep V 12, 9. legiones profectas alacri animo et erecto; Cato 75. alacri et prompto ore ac vultu; de or I 184.

alacritas, Erregung, Munterkeit, Freudigkeit: I. 1. auges mihi scribendi alacritatem; A XVI 3, 1. — 2. mira sum alacritate ad litigandum; A II 7, 2. — II. qui egregia animi alacritate afuerit; ep I 9, 16. quem temperantia insolenti alacritate gestire non sinat; Tusc V 42.

alarius, Flüßgoldat: quod meum erat proprium, ut alariis Transpadanis uti negarem; ep II 17, 7.

albatu, weiß gefleibet: cum ipse epuli dominus, Q. Arrius, albatu esset, tu in templum Castoris te cum C. Fibulo atrato funestum intulisti; Vatin 31.

albesc, weiß, hell werden: quod (mare) nunc, qua a sole conlucet, albescit et vibrat; Ac II 105.

album, weiße Tafel: res omnes singulorum annorum mandabat litteris pontifex maximus efferebatque || ref. || in album et proponebat tabulam domi; de or II 52.

albus, weiß: A. vide, quam te amarit is, qui albus aterne fuerit ignoras; Phil II 41. quae alba sint, quae nigra; div II 9. quod quasi avem albam videntur bene sentientem civem videre; ep VII 28, 2. color albus praecipue decorus deo est; leg II 45. — B. Democritus luminibus amissis alba scilicet discernere et atra non poterat, at vero bona mala; Tusc V 114.

alea, Würfelspiel, Zufall: I. non perspicitis aleam quandam esse in hostiis deligendis? div II 36. — II. Licinium Denticulam de alea condemnatum; Phil II 56. — III. 1. vel in foro alea ludere; Phil II 56. — 2. quod in alea perdiderat; Phil II 56.

aleator, Spieler: I. domus erat aleatoribus referta, plena ebriorum; Phil II 67. — II. aleatoris Placentini castra commemorabuntur; Ver V 33.

aleatorius, beim Spiel: suggerebantur etiam saepe damna aleatoria; Phil II 67.

ales, geflügelt, durch den Flug bedeutfam, Vogel: A. aves quasdam, et alites et oscines, ut nostri augures appellant; nat II 160. „emergunt alite lapsu e terris Volucres“; fr H IV, a, 723. — B. (aër) volatus alitum sustinet; nat II 101.

algeo, frieren: I. Cretum leges laboribus erudiunt iuventutem, algendo, aestuando; Tusc II 34. II. iocus est familiaris: „sapiens si algebis, tremes“; de or II 285.

alias, ein andermal, sonst, bald — bald: I. sed alias, ubi sit animus; Tusc I 70. sed di istos! verum alias; A X 15, 4. ex isdem illis locis interdum concludere (oportet), relinquere alias alioque transire; de or II 177. sed haec alias pluribus; nunc ad institutam disputationem revertamur; div II 7. quod cum saepe alias, tum nuper in Tusculano studiose egimus; Tusc IV 7. — II. ornamentis isdem uti fere licebit alias contentius, alias submissius; de or III 212. alias ita loquor, ut concessum est, alias, ut necesse est; orat 156. nec potest quisquam alias beatus esse, alias, miser; fin II 87. — III. quod alias aliter haec in utramque partem causae solent venire; inv II 45. illi alias aliud isdem de rebus et

sentiunt et indicant; de or II 30. quorum (verborum) discriptus ordo alias alia terminatione concluditur; orat 200. potest non solum aliud mihi ac tibi, sed mihi ipsi aliud alias videri; orat 237. alii sunt alias (gratosi); A XVI 11, 7.

alibi, anderswo: Catulo et Lucullo alibi reponemus; A XIII 12, 3. omnis armatorum copia dextra, sinistra ad equum nec usquam alibi; A XIII 52, 2.

alicubi, irgendwo: hic alicubi in Crustumino aut in Capenati (agros) paravisses; Flac 71. nihil est, quod non alicubi esse cogatur; Ac I 24.

alicunde, irgendwoher, von irgendwo: omnis vis est, quae periculo decedere nos alicunde cogit; Caecin 46. si quis error alicunde exstitit; Tusc III 82.

alienatio, Entäußerung, Entfremdung: I. multa convenerunt, quae mentem exturbarent meam, subita defectio Pompei, alienatio consulum, etiam praetorum; Q fr I 4, 4. tuam a me alienationem commendationem tibi ad impios cives fore putavisti; Phil II 1. — II quibus verbis sacrorum alienatio fiat; orat 144.

alienigena, ausländisch, fremd: A. deos aut novos aut alienigenas coli; leg II 25. homo longinquus et alienigena; Deiot 10. — B. potestis alienigenas domesticis anteferre? Font 32.

alieno, entfremden, abwenden: ne plane alienarentur a senatu; A I 17, 9. plane illum a se alienatum; A VII 4, 2. noli animos alienare a causa; Sulla 64. in ista incommoditate alienati illius animi et offensi; A I 17, 7. ne dicendis sententiis aliquem tribunum alienarem; A VII 4, 2. ut alienes ab eis auditorum voluntatem; inv I 24.

alienus, fremd, ausländisch, fernstehend, ungünstig, widrig, abgeneigt, unpassend: A. a qua (urbe) cum sit alienus; Phil XI 12. neque Caesar est alienus a nobis; ep VI 10, 2. aut sua persona aut iudicium aut tempore alienum; orat 88. id dicit, quod illi causae maxime est alienum; Caecin 24. quae si alienissima a mansuetudine et misericordia vestra (sunt); Muren 90. quae non aliena esse ducere a dignitate; ep IV 7, 1. non putavi esse alienum institutis meis haec ad te scribere; ep V 17, 1. quo nec mihi gravius quicquam potest esse nec te alienus; ep XI 27, 8. quod sit alienum tuis aut etiam suis moribus; ep XIII 53, 1. illud alterum alienum esse existimatione mea; A VI 1, 21. ut non alienum sit me Romae esse; A XVI 15, 2. multae civitates omni aere alieno liberatae; A VI 2, 4. cum a te esset animo alieno; Deiot 22. qualis animus in corpore sit tamquam alienae domui; Tusc I 51. amandat hominem ad homines a piratarum metu et suspitione alienissimos; Ver V 70. ut tuum factum alieni hominis, ut levissime dicam, meum vero coniunctissimi et amicissimi esse videatur; ep III 6, 3. quoniam is ardor non alieno impulsu, sed sua sponte movetur; nat II 32. expetendus amicus est, qui alienam potius iniuriam quam suam persequatur; Muren 57. cum in alieno malo suam infirmitatem considerabit; inv I 106. dolor (est) motus asper in corpore alienus a sensibus; Tusc II 35. deponere alienum nomen ipse maluit quam illis suum reddere; Phil XIII 22. non aliena rationi nostrae fuit illius haec praepropera prensatio; A I 1, 1. ut in alienam provinciam litteras mittat ante tempus; Ver III 44. peregrini officium est minime esse in aliena re publica curiosum; of I 125. illa aliena consulum dignitate, aliena temporum gravitate sententia est; Phil XI 21. ut vera et falsa sua sponte, non aliena indicantur, sic . . .; leg I 45. de qua (suspicionem) alienum tempus est mihi tecum expostulandi; ep III 10, 6. propter alienam et offensam populi voluntatem; Tusc V 106. — B. a, 1. ut neque amicis neque etiam alienioribus desim; ep I 9, 17. — 2. ut a me non eietus ad alienos, sed invitatus ad tuos isse videaris; Catil

I 23. an ille cum alienis esse quam cum suis malisset? Ligar 5. — b. 1. nihil curare deum nec sui nec alieni; leg I 21. — 2. habitent gratis in alieno; of II 83.

alimentum, Nahrung, Erzieherlohn: nec (mundus) desiderabat alimenta corporis; Tim 18. ut (patria) nulla quasi alimenta exspectaret a nobis; rep I 8.

alio, anderswohin, zu anderm Zweck: I Arpinumne mihi eundem sit an quo alio; A IX 17, 1. alio transferenda mea tota vita est; sen 23. — II. hic alio res familiaris, alio ducit humanitas; of III 89. — III. quod simia aliud alio dissipavit; div I 76.

alipste, Saffer: vellem, ut aliptae, etiam virum et coloris rationem habere voluissent; ep I 9, 15.

aliqua, auf irgend einem Wege: iste cupere aliqua evolare, si posset; Ver I 67.

aliquam, ziemlich: Aristum Athenis audivit aliquam diu; Ac I 12. sunt vestrum aliquam multi, qui L. Pisonem cognorant; Ver IV 56.

aliquando, einmal, irgend einmal, einst, ehemals, zuweilen, endlich einmal: I. 1. quorum simile forsitan alius quoque aliquid aliquando fecerit; Ver I 44. si in aliquam legem a. non iuraverat; Cluent 92. nostro more a., non rhetorico, loquamur; de or I 133. qui bene imperat, paruerit a. necesse est; leg III 5. si a. peccavit, numquam corrigetur; inv I 86. si possunt a. oculi non fungi suo munere; div I 71. a. recuperandae libertatis; ep XI 5, 2. non despero fore aliquem a., qui existat talis orator; de or I 95. fuit hic multorum illi laborum socius a.; est fortasse nunc non nullorum particeps commodorum; Balb 63. hic a. fuit meus; Phil XI 10. sapiens est a. in dolore; fin II 104. sapientem a. sustinere adensionem; Ac II 53. sin a. tacent omnes, tum sortito coguntur dicere; Ver IV 142. putamus utile esse te a. eam rem transigere; A I 4, 1. quodsi a. alienius furore et scelere concitata manus ista plus valuerit; Catil IV 20. velim a., cum erit tuum commodum, Lentulum puerum visas; A XII 28, 3. — 2. (homini) fortasse audaci, at a. amico; Sulla 81. a. sapiens Achilles; Tusc I 105. vgl. 1. sum. — 3. tandem aliquando L. Catilinam ex urbe vel eiecimus vel emisimus; Catil II 1. tandem a. Romae esse coepimus; ep XI 27, 5.

aliquantulus f. **aliquantus**, II. deflecto.

aliquantum, bebeyend, ziemlich viel: I. in re aliquantum, in gubernatoris inscitia nihil interest; par 20. — II. quod litteris lectis aliquantum acquievi; ep IV, 6, 1. iam aliquantum animi videtur nobis attulisse Labienus; A VII 13, 7. qui aliquantum esse commotus dicitur; Cluent 140. deflexit iam aliquantum || aliquantulum || de spatio curriculoque consuetudo maiorum; Lael 40. de natura licet aliquantum ducere suspicionis; inv II 29. remittit aliquantum et relaxat; Phil VIII 27. aliquantum agri in medio relictum est; of I 33. — III. te aliquanto ante habebimus; ep X 1, 3. aliquanto liberius et fortius et magis more nostro refutarem istam male dicendi licentiam; Cael 7. epulatur una non modo non contra legem, sed etiam intra legem, et quidem aliquanto; ep IX 26, 4. minus aliquanto contendit quam potest; div Caec 48. pluris aliquanto potuisse vendere; Ver III 148. quae (ratio) neque Solonem fugerat neque post aliquanto nostrum senatum; rep II 59. postea aliquanto ipsos quoque tempestas vehementius iactare coepit; inv II 154.

aliquis, **aliqui**, ein, irgend ein, jemand, mancher, etwas: A bei Substantiven: 1. ohne Zusatz: non hospes, non denique aliquis Siculus, sed quaestor populi Romani praetorem appellat; Ver IV 146. gravis auctor, Calatinus credo aliquis aut Africanus, respondes; Piso 14. ut etiam inter

deos Myrmecides aliqui minorum opusculorum fabricator fuisse videatur; Ac II 120. aliquos sibi instituunt amicos; Ver IV 21. ne hoc absoluto novum aliquod bellum Gallicum concitaretur; Font 33. nisi qui deus vel casus aliquis || aliqui || subvenerit; ep XVI 12, 1. cum aliqua de causa quempiam diligunt; of II 21. sint sane aliqua civitates in eo numero; Ver III 180. quodsi nos ad aliquam alicuius commodi aliquando recuperandi spem fortuna reservavit; ep XIV 4, 1. illa contemnedane tibi videntur esse? aliqua facultas agendi, aliqua dicendi consuetudo, aliqua in foro iudicis, legibus aut ratio aut exercitatio? div Caec 35. non cupiditate praesertim aliqua aut pravitae lapsis; Marcel 20. haec deus aliquis gubernabit; A VI 3, 3. in qua (causa) nullus esset apertus privatorum dolor, bonorum autem esset aliquis, sed hebes; A VIII 3, 4. sapiens magno aliquo emolumento commotus; fin II 56. exercitatio, facultas: f. consuetudo. ordo aliqui censorum est? conlegium? genus aliquod hominum? Ver II 137. isto modo, quoniam homines mortales sunt, sint aliqui immortales; nat I 109. aliqua habuisse non Romani hominis insignia; Rab Post 25. lapis aliquis caedendus et apportandus fuit? Ver I 147. ego volo aliquod emere latibulum et perfugium doloris mei; A XII 13, 2. quodsi esset aliquod levamen; A XII 16. ut omne nomen ex aliquibus, non ex omnibus litteris scribitur; inv II 16. neque signum sibi ullum a deo quasi mali alicuius impendentis datum; div I 124. f. bona. ut aliquis metus adiunctus sit ad gratiam; div Caec 24. nisi tibi aliquem modum tute constitueris; Sulla 46. si modo is (nitor orationis) est aliquis in nobis; A XIII 19, 5. cum aliqua fortasse inesset in sermone nostro doctrinarum notae; orat 146. ordo: f. genus. omne, quod est honestum, id quattuor partium oritur ex aliqua; of I 15. perfugium: f. latibulum. nihil tam absurde dici potest, quod non dicatur ab aliquo philosophorum; div II 119. pravitae: f. cupiditas. ratio: f. consuetudo. si alicui rei oratio attribuetur; inv I 100. si is (tyrannus) aliqua de re bona deliberaturus sit; A X 1, 3. bona aut denique aliqua re publica; ep V 16, 3. quorum similitudinem aliquam qui adriperit; Tusc I 110. spes: f. commodum. si status erit aliquis civitatis; ep IV 14, 4. num in his criminibus residet etiam || iam || aliqua suspicio? Scaur 14. etiam si verbum aliquod ex scripto definiendum est quam vim habeat; part or 107. si est in extis aliqua vis, quae declaret futura; div II 29. vendat aedes vir bonus propter aliqua vitia; of III 54.

2. mit Zusatz (Pronomina, Zahlen): hoc cum alia aliqua arte esse commune; de or II 36. sin aliud quoque aliquod genus incidet; inv II 74. civis erat expulsus non alio aliquo, sed eo ipso crimine; Sest 53. aliusne est aliquis improbis civibus peculiaris populus? Sest 125. mittas de tuis librariolis duos aliquos; A IV 4, a. 1. est aliqua mea pars virilis; Ver IV 81. videntur etiam aliquae meae partes; ep III 1, 1. remove te a suspicione alicuius tui commodi; agr II 22. sive plura sunt (argumenta) sive aliquod unum; de or II 292. si quis unum aliquem fundum quavis ratione possideat; Quinct 85. ex quibus (gradibus) unus aliquis capiendus est; part or 101.

B. mit Genetiv (vgl. A, 1. pars, philosophus): ne quis se aut suorum aliquem praetermissum queratur; rep I 1. — ut adolescentem, in quo est senile aliquid, sic senem, in quo est aliquid adulescentis, probo; Cato 38. senatum aliquid consiit capere oportuit; dom II. ne, si improbi essent, falsi aliquid dicerent; Caecin 3. sperant aliquid illi insidiarum fieri; agr II 54. qui gemitus si levationis aliquid adferret; Tusc II 57. qui modo habent aliquid non solum sapientiae, sed etiam

sanitatis; Marcel 32. ut aliquid suorum studiorum philosophiae quoque impertiat; fin V 6. si aliquid modo esset vitii; de or I 129. — nec mercatura quaestuosa, si in maximis lucris paulum aliquid damni contraxerit; fin V 91.

C. mit Objectiv, Particiv, Pronomen, Zahlwort: cum (luxuriosi) nec haberent ulla ex parte aliquid aut dolens aut aegrum; fin II 21. aliquid aliud videbimus; A III 10. 1. esse aliquid homine melius; nat III 18. mihi videtur dicendum dignum aliquid horum auribus; rep I 19. dolens; f. aeger. in quo est aliquid extremum; Cato 69. an aliqua firmiora aut graviora quaerenda sunt? Ver III 168. magnum aliquid deos populo Romano praemonstare; har resp 20. paulum huc aliquid poterit addere; de or I 95. iam exspectabam aliquid a Brundisio. quid autem aliquid? A VIII 16. 2. senile; f. B. adolescentis. sin tale aliquid evenerit; Lael 78. Graecis hoc modicum est: Leonidas. Epaminondas, tres aliqui aut quattuor; fin II 62. quid mirabimur turpes aliquos ibi esse? Ver III 184. sese uni alicui certo addicere; inv II 5. sin aliquis excellit unus e multis, effert se, si unum aliquid adfert; de or III 136. unum aliquem te ex barbatis illis dices intueri; Sest 19. vir bonus utilitati omnium plus quam unius alicuius aut suae consulit; fin III 64. si unum aliquid effugerit; Tusc IV 10.

D. affein: a. masc.: I. 1. si aliquis || quis || dicat . . .; inv I 80. quid ergo opus est, dicit aliquis, ratione illa? Tusc III 55. — 2. ut me velis esse aliquem; A III 15. 8. — II. 1. ut et agendi aliquid et diligendi aliquos principia contineremus; fin V 43. aliquis mihi ab inferis excitandus est ex barbatis illis; Cael 33. — 2. alienum esse a iustitia detrahere quid de aliquo, quod sibi adsumat; fin III 70. si in aliquem (epistulae) incidissent; A XI 22. 1. — III. 1. indicatum est res iudicio alicuius aut aliquorum comprobata; inv I 48. si qua offensivum facta est animi tui perversitate aliquorum; ep XIII 1. 4. indicatum (est), de quo iam ante sententia alicuius aut aliquorum constitutum est; inv II 68. — 2. si certamen inter aliquos sit; div Caec 10. — IV. acerbum est ab aliquo circumveniri, acerbius a propinquo; Quinct 95.

b. neutr.: I. 1. quod erat aliquid in utraque parte, quod probari posset; Ligar 19. ut in hoc quoque nostro mundo aliquid alicui sic sit par, ut nihil differat; Ac II 55. si aliquid est, quod homo efficere non possit; nat III 25. cui (puero) si aliquid erit; ep XIV 1. 5. quin etiam cibo quo utare, interesse aliquid ad mentis aciem putant; nat II 43. ne hoc tempore isti obesse aliquid possit; A XI 7. 6. — 2. aliquantum remittet, ut tu tamen aliquid esse videare; div Caec 48. si modo sit aliquid esse beatum; fin II 86. — II. 1. ago; f. a. II. 1. diligo. si aliquid a comitiis audierimus; A III 14. 2. si quis corrigere aliquid volet; nat II 87. numquam tam male est Siculis, quin aliquid facete et commode dicant; Ver IV 95. nihilne tibi videntur an aliquid dicere? mihi vero dicere aliquid; Tusc IV 46. ego te, nisi das aliquid, hostem, si quid dederis, amicum indicabo; fr A XV 7. exspecto; f. C. quis. qui propter me aliquid gaudeat; fin II 108. de qua (petitione) ne aliquid irareres, destitisti; Planc 52. de quo nihil nocuerit si aliquid cum Balbo eris locutus; A XII 47. 1. nunc vereor ne non modo non prosint, verum etiam aliquid obsint; Flac 103. ne sibi aliquid, quod ipse nolit, respondeat; Flac 22. f. A. I. 1. aves. qui aliquid sapiat; ep VII 28. 1. cum statuissem scribere ad te aliquid hoc tempore, multa posthac; of I 4. effluviis: quoniam igitur aliquid omnes, quid Lucius noster? fin V 5. non reperio, quid; neque, si aliquid, potero *μίσω* effugere; A XIII 13. 2. quid possum de Torquato, nisi aliquid a Dolabella? A XIII 21. 2.

potest (Q. Cicero) aliquid iratus Antonio, potest gloriam novam quaerere; A XV 19. 2. — 2. quod motum adfert alicui; Tusc I 53. — III. par: f. I. 1. est; Ac II 55.

aliquo, irgendwemhin: aliquo propius accedam; A XI 20. 2. si aliquo eum (animum mors) deducit, ubi sit futurus aeternus; Cato 66.

aliquot, einige: (M. Crassus). in principibus patronis aliquot annos fuit; Bru 233. habet aliquot cohortes; Phil XI 26. accepi a te aliquot epistulas uno tempore; ep VII 18. 1. moveri aliquot locis servitium; Ver V 9.

aliquotiens, mehrmals: hic aliquotiens ad socios litteras miserat; Ver II 171. aliquotiens antea domus eius (M. Curii) tota mihi patuit; ep XIII 17. 1. aliquotiens iam iste locus a te tactus est; leg II 9.

aliter, anders, sonst: I. de Antonii itineribus nescio quid aliter audio, atque ut ad te scribebam; A XVI 13. b. 1. quaero, num aliter, ac nunc eveniunt, evenirent; fat 6. quod aliter existimatur; de or I 186. fieri non potuit aliter; A VI 6. 3. si longe aliter possedit, quam praetor edixit; Quinct 84. de quo aliter tu sentias atque ego; fin IV 60. tantum abest, ut enervetur oratio compositione verborum, ut aliter in ea nec impetus ullus nec vis esse possit; orat 229. quod certo scio aliter esse; dom 31. qui potest (ea natura) aliter esse optima? nat II 36. nisi illud mutari, si aliter est et oportet, non video posse; A XI 23. 1. ohne Verb: si id responderis . . .; sin aliter . . .; Muren 28. — II. saepe aliter est dictum, aliter ad nos relatum; Bru 208. aliter cum tyranno, aliter cum amico vivitur; Lael 89. aliter Diodoro, aliter Philoni, Chrysippo aliter placet; Ac II 143. — III. quoniam aliter ab aliis digeruntur; de or II 79. si aliter ab alio dicta sunt; part or 51. quod illum (Dionysium) aliter cum aliis de nobis locutum audiebam; A VII 8. 1.

aliunde, anderswoher: eum adsumpto aliunde uti bono, non proprio nec suo; de or II 39. quod agitur a.; Tusc I 53. nec esset id principium, quod gigneretur a.; Tusc I 54. non a. pendere nec extrinsecus aut bene aut male vivendi suspensas habere rationes; ep V 13. 1. ut hic, nisi domesticis se instruxerit copiis, a. dicendi copiam petere non possit; de or II 38. a. est quaerenda medicina; Tusc II 45.

alius, ein anderer, verschieden, der eine — der andere (gen. aliae: f. B. I. 1. pecus): A. einfach: I. bei Substantiven: 1. nihil esse idem, quod sit aliud; Ac II 85. quod (externi) aliis avibus utuntur, aliis signis, aliter observant, alia respondent; div II 83. alia et bona et mala videntur Stoicis et ceteris civibus; de or III 66. homines alii facti sunt; ep XI 12. 2. idem alio modo dicentibus Stoicis; Tusc IV 6. mala: f. bona. nos in hanc vitam ex alia vita et natura profectos alios gloriae servire, alios pecuniae; Tusc V 9. haec alia quaestio est; Tusc III 11. quod in aliis rebus aliisque sententiis versaris atque ille (Plato); leg II 17. signa: f. aves. vita: f. natura. — 2. alius aliquis: f. aliquis, A. 2. alius (4 St.) videamus, equod aliud iudicium proferre possimus; Cluent 103. alia visendi causa nulla est; Ver IV 4. proinde quasi sapiens nullum aliud decretum habeat! Ac II 109. si nulla reperietur alia medicina; of I 136. sunt et haec et alia in te falsi accusatoris signa permulta; div Caec 29. ad haec mala quod accedat aliud non videtis? Muren 81. quas ego alias optimatium discordias a dis immortalibus definiri putem? har resp 53. quae est alia (poena) praeter mortem? Ligar 13. si quam ad aliam rem te forte traduxerit; Phil XIII 14. aliud quoddam genus donationis inducit; agr III 10. ut in alium quendam locum ex his locis morte migretur; Tusc I 97. ut ea vis-diligenter ad aliam rem quamquam referatur, non ad eum ipsum,

qui sese diligat; fin V 30. cum quovis alio vel homine vel deo; div I 60. neque ullum aliud argumentum vere vocari potest; Scaur 16.

II. mit Genetiv: haec et alia generis eiusdem ita defenditis, ut . . .; nat III 62. j. III. quippiam.

III. mit Adjectiv, Pronomen, Particp: sit aliud necesse est melius vita beata; Tusc V 50. ut interrogares, equosnam alios posset nominare; Vatin 26. haec et alia innumerabilia cum cernimus; Tusc I 70. hinc M. Marcellus, innumerabiles alii; of I 61. his ipsis alia interiecta et media numerabat; Ac I 36. qui valetudinem, vires, divitias, gloriam, multa alia bona esse dicant, laudabilia non dicant; fin IV 49. cum et Philus et Manilius adesset et alii plures; Lael 14. quas (res) nemo alius (attulerat); Bru 302. me alius nemo movet; A IX 1, 4. sin aliud agit nihil, nisi ut iis ne quid desit; Sex Rose 8. nihil egit aliud, nisi ut aliquando liberi essemus; Phil V 23. hominem natum ad nihil aliud esse quam ad honestatem; Ac fr 20 (3. 14). his temporibus habemus aliud nihil, in quo acquiescamus; ep IV 3, 3. ut nulli alii docti viderentur; Tusc I 38. an ita dissolvit, ut omnes alii dissolverent? Font 1. de tribus legatis frequentes ierunt in alia omnia; ep I 2, 1. posse impune praetorem aut alium quemlibet supplicium, quod velit, in eum constituere, qui . . .; Ver V 168. quid est aliud furere? Piso 47. quos ego tum alios animo intuebar? Plane 101. philosophia quid est aliud nisi, ut Plato, donum, ut ego, inventum deorum? Tusc I 64. Epicurus vel quis alius adversariorum negabit; Ac fr 20 (3. 10). si aliud quippiam nacti sumus fortuiti boni aut depulsi mali; nat III 87. legendus est hic orator, si quisquam alius, inventuti; Bru 126. neque est quicquam aliud praeter mundum, cui nihil absit; nat II 37. ecce aliud simile dissimile; fin IV 76. cum hoc decere in alio ponatur aliudque totum sit, utrum decere an oportere dicas; orat II 73.

IV. affein: a. masc.: I. quorum simile forsitan alius quoque aliquid aliquando fecerit; Ver I 44. pueri ferunt gloria ducti, ferunt pudore alii, multi metu; Tusc II 46. — II, 1. quid est, quod tu alios accuses? Ver II 49. a quo id accepimus, quo ceteris opitulari et alios servare possemus; Arch 1. sed quid ego alios? ad me ipsum iam revertar; Cato 45. — 2. alii otium quaerere debent et voluptates, non sibi; Sest 139. — III. ut horribilem illum diem aliis, nobis faustum putemus; Tusc I 118. — IV. vixit ad aliorum arbitrium, non ad suum; Muren 19. si aliorum naturam imitans omittas tuam; of I 111. mihi uni necesse erit et meam et aliorum vicem pertimescere? dom 8. — V. non est incommodum, quale quidque eorum sit, ex aliis iudicare, ut vitemus ipsi; of I 146. id utilis esse per se conservari quam per alios; Sest 63.

b. neutr.: I. aliud illud esse atque hoc; de or I 233. — II, 1. saepe etiam sine ulla aperta causa fit aliud atque existimaris; Muren 35. aliud habitum esse sepelire et urere; leg II 60. alter senserat de re publica aliud atque homines expectabant; Sest 114. — 2. etiamsi (oratio) aberrare ad alia coeperit; of I 135. ex altero genere unum est de eodem et alio; Top 85. — III, ut mel non comparatione cum aliis dulce esse sentitur, sic . . .; fin III 34. — IV. praeter mundum cetera omnia aliorum causa esse generata; nat II 37. id erat cum aliis, cur te cuperem videre; A XI 15, 1. quod habet tantam vim, ut solum sine aliis in Curione speciem oratoris alicuius effecerit; Bru 220.

B. distributiv und vergleichend (partim, quidam: f. I, 1. bestiae): I. zweimal: 1. bei Substantiven: 1. habes „Sardos venales alium alio nequiores“; ep VII 24, 2. eorum (animalium) alia rationis expertia sunt, alia ratione utentia; of II 11. bestiarum terrena sunt aliae, partim aquatiles, aliae

quasi ancipites in utraque sede viventes; sunt quaedam etiam, quae . . .; nat I 103. venio ad epistulas tuas; quas ego sescentas uno tempore accepi, aliam alia iucundiorum; A VII 2, 3. virtus habet plures partes, quarum alia est alia ad laudationem aptior; de or II 343. si eadem hora aliae pecudis iecur nitidum atque plenum est, aliae horridum et exile; div II 30. aliud tempus est petendi, aliud persequendi; Muren 44. eadem res saepe aut probatur aut reicitur alio atque alio elata verbo; orat 72. — 2. affein: a. quid sit, quae re alii melius quam alii dicant; de or II 32. j. C. alius; Tusc IV 27. quamquam ex his alius alio plus habet virium; leg I 6. ut aliis detur, aliis auferatur; of II 85. hunc ita labi, ut aliis miserandus, aliis irridendus esse videatur; de or I 169. — b. quod aliud alio melius esset aut peius; fin IV 54. aliud est dolere, aliud laborare; Tusc II 35. omnes alii agentes, aliud simulantes perfidi, improbi, malitiosi; of III 60.

II. mehrmalé: 1. quoniam aliud genus est narrandi, aliud persuadendi, aliud docendi; orat 180. quarum (naturarum) sum quaeque locum habeat, alia infimum, alia summum, alia medium; nat III 34. ut alios fortes, alios viros bonos, alios prudentes esse dicamus; of II 35. — 2. alia animalia gradiendo, alia serpendo ad pastum accedunt, alia volando, alia nando; nat II 122. — 3. aliud minando, aliud pollicendo, aliud per servos, aliud per liberos, per amicum aliud, aliud per inimicum inveniebant; Ver IV 31. — 4. aliud dicendi genus deliberationes, aliud laudationes, aliud iudicia [atque sermones], aliud consolatio, aliud obiurgatio, aliud disputatio, aliud historia desiderat; de or III 211. — 5. alia (argumenta) coniungata appellamus, alia ex genere, alia ex forma, alia ex similitudine, alia ex differentia, alia ex contrario, alia ex adiunctis, alia ex antecedentibus, alia ex consequentibus, alia ex repugnantibus, alia ex causis, alia ex effectis, alia ex comparatione maiorum aut parium aut minorum; Top II.

C. alternativ: alias: j. alias, III. (4 Et.). et ceteri quidem alius alio, Marius ab subseiliis in rostra recta; of III 80. cum eadem (samnia) et aliis aliter evadant et idem non semper eodem modo; div II 146. j. aliter, III. (2 Et.). quod id, quod factum est, aliud alii videtur esse et idcirco alius alio nomine id appellat; inv I 11. (natura) aliud alii commodi aliquo adiuncto incommodo muneratur; inv II 3. aliam (causam) in aliam implicatam; inv II 110. ut sunt alii ad alios morbos procliviores, sic j. sint j. alii ad metum, alii ad aliam perturbationem; Tusc IV 27. haec aliorum ad alios morbos proclivitas late patet; Tusc IV 27. me cotidie aliud ex alio impedit; ep IX 19, 2. multa conlecta sunt aliud alio tempore; Q fr III 1, 23. alia timenda sunt ab aliis; A IX 20, 1.

all — j. adl —
alms. Crfc: in illis aliorum umbraculis; leg fr 4.
alo, nâhren, füttern, auferziehen, unterhalten, pflagen, fördern: I. violatur is, qui procreavit, is, qui aluit, is, qui erudit; par 25. — II. sero resistimus ei, quem per annos decem alimus contra nos; A VII 5, 5. quo (suo) alantur ea, quae radicibus continentur; nat II 120. (terrae) expirationibus et aër alitur et aether; nat II 83. j. stellae. canes aluntur in Capitolio; Sex Rose 56. pecuniam dedit, exercitum aluit; Deiot 24. quamquam (Isocrates) intra parietes aluit eam gloriam; Bru 32. (hic orator) non solum acere, sed etiam alere ingenium potest; Bru 126. quod (ius) leviter a natura tractum aluit et maius fecit usus; inv II 162. hominis mens discendo alitur et cogitando; of I 105. ubi nata et alta est ratio ac moderatio vitae; ep VI 1, 6. quod illi verbis et artibus aluerunt naturae principia, hi autem institutis et legibus; rep III 7.

gloria rep. 59

pulli aluntur ab iis (gallinis); nat II 124. rationem: f. moderationem. qui spem Catilinae mollibus sententiis aluerunt; Catil I 30. quibus (vaporibus) altae renovataeque stellae atque omnis aether; nat II 118. — III. is inutilis sibi, perniciosus patriae civis alitur; inv I 1.

alsus, kühl, erfrischend: iam ἀποδυνήριω nihil alsius, nihil muscosius; Q fr III 1, 5. nihil quietius, nihil alsius, nihil amoenius; A IV 8, 1.

altaria, Altar: ab altaribus religiosissimis fugatus; har resp 9. a cuius (aquilae) altaribus saepe istam impiam dexteram ad necem civium transtulisti; Catil I 24.

alte, hoch, tief, mittler: (medius ille) alte cadere non potest; orat 98. eruentum alte extollens Brutus pugionem; Phil II 28. cum terra araretur et sulcus altius esset impressus; div II 50. (res) alte repetita; orat 11. tollam altius tectum; har resp 33. cum verbum aliquod altius transferatur; orat 82.

alter, der andere, zweite, eine, Nächste, der eine — der andere, fem. Wechselstieber: A. einfach: I. 1. quorum (Graecorum) uni sunt Athenienses, Aeolis || Aeoles || alteri, Doris || Doreis || tertii nominabantur; Flac 64. has causas inveniebam duas: unam, quod intellegerent . . .; altera est haec; de or I 123. ut consules, alter ambove, ad bellum proficiscerentur; Phil VII 11. pro alteris decumis nihil datum; Ver III 198. duo genera divinandi esse dicebas, unum artificiosum, alterum naturale; div II 26. dies unus, alter, plures: non referri (candelabrum); Ver IV 66. quas (litteras) mihi Cornificius altero vicenum die, ut dicebat, reddidit; ep XII 25, 1. ut (factum) tanto opere laudarem, adductus sum tuis et unis et alteris litteris; A XIV 18, 1. quod (materiae genus) esset eiusdem naturae et quod alterius; Tim 21. extrahitur domo latitans Oppianicus a Manlio; index Avillius ex altera parte coram tenetur; Cluent 39. est utraque res sine altera debilis; Tusc II 13. — 2. nec tamen illud genus alterum nocturnorum testium pertimesco; Cael 20. nullam alteram Romam nobis consulibus futuram; agr I 24. — II. caupo alterius eorum, qui sine nummis erat, gladium e vagina eduxit et illum alterum occidit; inv II 14. — III. quoniam alterum me reliquissem; ep II 15, 4. te me esse alterum; ep VII 5, 1. me ipsum multo magis accuso, deinde te quasi me alterum; A III 15, 4. (Pompeius) ad omnia me alterum se fore dixit; A IV 1, 7. est (verus amicus) is, qui est tamquam alter idem; Lael 80. alterum illud obscurum est; div Caec 22. ille alter est homo doctus; prov 14. f. II. — IV, a, 1. a. quasi fieri ullo modo possit, ut quisquam plus alterum diligat quam se; Tusc III 72. quorum e numero tollendus est et Plato et Socrates, alter, quia . . .; Socrates autem . . .; Ac II 15. — b. est genus iniustae servitutis, cum ii sunt alterius, qui sui possunt esse; rep III 37. — c. ut non liceat sui commodi causa nocere alteri; of III 23. contemnantur ii, qui „nec sibi nec alteri“, ut dicitur; of II 36. — d. ut ea in alterum ne dicas, quae cum tibi falso responsa sint, erubescas; Cael 8. — 2. quo minus pro capite et fortunis alterius causam velint dicere; Sex Rosc 5. qui ad alterius non modo sensum ac voluntatem, sed etiam vultum atque nutum convertitur; Lael 93. — b. Tironem nostrum ab altera relictum audio; A VIII 6, 3. — c, 1. cum in natura tria sint, unum gaudere, alterum dolere, tertium nec gaudere nec dolere; Tusc III 47. quorum fortasse utrumque erit, alterum certe; A XI 18, 1. — 2. partes singulas ex eodem et ex altero et ex materia (deus) temperavit; Tim 22. — 3. naturam illam, quam alterius diximus, vi cum eadem (deus) coniunxit fugientem; Tim 22.

B. distributiv (unus — alter: f. A, I, 1. alqs. causa, genus. litterae): I. consulis alterius summum

stadium, alterius animus paene placatus; Sest 87. qui altero genere iniustitiae vacant, in alterum incurrunt; of I 29. natura fert, ut extrema ex altera parte graviter, ex altera autem acute sonent; rep VI 18. — II, a. cum esset eorum alter Cyrenaeus, alter Babylonius; Tusc IV 5. propter summam et doctoris auctoritatem et urbis, quorum alter te scientia augere potest, altera exemplis; of I 1. — b. quorum alterum levius est, alterum est vehementissimum; Caecin 6. — III, a. ut alter vita crudelissime privaretur, cum alteri ad prolationem iudicii biduum quaeretur; Rabir 8. eorum neuter triumphavit, quod alteri illum honorem conlega, alteri mors praeripuit; Piso 62. alteri se Brutus obiecit, alter in Asiam inrupit; Phil XI 4. cum mors nec ad vivos pertineat nec ad mortuos, alteri nulli sunt, alteros non attinget; Tusc I 91. quamquam alterum vivum amavi, alterum non odi mortuum; of III 73. — b. ut ab altero non delectere, alterum oderis; orat 195.

C. **alternativ**: cum sit semper alter ab altero adiutus; Bru 3. ut alter ex alterius laude partem, uterque autem suam totam haberet; Bru 149. siquidem (res) altera alteri defuit; Bru 204. cum domus in Palatio, villa in Tusculano, altera ad alterum consulem transfereretur; dom 62. numquam fore ut atomus altera alteram possit attingere; fin I 19. adsentior eorum alterum alteri consequens esse; Tusc IV 21. quorum (numerorum) uterque plenus alter altera de causa habetur; rep VI 12. alteri (tabulam) cedet alter; of III 90.

altercatio, Wortwechsel, Streit: I. oritur mihi magna de re altercatio cum Velleio; nat I 15. — II, 1. afuisse me in altercationibus, quas in senatu factas audio, fero non moleste; A IV 13, 1. nulla est altercatio clamoribus unquam habita maioribus; Bru 164. — 2. abs um in: f. 1. facio. — III. quod dies magna ex parte consumptus est altercatione Lentuli consulis et Caninii tribuni pl.; ep I 2, 1. Clodium praesentem fregi in senatu cum oratione perpetua tum altercatione huius modi; A I 16, 8.

altercor, streiten, den Wortwechsel führen: in altercando (Crassus) invenit parem neminem; Bru 158. (Philippus) erat in altercando cum aliquo aculeo facetus; Bru 173.

alternus, abwechselnd, gegenföchtig: cum Brutus duobus recitatoribus constitutus ex duabus eius (L. Crassi) orationibus capita alterna inter se contraria recitanda curasset; Cluent 140. reiectionem fieri iudicium alternorum; Plane 36. ut singulis consulibus alternis mensibus lictores praerent; rep II 55. quos (pedes) aut choreos aut heroes aut alternos esse oportebit; de or III 193. alternis versibus intorquentur contumeliae; Tusc IV 77.

alteruter (alter uter), einer von beiden: A. cum videremus alterius utrius exercitus et duem interitum; ep IX 6, 3. in horum genus alterutrum illa quoque incident; inv II 18. omnem civilem orationem in horum alterutro genere versari; de or III 109. si qui in seditione non alterius utrius || alterutrius || partis fuisset; A X 1, 2. — B, a. cum sit necesse alterum utrum vincere; ep VI 3, 2. horum altero utro patrono; Bru 143. cum alterutri necesse sit falsum dicere; de or II 30. — b. in omnibus diiunctionibus alterum utrum esse verum; nat I 70. si alterum utrum necesse sit; ep IV 4, 5. si mihi alterum utrum promittendum esset; ep VI 1, 5. „alterutrum“, inquit idem Sallustius; Q fr III 4, 3.

altisonus, donnernd: »Iovis altisoni pinnata satelles«; div I 106.

altitonans, hochdonnernd: »pater altitonans stellanti nixus Olympo«; div I 19. II 45.

altitudo, Höhe, Erhöhung, Erhabenheit, Tiefe: I. est altitudo animi in capiendis incommodis et maxime iniuriis; part or 77. quid altitudo animi a te (flagitet); ep IV 13, 4. — II. cum speculorum

levitas hinc illincque || illinc || altitudinem adsumpsit; Tim 49. extruere animo altitudinem excellentiamque virtutum; fin V 71. — III, 1. in hac immensitate latitudinum, longitudinum, altitudinum; nat I 54. — 2. spelunca infinita altitudine; Ver IV 107. — IV. septem (sidera) multum inter se aut altitudine aut humilitate distantia; Tusc V 69. ut horum concisus sententiis officit Theopompus elatione atque altitudine orationis suae; Bru 66.

altor, Ernährer: omnium rerum educator et altor est mundus; nat II 86.

altrix, nährerb, Ernährerin: A. Romulus et Remus cum altrice belua vi fulminis icti conciderunt; div II 45. — B. terram, altricem nostram, antiquissimam decorum omnium voluit esse eorum, qui . . ; Tim 37.

altum, Höhe, hohe See, Tiefe, Weite: I. sic est hic ordo quasi propositus atque editus in altum, ut ab omnibus ventis invidia circumflari posse videatur; Ver III 98. qui iam in portum ex alto invehantur; Muren 4. duo cum iam in alto navigarent; inv II 153. in altum (imbecillitas) provehitur imprudens; Tusc IV 42. si Pompeius non ex alto peteret; fr E VIII 1. quoniam ex alto repetita sint; ep III 5, 1. — II nautae quidam cum adversa tempestate in alto iactarentur; inv II 95.

altus, hoch, hochförmig, erhaben, tief: si hoc videtur esse altius, quam ut id nos humi strati suspicere possimus; de or III 22. ut callide arguteque diceret nec quicquam altius cogitaret; orat 98. qui altiore animo sunt; fin V 57. praecipitari ex altissimo dignitatis gradu; dom 98. homo alta et divina quadam mente praeditus; Milo 21. (Aristoteles) neque humilem et abiectam orationem nec nimis altam et exaggeratam probat; orat 192. virtus est una altissimis defixa radicibus; Phil IV 13.

alvarium, Bienenhof: apes in alvarium concesserant || alvearium concesserant ||; fr F I 14.

alveolus, Spielbrett: 1. inertissimos homines aut alveolum poscere aut quaerere quempiam ludum; fin V 56. — 2. quantum (temporum) alii tribuunt alveolo, quantum pilae; Arch 13.

alveus, Badewanne: alveusne ille an equus Troianus fuerit, qui tot invictos viros texerit; Cael 67.

alumna, Pflegetochter: bene constitutae civitatis (est) quasi alumna quaedam eloquentia; Bru 45.

alumnus, Zögling, Jünger: quid ait Aristoteles reliquique Platonis alumni? fin IV 72. te juvenem consulem florere laudibus quasi alumnus disciplinae meae; ep IX 14, 2. ego pacis, ut ita dicam, alumnus pacem cum M. Antonio esse nolo; Phil VII 8.

alvus, Leib, Unterleib, Magen: I. constat: §. III. natura. — II. te tua mater pecudem ex alvo, non hominem effuderit; Piso fr 14. — III. cum alvi natura subiecta stomacho cibi et potionis sit receptaculum, in alvo multa sunt mirabiliter effecta, quae constat fere e nervis; nat II 136. qui (Aesculapius) primus purgationem alvi invenit; nat III 57. — IV. in: §. III. natura.

amabilis, liebenswürdig, lieblich: A. nihil est virtute amabilius; nat I 121. mihi nihil amabilis officio tuo et diligentia; ep XI 15, 1. nihil iucundius litteris Sexti, nihil amabilius; A XVI 15, 4. filiolam tuam, quam numquam vidi, tamen et amo et amabilem esse certo scio; A V 19, 2. mihi videntur amabilissimum nodum amicitiae tollere; Lael 51. illi regi amabili, Cyro, subest Phalaris; rep I 44. — B. cetera noli putare amabiliora fieri posse villa, litore prospectu maris; A XII 9.

amandatio, Verweisung: haec vita a te || a te vita et, al. || rusticana relegatio atque amandatio appellabitur? Sex Rosc 44.

amando (amendo), entfernen, verweisen: I. an

amandarat hunc sic, ut esset in agro ac tantum modo aleretur ad villam? Sex Rosc 44. me expulso, Catone amandato; dom 66. mihi interdum (Cicerones) amandandi videntur in Graeciam; A VII 13, 3. amandat hominem — quo? Ver V 69. cum is inimicus spiritu dumtaxat viveret, re quidem infra omnes mortuos amandatus esset; Quir 10. natura res similes procul amandavit a sensibus; nat II 141. — II. Sardi non deducti in Sardiniam, sed amandati || amandati || et repudiati coloni; Scaur 42.

amans §. amo, I. II, 1.

amanter, liebevoll, freundlich: valde hoc velim amanter, ut soles, diligenterque conficias; A II 4, 1. expectatum meum adventum abs te amanter; ep V 19, 1. me obsecras amantissime, ne . . ; A VI 1, 20. o Bruti amanter scriptas litteras! A XV 10. quocum coniunctissime et amantissime vixerat; Lael 2.

amarus, bitter, herb, unangenehm: A. amariorem me senectus facit; A XIV 21, 3. suave etiam? an parum est, si non amarum? Tusc II 17. esset mihi ista solitudo non amara; A III 7, 1. ex quo vitam amarissimam necesse est effici; fin I 44. — B. sentit (animal) et dulcia et amara; nat III 32.

amator, Freund, Liebhaber: I, 1. amatores huic (Catoni) desunt; Bru 66. L. Papirius Paetus, amator noster, mihi libros eos donavit; A I 20, 7. aliud est amatorem esse, aliud amantem; Tusc IV 27. — 2. utrum tibi hic adulter an amator videatur; Cael 49. pacis isti scilicet amatores; A XIV 10, 2. — II, 1. opprobrio fuisse adolescentibus, si amatores non haberent; rep IV 3. qui intelligentiae sapientiaeque se amatorem profitetur; Tim 51. — 2. vivam cum communibus nostris amatoribus; ep VII 33, 2.

amatorie, verliebt: erat (epistula) scripta amatorie; Phil II 77.

amatorius, verliebt, bußfertig: amatoris levitatibus dediti; fin I 61. Anacreontis tota poësis est amatoria; Tusc IV 71.

ambigo, streiten, bestreiten, bezweifeln: I, 1. statim occurrit animo, quae sit causa ambigendi; de or II 104. omnis res eandem habet naturam ambigendi; de or III 111. — 2. si plures ambigent; inv II 65. ambigunt agnati cum eo, qui est heres; inv II 122. — II, 1. cum de vero ambigetur; orat 126. — 2. in eo genere, in quo, quale sit quid, ambigitur; de or II 110. — III. quod inter homines ambigatur; de or II 104. cum idcirco aliquid ambigitur, quod aut verbum aut verba sint praetermissa; de or II 111. quae (causae) propter scriptum ambiguntur; de or II 110. quod (ius) ambigitur inter peritissimos; de or I 242.

ambigue, zweideutig, doppelstimmig: cum ambigue multa dicantur; orat 115. in quo aut ambigue quid sit scriptum aut contrarie; de or I 140. quod adversarius ex ambigue scripto intellegendum esse dicit; part or 132.

ambiguitas, Zweideutigkeit, Doppelsinn: 1. nobis ambiguitate nominis videntur errare; inv I 74. — 2. cum plura significantur scripto propter verbi aut verborum ambiguitatem; part or 108.

ambiguus, zweideutig, doppelstimmig, Zweifel: A. cum ambiguum aliquid pro certo concesserit; inv I 88. ut effugiamus ambiguum nomen invidiae; Tusc III 20. quod erant multa (oracla) ambigua; div I 116. cum scriptum ambiguum est, ut duae sententiae differentes accipi possint; Top 96. sine ambiguo verbo aut sermone; de or III 49. verba ambigua distinximus; orat 102. — B. I. ambigua sunt in primis acuta atque in verbo posita, non in re; de or II 253. — II, 1. ambigua primum videre, deinde distinguere; Bru 152. ego non habui ambiguum; ep XI 11, 1. — 2. ex ambiguo nascitur controversia, eum, quid senserit scriptor, obscurum est inv II 116. in quo nulla

potest esse nisi ex ambiguo controversia; de or II 110. — III. in quo, quod est ambiguum proprium, res duas significari videmus; orat 121. — IV. illud ipsum, quod scriptum a sententia discrepat, genus quoddam habet ambigui; de or II 110. ambiguum plura genera sunt; de or II 111. genus est quoddam ambigui, quod ex praeterito verbo fieri solet; orat 121. sunt ambigui duobus adversariis praecepta communia; part or 132. V. 1. hic ambiguo ludimur; fin IV 75. — 2. ut in ambiguis disceptetur, quid maxime significetur; part or 108.

ambio, herumgehen, umfreien, angehen: I. petamus, ambiamus; Phil XI 19. ille (Clodius) demens vicatim ambire; A IV 3, 2. — II. (populus) facit eos, a quibus est maxime ambitus; Planc 9. ut terram lunae cursus proxime ambiret; Tim 29.

ambitio, Bewerbung, Ehrgeiz, Günstbeifliehenheit, Parteilichkeit: I. 1. quod me ambitio et forensis labor ab omni illa cogitatione abstrahabat; Sulla 11. in quo uno (Domitio) maxime ambitio nostra nititur; A I 1, 4. dum me ambitio (tenebat); Ac I 11. — 2. quo (tempore) haec, sive ambitio est sive liberalitas, non fuerit; Muren 72. — II. tanta ambitione provinciae totius in uno cubiculo inclusa; Ver II 133. — III. si ambitionis occupatio de cursu honorum, etiam aetatis flexu constitisset; de or I 1. — IV. 1. non puto existimare te ambitione me labi, quippe de mortuis; Bru 244. — 2. quos in foro, quos in ambitione res ipsa ante confecit, quam . . .; de or I 78. Brutus petivit a me, ut eam (orationem) sine ambitione corrigerem, antequam ederet; A XV 1, a, 2.

ambitiose, ehrgeizig, rücksichtslos: cum in isto genere multo etiam ambitiosius facere soleam, quam honos meus et dignitas postulat; ep III 7, 4. me non + vulgare nec ambitiose scribere; ep XIII 69, 1.

ambitiosus, ehrgeizig, nach Günst hastend: A. ne forte me in Graecis tam ambitiosum factum esse mirare; Q fr I 2, 4. si (fecisses), ut ambitiosi homines; Ver III 195. valent apud Caesarem non tam ambitiosae rogationes quam necessariae; ep VI 12, 2 (Caesar) cedit multorum iustus et officio incensus, non inanibus aut ambitiosis voluntatibus; ep VI 6, 8. — B. omitto, quae perferant quaeque patiantur ambitiosi honoris causa; Tusc I 79.

ambitus, Umlauf, Kreislauf, Bahn, Umkreis, Rand, Bereich, Periode, Bewerbung, Amterschleifung: I. ardet ambitus; A VI 15, 7. constat ille ambitus et plena comprehensio e quattuor partibus, quae membra dicimus, orat 221. comprehensio et ambitus ille verborum, si sic *περίοδος* appellari placet, erat apud illum (Crassum) contractus et brevis; Bru 162. ambitus redit immanis; numquam fuit par; Q fr II 14, 4. ambitus ita apertam vim habet, ut aut accusetur improbe aut defendatur; ep III 11, 2. insistit ambitus modis pluribus; orat 212. posteaquam est nata haec vel circumscriptio vel comprehensio vel continuatio vel ambitus, si ita licet dicere; orat 208. redit: §. est. cum se octo ambitus confectis suis cursibus, ad idem caput rettulerunt; Tim 33. videtur: §. II, 1. excito. — II, 1. accuso: §. I. habet. arguti certique et circumscripti verborum ambitus conceduntur; orat 38. ex utraque re stellarum rotundi ambitus cognoscuntur; nat II 49. concedo: §. circumscribo. contraho: §. I. est. defendo: §. I. habet. dico: §. circummitus, II. dico. is ambitus excitari videtur, ut ego omnia pertimescam; ep XI 17, 1. quae (membra) si in extremo breviora sunt, infringitur ille quasi verborum ambitus; sic enim has orationis conversiones Graeci nominant; de or III 186. — 2. si qui, cum ambitus accusabitur, manu se fortem esse defendet; inv I 94. id solum esse ambitus aedium; Top 24. — 3. de ambitu cum atrocissime ageretur in senatu multos dies; Q fr II 15, 2. de ambitu

raro illud datur, ut possis liberalitatem atque benignitatem ab ambitu atque largitione seungere; de or II 105. Sestius ab indice Cn. Nerio Pupinia de ambitu || ambitus, al. || est postulatus; Q fr II 3, 5. — III, 1. nec, si sibi semel periculum ambitus subeundum putaret, ipse alterum iterum ambitus crimine arcesseret; Cael 16. vehementer gratulor de iudicio ambitus; ep III 12, 1. legem ambitus flagitasti; Muren 46. periculum: §. crimen. candidati consulares omnes rei ambitus; A IV 18, 3. — 2. quod hic adsecutus est legis de ambitu praemio; Balb 57. — IV, 1. animus a medio profectus extremitatem caeli a suprema regione rotundo || rut. || ambitu circumiecit; Tim 31. meae (aures) perfecto completoque verborum ambitu gaudet; orat 168. — 2. de: §. II, 3. seungo ab. totone in ambitu verborum numeri tenendi sint; orat 199.

ambo, beide: A. 1. uti C. Pansa A. Hirtius consules, alter ambove, imperent, ut . . .; Phil IX 16. mihi cum viris fortibus amobus est amicitia; Cluent 117. — 2. duae res vehementer in praetura desideratae sunt, quae ambae in consulatu Murenae profuerunt; Muren 37. quarum ambarum rerum cum medicinam pollicetur; fin II, 70. — B. hosce ambo || ambo || tibi sic commendo, ut . . .; ep IX 13, 2. quorum exstant amborum orationes; Bru 94. quos quidem ego ambo unice diligo; ep V 8, 4. — C. a. ut plurimum tribuatur amobus; Bru 83. — b. qui utrumque probat, amobus debuit uti; fin II 20.

ambrosia, Götterspeise: cum (Catulus) ita dicat ipse, ut ambrosia alendus esse videatur; de or II 234. non ambrosia deos aut nectare laetari arbitror; Tusc I 65.

ambulatio, Spaziergang, Gang, Wandelhalle: I. 1. ut ambulationem postmeridianam conficere mus; fin V 1. nostram ambulationem velim invisas; A IV 10, 2. — 2. haec ambulationibus Compitalicis reservemus; A II 3, 3. — 3. cum in ambulationem ventum esset; de or I 28. — II. quod (cubicula) erant loco posita ambulationis uno latere; Q fr III 1, 2. neque est hoc munus huius ambulationis ante-meridianae; de or III 121. ambulationis postes nemo unquam tenuit in dedicando; dom 121.

ambulatiuncula, kleiner Spaziergang, Wandelhalle: 1. tecta ambulatiuncula addenda est; A XIII 29, 2. — 2. cum una ambulatiuncula (nostra) omnes fructus provinciae non confero; ep II 12, 2.

ambulo, gehen, umhergehen, lustwandeln, reifen, marschieren, durchwandern: I. qui eius artis adrogantia, quasi difficillima sit, ita subnixi ambulant; de or I 246. cum in sole ambulem; de or II 60. ut in porticu Pompei potius quam in campo ambulemus; fat 8. eo modo ambulat Caesar, ut . . .; A VIII 14, 1. si recte ambulaverit is, qui hanc epistolam tulit; A IX 4, 3. naturae ista sunt non artificiose ambulantis, ut ait Zeno; nat III 27. iste pater familias cum ambularet in agro; Tul 19. ut philosophi ambulant, has (litteras) tibi redditum iri putabam prius; A VII 1, 1. — II. cum (Xerxes) tantis classibus maria || mari || ambulavisset; fin II 112.

amburo, versengen, verbrennen: hic sociorum ambustus incendio; Ver I 70. ut sine imaginibus, sine cantu atque ludis ambureretur abiectus; Milo 86. incendio Plaetoriano quod Seius ambustus est; A V 20, 8. cuius (Herculis) corpore ambusto; Sest 143.

amens, sinnlos, unsinnig: tamne amens eram, ut putarem . . .? Sulla 45. tu, o vaecors et amens; Piso 21. homo audacissime atque amentissime; Ver III 126. init consilium importuni atque amentis tyranni; Ver V 103.

amentatus, mit Schwungriemen: cum amentatas hastas acceperit; de or I 242. ut hastae velitibus amentatae traduntur; Bru 271.

amentia, Sinnlosigkeit, Wahnsinn: I. 1. quae est ista tanta audacia atque amentia? Ver I 54.

vicit timorem audacia, rationem amentia; Cluent 15. — 2. summam amentiam esse existimabat, quod scriptum esset rei publicae [salutis] causa, id non ex rei publicae salute interpretari; inv I 69. — II, 1. ira deorum hanc eius satellitibus iniecit amentiam, ut . . ; Milo 86. quod animi adfectionem lumine mentis carentem (maiores) nominaverunt amentiam eandemque dementia; Tusc III 10. videte hominis amentiam; dom 40. — 2. te in istam amentiam incidisse; Ver III 186. III. convenisse eodem complures eiusdem amentiae scelerisque socios; Catil I 8. — IV, 1. ita flagrare coepit amentia, ut . . ; Cluent 12. — 2. religiones violatae consistere eius animum sine furore atque amentia non sinunt; Ver I 7.

amica f. **amicus**, B, b.

amicē, wohlwollend, freundschaftlich, freundlich; ut amice audiamur; part or 28. quos (Torquatos) tu erga nos amice et benivole || benev. || conlegisti; fin I 34. facis amice; Lael 9. M. Caecilium cum illo (Verre) familiarissime atque amicissime vivere; div Caec 29.

amicio, befeiden; quos videtis velis amictos, non togis; Catil II 22. f. **amiculum**, II.

amicitia, Freundschaft: I. **Subject**: qui (Epicurei) verentur, ne, si amicitiam propter nostram voluptatem expetendam putemus, tota amicitia quasi claudicare videatur; fin I 69. amicitia res plurimas continet; Lael 22. amicitia (est) voluntas erga aliquem rerum bonarum illius ipsius causa, quem diligit, cum eius pari voluntate; inv II 166. quae amicitia potest esse inter ingratos? Plane 80. hominum caritas et amicitia gratuita est. quanto igitur magis deorum! nat I 122. hic multum valuit vetus amicitia, quam tu non ignoras mihi et Quinto fratri cum Caesare fuisse; ep I 9, 12. illae ambitiosae nostrae fucosaeque amicitiae sunt in quodam splendore forensi, fructum domesticum non habent; A I 18, 1. ex quo exardescit sive amor sive amicitia; utrumque enim dictum || ductum || est ab amando; Lael 100. unde et amicitia exsistebat et iustitia atque aequitas; Ac I 23. ut amicitia nostra, quae summis officiis ab utroque culta est, sed longis intervallis temporum interruptam consuetudinem habuit, confirmaretur vehementius; ep XV 14, 2. f. est; A I 18, 1. a natura mihi videtur potius quam ab indigentia orta amicitia; Lael 27. valet: f. est; ep I 9, 12. videtur: f. claudicat. oritur. II, 1. peto. ubi illa sancta amicitia, si non ipse amicus per se amator toto pectore, ut dicitur? leg I 49.

II. **verb**: 1. amicitiae caritate et amore cernuntur; part or 88. coluit ipse (Epicurus) amicitias; fin II 80. f. I. habet. idcirco amicitiae comparantur, ut commune commodum mutuis officiis gubernetur; Sex Rose 111. confirmo: f. I. habet. quae fuit unquam amicitia consularium in nostra civitate coniunctior? ep III 10, 10. cavendum erit, ne non solum amicitiae despositae, sed etiam inimicitiae susceptae videantur; Lael 77. tales amicitiae sunt remissione usus eluendae et, ut Catonem dicere audivi, dissuendae magis quam discindendae; Lael 76. expeto: f. I. claudicat. illud pro nostra non instituta, sed iam inveterata amicitia cures; ep III 9, 4. ea (institia) amicitia in benivolentia nominatur; par or 78. ex quo (amore) amicitia nominata est; Lael 26. fructus ad amicitiam adiungimus, ut eorum quoque causa petenda videatur; inv II 167. mihi propono fructum amicitiae nostrae ipsam amicitiam; ep III 13, 2. amicitiam fidemque populi Romani secuti sumus; Ver V 124. qui amicitiam e vita tollunt; Lael 47. violata amicitia est; prov 43. — 2. religio et fides anteponatur amicitiae; of III 46. est, quatenus amicitiae dari venia possit; Lael 61. — 3. adiungo ad: f. I. peto. tyrannus petivit, ut se ad amicitiam tertium ascriberent; of III 45. cum totum te ad amicitiam meam contulisti; ep XI

29, 2. quod (Thermitani) semper in amicitia fideque mansissent; Ver II 90. si eum (Anchialum) in amicitiam tuam receperis; ep XIII 23, 2. hoc libro ad amicum amicissimus scripsi de amicitia; Lael 5. quantum boni sit in amicitia; Lael 23.

III. **nach** **Adjectiven**: 1. ut et monere et moneri proprium est verae amicitiae; Lael 91. — 2. digni sunt amicitia, quibus in ipsis inest causa, cur diligantur; Lael 79. — 3. quod multi Epicurei fuerunt in amicitia fideles; fin II 81. qui ad amicitias || amicitiam || essent idonei; Lael 62.

IV. **nach** **Substantiven**: 1. quis est iste amor amicitiae? Tusc IV 70. ista memoria et caritas amicitiae indicat innatam esse homini probitatem gratuitam; fin II 99. benivolentiam, qui est amicitiae fons a natura constitutus; Lael 50. qua commendatione quasi amicitiae fores aperiantur; ep XIII 10, 4. fructus: f. I, 1. propono. haec prima lex amicitiae sancitur, ut ab amicis honesta petamus; Lael 44. memoria: f. caritas, amare, e quo nomen ductum amicitiae est; fin II 78. non oblivione amicitiae nostrae ad te nullas litteras misi; ep V 17, 1. omnibus officiis amicitiae diligenter a me sancteque servatis; ep V 17, 3. quanta vis amicitiae concordiaeque sit; Lael 23. 2. cuius (Laelii) tota disputatio est de amicitia; Lael 5.

V. **Umstand**: 1. ex quo ipse mundus se concordia quadam amicitia et caritate complectitur; Tim 15. ut coniuncti amicitia maneremus; prov 40. — 2. grave est vere accusari in amicitia; Muren 7. pro: f. II, 1. instituo.

amicus, Umwurf, Tracht, Mantel: I, 1. nihil est facilius quam amictum imitari alicuius aut statum aut motum; de or II 91. — 2. mihi amictus est Scythicum tegimen; Tusc V 90. — II. (Satur-ninus) ipso amictu capiebat homines; Bru 224.

amicula, Liebchen: cum (Memmius) esset cum eo (Largio) Tarracinae de amicula rixatus; de or II 240.

amiculum, Umwurf, Mantel: I. (Dionysius) aureum ei (lovi) detraxit amiculum grandi pondere; nat III 83. — II. qui (Alcibiades) visus est in somnis amicae esse amictus amiculo; div II 143.

amiculus, lieber Freund: de Docimo, amiculo meo, quid cogitatis? Ver III 79.

amicus, amica, befreundet, ergeben, zugetan, Freund, Geliebter, Geliebte: A. **bei** **Substantiven**: ubi saepe is, qui rei dominus futurus est, amicus adversario et inimicus tibi est; de or II 72. neminem illi civitati inimicum esse arbitror, qui amicus sit huic civitati; Phil VIII 19. amior causae quisquam inveniri potest quam filius? Phil X 16. nec me benivolentiori cuiquam succedere nec te amior potuisse provinciam tradere; ep III 3, 1. ut ego amior invenire Phrygum et Cilicum aeriis quam nostro; ep VII 1, 6. quem (C. Duronium) amicissimum Miloni perspexeram; A V 8, 2. praeterea de consularibus nemini possum aut studii erga te aut amici animi esse testis; ep I 7, 3. is cum amicus et socius populi Romani esset, amicissimo patre, avo, maioribus; Ver IV 67. praetores habemus amicissimos et acerrimos cives; Q fr I 2, 16. consolabor illam fidelissimam atque amicissimam nobis civitatem; Balb 44. numquam ab eo mentio de me nisi plena amicissimi desiderii; Phil II 39. quae (fortuna) amica varietati constantiam respuit; nat II 43. quo (L. Lucilio) hominem neminem potuisti mihi amior mittere; ep III 5, 1. maiores, pater: f. avus. Macedonia, fidelis et amica populo Romano provincia; Font 44. quae successori coniunctissimo et amicissimo commodare potest is, qui provinciam tradit; ep III 3, 1. ille noster amicus, vir mehercule optimus et mihi amicissimus, sane tibi iratus est; A I 8, 1.

B. **affin**: a. masc. (vgl. A. alqs): I, 1. hcc cum

ipse tum eius amici necessarique omnes cognorunt; Cluent 161. se in fugam conferunt una amici advocatque eius metu perterriti; Caecin 22. quod Halaesini, antiquissimi et fidelissimi socii atque amici, Romae impetrarant, ut . . . ; Ver II 122. magnus ille defensor et amicus eius tibi suffragatur, me oppugnat; div Caec 23. quia modeste apud vos socius amicusque populi Romani questus est; Ver IV 18. suffragatur: f. oppugnat. in Gallia qui sunt socii populi Romani atque amici; Font 32. — 2. rex, cuius maiores huic populo socii atque amici semper fuerunt; dom 52. qui publice socii atque amici sunt; fin V 65. f. A. avus. — II, 1. nisi aequae amicos et nosmet ipsos diligamus; fin I 67. quos fidos amicos habuisset, quos infidos; Lael 53. in bonis numerabis amicos, liberos, propinquos; fin V 81. perterreo: f. I, 1. conferunt. quod amicum atque hospitem meum Sthenium tam crudeliter tractasses; Ver II 117. te amicum et placatum Deiotari regis arae focique viderunt; Deiot 8. — 2. A. Cluentium amicus, vicinis, hospitibus, quorum studia videtis, reddite; Cluent 202. neque solum nobis divites esse volumus, sed liberis, propinquis, amicis; of III 63. — 3. eodem modo sapiens erit adfectus erga amicum, quo in se ipsum; fin I 68. illum (rusticum) etiam debilem factum rem ad amicos detulisse, quorum de sententia lecticula in curiam esse delatum; div I 55. tum Naevius pueros circum amicos dimittit; Quinct 25. saepe incidunt magnae res, ut discedendum sit ab amicis; Lael 75. in omni re considerandum est, quid postules ab amico; Lael 76. — III. tam inops ego eram ab amicis? dom 58. — IV, 1. ut in Graecorum proverbio est, amicorum esse communia omnia; of I 51. tenuiorum et non occupatorum amicorum est ista adsiduitas, quorum copia bonis viris et beneficiis deesse non solet; Muren 70. cuius in magnis catervis amicorum si fuit etiam Caelius; Cael 14. in summa amicorum copia cum familiarissimis eius est adaequatus; Balb 63. f. adsiduitas. quod eo errore careo, quo amicorum decessu plerique angere solent; Lael 10. vitam meam, quae fidelitate amicorum conservata sit, inimicorum modestia || molestia || non esse appetitam; Planc 71. etiam alienissimis in capitis periculis amicissimorum officia et studia praestamus; Muren 45. quod ex omnibus saeculis vix tria aut quattuor nominantur paria amicorum; Lael 15. aequae caram esse sapienti rationem amici ac suam; fin III 70. de amicorum sententia rem defert ad senatum; Milo 65. f. II, 3. defero ad. quae familiarium dignitas! quae studia amicorum! Sulla 73. f. officia. — 2. unum egregium de rege Deiotaro, populi Romani amicissimo, decretum in Capitolio fixum; Phil II 93. scito me redisse cum veteribus amicis, id est cum libris nostris, in gratiam; ep IX 1, 2. — V. quam ob rem tota ista res per Staienum potius quam per bonum aliquem virum ageretur et amicum necessariumque communem? Cluent 87. — **b. femin.:** I. amica corpus eius (Alcibiadis) textit suo pallio; div II 143. — II. ea, quam omnes semper amicam omnium potius quam cuiusquam inimicam putaverunt; Cael 32. — **c. neutr.:** de efficientibus nihil (est bonum) praeter amicum; fin III 55.

amissio, Verlust: I. fore aliquando finem huius lucis et amissionem omnium vitae commodorum; Tusc II 10. tanta est omnium rerum amissio et desperatio recuperandi; ep IV 3, 2. — II. magis fugiendam censet amissionem etiam liberorum, propinquorum, amicorum; of III 26. me amissionem classis obicere; Ver V 131.

amita, Tante: quae amita huius Habiti fuit; Cluent 30.

amitto, aufgeben, verzichten, einbüßen, verlieren: isti tot viri cur Licinium de manibus

amiserunt? Cael 64. quod aut effici dicendo oportet aut amitti non oportet; Bru 199. amico amisso; Bru 1. armis et impedimentis amissis; inv II 72. quae (auctoritas) amissa est; Flac 4. quarum rerum negligentia plerasque causas et maxime privatas videmus amitti; de or II 100. civitatem nemo unquam ullo populi iussu amittit invitus; dom 78. classe illa amissa; of I 84. cuius opera omnium annorum sacra deosque patrios amiserant; Ver IV 151. quam dignitatem, quos honores, quem vitae statum amiserim; A X 4, 1. quodsi (Priamus) ante occidisset, talem || accidisset, tamen || eventum omnino amississet; Tusc I 85. amisso exercitu; agr II 52. rem ac fortunas amittere; imp Pomp 19. duobus amissis fratribus; inv II 78. saepe totius anni fructus uno belli terrore amittitur; imp Pomp 15. honores: f. dignitatem, impedimenta: f. arma. quod ius amitti non potest sine magno incommodo civitatis; Caecin 75. cum minus miseri sint, qui (liberos) his temporibus amiserunt, quam si eosdem bona re publica perdidissent; ep V 16, 3. ut totam litem aut obtineamus aut amittamus; Q Rosc 10. quam (mentem) amiseras; har resp 33. ut viri boni et splendorem et nomen amittas; of III 82. querebantur amissas occasiones; A XV 11, 2. cavete, ne spe praesentis pacis perpetuam pacem amittatis; Phil VII 25. patriae causa patriam ipsam amittere; dom 98. rem: f. fortunas, quam (rem publicam) ego amissam puto cum vulneribus suis, tum medicamentis iis, quae parantur; A IX 5, 2. sacra: f. deos. (Priamus) sensum amisit malorum; Tusc I 85. splendorem: f. nomen. statum: f. dignitatem. quodsi (Caesar) populi studium amississet, crudelem fore; A X 4, 8. cum Tarento amisso areem tamen Livius retinisset; de or II 273. nullum erit tempus hoc amisso; Phil III 32. quam (valetudinem) intermissis exercitationibus amiseram; ep IX 18, 3. nunc talis vir amissus est; de or I 230. omnes aut sua pertinacia vitam amiserunt aut tua misericordia retinuerunt; Marcel 21.

annis. Strom: I. ut quosdam evanuisse et exaruisse amnes aut in alium cursum contortos et deflexos videmus; div I 38. alter sine ullis salebris quasi sedatus amnis fluit, alter incitator fertur; orat 39. influxit non tenuis quidam e Graecia rivulus in hanc urbem, sed abundantissimus amnis illarum disciplinarum et artium; rep II 34. — II. contorqueo, al.: f. I. neque Haletem, nobilem amnem, relinques; ep VII 20, 1. — III. animi labes nec annibus ullis elui potest; leg II 24.

amo, amans, lieben, Gefallen finden, bitten, part. lieberoll, freundlich: I. nihil difficile amanti puto; orat 33. aliud est amatorem esse, aliud amantem; Tusc IV 27. urbanitatis possessionem, amabo, defendamus; ep VII 32, 2. (ad eum amorem, quem erga te habebam,) tantum accessit, ut mihi nunc denique amare videar, antea dilexisset; ep IX 14, 5. sed cave, amabo, quicquam cogitaris; Q fr III 9, 4. me fratri amantissimo reddidistis; sen 1. hi pueri amare et amari didicerunt; Catil II 23. in qua (causa) me lenissimis et amantissimis verbis utens re graviter accensas; ep V 15, 1. desiderium coniunctissimi atque amantissimi viri ferre nullo modo possem; Lael 104. — II, 1. equitem Romanum studiosum, amantem, observantem sui excepit; Rab Post 43. neque quemquam amantiorem tui (esse indico); ep I 5, a, 4. amantissimum sui, summa pietate praeditum fratrem dicere . . . ; ep XV 2, 6. ad nos amantissimos tui veni; ep XVI 7. nihil puero illo suavius, nihil nostri amantius; Q fr III 1, 19. f. rei publicae. temporis. homo amantissimus patriae; Sulla 34. quod te cum mei tum rei publicae cognovi amantissimum; ep VII 3, 5. quo ex genere si quem forte tui cognosti amantiorem quam temporis; Q fr I 1, 15. — 2. cur Lysias et Hyperides amatur, cum penitus ignoretur Cato? Bru 68. qui alios amabat turpissime; Catil II 8.

quem (Lentulum) nos, quia nos diligit, in primis amamus carumque habemus; ep I 7, 11. eum a me non diligi solum, verum etiam amari; ep XIII 47. amabo te, ne adsignes; Q fr I 4, 1. amabo te, advola: Q fr II 8, 4. (Hirrus) quam se ipse amans sine rivali! Q fr III 8, 4. iam tempus est me ipsum a me amari, quando ab illis nullo modo possum; A IV 5, 3. credo hunc (Caesarem) me non amare. at ego me amavi, quod mihi iam pridem usu non venit; A IX 18, 1. sed, amabo te, perscribe mihi totum negotium; A XV 29, 3. amabo te, mi Attice, — videsne, quam blande? A XVI 2, 2. amabo te, da mihi et hoc; A XVI 16, 10. vale et nos ama vel, si id nimis est, dilige; fr E VIII 4. me aut amabis aut, quo contentus sum, diliges; fr E VIII 5. vql. I. alqs; ep IX 14, 5. qui haec semper amasti; ep I 9, 23. cur neque deformem adolescentem quisquam amat neque formosum senem? Tusc IV 70. ubi illa sancta amicitia, si non ipse amicus per se amatur toto pectore, ut dicitur? leg I 49. quae (bestiae) ex se natos ita amant ad quoddam tempus et ab eis ita amantur, ut . . . Lael 27. volo ames meam constantiam; A II 10. horum homines nomen, orationem, vultum, incessum amabant; Sest 105. amo et semper amavi ingenium, studia, mores tuos; orat 33. quoniam quidam nobiles homines nimis amarent inimicum meum; ep I 9, 19. natura fieri, ut liberi a parentibus amentur; fin III 62. istum, ubi tu es natus, plus amabo posthaec locum; leg II 4. quam (magnitudinem animi) semper amavi; ep I 7, 9. mores; f. ingenium. natos; f. bestias. nomen, orationem; f. incessum. pueros; f. I. pueri. senem; f. adolescentem. studia; f. ingenium. virtutem amavi illius viri; Lael 102. vultum; f. incessum. amo voluntatem; ep VII 24, 1.

amoenitas, Annehmlichkeit, Lieblichkeit, reizende Saage; I. 1. habet amoenitas ipsa inlecebras multas cupiditatum; rep II 8. — 2. quae amoenitates orarum ac litorum! nat II 100. — II, 1. nunc domus suppediat mihi hortorum amoenitatem; Q fr III 1, 14. — 2. cum esses in ista amoenitate paene solus relictus; ep VII 1, 1. — III. in Arpinati summa cum amoenitate fluminis me refeci; Q fr III 1, 1.

amoenus, lieblich, anmutig; hac (insula) nihil est amoenius; leg II 6. tamquam in Pomptinum deverteris, neque amoenum neque salubrem locum; de or II 290. habet animi causa rus amoenum; Sex Rose 133.

amor, Liebe, Verlangen, Liebling; I. Pompeius, nostri amores, ipse se adflixit; A II 19, 2. ab his initiis noster in te amor profectus auxit paternam necessitudinem; ep XIII 29, 1. ne amores quidem sanctos a sapiente alienos esse arbitrantur; fin III 68. non ignoro, quam sit amor omnis sollicitus atque anxius; A II 24, 1. ex quo exardescit sive amor sive amicitia; utrumque enim dictum ductum est ab amando; Lael 100. tantus est innatus in nobis cognitionis amor et scientiae, ut . . . fin V 48. fratrum tuorum singularis pietas amorque fraternus nullum me patitur officii erga te munus praetermittere; ep VI 14, 1. proficiscitur; f. auget. — II. 1. ille corporis motu tantum amorem sibi conciliarat a nobis omnibus; Arch 17. omnem tuum amorem, quo me es amplexus, confer ad eam curam; A VII 1, 2. humanitatem tuam amoremque in tuos reditus celeritas declarabit; A IV 15, 2. facile patior datum tempus, in quo amorem experire tuum; A XVI 16, 10. amorem eis (civibus) otii et pacis iniecit; rep II 26. Caesaris amore, quem ad me perscripsit, unice delector; Q fr III 5, 3. — 2. me Cn. Pompeius multis obsistentibus eius erga me studio atque amori semper dilexit; Piso 76. — 3. quoniam ad amorem meum aliquantum olei olim discedens addidisti; ep XV 20, 2. dicam de incredibili amore (P. Sestii) in bonos; Sest 5. quae

(civitas) tibi una in amore atque in || atque || deliciis fuit; Ver IV 3. Dionysius mihi in amoribus est; A VI 1, 12. — III. benivolentiam non adolescentulorum more ardore quodam amoris indicemus; of I 47. quantus sit furor amoris; Tusc IV 75. quae (epistulae) fuerunt omnes, ut rhetorum pueri loquuntur, insignes amoris notis; A I 13, 1. quod tibi nullum a me amoris officium defuit; Milo 100. hoc summi in patriam amoris mei signum esse debet certissimum, quod . . . Sest 49. — IV. 1. amplecti; f. II, 1. confero. ardebat amore illius hospita; Ver II 116. cum Dionysius haberet etiam more Graeciae quosdam adolescentes amore coniunctos; Tusc V 58. coniuges et liberi et fratres, quamquam etiam caritate ipsa, tamen amore maxime continentur; part or 88. delectari; f. II, 1. perscribo. eosdem postea singulari inter se consensu et amore devinxit turpissimae vitae similitudo; Phil XI 2. qui in me pietate filius, consilii parens, amore, ut erat, frater inventus est; sen 37. Lucius Cicero, frater noster cognatione patruelis, amore germanus; fin V 1. — 2. in amore summo summaque inopia suave esse; nat III 72. propter summam familiaritatem summumque amorem in patrem tuum; Sulla 12.

amotio, Entfernung; doloris amotio successione efficit voluptatis; fin I 37. augendae voluptatis finis est doloris omnis amotio; fin II 9.

amoveo, entfernen, befertigen; adsentatio procul amoveatur; Lael 89. illud est hominis magni, cum tabellam sumpserit, libidinem, odium, invidiam, metum cupiditatesque omnes amovere; Cluent 159. Porcia lex virgas ab omnium civium Romanorum corpore amovit; Rabir 12.

amphibolia, Doppelsinn, Zweideutigkeit; hanc amphiboliam versus (Pyrrhus) intellegere potuisset, „vincere te Romanos“ nihilo magis in se quam in Romanos valere; div II 116.

amphora, Krug; I. unde ecce amphoras mellis habueris; Ver II 183. — II. Titurium Tolosae quaternos denarios in singulas vini amphoras portorii nomine exegisse, Font 19.

ample, amplius, großartig, herrlich, würdig, mehr, ferner; A. unum (genus oratorum) attenuate pressequer, alterum sublato ampleque dicentium; Bru 201. exornat ample magnificeque triclinium; Ver IV 62. non est ausus elate et ample loqui; Tusc V 24. pater cum amplissime atque honestissime ex praetura triumphasset; Muren 15. — B. amplius; I. recepta causa Sciliensi amplexus animo sum aliquanto amplius; Ver II 1. a. quod desideres, nihil erit; Tusc I 24. de praetore Macedoniae nihil dicam a. nisi eum mihi amicum fuisse; Planc 99. non luctabor tecum a.; de or I 74. quid a. postulatis? Ligar 13. ego (ero) aedilis, hoc est, paulo a. quam privatus; Ver pr 37. quibus natura nihil tribuit a., quam ut ea alendo tueretur; nat II 33. quid voltis a.? Sex Rose 32. εὐφροσύνη; cum consules re audita „amplius“ de consilii sententia pronuntiavissent; Bru 86. antea vel iudicari primo poterat vel „amplius“ pronuntiari; Ver I 26. — II. refertae sunt orationes a. centum quinquaginta et verbis et rebus illustribus; Bru 65. septingentos iam annos a.; Flac 63. a. sunt sex menses; Q Rose 8. non a. quinquaginta (equites); A VI 2, 8. — III. nescio an a. mihi negotii contrahatur; Catil IV 9.

amplector, umfassen, umschließen, ins Herz schließen, umgeben, begreifen, festhalten, hochhalten; quod me amicissime cotidie magis Caesar amplectitur; ep VI 6, 13. ut omnia generatim amplectamur; inv II 18. recepta causa Sciliensi amplexus animo sum aliquanto amplius; Ver II 1. quae si index non amplectetur omnia consilio, non animo ac mente circumspectet; Font 25. non me fortuito ad tuam amplitudinem meis officiis amplectendam

incidisse; ep V 8, 3. libenter amplector talem animum; ep V 19, 2. quod (Crassus) neque ita amplecteretur artem, ut ii solerent, qui . . .; de or I 110. vir, qui optimam quamque causam rei publicae amplectatur; Sest 93. te rogo, ut hanc cogitationem toto pectore amplectare; A XII 35. (mens) amplectitur maxime cognitionem; Ac II 31. is, qui omnia tenet, nobilitatem et dignitates hominum amplectitur; ep IV 8, 2. quod ius civile tam vehementer amplexus es; de or I 234. nobilitatem: f. dignitates. neminem posse omnes res per scripturam amplecti; inv II 152. est in eo genere omnes res una vi atque uno nomine amplexa virtus; inv II 159.

amplexor, umfassen, festhalten, hochschätzen: Appius totum me amplexatur; Q fr II 10, 3. quam (aequalitatem iuris) amplexantur liberi populi; rep I 53. ut si ipsius animi cognitionem amplexarentur, actionem relinquerent; fin IV 36. retinere consullem fortuna constitutum ad amplexandum otium; Muren 83. quam (voluptatem) amplexari volunt; de or III 62.

amplexus, Umföhlung: nutrix animadvertit puerum dormientem circumplexum serpentis amplexu; div I 79.

amplificatio, Vergrößerung, Vermehrung, Erweiterung, Aus schmückung: I. in hoc amplificatio potest plurimum, eaque una laus oratoris est et propria maxime; de or III 105. est amplificatio vehemens quaedam argumentatio; part or 27. est amplificatio gravior quaedam affirmatio, quae motu animorum conciliet in dicendo fidem. ea et verborum genere conficitur et rerum; part or 53. amplificatio quamquam habet proprium locum, saepe etiam primum, postremum quidem fere semper, tamen reliquo in cursu orationis adhibenda est maximeque, cum aliquid aut confirmatum est aut reprehensum; part or 27. nocet: f. II. vitupero. potest: f. est; de or III 105. — II. adhibeo: f. I. habet, conficio: f. I. est; part or 53. peroratio habet amplificationem, cuius effectus hic || is || debet esse, ut aut perturbentur animi aut tranquillentur; Top 98. nec rei familiaris amplificatio nemini nocens vituperanda est; of I 25. — III. effectus: f. II. habeo. — IV. in quo (genere) digressio aliqua extra causam amplificationis causa interponitur; inv I 27. retinenda iustitia est propter amplificationem honoris et gloriae; of II 42.

amplificator, Erweiterer, Mehrer: I. nec Pythagoras nominis solum inventor, sed rerum etiam ipsarum amplificator fuit; Tusc V 10. — II. me tuae dignitatis amplificatorem cognosces; ep X 12. 5. quem mihi fortuna dedit amplificatorem dignitatis meae; ep II 9, 3.

amplifico, vergrößern, steigern, verstärken, hervorheben, ausdehnen, erhöhen, heben: cum a populo Romano semper sim defensus, amplificatus, ornatus; dom 88. (orator) ea dicendo amplificat atque ornat; de or I 221. extrema oratione ea, quae pro nobis essent, amplificanda et augenda, quaeque essent pro adversariis, infirmanda atque frangenda; de or I 143. illum impetum et quandam commotionem animi adfectionemque verbis et sententiis amplificare debet; inv II 19. quibus in hominibus erat summa virtus et summa virtute amplificata auctoritas; inv I 5. commotionem, impetum: f. adfectionem. quod tuam dignitatem amplificari velim; ep XI 5, 3. nihil est ad exaggerandam et amplificandam orationem accommodatius; de or III 105. Gabinio pretio amplificato Syriam nominatim dedisti; dom 23. alteram (partem pono) in augendis amplificandisque rebus, quae ab isdem (Graecis) ἀξήριος est nominata; orat 125. eorum imperiis rem publicam amplificatam; nat II 8. quod his naturis relatus amplificator sonus; nat II 144.

amplio, vertagen: si lex ampliandi faciat po-

testatem; Ver I 26. cum causam non audisset et potestas esset ampliandi, dixisse sibi liquere; Caecin 29.

amplitudo, Größe, Fülle, Ansehnlichkeit, Höhe, Herrlichkeit: I. 1. nec Aristotelem in philosophia deterruit a scribendo amplitudo Platonis; orat 5. in his (locis communibus) finis est amplitudo; inv II 51. amplitudo (est) potentiae aut maiestatis aut aliquarum copiarum magna abundantia; inv II 166. ut urbis egregia exornatio atque amplitudo; inv II 168. — 2. si maiestas est amplitudo ac dignitas civitatis; de or II 164. — II, 1. amplitudinem suae voluntatis ostendere; inv II 107. te amplitudinem tuam retenturum; ep I 4, 3. — 2. me (tuae) amplitudini, gloriae nullo loco defuturum; ep XI 5, 3. — 3. quae personis ad honestatem et amplitudinem sunt attributa; inv II 107. maxima cum gratia et gloria ad summam amplitudinem (C. Curio) pervenisset; Bru 281. — III. monumentum illa amplitudine quamvis sartum tectum esset; Ver I 131. — IV. propter has amplitudines sepulchrorum; leg II 64.

amplius f. ample.

amplus, ansehnlich, ausgedehnt, bedeutend, großartig, erhaben: (Pompeius) erat oratione satis amplus; Bru 239. quae (civitates) iam quiddam magis amplum et minus necessarium conficiunt; inv II 168. homines amplissimis populi Romani beneficiis usos; Phil I 14. omitto iam plura exempla causarum amplissimarum; de or I 181. qui Lysiam sequuntur, causidicum quendam sequuntur, non illum quidem amplum atque grandem, subtilem et elegantem tamen; orat 30. ut amplae atque potentes sint civitates; inv II 169. f. locus. ex amplissimo collegio decemvirali sacerdotes; Ver IV 108. ea spe proposita amplissimae dignitatis; Sulla 30. aliter ampla domus dedecori saepe domino fit; of I 139. sin autem sunt amplae et honestae familiae plebeiae; Muren 15. si genere dicendi uteretur amplissimo; orat 82. P. Africanus, homo virtute, fortuna, gloria, rebus gestis amplissimus; div Caec 69. quod ampliore honorem alteri tribuebat quam ipse erat consecutus; prov 27. in amplissima civitate amplissimo loco natus; Ver V 122. qui amplissimum magistratum gerunt; Cato 20. (me) reduxit ordo amplissimus; prov 25. plures praemiis ad perdendum amplioribus commoveri; de or I 13. erat admodum amplum et excelsum signum cum stola; Verr IV 74. quoniam eius modi theatrum totius Asiae virtutibus tuis est datum magnitudine amplissimum; Q fr I 1, 42. vir omnibus rebus clarissimus atque amplissimus; dom 43.

ampulla, Salbenfläschchen: I. ampulla sit necne sit, quis non iure optimo irideatur, si laboret? fin IV 31. — II. si ampullam perdidisset; fin IV 31.

amputatio, Abschneiden: sarmentorum amputatio (me delectat); Cato 53.

amputo, abschneiden, beschneiden, beschränken, verstümmeln: licet hinc quantum cuique videbitur circumcidat atque amputet; de or I 65. volo esse in adolescente, unde aliquid amputem; de or II 88. isti infracta et amputata loquuntur; orat 170. amputata circumcisaque inanitate omni et errore; fin I 44. ut membra quaedam amputantur; of III 32. narrationes aut amputandae, quae laedunt aut relinquendae, si totae sunt molestae; part or 15.

an, etwa? ob, oder, oder ob: A. **Ansfage**: cum ei (Themistocli) Simonides an quis alius artem memoriae polliceretur; fin II 104. Cn. Octavius est an Cn. Cornelius quidam, tuus familiaris, summo genere natus, terrae filius; ep VII 9, 3. nos hic te expectamus, ex quodam rumore an ex litteris tuis; A I 3, 2. illa (legatio) Druso an epuloni Vatino reservatur; A II 7, 3. is (Diochares) dicitur vidisse Quintum euntem an iam in Asia; A XI 6, 7. —

Hortensius me, iocans ne an ita sentiens, coepit hortari, ut sententia desisterem; Ac II 63.

B. **Frage:** I. **direct:** I. einfach; an si postem tenuerit pontifex, valebit nomen sanctissimum religionis; si tribunus plebis bona cuiusquam consecrarit, non valebit? dom 123. quid postea? an Deiotarus continuo dimisit exercitum? Deiot 19. an in eo auctoritas nihil obest? mihi quidem videtur vel plurimum; Ac II 60. an hoc non ita fit omni in populo? Tusc V 105. an vero tu parum putas investigatas esse a nobis labes imperii tui? Piso 83. — 2. **disjunctiv:** a. ita, credo, hoc illi nesciebat an dabat hanc consuetudo licentiam? orat 155. quid enim expectas? bellum? an tabulas novas? Catil II 18. estne quisquam ita desipiens, qui credat exaratum esse, deum dicam an hominem? div II 51. modum tu adhibes vitio? an vitium nullum est non parere rationi? an ratio parum praecipit? Tusc IV 39. quid tandem erat actum? vexatio Macedoniae an oppidorum turpis amissio an sociorum direptio an agrorum depopulatio an munitio Thessalonicae an obsessio militaris viae an exercitus nostri interitus? Piso 40. — b. an tu me in viola putabas dicere? an Epicuro dicere licebit? Tusc V 73. an lingua et ingenio pateferi aditus ad civitatem potuit, manu et virtute non potuit? an[ne] || anne || de nobis trahere spolia foederatis licebat, de hostibus non licebat? an, quod adipisci poterant dicendo, id eis pugnando adsequi non licebat? an accusatori maiores nostri maiora praemia quam bellatori esse voluerunt? Balb 54. quid? liberalitas gratuita est an mercenaria? leg I 48. quid mihi auctor es? advolone an maneo? A XIII 40, 2. quid tandem erat causae, cur in senatum cogerer? solusne aberam, an non saepe minus frequentes fuistis, an ea res agebatur, ut...? Phil I 11. nonne ad servos videtis rem publicam venturam fuisse? an mihi ipsi fuit mors aequo animo oppetenda? Sest 47. num igitur etiam rhetorum epilogum desideramus? an hanc iam artem plane relinquimus? Tusc I 112. numquid duas habetis patrias? an est una illa patria communis? leg II 5. iam id porro utrum libentes an invitati dabant? Ver III 118. utrum causa novi consilii capiendi non fuit, an meae partes in ea causa non praecipuae fuerunt, an alio potius confugiendum fuit? dom 10. die mihi, si vicina tua melius habeat aurum, quam tu habes, utrum illud ne an tuum malis? inv I 51. utrum igitur tandem perspicuae dubia aperiuntur, an dubiis perspicua tolluntur? fin IV 67.

II. **indirect:** I. einfach; de L. Bruto fortasse dubitarim, an effrenatus in Arrunte invaserit; Tusc IV 50. testem non mediocre, sed haud scio an gravissimum; of III 105. moriendum certe est, et || et id || incertum an hoc ipso die; Cato 74. nescio an amplius mihi negotii contrahatur; Catil IV 9. ac vide, an facile fieri tu potueris, cum is factus non sit, cui tu concessisti; fr A XIII 7. — 2. **disjunctiv:** a. hominum genus in sexu consideratur, virile an muliebri sit; inv I 35. quod dubites aequum sit an iniquum; of I 30. hoc quaeramus, verum sit an falsum; Cluent 124. omnia haec, vir an mulier, huius an illius civitatis sit, ad aliquam coniecturam faciendam pertinebunt; inv II 29. ut (mens) non internoscat, vera illa visa sint ane falsa; Ac II 48. scire velim, pro patre ane pro filio (dicar spondisse); A XII 14, 2. — b. fingas, quem me esse deceat et ubi me plurimam prodesse rei publicae sentias, equae pacifica persona desideretur, an in bellatore sint omnia; A VIII 12, 4. ut non exquirat oratione, summum illud bonum in animone sit an in corpore; de or I 222. Theodori quidem nihil interest, humine an sublime putescat; Tusc I 102. cum, idemne sit an aliquid intersit, quaeritur; de or III 117. cum, quid praestet

aliud alii, quaeritur, ut illud, optimine cuiusque sapientes an populari laude ducantur; de or III 117. quaeri potest, is (numerus) unusne sit an duo an plures; orat 179. in quo quaesitum est, in totone circuitu illo orationis an in principiis solum an in extremis an in utraque parte numerus tenendus sit; orat 204. nec solum utrum honestum an turpe sit, deliberari solet; of I 10. non possum existimare, utrum ipse erret an vos in errorem ducere velit; Font 2. quid interest, utrum hanc urbem oppugnet an huius urbis propugnaculum? Phil V 27. intellexi hominem moveri, utrum || verum, [utrum] || Crassum inire eam gratiam, quam ipse praetermisisset, an esse tantas res nostras, quae...; A I 14, 3. ut statuatis, utrum nos semper miseri lugeamus an aliquando per vos recreemur; Milo 4. videamus, utrum ea fortuitane sint an eo statu, quo...; nat II 87. id utrum illi sentiant ane simulent, tu intelleges; A XII 51, 2.

anagnostes, Vorleser: puer festivus, anagnostes noster, Sositheus decesserat; A I 12, 4. dicitur mihi tuus servus anagnostes fugitivus cum Vardaeis esse; ep V 9, 2.

anapaestus, anapästisch, Vers, n. Vers in Anapäst: A. nec adhibetur ulla sine anapaestis pedibus hortatio; Tusc II 37. — B. I. ex istis modis, quibus hic usitatus versus efficitur, post anapaestus, procerior quidam numerus, effloruit; de or III 185. — II. ita factus est anapaestus is, qui Aristophaneus nominatur; orat 190. nec siletur illud potentissimi regis anapaestum; Tusc III 57.

anas, Ente: anitum || anetum, anatum || ova gallinis saepe supponimus; nat II 124.

anaticula, Entchen: mare anaticulas videmus; fin V 42.

anaticismus, Zinjeszins: cum ego in edicto translaticio centesimas me observaturum haberem cum anaticismo anniversario; A V 21, 11. qui (Scaevola) centesimis cum anaticismo contentus non esset; A V 21, 12.

anceps, Doppelt, ungewiß, schwanfend, unentschieden: bestiarum terrena sunt aliae, partim aquatiles, aliae quasi ancipites in utraque sede viventes; nat I 103. cum proelii certamen varium atque anceps fuisset; rep II 13. medius ille non extimescet ancipites dicendi incertosque casus; orat 98. cum adgredior in ancipiti causa et gravi ad animos iudicum pertractandos; de or II 186. anceps cura (est) propter incertos exitus proeliorum; ep XII 10, 3. cum esset incertus exitus et anceps fortuna belli; Marcel 15. anceps (causae genus est), in quo aut iudicatio dubia est aut causa et honestatis et turpitudinis particeps; inv I 20. propter ancipitem, quae non potest esse seiuncta, faciendi dicendique sapientiam; de or III 59.

ancilla, Magd: muliebri ac delicato ancillarum puerorumque comitatu; Milo 28. partus ancillae sitne in fructu habendus; fin I 12.

ancillaris, den Mädchen zufömmend: sordido ancillarique artificio regiae virgines tondebant barbaram patris; Tusc V 58.

ancillula, Magd, Dienerin: I. praesto esse Virtutes ut ancillulas; fin II 69. — II. istam inris scientiam eloquentiae tamquam ancillulam pedisequamque adiunxisti; de or I 236.

ancora, Anker: praecidi ancoras imperavit; Ver V 88. ancora soluta; A I 13, 1.

andabata, Gladiator mit verdedtten Augen: qui neque spectare essedarios (volueris), quem antea ne andabata quidem defraudare poteramus; ep VII 10, 2.

androgynus, Mannweib, Zwitter: ortus androgyni nonne fatale quoddam monstrum fuit? div I 98.

anfractus, Krümmung, Umlauf, Umschweif:

I. cum aetas tua septenos octiens solis anfractus reditusque converterit; rep VI 12. — II. quae (coniunctio) sit circumscripta non longo anfractu, sed ad spiritum vocis apto; part or 21. quae (figura) nihil incisum angulis, nihil anfractibus (habere potest); nat II 47.

angiportus, angiportum, Gaffe: I. effusum frumentum vias omnes angiportusque constraverat; div I 69 — II. ut in omnibus angiportis praedonis statua ponatur; Ver II 141.

ango, ängtigen, beunruhigen, quälen, fränfen: I. 1. et invidere aegritudinis est et angi, lugere, maerere; Tusc III 83. — 2. illud angit vel potius ex cruciat: discessus ab omnibus iis, quae sunt bona in vita; Tusc I 83. — II. audio te animo angi et medicum dicere ex eo te laborare; ep XVI 14, 2. angor intimis sensibus; A V 10, 3. quae (Attica) me valde angit; A XIII 13, 3. me maxime angit avunculus; A XIII 42, 1. neque (animus) tot curis vigiliisque angeretur; Arch 29. — III. 1. de quo angor et crucior; A VII 22, 1. — 2. indir. Frage: vgl. 3. — 3. ante sollicitus eram et angebar, cum consilio explicare nihil possem || quo uti consilio possem ||; A IX 6, 4. fore ut angeretur, cum a fratre familiaritate vinceretur; A XII 7, 1. — 4. reliquum est, ut te angat, quod absis a tuis; ep VI 4, 3. me illa cura sollicitat angitque vehementer, quod nihil a te adfluxit; Q fr III 3, 1. — 5. peccasse se non anguntur; Lael 90. angor nullam esse rem publicam; Q fr. III 5, 4.

angor, Mruße, Ängst: I. angor (est) aegritudo premens; Tusc IV 18. — II. 1. qui saepissime curam et angorem animi mei sermone et consilio levasti tuo; A I 18, 1. — 2. ut aegritudini (subiciuntur) angor, luctus, maeror, aerumna; Tusc IV 16. — 3. me ab omnibus molestiis et angoribus abducam; ep V 13, 5. differo ab: §. **anxietas**. — III. conficiuntur et angore et metu; fin I 60.

anguiculus, kleine Schlange: serpere anguiculus videmus; fin V 42.

anguis, Schlange: I. anguem ab ara exstittisse; div II 65. in Solonio, ubi ad focum angues nudinari solent; div II 66. — II. cum (ibes) volucres angues ex vastitate Libyae vento Africo invectas interficiunt atque consumunt; nat I 101. — III. si emissio feminae anguis mortem adferebat Ti. Graeco; div II 62. — IV. Gorgonis os cinctum anguib; Ver V 124.

angulatus, edig: esse corpuscula quaedam rotunda, partim autem angulata; nat I 66.

angulus, Ecke, Winkel: I. 1. angulum mihi aliquem eligas provinciae reconditum ac derelictum? Ver III 193. — 2. sin me ex hoc, ut ita dicam, campo aequitatis ad istas verborum angustias et ad omnes litterarum angulos revocas; Caecin 84. — II. ut terrena et umida ad pares angulos in terram et in mare ferantur; Tusc I 40. ut de iis rebus in angulis consumendi otii causa disserant; de or I 57.

anguste, eng, knapp, beschränkt: (haec) brevius angustiusque concluduntur; nat II 20. si anguste et exiliter dicere est Atticorum; Bru 289. ut nec id faciat tam presse et anguste; orat 117. haud scio, an recte ea virtus frugalitas appellari possit, quod angustius apud Graecos valet; Tusc III 16. (Zeno) urguet angustius; nat II 22.

angustiae, angustia (§. I. tutatur), Enge, Beschränktheit, Verlegenheit: I. adferunt: §. **anima**, III. interclusio. ut me temporis angustiae coegerunt; de or III 228. orationis flumine repressoris convicia diluuntur, angustia autem conclusae orationis non facile se ipsa tutatur; nat II 20. si angustiae rei familiaris; Top 112. quod incredibiles angustiae pecuniae publicae; ep XII 30, 4. — II. 1. (possent) fretorum angustiae ortu aut obitu lunae commoveri? nat II 19. — 2. quantis ex angustis oratorem

educere ausus es! de or III 126. nisi (C. Bellienus) in eas petitionis angustias incidisset; Bru 175. erat (Corinthus) posita in angustis atque in faucibus Graeciae sic, ut . . ; agr II 87. revoco ad: §. **angulus**, I, 2. in magnis versamur angustis; A XV 3, 1. — III, 1. si iis angustis (frugalitas) teneretur; Tusc III 16. — 2. in eis vel asperitatibus rerum vel angustis temporis obsequar studiis nostris; de or I 3.

angusto, eng, maden: (terra) angustata || angusta || verticibus, lateribus latior; rep VI 21.

angustus, eng, knapp, kurz, beschränkt, engherzig, peinlich: A. erat angusti animi atque demissi iusti triumphii honorem contemnere; Piso 57. Antonius a minutis angustisque concertationibus ad omnem vim varietatemque vos disserendi traducendos putavit; de or III 121. pungunt quasi aculeis interrogatiunculis angustis; fin IV 7. consules, quorum mentes angustae, humiles magnitudinem tanti imperii nec intueri nec capere potuerunt; sen 10. quodsi et angusta quaedam atque concisa et alia est dilatata et fusa oratio; orat 187. alteram partem nimis exiguam atque angustam esse voluisti; Rabir 9. pontes etiam lex Maria fecit angustos; leg III 38. cum spiritus eius (Demosthenis) esset angustior; de or I 261. — B. quod ex infinita societate generis humani ita contracta res est et adducta in angustum, ut . . ; Lael 20.

anhelitus, Atem, Dunst, Ausdünstung: I. quem vini anhelitum fore censetis; Phil XIII 4. eos anhelitus terrae, qui frigidi sint, cum fluere coeperint, ventos esse; div II 44. — II. quae (celeritates) cum fiunt, anhelitus moventur; of I 131.

anhele, aushauchen, schnauben, feuchden: »gelidum valido de pectore frigus anhelans Capricornus«; nat II 112. L. Catilina scelus anhelantem eiecimus; Catil II 1. nolo verba exiliter examinata || animata || exire, nolo inflata et quasi anhelata gravius; de or III 41.

anacula, alteß Weib, Mütterchen: I. haec iam ne aniculae quidem existimant; div II 36. cum (Theophrastus) percontaretur ex anicula quadam, quanti aliquid venderet; Bru 172.

anilis, altweiberhaft: qui eam superstitionem imbecilli animi atque anilis putent; div II 125. pellantur istae ineptiae paene aniles; Tusc I 93. ne anili superstitione obligemur; div I 7.

aniliter, altweibermäßig: neque id dicitis superstitione atque aniliter, sed physica constantique ratione; nat III 92.

anima, Luft, Atem, Lebenskraft, Leben, Seele: I. 1. quae spiritu in pulmones anima ducitur, ea calescit; nat II 138. — 2. vos, meae carissimae animae, quam saepissime ad me scribite; ep XIV 14, 2. considerandum vobis, animae meae, diligenter puto, quid faciatis; ep XIV 18, 1. — II, 1. et agere animam et efflare dicimus; Tusc I 19. qui non modo animum integrum, sed ne animam quidem puram conservare potuisset; Ver III 134. tantum (Demosthenes) continenda anima in dicendo est adsecutus, ut . . ; de or I 261. duco: §. I, 1. efflo: §. ago. ita contigit, ut inter ignem atque terram aquam deus animamque poneret; Tim 15. — 2. de vestra vita, de coniugum vestrarum atque liberorum anima vobis iudicandum est; Catil IV 18. in unius hominis quotannis periculose aegrotantis anima positae omnes nostras spes habemus; A VIII 2, 3. — III. quae de animae immortalitate dicebantur caeloque; rep. VI 3. clausulas atque interpuncta verborum animae interclusio atque angustiae spiritus attulerunt; de or III, 181.

animabilis, belebend: §. **animalis**, natura. **animadversio**, Beobachtung, Bemerkung, Rüge, Tadel, Strafe: I. comprehensio sentium mea, animadversio senatus fuit; Phil II 18. id indicant notiones animadversionesque censorum; of III 111.

ita notatio naturae et animadversio peperit artem; orat 183. — II, 1. nec effugere possemus animadversionem, si semper isdem (pedibus) uteremur; orat 195. excitanda animadversionem et diligentiam (esse); of I 103. — 2. intersum inter: f. **admonitio**, II, 2. quodsi hoc exemplum ex re militari ad animadversionem censoriam transferendum fuit; Cluent 129. — III. genus animadversionis videte; Ver I 45.

animadversor, Beobachter: si acres ac diligentes esse volumus animadversores[que] *animadversoresque || vitiorum; of I 146.

animadverto (animum adverto), bemerken, wahrnehmen, sehen, beobachten, beachten, rügen, strafen: I, 1. quod in civis indemnatos esset animadversum; sen 13. — 2. qui in alios animum advertisset indicta causa; ep V 2, 8. video animadvertisse censors in iudices quosdam illius consilii Iuniani; Cluent 119. — II, 1. ut advertatis animum, quam sapienter iam reges hoc nostri viderint; rep II 31. — 2. ut animadvertant, ne callida adsentatione capiantur; Lael 99. — 3. animal animadvertis, ut ne quid ab eo fieret nisi honeste; fin IV 18. — 4. animadverto et didici ex tuis litteris te habuisse rationem, ut . . .; ep III 5, 1. animum advertit Gracchus in contione Pisonem stantem; Tusc III 48. — III. cum illum alterum animum advertisset; inv II 14. non ut quidque dicendum primum est, ita primum animadvertendum videtur; inv I 19. sin autem ea, quae observata sunt in usu ac tractatione dicendi, haec ab hominibus callidis ac peritis animadversa ac notata sunt; de or I 109. dignitas tua facit, ut animadvertatur, quicquid facias; ep XI 27, 7. hoc nunc magis animum adverto; Q fr II 4, 2. ea sunt animadvertenda peccata maxime, quae difficillime praecaventur; Sex Rose 116. res ipsae observari animadvertique potuerunt; div II 47. eequid attendis, eequid animadvertis horum silentium? Catil I 20. — IV. L. Paulus filioliolum suam osculans animum advertit tristiculam; div I 103.

animal, Geschöpf, lebendes Wesen, Tier: I, 1. alia animalia gradiendo, alia serpendo ad pastum accedunt, alia volando, alia nando; nat II 122. cum inter inanimatum et animal hoc maxime intersit, quod animal agit aliquid; Ac II 37. omne animal appetit quaedam et fugit a quibusdam; nat III 33. cum omne animal patibilem naturam habeat, nullum est eorum, quod effugiat accipiendi aliquid extrinsecus necessitatem, et, si omne animal tale est, immortale nullum est; nat III 29. fugit: f. appetit. omne animal sensus habet; nat III 32. f. effugit. simul atque natum sit animal, ipsum sibi conciliari et commendari ad se conservandum et ad suum statum eaque, quae conservantia sunt eius status, diligenda, alienari autem ab interitu iisque rebus, quae interitum videantur adferre; fin III 16. — 2. quod est animal, id motu cietur interiore et suo; Tusc I 54. — II, 1. alieno, al.: f. I, 1. nascitur. praeter animam, unde animantium quoque constat animus, ex quo animal dicitur; nat III 36. animal hoc providum, sagax, multiplex, acutum, memor, plenum rationis et consilii, quem vocamus hominem, praecleara quadam condicione generatum esse a supremo deo; leg I 22. quid hoc homine faciatis aut ad quam spem tam perfidiosum, tam importunum animal reservetis? Ver I 42. — 2. intersum inter: f. I, 1. agit. — III. omnibus animalibus extremum esse secundum naturam vivere; fin V 26. — IV. de hominum genere aut omnino de animalium loquor? fin V 33.

animalis, lusttartig, lustförmig, belebend, belebt, befeelt: sive illi (animi) sint animales, id est spirabiles, sive ignei; Tusc I 40. ut frequenter ducatur cibus animalis, quo maxime aluntur animantes; nat II 136. terra circumfusa undique est hac ani-

mali || animabili || spirabilique natura; nat II 91. ut (natura) vel terrena sit vel ignea vel animalis vel umida; nat III 34. Speusippus vim quandam dicens, qua omnia regantur, eamque animale; nat I 32.

animans, lebend, befeelt, Geschöpf, lebendes Wesen, Tier: A. deum animantem certe volumus esse; nat I 36. qui mundum ipsum animantem sapientemque esse dixerunt; nat I 23. ab animantibus principiis ea esse generata; nat II 75. — B, 1. a quo (calido, igneo) et animantia omnia et ea, quorum stirpes terra continentur, et nasci sit necesse et augescere; nat II 28. alius animans, qui eum (mundum) contineat, sit necesse est, cuius partes sint animantes superiores; Tim 12. qui animantem immortalem et eundem beatum rotundum esse velint; nat I 24. f. continet. nascuntur: f. augescunt. — 2. sum: f. I. continet. — II, 1. cum ceteras animantes (natura) abiecisset ad pastum, solum hominem erexit; leg I 26. idem (aër) spiritu ductus alit et sustentat animantes; nat II 101. hominis natura quanto omnes anteiret animantes; nat II 153. sustentat: f. alit. quarum (animantium) aliae corii tectae sunt, aliae villis vestitae, aliae spinis hirsutae; nat II 121. — 2. quid ab animantibus ceteris differamus; fin V 41. — III. animus: f. animal, II. dico. persecutus est Aristoteles animantium omnium ortus, victus, figuras; fin V 10. partes: f. I, 1. continet. cum tribus rebus animantium vita teneatur, cibo, potione, spiritu; nat II 134.

animatio, Geschöpf, Wesen: divinae animationis maxime speciem faciebat ex igne; Tim 35.

animio, animatus, befeelen, beleben, beauftragen, part. gefinnt, muttig: quam (causam) Pompeius animatus melius quam paratus susceperat; ep VI 6, 10. ad omnia ita paratus, ita animatus debes esse, ut . . .; ep XI 7, 3. quodsi aliter essem animatus, numquam, quod facerem, negarem; ep XI 28, 5. (individua corpora) se ipsa formare, figurare, colorare, animare non possent; nat I 110. ita animatis hominibus, ut . . .; de or II 205. perinde, utrumque temperatus sit aër, ita pueros orientes animari atque formari; div II 89. etsi intellegebam socios infirme animatos esse; ep XV 1, 3. (stellae) divinis animatae mentibus; rep VI 15.

animose, muttig, mit Selbstvertrauen: id animose et fortiter fecerunt; Phil IV 6. haec praescripta servantem licet magnifice, graviter, animoseque vivere; of I 92.

animosus, muttig, beherzt: cum ab iis non sane animosa defendatur sententia; Tusc III 51. quid esset fortis et animosi viri; Tusc II 57.

animula, etwas Leben: attulit uberrimas tuas litteras; quae mihi quiddam quasi animulae instillarunt || stillarunt ||; A IX 7, 1.

animus, Geist, Seele, Hauch, Atem (II, 1. habeo; nat II 18), Sinn, Charakter, Herz, Gemüt, Mut, Stolz, Hochmut, Übermut, Absicht, Bergrühen: I **absolm**; I. animus solus, nec cum adest nec cum discedit, apparet; Cato 80. non potuit animus haec in corpore inclusus agnoscere, cognita attulit; Tusc I 58. apparet: f. adest. praeter animam, unde animantium quoque constat animus, ex quo animal dicitur; nat III 36. in ea re publica, ad quam opprimendam non animus eis, sed vires defuerunt; Flac 61. discedit: f. adest. an natura fieri, ut mobiliter animus agitatus, quod vigilans viderit, dormiens videre videatur; div II 129. animus acer et praesens et acutus idem atque versutus invictos viros efficit; de or II 84. cum animus auditoris infestus est; inv I 23. animum nostrum amplum et excelsum et patientem incommodorum esse; inv I 109. (ubi) frons omnium familiaris (est), multorum animus iratus; Flac 87. calidior est vel potius ardentior animus, quam est hic aër; Tusc I 42. neque aliud est quicquam, cur incredibilis iis

animorum videatur aeternitas, nisi quod nequeunt, qualis animus sit vacans corpore, intellegere; Tusc I 50. sive anima sive ignis sit || est || animus, eum iurarem esse divinum; Tusc I 60. quarum (bestiarum) animi sunt rationis expertes; Tusc I 80. quae (mors) aut plane neglegenda est, si omnino exstinguit animum, aut etiam optanda, si aliquo eum deducit, ubi sit futurus aeternus; Cato 66. irritabiles animos esse optimorum saepe hominum et eosdem placabiles; A I 17, 4. est animus in hortis; A XII 12, 1. accedit, ut eo facilius animus evadat ex hoc aëre eumque perrumpat, quod nihil est animo velocius; nulla est celeritas, quae possit cum animi celeritate contendere; Tusc I 43. duas esse vias duplicesque cursus animorum e corpore excedentium; Tusc I 72. exspectat animus, quidnam agam de Kalendis; A XV 8, 1. quanta spectacula animus in locis caelestibus esset habiturus; Tusc I 47. nec fieri ullo modo posse, ut a pueris toto rerum atque tantarum insitas et quasi consignatas in animis notiones, quas *εἰρηλας* vocant, haberemus, nisi animus, ante quam in corpus intravisset, in rerum cognitione viginisset; Tusc I 57. nasci animos, quod declaret eorum similitudo, qui procreentur; Tusc I 79. sunt qui discessum animi a corpore putent esse mortem; sunt qui nullum censeant fieri discessum, sed una animum et corpus occidere, animumque in corpore exstingui; Tusc I 18. perrumpit: f. evadit. Neptunum esse dicis animum cum intellegentia per mare pertinentem; nat III 64. postet: f. adfert. quod optimi et sapientissimi cuiusque animus ita praesentit in posterum, ut nihil nisi sempiternum spectare videatur; Rabir 29. vacat: f. est; Tusc I 50. videt, videtur, vigilat: f. dormit, praesentit. iacet corpus dormientis ut mortui, viget autem et vivit animus; div I 63. f. intrat. — 2. sum: f. 1. pertinet.

II. *nach Verben*: 1. ut abducam animum ab querelis; A IX 4, 1. plura scribere non possum; ita sum animo perculso et abiecto; A III 2. animi quem ad modum adfecti sint virtutibus vitiis, artibus inertis; part or 35. cum semper agitur animus; Cato 78. f. I, 1. dormit. scire vis; quo uno animus alitur; A XII 6, 2. attendite animos ad ea, quae consequuntur; agr II 38. quae civitas est in Asia, quae non modo imperatoris aut legati, sed unus tribuni militum animos ac spiritus capere possit? imp Pomp 66. ut animos et populi Romani et iudicium commoverem; Cluent 139. ad commutandos animos atque omni ratione flectendos; de or II 211. maxime demittitur animus hominum et ad misericordiam comparatur; inv I 106. ut et concilientur animi et doceantur et moveantur; de or II 121. aegritudo lacerat, exest animum planeque conficit; Tusc III 27. ne contrahas ac demittas animum; Q fr I 1, 4. qui convertat animum ad ea ipsa artium genera; de or I 8. nolite animum meum debilitare cum luctu, tum etiam metu; Plane 103. deduco: f. I, 1. est; Cato 66. quem dicitant fracto animo et demisso fuisse; ep I 9, 16. f. comparo, contraho. ipse animus ab anima dictus est; Tusc I 19. iis (hominibus) animus datus est ex illis sempiternis ignibus, quae sidera et stellas vocatis; rep VI 15. doceo: f. concilio. equitum Romanorum animi ad causam excitati; Sest 87. exedo: f. conficio. bonorum animus ad nutum nostri ordinis expeditus iam non erit; har resp 60. exstinguo: f. I, 1. est; Cato 66. occidit. auditoris animus aut renovatur ad ea, quae restant, aut omnibus iam dictis exsuscatitur; inv II 49. flecto: f. commuto. frango: f. demitto. animum illum spirabilem, si quis quaerat, unde habeamus; nat II 18. ad illum animum meum reverti pristinum, quem tu in ore et amore semper habuisti; ep X 28, 1. f. IV. 1. alqd. animis militum incitatis; Phil III 32. includo: f. I, 1. adfert. ani-

num inducere non potui, ut illum (fratrem) aspi- cerem; A III 9, 1. id, quod animum induxerat paulisper, non tenuit; A VII 3, 8. quoniam (Antonius) semel induxit animum sibi licere, quod vellet; A XIV 13, 6. homo ad inflammandos animos multitudinis accommodatus; Cluent 79. relaxa modo paulum animum aut sane || plane ||, si potes, libera; Bru 21. moveo: f. concilio. in oratore non numquam animus auditoris offenditur; inv I 23. species utilitatis animum pepulit eius (regis); of III 41. percello: f. abicio. in animis vel iudicum vel popul. in omnem partem dicendo permovendis; de or I 88. (appetitus,) a quibus non modo animi perturbantur, sed etiam corpora; of I 102. vestros animos humanitate vestra esse placatos; Balb 62. ut ex pristino sermone relaxarentur animi omnium; de or I 29. f. libero. renovo: f. exsuscito. quorum animos ne supplicio quidem suo satiari posset; Sulla 1. ubi animo semper soluto liberoque erat; Ver II 185. ut mihi viderer animum hominis traducere; ep I 2, 3. suspicione offensi ad ea ipsa nomina oculos animumque transtulimus; Ver II 187. — 2.angebatur animi, quod . . .; Ver II 84. ea contemnere fortis animi magnique ducendum est; of I 67. pendeo animi expectatione Corfiniensi; A VIII 5, 2. te pendere animi, quamnam rationem sim Caesari adlaturus perfectionis meae; A XI 12, 1. potius, quam animi pendeam et de te et de me; A XVI 12. nihil est tam angusti animi tamque parvi quam amare divitias; of I 68. de lingua Latina securi es animi; A XII 52, 3. — 3. ea penitus animis vestris mentibusque mandate; Catil I 27. (philosophia) medetur animis; Tusc II 11. — 4. infixus haeret animo dolor; Phil II 64. si es animo vacuo; Bru 20. sunt (consules) optimo animo; Phil III 2. quod me animo infirmo esse dicis; A III 10, 2. f. I. abicio, demitto, solvo. — 5. vos id potestis cum animis vestris cogitare; agr II 64. dico ex: I, 1. constat. Luceium habere in animo statim petere; A I 17, 11. f. I, 1. intrat. unde postea notiones rerum in animis imprimerentur; Ac I 42. insero: f. I, 1. intrat. inest in animis praesagatio extrinsecus iniecta atque inclusa divinitus; div I 66. qui (philosophi) summum bonum in animo ponerent; fin III 30. si cum animis vestris recordari C. Staieni vitam volueritis; Cluent 70. revertor ad: f. I. habeo; ep X 28, 1. est in animis omnium fere natura molle quiddam, demissum, humile, enervatum quodam modo et languidum; Tusc II 47. erat mihi in animo aestivos menses reliquos rei militari dare; A V 14, 2. versantur in animo meo multae et graves cogitationes; agr II 5.

III. *nach Adjectiven*: 1. quod animi quodque rationis est expers; nat II 22. ut plena esset animi et terroris || fervoris || oratio; Bru 268. — 2. quae (deliciae) firmiore animo praeditis diutius molestae non solent esse; Cael 44. — 3. Deiotarum ex animo amicum vereque benivolum; Phil XI 34.

IV. *nach Substantiven*: 1. ipse in re militari summi consilii et maximi animi; Font 41. qui si quid animi et virtutis habuisset; Cluent 171. illud vero pusilli animi et ipsa malivolentia ieiuni atque inanis, quod . . . appellat; ep II 17, 7. quid? debilitatio atque abiectio animi tui? Piso 88. cum omnes rectae animi adfectiones virtutes appellantur; Tusc II 43. adolescens maximi animi castra tutatus est; Phil XIV 28. definiunt animi aegrotationem opinionem vehementem de re non expetenda, tamquam valde expetenda sit; Tusc IV 26. novi moderationem animi tui et aequitatem; Cato 1. aeternitatem: f. I, 1. est; Tusc I 50. primus appetitus ille animi tantum agit, ut salvi esse possimus; fin V 41. in tanto animorum ardore et armorum; Marcel 24. celeritas: f. I, 1. evadit. commotiones animorum a recta ratione aversas esse vitiosas; Tusc IV 61.

animi conscientia improbos excruciar; fin II 53. constantia: f. gravitas. cursus: f. I, 1. excedunt. quae (res) ad requiem animi delectationemque quaeruntur; leg II 2. discessus: f. I, 1. occidit. hominis miseri et cum corporis morbo tum animi dolore confecti; Muren 86. si non me ipsa res publica ad gravitatem animi et constantiam revocaret; Sulla 83. quae Socrates supremo vitae die de immortalitate animorum disseruisset; Cato 78. tantum animi inductio apud me valet, ut . . .; ep I 8, 2. quam (patientiam dolorum) saepe iam animi intentione dixi esse firmandam; Tusc II 65. qua mollitia sum animi ac lenitate; Sulla 18. tantus animi splendor et tanta magnitudo, ut . . .; Bru 268. moderatio: f. aequitas. mollitia: f. lenitas. de omni animi, ut ego posui, perturbatione, morbo, ut Graeci volunt, explicabo; Tusc III 13. motus animorum duplices sunt, alteri cogitationis, alteri appetitus; of I 132. duplex est vis animorum atque natura; of I 101. si qui voluerit animi sui complicatam notionem evolvere; of III 76. propter offensionem animi tui; Deiot 8. videamus animi partes, quarum est conspectus industrius; fin V 48. perturbatio: f. morbus. hanc animi remissionem || adversionem, al. || humanissimam indicaretis; Arch 16. requies: f. delectatio. occurrendum esse satietati aurium animorumque vestrorum; Ver IV 105. ut tranquillitas animi et securitas adsit; of I 69. viae quasi quaedam sunt ad oculos, ad aures, ad nares a sede animi perforatae; Tusc I 46. splendor: f. magnitudo. de consularibus nemini possum aut studii erga te aut amici animi esse testis; ep I 7, 3. tranquillitas: f. securitas. virtutes animi magnae et multae requiruntur; imp Pomp 64. nulla me ingenii, sed magna vis animi inflammat; orat 132. senatum defessum ad pristinam virtutem revocavi magis animi quam ingenii viribus; ep X 28, 2. f. natura. qua voluptate animi nulla certe potest esse maior; Cato 50. — 2. consul parvo animo et pravo; A I 13, 2. — 3. haec sunt fere de animo sententiae; Tusc I 22.

V. Umstand: 1. »(Iovis satelles) iam satiata animos«; div I 106. — 2. pendeo: f. II, 2. — 3. adeste omnes animis, qui adestis; Sulla 33. recepta causa Siciensis amplexus animo sum aliquanto amplius; Ver II 1. non debemus ita cadere animis, quasi aliquid evenerit, quod . . .; ep VI 1, 4. quicquid animo cernimus, id omne oritur a sensibus; fin I 64. (Pompeius) perspectus est a me toto animo de te cogitare; ep I 7, 3. non solum commoveor animo, sed etiam toto corpore perhorresco; div Caec 41. quae animo complectimur; ep V 17, 4. nisi mihi viderer habere bene cognitam voluptatem et satis firme conceptam animo atque comprehensam; fin II 6. cum maximarum civitatum veteres animo calamitates conligo; inv I 1. sin a vobis deserar, tamen animo non deficiam; Sex Rosc 10. qui mala ferenda aequo animo arbitrantur; Tusc IV 60. quibus ut rebus ita flectebat animo atque frangebar, ut . . .; Sulla 18. qui non horreret animo; dom 140. intuemini paulisper animis inventutem; dom 47. qui animis movemur et sensibus; nat II 58. alias prospexi animo procellas; Piso 21. quod qui sequitur, corpore senex esse poterit, animo numquam erit; Cato 38. quid eum non sorbere animo, quid non haurire cogitatione censetis? Phil XI 10. stamus animis et speramus etiam manu; A V 18, 2. si vacas animo neque habes aliquid, quod . . .; div I 10. eo ad te animo venimus, ut de re publica esset silentium; Bru 11. quem (exitum) ego tam video animo, quam ea, quae oculis cernimus; ep VI 3, 2. abl. comp.: f. I, 1. evadit. — 4. habet animi causa rus amoenum et suburbanum; Sex Rosc 133. (beneficia) ex animo (considerantur), si . . .; inv II 112. sive ex animo id fit sive simulate; nat II 168. ut maiore studio magisque ex animo petere non possim; ep XI 22, 2.

vgl. III, 3. cum rerum notiones in animis fiant; fin III 33.

annalis, das Jahr betreffend, subst. Jahrbuch: A. maiores nostri leges annales non habebant, quas multis post annis attulit ambitio; Phil V 47. — B, I, 1. erat historia nihil aliud nisi annalium confectio, cuius rei memoriaeque publicae retinendae causa ab initio rerum Romanarum usque ad P. Mucium pontificem maximum res omnes singulorum annorum mandabat litteris pontifex maximus efferebatque in album et proponebat tabulam domi, potestas ut esset populo cognoscendi: ii, qui etiam nunc annales maximi nominantur; de or II 52. annales sane exiliter scriptos (Piso reliquit); Bru 106. 2. est sic apud illum (Q Ennium) in nono, ut opinor, annali; Bru 58. II. confectio: f. I, 1. nomino. ordo ipse annalium mediocriter nos retinet quasi enumeratione factorum; ep V 12, 5. — III. (oratio) contra Ti. Gracchum exposita est in C. Fannii analibus; Bru 81. post annales pontificum maximorum, quibus nihil potest esse ieiunius || iniucundius, al. ||; leg I 6.

ann — f. adn —

anniversarius, jährlich wiederkehrend: centesimo me observaturum cum anatocismo anniversario; A V 21, 11. Syracusani festos dies anniversarios agunt; Ver IV 107. quos (ludos) tum primum anniversarios in circo facere instituisset; rep II 12. ut anniversaria sacra Inventatis non committerentur; A I 18, 3. impetum caeli moveri constantissime conficientem vicissitudines anniversarias; nat II 97.

annona, Getreide, Getreidepreis, Teuerung cum pluris senatus aestimasset, quam quanti esset annona; Ver III 195. si annona carior fuerit; ep XIV 7, 3. cum ingravesceret annona, ut iam plane inopia timeretur; dom 11. — II. carissimam annonam necopinata vilitas consecuta est; dom 14. — III. eo biduo cum esset annonae summa caritas; A IV 1, 6. difficultatem annonae summamque inopiam rei frumentariae nemo negat; dom 12. hic est Campanus ager et Leontinus, quae duo maiores nostri annonae perurgia ducebant; Phil VIII 26. cum per eos dies senatus de annona haberetur et ad eius procuracionem sermone bonorum Pompeius vocaretur; A IV 1, 6. tanta repente vilitas annonae ex summa inopia consecuta est; imp Pomp 44. — IV. de: f. III. procuratio.

annus, Jahr: I. horum annorum, quos in fastis habemus, magnus XIII CCCCLIV amplectitur; fr F V 35. fatalem hunc annum esse ad interitum huius urbis atque imperii; Catil III 9. quod non est annus hic tibi destinatus, ut, si aedilis fuisses, post biennium tuus annus esset; ep X 25, 2. quando iste Metonis annus veniet? A XII 3, 2. cum ad idem cuncta astra redierint, tum ille vere vertens annus appellari potest; rep VI 24. — II. 1. amplector: f. I. amplectitur. appello: f. I. vertitur. destino: f. I. est; ep X 25, 2. ut haberet ad praeturam gerendam plenum annum atque integrum; Milo 24. multi clarissimi viri annum petitionis suae non obierunt; ep X 25, 2. iis regibus quadraginta annis et ducentis praeteritis; rep II 52. — 2. eximi iubet non diem ex mense, sed ex anno unum dimidiatumque mensem; Ver II 129. quin renuntiatus sit aut iis ipsis comitis consul aut certe in illum annum; Planc 49. — III. mensum annorumque conversiones numerum machinatae sunt; Tim 52. numerum annorum provinciae propagavit; Phil II 109. ille (Q Arrius) ilijus iudicialis anni severitatem non tulit; Bru 243. hoc tempore anni; leg II 3. — IV, 1. qui (Demosthenes) ab hinc annos prope trecentos fuit; div II 118. adoptat annos viginti natus, etiam minor, senatorem; dom 34. (M. Crassus) in patronis aliquot annos fuit; Bru 233. tecum plus annum vixit; Quinct 41. ab illo tempore

annum iam tertium et vicesimum regnat; imp Pomp 7. in quam (Mesopotamiam Euphrates) quot annos quasi novos agros invehit; nat II 130. — 2. Roscium decidisse. quo tempore? abhinc annis xv; Q Rosc 37. quamquam id millensimo ante anno Apollinis oraculo editum esset; fat 13. sex annis ante, quam ego natus sum; Cato 50. quam (tempestatem) ego XIII annis ante prospexerim; A X 4, 5. aetas decem annis minor quam consularis; Phil V 48. anno post Paulus paruit (auspiciis); div II 71. triginta annis vixisse Panaetium, posteaquam illos libros edidisset; of III 8. Saturnus, quia se saturat annis; nat III 62. qui superiore anno senatu caruisset; Sest 63. hoc gravissimo et pestilentissimo anno; ep V 16, 4. — 3. ut tibi faciendum est ad annum; de or III 92. quid historiae de nobis ad annos dc praedicarint? A II 5, 1. quae (lex) in annos singulos Iovis sacerdotem sortito capi iubeat; Ver II 126. solis defectiones praedicantur in multos annos; div II 17. unde vix ter in anno audire nuntium possunt; Sex Rose 132. in hoc interdicto non solet addi „IN HOC ANNO“; ep XV 16, 3. qui inter tot annos unus inventus sit, quem . . .; imp Pomp 68. quae caedes per hosce annos sine illo facta est? Catil II 7. ex qua (civitate) P. Decius primum pater, post aliquot annos filius se devovisset; Sest 48.

annuus, ein Jahr dauernd, jährlich; annuae commutationes semper eodem modo fiunt; inv I 59. tum anni consules; rep I 62. solis annuus cursus spatii mensuris luna consequitur; nat II 50. delegationem a mancipe annua die; A XII 3, 2. edictum legem annuam dicunt esse; Ver I 109. quam (provinciam) senatus annuam esse voluit; ep XV 14, 5. cum alicuius annui, menstrui, diurni nocturnive spatii certa significatione; inv I 39. nos etsi annum tempus prope iam emeritum habebamus; A VI 5, 3. (aër) annuas frigorum et calorum facit varietates; nat II 101.

anquiro, suchen, untersuchen, forschen; I. omnes (loci) inquirentibus nobis omnique acie ingenii contemplantibus ostendunt se; de or I 151. — II. qui (Plato), quid sit omnino deus, anquiri oportere non censeat; nat I 30. — III. qui semper aliquid anquirunt, quod spectet ad bene vivendum; of II 6. studiose ab iis siderum magnitudines, intervalla, cursus anquirebantur et emeta caelestia; Tusc V 10. quam (honestatem) unam natura maxime anquirat; Tusc III 3.

ansa, Handhabe, Anhaltspunkt; quo plures (amici) det sibi tamquam ansas ad reprehendendum; Lael 59. si locus habet reprehensionis ansam aliquam; Plane 84.

anser, Gans; anseribus cibaria publice locantur; Sex Rose 56.

ante, vor, voran, vorher, früher, bevor; A. **Präposition**; I. I. ante pedes Pythii pisces abiciebantur; of III 58. hominem ante pedes Q. Manlii constituunt; Cluent 38. omnia sunt posita ante oculos; de or I 192. proposito ante oculos vitae periculo; Cluent 11. cum alii saepe, quod ante pedes esset, non viderent; Tusc V 114. versatur mihi ante oculos indignitas calamitatis; Ver V 123. — 2. ante oculos trucidatio civium; Phil IV 11. — 3. fit obviam Clodio ante fundum eius; Milo 29. ante senatum tua sica deprehensa est; par 31. in foro L. Antonii statuam videmus, sicut illam Q. Tremuli ante Castoris; Phil VI 13. — II. I. caedem te optatum contulisse in ante diem v Kalendas Novembres; Catil I 7. de Quinto fratre nuntii venerant ex ante diem III Non. Inn. usque ad prid. Kal. Sept.; A III 17, 1. quam ante (diem) si solverint; A VI 1, 16. cuius (Lycurgi) temporibus Homerus etiam fuisse ante hanc urbem conditam traditur; Tusc V 7. horum neutrum ante Zenonem magno opere defensum est; Ac II 113. — 2. XL annis

ante me consulem interpositam senatus auctoritatem sustinui; Piso 4. Livius fabulam dedit anno ante natum Ennium; Tusc I 3. ille multo ante lucem surrexit; inv II 14. ut numquam ante hoc tempus ad aram legum confugerint; Ver II 8. placere, uti L. Egnatuleio triennium ante legitimum tempus magistratus petere liceat; Phil V 52.

B. Adverb; a, I, 1. si aut manibus ingrediatur quis aut non ante, sed retro; fin V 35. tunc putes innumerabiles dextra sinistra, ante post mundos esse? Ac II 125. — 2. malitia, si omnia, quae turpia sunt, mala sunt, mala bonis ponit ante; of III 71. — 3. sin autem in ante acta vita aliquae turpitudines erunt; inv II 37. ut ante dixi; Ver III 1. eum, quem ante dixi, aethera; nat I 39. caupo illum, qui ante exierat, consequitur in itinere; inv II 15. ut ante facta in indicium non vocentur; Ver I 108. reperiam fortasse, sed illud ante; Tusc IV 47. — 0 ante victricis manus! Tusc II 21. ut „sanciantur Philocteta“ omnibus ante saeculis verum fuit; fat 37. — II. quem locum fugitivi iam ante tenuerunt; Ver V 10. j. III. saeculis. quae venientia longe ante videris; Tusc III 29. qui (pastor) navem numquam ante vidisset; nat II 89. quae (fides) cum saepe ante, tum in hac ipsa causa nuper est cognita; Rab Post 13. — III. quo erat paucis annis ante deducta (colonia); Phil II 102. etsi perpaucis ante diebus dederam Q. Mucio litteras ad te; ep IV 9, 1. alii orientem tyrannidem multo ante prospiciunt; div I 111. quae paulo ante nata sunt; nat II 128. amatores huic desunt, sicut multis iam ante saeculis Philisto Syracusio; Bru 66. — b, I. cupio, ante quam Romam venio, odorari diligentius, quid futurum sit; A XIV 22, 1. omnia ista ante facta sunt, non modo quam ego Siciliam, verum etiam quam iste Italiam attigit; Ver II 161. sed ante quam adgrediar ad ea, de te ipso dicam quid sentiam; nat I 57. contemno magnitudinem doloris, a qua me brevitatis temporis vindicabit ante paene, quam venerit; Tusc II 44. — II. quod hac lege ante omnia veniunt, ante pecuniae coguntur et coaccervantur, quam gleba una ematur; agr II 71. qui (ludi) ante quam fierent, servus per circum ductus est; div I 55. hoc domesticum malum opprimit antequam prospicere potueris; Ver I 39. qui antequam de meo adventu audire potuissent, in Macedoniam perrexi; Plane 98. — III. qua (morte) qui adfecti sunt, in eadem causa sunt, qua ante quam nati; fin I 49. — IV. censes ante coronam herbae existisse, quam conceptum esse semen? div II 68. — V. cuius ego facinora oculis prius quam opinione, manibus ante quam suspitione deprehendi; Cael 14.

antea, vorher, früher; I. I. hunc audiebant antea, nunc praesentem vident tanta temperantia, ut . . .; imp Pomp 13. quos antea ommemoravi; Cluent 107. id quod dixi antea; Font 25. quod ad te antea atque adeo prius scripsi (sic nim mavis); A XV 13, 3. nunc isdem vobis adsentire cum quibus antea sentiebam; prov 25. in hoc genere non accusabimur posthac, neque hercule antea rneglegentes fuimus; A VII 3, 7. accedit Saxa nescio quis, castrorum antea metator, nunc, ut sperat, urbis; Phil XI 12. cum praemia mihi tanta pro hac industria sint data, quanta antea nemini; Muren 8. me Idus Martiae non tam consolantur quam antea; A XIV 22, 2. — 2. Mallius Glaucia, quem iam antea nominavi; Sex Rose 96. Agim regem, quod numquam antea apud eos (Lacedaemonios) acciderat, necaverunt; of II 80. exportari aurum non oportere cum saepe antea senatus, tum me consule gravissime indicavit; Flac 67. nactus tempus hoc magis idoneum quam umquam antea; ep I 2, 3. — II. quis tuum patrem antea, quis esset, quam cuius gener esset, audivit? Deiot 30. te antea, quam tibi successum esset, decessurum fuisse; ep III 6, 2.

antecapio, vorauserrähen; j. anticipatio.

antecedo, vorausgehen, vorhergehen, den Vorrang, Vorrang haben: I. 1. in quo cursu multa mirabiliter efficiens (stella) tum antecedendo, tum retardando; nat II 52. — 2. qui et auctoritate et aetate et usu rerum antecedeat, Diodorus Timarchidi; Ver IV 138. aetate paulum his antecedens Ser. Galba; Bru 82. simplex conclusio reprehenditur, si hoc, quod sequitur, non videatur necessario cum eo, quod antecessit, cohaerere; inv I 86. ab antecedentibus et consequentibus et repugnantibus (argumentum ducitur) hoc modo; Top 19. est locus dialecticorum proprius ex consequentibus et antecedentibus et repugnantibus; Top 53. ut, si omnia fato fiant, omnia causis fiant antecedentibus et necessariis; fat 44. liectores laureati antecedeant; Phil II 58. quae (pars) septem et viginti partibus antecederet primae; Tim 22. si huic rei illa antecedit, huic non antecedit; Top 88. quia (haec stellae) tum antecedunt, tum autem subsequuntur; nat II 51. — II. (Pompeius) expeditus antecesserat legiones XI K Luceria; A VIII 9, 4.

antecello hervorrage, übertreffen: praeclearum mihi quiddam videtur adeptus is, qui, qua re homines bestiis praestet, ea in re hominibus ipsis antecellat; inv I 5. in Syria Chaldaei cognitione astrorum sollertiaque ingeniorum antecellunt; div I 91. cum honore longe antecellerent ceteris; rep II 59. duae (aedes sacrae), quae longe ceteris antecellunt; Ver IV 118. dicendi consuetudo longe et multum isti vestrae exercitationi ad honorem antecellit; Muren 29.

antecessio, Vorauseilen, Urjache: I. quae in orbibus eorum (deorum) conversiones quaeque antecessiones eveniant; Tim 37. — II. 1. (homo) causas rerum videt earumque praegressus et quasi antecessiones non ignorat; of I 11. — 2. cum tripertito distribuatur locus hic, in consecutionem, antecessionem, repugnantiam; Top 53.

anteco, vorangehen, übertreffen: I. eum, qui iis aetate anteibat, Catonem; Tusc I 5. anteibant liectores; agr II 93. qui quamvis minimam praestantiam animi omnibus bonis corporis anteire dicamus; fin V 93. — II. qui (consules) omnes intelligentia anteibant; Bru 229. cum Ser. Sulpicius aetate illos anteiret, sapientia omnes; Phil IX 1. hominis natura quanto omnes anteiret animantes; nat II 153. quaeris a me, quod summum pretium constituam et quantum anteire istos hortos Drusi; A XII 31, 2.

antefero, voranstellen, vorziehen, vorausbedenken, vormegnehmen: recorder longe omnibus unum anteferre Demosthenem; orat 23. cum ipse ceteris omnibus esse omni honore antelatus; prov 27. nos, quod est dies adlatura, id consilio anteferre debemus; ep V 16, 6. sitne aequum amicos cognatis anteferre; part or 66. te auctoritatem huius ordinis dignitatemque rei publicae tuis vel doloribus vel suspicionibus anteferre; Marcel 3. qui privatum otium negotiis publicis antetulerunt; Tusc III 57. cum vel iniquissimam pacem iustissimo bello anteferrem; ep VI 6, 5. cum sine cuiusquam reprehensione quaestoriis legatis quaestorem possis anteferre; ep II 18, 3. ut tuam vitam anteferrem meae; ep X 10, 2. me antelaturum fuisse voluntatem tuam commodo meo; ep V 20, 1. quod (hominum genus) anteferat semper utilitatem honestati; part or 90.

antegredior, vorangehen: I. omnia, quae fiunt, causis fiunt antegressis; fat 21. cum res eodem modo evenirent isdem signis antegressis; div I 25. — II. quae (stella Veneris) *Φωσφόρος* Graece, Lucifer Latine dicitur, cum antegreditur solem, cum subsequitur autem, *Ἑσπερος*; nat II 53.

antehac, bisher, früher: quod video non, ut antehac putabam, novitati esse invisum meae; ep I 7, 8. quae (avaritia) antehac occultis itineribus uti solebat; Ver III 219.

antelucanus, vor, bis vor Tagesanbruch: quorum omnis industria vitae in antelucanis cenis expromitur; Catil II 22. si quando (Demosthenes) opificum antelucana victus esset industria; Tusc IV 44. ex antelucano tempore usque ad horam diei x; ep XV 4, 9.

antemeridianus, vormittägig: non est hoc munus huius ambulationis antemeridiana aut nostrae posmeridiana sessionis; de or III 121. antemeridianis tuis litteris heri statim rescripti; A XIII 23, 1. quod antemeridiano sermone significavit Antonius; de or III 22.

antenna, Segelstange, Rabe: quid tam in navigio necessarium quam prora, quam puppis, quam antennae? de or III 180.

anteoccupatio, Vorwegnahme der Einwände: anteoccupatio; de or III 205.

antepes, Vorderfuß: «Centaurus linquens vestigia parva antepedum contacta»; fr H IV, a, 704.

antepono, voranstellen, vorziehen: (pono ante: i. ante, B, a, 1, 2): ut ei (C. Aculeoni) nemo de iis, qui peritissimi sunt, anteponatur; de or I 191. quem (Platonem) omnibus anteponis; leg I 15. ut dubitem, utra (amoenitas) anteponenda sit; A XIV 13, 1. ut meum consilium non anteponam tuo; ep IV 7, 1. est unus dies bene actus peccanti immortalitati anteponendus; Tusc V 5. hanc gloriam testimoniumque Caesaris tuae quidem supplicationi non, sed triumphis multorum antepono; Bru 255. longe Academiae illi ac Lycio tuum hoc suburbanum gymnasium anteponam; de or I 98. mors servituti turpitudinique anteponenda (est); of I 81. si anteponit suam salutem meae; Piso 79. testimonium: i. gloriam.

antequam: i. ante, B, b.

antesignanus, Vorkämpfer: fueras in acie Pharsalica antesignanus; Phil II 71.

antesto i. antisto.

antestor, zum Zeugen anrufen: te, Magne, antestaretur; Milo 68.

anteverto, vorangehen, zuvorkommen: vident necesse esse Miloni proficisci Lanuvium: itaque antevertit; Milo 45. id ipsum cum tecum agere conarer, Fannius antevertit; Lael 16. (stella) tum antevertens, tum subsequens; nat II 53.

anticipatio, Vorbegriff: quod (est) genus hominum, quod non habeat sine doctrina anticipationem quandam deorum? quam appellat *προλήγην* Epicurus, id est anteceptam animo rei quandam informationem; nat I 43.

anticipo, vorher erfassen: quod ita sit informatum anticipatumque || informatum || mentibus nostris, ut . . .; nat I 76. qui anticeps eius rei molestiam, quam triduo sciturus sis; A VIII 14, 2.

anticus, vordere: quod (genus motus) in anticam partem a conversione eiusdem et similis pelleretur; Tim 36.

antiquitas, Alter, Altertum, Vorwelt, Menschen, Geschichte, gute Sitte der Vorzeit: I. quoniam antiquitas proxime accedit ad deos; leg II 27. habet, ut in aetatibus auctoritatem senectus, sic in exemplis antiquitas, quae quidem apud me ipsum valet plurimum; orat 169. maiore honore in omnibus artibus quam in hac una dicendi versatur antiquitas; Bru 69. — II. 1. facilius mulieres incorruptam antiquitatem conservant; de or III 45. percipienda omnis antiquitas; de or I 159. L. Cotta de industria cum verbis tum etiam ipso sono quasi subrustico persequeretur atque imitabatur antiquitatem; Bru 137. quo magis antiquitatem eorum sermo retinere videatur; de or III 42. — 2. (fabulis) ab ultima antiquitate repetitis; fin I 65. — III. (Appius Claudius) antiquitatis nostrae bene peritus fuit; Bru 267. exempla plena dignitatis, plena antiquitatis; Ver III 209. — IV. plurima est [et] in omni

iure civili et in pontificum libris et in XII tabulis antiquitatis effigies; de or I 193. ego non abhorrens a studio antiquitatis; Plane 58.

antiquo. verwerfen: legem antiquastis sine tabella; leg III 38. Piso operam dat, ut ea rogatio antiquetur; A I 13, 3.

antiquus, alt, früher, ehemalig, altertümlich, alt-ehrwürdig, bieher, wichtig; A. simplex L. (Mummius) et antiquus; Bru 94. aliquot annis antiquior Romulus et Remus; div II 80. nec habui quicquam antiquius, quam ut Pansam statim convenirem; ep XI 5, 1. ne dubitaris, quin, quod honestius, id mihi futurum sit antiquius; A VII 3, 2. de Tullia mea tibi antiquissimum esse video; A. XII 5, c (4). tuus antiquissimus non solum amicus, verum etiam amator; Ver III 148. nemo est mihi te amicus antiquior; sed vetustas habet aliquid commune cum multis, amor non habet; ep XI 27, 2. causam suscepisti antiquiorem memoria tua; Rabir 25. quibus Olympiorum victoria consulatus ille antiquus videtur; Tusc II 41. navalis apparatus ei semper antiquissima cura fuit; A X 8, 4. quod antiquior dies in tuis fuisset scripta litteris quam in Caesaris; Q fr III 1, 8. non longe a tua illa antiqua domo; leg I 3. mihi tua fama multo antiquior esset, quam illa necessitudo est; ep XIII 73, 2. Pergae fanum antiquissimum et sanctissimum Dianae scimus esse; Ver I 54. vide, quam sim antiquorum hominum; A IX 15, 5. antiquissimus est hospes meus; ep XIII 52. antiquae sunt istae leges et mortuae; Ver V 45. officium sit nobis antiquissimum; A XII 21, 3. grandior atque antiquior oratio saepe videri solet; de or III 153. qui pauperes sunt, iis antiquior officio pecunia est; inv I 80. ab antiqua philosophia usque ad Socratem; Tusc V 10. clam sustulit signa pulcherrima atque antiquissima; Ver I 46. — B. a. quod antiqui illi quasi barbati crediderint; fin IV 62. discebant fidiis antiqui; Cato 26. ut antiquis (placuit), quos eodem Academicos et Peripateticos nominamus; fin V 21. hic mos iam apud illos antiquos et barbatos fuit, ut persequerentur populares; fr A VIII 4. — b. qui studiose antiqua persequeris; fin I 36.

antistes, Tempelvorsteher, Priester: qui sit eius artis antistes; de or I 202. ut mihi non cives illius civitatis, sed omnes sacerdotes, omnes accolae atque antistes Cereris esse videantur; Ver IV 111.

antistita, Tempelvorsteherin: sacerdotes Cereris atque illius fani antistitae, nobiles mulieres, rem ad magistratus suos deferunt; Ver IV 99.

antisto (antesto), übertreffen, hervorragen: quodam tempore Crotoniatae multum omnibus corporum viribus et dignitatibus antisteterunt || antesteterunt, al ||; inv II 2. si prudentia (quaeritur), Pompeius antistat; rep III 28.

anularius, Ringmacher: an tibi erit quaerendus anularius aliqui? Ac II 86.

anulus, Ring, Siegelring: I. sit anulus tuus non ut vas aliquod, sed tamquam ipse tu, non minister alienae voluntatis, sed testis tuae; Q fr I 1, 13. — II. Gyges vidit anulum aureum in digito; quem ut detraxit, ipse induit; of III 38. cum is ipse anulus in praecordiis piscis inventus est; fin V 92. — III. saepe nostri imperatores superatis hostibus scribas suos anulis aureis in contione donarunt; Ver III 185. si in eius modi cera centum sigilla hoc anulo impressero; Ac II 86.

anus, After: „anum“ appellas alieno nomine; cur non suo potius? ep IX 22, 2.

anus, alte Frau, Alte: I. quae anus tam excors inveniri potest, quae illa portenta extimescat? nat II 5. — II. anum fatidicam πρόβοιαν a Stoicis induci; nat II 73.

anxietas, Ängstlichkeit: in aliis anxietas, un-

de anxii, in aliis iracundia dicitur, quae ab ira differt, ut differt anxietas ab angore; Tusc IV 27.

anxifer, ängstigend, bang: »tu tamen anxiferas curas requiete relaxans«; div I 22. »nunc dolorum anxiferi torquent vertices«; Tusc II 21.

anxitudo, Ängstlichkeit: anxitudo prona ad luctum et maerens semperque ipsa se sollicitans; rep II 68.

anxius, ängstlich, ängstvoll, unruhig: neque omnes anxii, qui anguntur aliquando, nec, qui anxii, semper anguntur; Tusc IV 27. §. anxietas, qui (amores) ut sint pudici, solliciti tamen et anxii sunt; Tusc IV 70. num eum (Sextilium) postea censens anxio animo aut sollicito fuisse? fin II 55. sunt morosi et anxii senes; Cato 65.

aper, Über: cum aper ingens ad eum (praetorem) adlatus esset; Ver V 7. aiebant in labores Herculis non minus hunc immanissimum verrem quam illum aprum Erymanthium referri oportere; Ver IV 95.

aperio, apertus, öffnen, eröffnen, offenbaren, enthüllen, erschließen, zugänglich, sichtbar machen, zur Verfügung stellen, part. offen, deutlich, klar, offenkundig, offenherzig: I. I. quid agatur, cum aperuero; Phil V 6. — 2. quoniam satis apertum est sibi quemque natura esse carum; fin V 34. — II. ut ita apertus esset, ut locum crimini relinqueret; part or 115. quis unquam audacior, quis nocentior, quis apertior in indicium adductus est? Cluent 48. alii simplices et aperti; of I 109. quid potest esse tam apertum tamque perspicuum? nat II 4. (haec) apertiora sunt ad reprehendum; nat II 20. cum in templum Castoris aditus esset apertus nemini; dom 110. saepe apertis atque integris et oculis et auribus nec videmus nec audimus; Tusc I 46. aperiamus capita ea, unde omnis disputatio ducitur; de or II 130. cum mulier fletet uberius, homo misericors caput aperuit; Phil II 77. utraque (pars) magno opere ad aperendam causam pertinet; inv I 31. §. genera, studia, consilia cogitationesque eorum aperiam? fr A VIII 1. brevis et aperta definitio; inv II 53. si populo grata est tabella, quae frontes aperit hominum, mentes tegit; Plane 16. tu omnium divinarum humanarumque rerum nomina, genera, officia, causas aperuisti; Ac I 9. ut cum apertis hostibus bellum geram; sen 23. ut in obscuro odio apertas inimicitias ostenderem; ep III 10, 6. ut Dionysius tyrannus Corinthi dicitur ludum aperuisse, sic . . .; ep IX 18, 1. aperta simplexque mens; nat I 27. ne rhetorum aperiamus mysteria; Tusc IV 55. aperta narratio poterit esse, si, ut quidque primum gestum erit, ita primum exponetur; inv I 29. nomina: §. genera. (dochmius) iteratus aut continuatus numerum apertum et nimis insignem facit; orat 218. tu aliquando ad eum poeniendum oculos aperuisti; Milo 85. §. aures, officia: §. genera. his vos taeterrimis fratribus portas aperietis? Phil III 32. quoniam tibi virtus et dignitas tua reditum ad tuos aperuit; ep VI 11, 2. quas (res) diligentius aperiemus; inv I 81. res apertas obscuriores fieri oratione; inv II 156. quod mihi apertum tuum scelus resque manifesta dat; Sex Rose 97. non quo aperiret sententiam suam; de or I 84. de Oppio factum est, ut volui, et maxime quod || de || dccc aperuisti; A V 1, 2. quia (stellae) tum occultantur, tum rursus aperiantur; nat II 51. studia: §. consilia. e quibus (notionibus) latiores quaedam ad rationem inveniendam viae aperirentur; Ac I 42.

aperte, offen, offenbar, offenkundig, klar, deutlich: I. haec astricta numeris, non aperte nec eodem modo semper, sed varie dissimulanterque conclusis; Bru 274. dic audacter et aperte; Q Rose 16. non ex insidiis, sed aperte ac palam elaboratur.

ut . . . orat 38. hinc empta apertissime praetura; Ver I 100. laetitiam apertissime tulimus omnes; A XIV 13, 2. aperte intellecta generali partitione; inv I 32. Philo aperte mentitur; Ac II 18. quo minus sperte posset perscribere id, quod cogitaret; inv II 130. nunc iam aperte rem publicam universam petis; Catil I 12. quod apertissime scriptum est; inv I 70. scribam aperte, sicut et mea natura et nostra amicitia postulat; ep V 7, 3. — II. quis ista tam aperte perspicueque et perversa et falsa secutus esset, nisi . . . ? Ac II 60. qui (reges) etiamsi sunt clam amici nobis, tamen aperte Parthis inimici esse non audent; ep XV 4, 4. — III. qui aperte hostis esset; Phil XI 5.

apex, *Stoßbedeckung, Krone*: I. apex est senectutis auctoritas; Cato 60. — II. ab aquila Tarquinio apicem impositum; leg I 4.

aphractus, aphractum, *offenes Schiff*: I. detraxit xx ipsos dies etiam aphractus Rhodiorum; A VI 8, 4. — II. nosti aphracta Rhodiorum; nihil, quod minus fluctum ferre possit; A V 12, 1. — III. navigavius tardius propter aphractorum Rhodiorum imbecillitatem; A V 13, 1. — IV. nos Rhodiorum aphractis ceterisque longis navibus tranquillitates occupaturi eramus; A VI 8, 4.

apis, *Biene*: I. Platoni cum in cunis parvulo dormienti apes in labellis consedisent; div I 78. — II. apis aculeum sine clamore ferre non possumus; Tusc II 52. cuius (equi) in iuba examen apium considerat; div I 73.

apiscor, *erlangen, ertzehen*: cuius (finis bonorum) apiscendi causa sunt facienda omnia; leg I 52. vidimus magnam ex ea re te laudem apisci; ep IV 5, 6.

aplustrum, *Schiffspiegel*: »navibus absumptis fluitantia quaerere aplustras«; fr H IV, c. 2.

apodyterium, *Ausfließbeizimmer*: in balneariis assa in alterum apodyterii angulum promovi; Q fr III 1, 2.

apologus, *Erzählung, Fabel, Märchen*: I. quae (res) vel apologum vel fabulam vel aliquam contineat irisionem; inv I 25. — II. ad hoc genus ascribamus etiam narrationes apologorum; de or II 264.

apoproëgmena, *Zurückgewiesenes*: ne hoc „ephippii“ potius quam „proëgmenis“ et „apoproëgmenis“ concedatur; fin III 15.

apotheca, *Niederlage, Waren-, Weinlager*: apothecae totae nequissimis hominibus condonabantur; Phil II 67. cum omnium domos, apothecas, naves furacissime scrutarere; Vatin 12.

apparate, *prädigtig*: (Caesar) edit et bibit *ἀδελός*; et iucunde, opipare sane et apparate; A XIII 52, 1.

apparatio, *Zurüstung, Absichtlichkeit*: I. est (Theophrastus) multus in laudanda magnificentia et apparitione popularium munerum; of II 56. — II. quod ex his suspicio quaedam apparitionis atque artificiosae diligentiae nascitur; inv I 25.

apparatus, *Zurüstung, Einrichtung, Aufwand, Pracht, Prunk*: I. sacrorum ipsorum diligentiam difficilem, apparatus perfacilem esse voluit; rep II 27. belli apparatus refrigescit; Phil V 30. — II, 1. quae (praecepta dicendi) si minorem habent apparatus; Bru 263. omnem scriptum || descriptum || (esse) verborum apparatus; de or II 355. — 2. apparatus nobis opus est et rebus exquisitis; de or III 92. — III, 1. apparatus regio accepti; rep VI 10. haec in senatu minore apparatu agenda sunt; de or II 333. dixit causam illam Q Mucius, more suo, nullo apparatu, pure et dilucide; de or I 229. — 2. in epularum apparatu a magnificentia recedens; orat 83.

appareo, *erscheinen, sichtbar, klar werden, zu*

Gebote stehen, dienen: I. M. Aemilius Lepidus fuit, ut apparet ex orationibus, scriptor sane bonus; Bru 95. sive hic confictum est (Aestimonium), ut apparet, sive missum domo est, ut dicitur; Flac 38. — II, 1. quid rectum sit, apparet, quid expediat, obscurum est; ep V 19, 2. — 2. apparet, quod aliud a terra sumpsimus, aliud ab umore; nat II 18. — 3. ut (membra) ad quandam rationem vivendi data esse appareant || adpareat ||; fin III 23. — 4. ut facile appareat te pretio, non iure esse commotum; Ver I 110. — III. qui (anguis) Sullae apparuit immolanti; div II 65. »divorum iras (augures) providento sisque || iisque || apparento«; leg II 21. futtilis est illa occursatio et blanditia popularis; procul apparet, non excutitur; Plane 29. quod equus mecum una demersus rursus apparuit; div II 140. ut id (malum) obruatur sapientia vixque appareat; Tusc III 80. occursatio: §. blanditia. iam similitudo magis apparet in bestiis; Tusc I 80. in ceteris regibus num eloquentiae vestigium apparet? de or I 37. ut voluntas eius, qui dederit, apparet; nat III 70.

apparitio, *Dienst der Unterbeamten, Amtsdienster*: quos ex necessariis apparitionibus tecum esse voluisti; Q fr I 1, 12. quod in longa apparitione singularem patris Marcii fidem cognovi; ep XIII 54.

apparitor, *Amtsdienster*: I, 1. obscure praetor ipse decumanus est, cum eius apparitores frumentum a civitatibus exigant, pecunias imperent; Ver III 87. — plerisque in magistratibus ignorantia iuris sui tantum sapere, quantum apparitores velint; leg III 48. — 2. sit licitor non suae *saevitiae*, sed tuae lenitatis apparitor; Q fr I 1, 13. — II. ornat (potestatem) apparitoribus, scribis, librariis; agr II 32.

apparo, *zurüsten, vorbereiten*: bellum C. Pompeius extrema hieme apparavit; imp Pomp 35. hi dum convivii apparatis delectantur; Catil II 20. quae in Sestium apparabantur crimina; Q fr II 3, 6. qui ludos apparatissimos magnificentissimosque fecisti; Sest 116. (Milo) ludos apparat magnificentissimos; Q fr III 8, 6.

appellatio, *Berufung, Aussprache, Benennung, Titel*: suavitas vocis et lenis appellatio litterarum bene loquendi famam confecerat; Bru 259. regum appellationes venales erant; dom 129. videturne intercessisse appellatio tribunorum auxilii causa? Quinct 65. quae de facti appellatione quaeruntur; part or 42.

appellator, *Appellant*: nihil aegrius factum est, quam ut manus ab illo appellatore absterentur; Ver IV 146.

appello, *anreden, ansprechen, begrüßen, anrufen, um Hilfe ansprechen, aufrufen, vorladen, mahnen, aussprechen, nennen, benennen*: I. verbum nullum facis; biennio iam confecto fere appellas; Quinct 40. quod nosset tuum istum morbum, ut amici tui appellant; Ver IV 29. — II. appellat Fabius, ut Tullium deduceret; Tul 20. — III. cum ego illum (C. Marium) crebro appellans conlegam ei suum commendarem; de or II 196. te, Oppianice, appello, te, Tite Acci; Cluent 65. nominatim sum appellatus in Bruto: „Tullius, qui libertatem civibus stabiliverat“; Sest 123. in litibus nemo appellabatur nisi ex testium dictis aut tabulis privatorum aut rationibus civitatum; Rab Post 9. quoniam Neptunum a nando appellatum putas; nat III 62. quod singulis appellandis rogandisque perspexeram; ep I 2, 1. (Metellus) cum agere coepisset, tertio quoque verbo orationis suae me appellabat, mihi minabatur; ep V 2, 8. crebris nos litteris appellato; ep XV 20, 2. de Atiliano nomine scripsi ad Philotimum, ne appellaret Messallam; A V 19, 1. Cocceium velim appelles. quod enim dixerat, non

facit; A XII 13, 2. ex quo vere vel agnatio nobis cum caelestibus vel genus vel stirps appellari potest; leg I 24. nomine appellari abs te cives tuos; Muren 77. o Q. Catule! (patremne appellem ante an filium?) dom 113. genus: f. agnationem. videt in turba Verrem; appellat hominem et ei voce maxima gratulatur; Ver pr 19. recta effectio (*κατόρθωσιν* enim ita appello, quoniam recte factum *κατόρθωμα*); fin III 45. legati quod erant appellati superbius; imp Pomp 11. de sono vocis et suavitate appellandarum litterarum noli exspectare quid dicam; Brn 133. Graeci *μαρίαν* unde appellent, non facile dixerim; Tusc III 11. patrem: f. filium. quem (regem) vos honorificentissime appellassetis nullo postulante; ep XV 2, 8. placet Stoicis suo quamque rem nomine appellare; ep IX 22, 1. possumus, ut sponsores appellemus, procuratorem introducere; A XVI 15, 2. stirpem: f. agnationem. cuius procurator a praetore tribunos appellare ausus sit; Quinct 64. quae (verba) perraro appellantur ab Epicuro; fin II 51. — IV, 1. appellatus es de pecunia, quam pro domo debebas; Phil II 71. — 2. a magistratu Siculo, ne senatus consultum Siculi homines facere possent, quaestor populi Romani praetorem appellat; Ver IV 146. — 3. sic (Epicurus) appellat hanc dulcem (voluptatem): „in motu“, illam nihil dolentis „in stabilitate“; fin II 16. antiquos patres maiorum gentium appellavit, a se ascitis minorum; rep II 35. — 4. „quem te appellem?“ inquit. at ille „voluntate hospitem, necessitate hostem“; Phil XII 27. ego semper illum appellavi hostem, cum alii adversarium, semper hoc bellum, cum alii tumultum; Phil XII 17. victoria iusta imperator appellatus apud Issum abduxi exercitum; ep II 8, 3. Deiotarus filius, qui rex ab senatu appellatus est; A V 17, 3. alqd bellum: f. alqm; Phil XII 17. quod honestum, quod rectum, quod decorum appellamus; Tusc II 30. esse divinum quiddam, quod (Socrates) *δαμόσιον* appellat; div I 122. is, qui appellatur vultus, indicat mores; leg I 27. cum nullum rectius factum sit quam id, quod tu iniuriam appellas; div Caec 60. f. III. *κατόρθωσιν*. cum fruges Cererem appellamus, vinum autem Liberum; nat II 60. cordis parte, quem ventriculum cordis appellant; nat II 138. qui (rex Ptolomaeus) si nondum erat ipse a senatu socius appellatus; Sest 57. recte (sapiens) etiam pulcher appellabitur; fin III 75. illam umbram, quod appellant honestum non tam solido quam splendidi nomine; fin I 61.

appello, richten, hinführen, anfordern: qui essent appulsi navigiis; Ver V 145. qui (Dionysius) cum ad Peloponnesum classem appulisset; nat III 83. valde hercule timide tamquam ad aliquem libidinis scopulum sic tuam mentem ad philosophiam appulisti; de or II 154. cum ad villam nostram navis appelleretur; A XIII 21, 3.

appendicula, Anhängsel: est haec causa, QUO EA PECUNIA PERVENERIT, quasi quaedam appendicula causae iudicatae atque damnatae; Rab Post 8.

appendix, Anhang, Zugabe: vidit appendicem animi esse corpus; fr F V 96.

appendo, zuwägen: non ea me adnumerare lectori putavi oportere, sed tamquam appendere; opt gen 14. si tibi optima fide sua omnia concessit, adnumeravit, appendit; Sex Rose 144. ei (aurifici) palam appendit aurum; Ver IV 56.

appetens f. **appeto**, III, 1.

appetenter, habfüchtig: ne cupide quid agerent, ne appetenter; of I 33.

appetentia, Verlangen, Begehrlichkeit: I. unde appetentia laudis et honestatis? rep I 2. — ut libido effrenatam appetentiam (efficiat); Tusc IV II 15.

appetitio, Greifen, Begehren, Verlangen, Neigung, Trachten, Trieb: nullum potest esse

animal, in quo non et appetitio sit et declinatio naturalis; nat III 33. quem ad modum temperantia sedat appetitiones et efficit, ut eae rectae rationi pareant; Tusc IV 22. qui dicat appetitionem rerum ad vivendum accommodatarum a natura profectam; fin IV 78. appetitio animi, quae *ὄρεσις* Graece vocatur, ad quandam formam vivendi videtur data; fin III 23. — II, 1. eius modi appetitionem Stoici *βούλησιν* appellant, nos appellemus voluntatem; Tusc IV 12. do: f. I. videtur. natura mundi omnes motus habet voluntarios conatusque et appetitiones, quas *ὄρεσις* Graeci vocant, et his consentaneas actiones sic adhibet, ut nosmet ipsi; nat II 58. dicunt appetitionem animi moveri, cum aliquid ei secundum naturam esse videatur; fin IV 58. f. IV, 1. sedo: f. I. parent. voco: f. habeo. I. videtur. — 2. ex triplici appetitione solis triginta annos Cyrum regnaturum esse portendi; div I 46. — III. nostrarum voluntatum atque appetitionum sunt causae naturales et antecedentes; fat 9. — IV, 1. aliter appetitio, qua ad agendum impellimur, moveri non potest; Ac II 24. — 2. quod aliae (causae) sunt, ut sine ulla appetitione animi, sine voluntate, sine opinione suum quasi opus efficiant; Top 62.

appetitus, Begehren, Verlangen, Trieb: I. primus appetitus ille animi tantum agit, ut salvi atque integri esse possimus; fin V 41. etiamsi virtutis ipsius vehementior appetitus sit; Tusc IV 62. appetitus impellit ad agendum; of I 132. appetitum obtemperare rationi; of I 141. unde oriantur rerum appetitus; nat II 29. — II, 1. appetitus omnes contrahendos sedandosque esse; of I 103. quod hic ei (animali) primus ad omnem vitam tuendam appetitus a natura datur, se ut conservet; fin V 24. si appetitus (fato fit), illa etiam, quae appetitum sequuntur; fat 40. quae (animalia) habent suos impetus et rerum appetitus; of II 11. — 2. una pars in appetitu posita est, quae est *ὄρεσις* Graece, altera in ratione; of I 101. — III. motus animorum duplices sunt, alteri cogitationis, alteri appetitus; of I 132.

appeto, greifen, trachten, streben, verlangen, begehren, angreifen, part. begerig: I. quo primum natura moveatur vel ad appetendum vel ad repellendum; fin V 18. et appetendi et refugiendi initia proficiscuntur aut a voluptate aut a dolore; fin I 42. — II. ut appetat animus agere semper aliquid; fin V 55. — III, 1. quod alieni appetens; de or II 135. quoniam semper appetentes gloriae atque avidi laudis fuistis; imp Pomp 7. eadem ratio fecit hominem hominum appetentem; fin II 45. — 2. a quibus ille se lapidibus appetitum esse dixit; dom 13. quantum sibi illi oratores de praeclarissimis artibus appetierint, qui ne sordidiores quidem repudiarint; de or III 128. appetuntur, quae secundum naturam sunt, declinantur contraria; nat III 33. ut neque provinciam neque honorem neque ornamentum aliquod aut commodum appetiturus sim; agr I 25. genus illud Sullani regni iam pridem appetitur; A VIII 11, 2. honorem, al.: f. commodum. ego inimicitias potentium pro te appetivi; Milo 100. appetam huius rei principatum; ep XI 6, 3. Sp. Maclii regnum appetentis domus est complanata; dom 101. quod est ultimum rerum appetendarum; fin IV 32. cum dormienti ei (Cyro) sol ad pedes visus esset, ter eum scribit frustra appetivisse manibus; div I 46. virtutes nos magnificentiarius appetere et ardentius; fin IV 4. filii vita infesta, saepe ferro atque insidiis appetita; Sex Rose 30.

Appietas, Adel der Appier: ullam Appietatem aut Lentilitatem valere apud me plus quam ornamenta virtutis existimas? ep III 7, 5.

appingo, hinzumalen, hinzuzeichnen: epistulam superiorem restitue nobis et appinge aliquid novi; A II 8, 2.

applicatio, Zuneigung, Anschluß an einen Patron: I. ius applicationis obscurum sane et ignotum; de or I 177. — II. mihi videtur orta amicitia applicatione magis animi quam . . .; Lael 27.

applico, angeschlossen, verbinden, richten, wenden: quod in itinere se tam familiariter applicaverit; inv II 43. cui Romae exulare ius esset, si se ad aliquem quasi patronum applicavisset; de or I 177. me ad Molonem applicavi; Bru 316. ad eorum se familiaritatem Oppianicus applicarat; Cluent 46. cum ad flammam se applicaverunt; Tusc V 77. se alii ad philosophiam, alii ad ius civile, alii ad eloquentiam applicant; of I 115. eloquentissimi homines ad historiam scribendam se applicaverunt; de or II 55. misericordia commoti navem ad eum (nafragum) applicarunt, hominem ad se sustulerunt; inv II 153. siquidem omnes vires civitatis se ad Pompei ductum applicaverunt; ep III 11, 4. ut (voluptas) ad honestatem applicetur; fin II 37.

appono, vorsetzen, hinlegen, begeben, hinzufügen, aufstellen, part. nahe liegend, geeignet, brauchbar: I. appositus erat Venuleius quidam, qui emeret; Ver III 99. ut multo appositior ad ferenda quam ad auferenda signa esse videatur; Ver IV 126. si quid aut ad id appositum sit, quod nos interpretemur, aut ei, quod adversarius intellegat, adversetur; inv II 117. audacia non contrarium, sed appositum est ac propinquum; inv II 165. volo videre animum, qui mihi audeat ista, quae scribis, apponere; ep IX 16, 8. quid te in vasis fictilibus appositurum putem? A VI 1, 13. caupo alterius gladium propter appositum e vagina eduxit; inv II 14. nunc ad praemii quaestionem appositos locos exponemus; inv II 112. extrudimur ab ipso loco minime appposito ad tolerandam calamitatem; A III 14, 2. apposita secunda mensa; A XIV 6, 2. reliquis epistulis tantum faciam ut notam apponam eam, quae mihi tecum convenit; ep XIII 6, 2. — II. accusator apponitur civis Romanus; Ver I 74.

apporto, herbeibringen, hinbringen: (mercatura) multa undique apportans; of I 151. ex Sicilia Siculum frumentum apportari oportere; Ver III 172. P. Servilius quae signa atque ornamenta ex urbe hostium sustulit, ea populo Romano apportavit; Ver I 57.

apposite, geeignet: medici officium esse curare ad sanandum apposite; inv I 6. dicere apposite ad persuasionem; inv I 6.

apprehendo, ergreifen, bei der Hand fassen, Besitz ergreifen, sich aneignen: eum (L. Furium Scipio) ut salutavit, amicissime apprehendit et in lecto suo conclavit; rep I 17. quod ex illius (Socratis) variis et diversis disputationibus alius aliud apprehenderat; de or III 61. vites sic claviculis adminicula tamquam manibus apprehendunt; nat II 120. istum (Caesarem) apprehendere Hispanias; A X 8, 2.

approbatio, Zustimmung, Billigung, Anerkennung, Darlegung, Beweis (s. **adsumptio**): I. separatum est quiddam a propositione approbatio; inv I 62. separatum quiddam extra adsumptionem est approbatio; inv I 64. — II, 1. illud perspicuum est, approbationem tum adiungi, tum non adiungi; inv I 66. poema reconditum paucorum approbationem, oratio popularis adsensum vulgi debet movere; Bru 191. utraque approbatione praeterita; inv I 72. negant neque a propositione neque ab adsumptione approbationes earum separari oportere; inv I 60. — 2. hoc si non constat, indiget approbationis; inv I 63. — 3. quod abhorret ab oculorum auriumque approbatione; of I 128. nunc de adsensione atque approbatione, quam Graeci *συγκατάθεσιν* vocant, pauca dicemus; Ac II 37. — III. egit causam tanta approbatione omnium, ut . . .; Sest 107.

approbator, Billiger: etsi, quamvis non fueris

Merguet, Handlexikon zu Cicero.

suasor et impulsor professionis meae, approbator certe fuisti; A XVI 7, 2.

approbo, zustimmen, billigen, anerkennen, bestätigen, behaupten, beweisen: I. latae sunt (leges) consilibus illis approbantibus; Sest 55. quod genus legationis ego consul approbante senatu frequentissimo sustulisse; leg III 18. — II. approbant ita fieri oportere; Ver IV 142. s. III. alqd.; A VI 9, 1. — III. approbatum est, quod homines, cum dubium esset, quale haberi oporteret, sua constituerunt auctoritate; inv I 48. quod actum est, di approbent; ep II 15, 2. id videbatur approbare, quod erat in extremo, febriculam tum te habentem scripsisse; A VI 9, 1. sin has caedes et rapinas et hos tantos sumptus aut facient aut approbabant; Sex Rosc 139. populi comitia ne essent rata, nisi ea patrum approbavisset auctoritas; rep II 56. ego meum consilium, si praesertim tu non improbas, vehementer approbo; Q fr III 4, 2. vim et eventum agnosco, scio, approbo; div I 16. ne approbet falsa pro veris; Ac II 53. cum propositio est || sit || hoc pacto approbata; inv I 59. rapinas, sumptus: i. caedes. vim: s. eventum. — IV. quae prima natura approbavisset; fin II 42.

appromitto, auch in seinem Namen versprechen: cum id ita futurum T. Roscius Capito appromitteret; Sex Rosc 26.

appropero, sich beeilen, hineinrennen: nisi ad cogitatum facinus approperaret; Milo 45. fac ut eum (Luceium), ut approperet, adhorteris; A IV 6, 4.

appropinquo, Annäherung: cum angantur appropinquatione mortis confecti homines senectute; fin V 32.

appropinquo, herannahen, sich nähern, nahe daran sein: Milonem appropinquare; Milo 48. qui ad summam aquam iam appropinquant; fin IV 64. cum appropinquare tuus adventus putaretur; ep II 6, 1. caedes atque incendia et legum interitum et bellum civile appropinquare; Catil III 19. ut et illi poena et nobis libertas appropinquet; Phil IV 10. mors cum appropinquet; fin V 31. poena: s. libertas. quasi vero tempus dandi muneris non valde appropinquaret; Sulla 54. — II. qui (catulus) iam appropinquat ut videat; fin III 48.

appulsus, Annäherung, Einwirkung: I. ut omnes minimos et frigoris et caloris appulsus sentire possimus; nat II 141. II. quod pars earum (regionum) appulsu solis exarsit, pars obriguerit nive longinquo solis abscessu; nat I 24. tribus modis (Posidonius) censet deorum appulsu homines somnari; div I 64.

apricatio, Aufenthalt im Sonnenschein: I. unam mehercule tecum apricationem in illo lucretivo || Lucretilino || tuo sole malim; A VII 11, 1. — II. ubi potest illa aetas calefcere apricatione melius? Cato 57.

apricor, sich sonnen: offecerat (Alexander Diogeni) apricanti; Tusc V 92.

apricus, sonnig: nullo aprico horto; ep XVI 18, 2. in locis illa naturalia (spectantur), opaci an aprici; part or 36.

apte, genau, passend, geschickt: si eius verbum aliquod apte ceciderit ad id, quod ages aut cogitabis; div II 83. ita apte mundus cohaeret, ut . . .; Tim 15. si quae veteres illi apte numeroque dixerunt; orat 219. quid eorum apte fiat; of I 146. ut ad rerum dignitatem apte et quasi decore (loquamur); de or I 144. nisi omnia in istam quadrare apte viderentur; Cael 69. oculi sunt, quorum tum intentione, tum remissione motus animorum significemus apte cum genere ipso orationis; de or III 222.

apto, anpassen: est hoc verbum ad id aptatum, quod ante dixerat; de or III 162.

aptus, angefügt, abhängig, haftend, entspringend, zusammengefügt, verbunden, aus-

gefattet, passend, geschickt, geeignet, tauglich: A. cum te unum ex omnibus ad dicendum maxime natum aptumque cognossem; de or I 99. ego neminem nec motu corporis neque ipso habitu atque forma aptiorem mihi videor audisse; de or I 132. (Thucydides) ita verbis est aptus et pressus, ut . . . ; de or II 56. (Scaevola) verbis erat ad rem cum summa brevitate mirabiliter aptus; Bru 145. aptior etiam Palicanus auribus imperitorum; Bru 223. natura sumus apti ad coetus, concilia, civitates; fin III 63. quod alii ad alia bona sunt aptiores; Tusc IV 28. nemo potest non beatissimus esse, qui est totus aptus ex sese; par 17. apta inter se esse intellegemus haec, quae negotiis, et illa, quae personis sunt attributa; inv II 44. nunc, quid aptum sit, hoc est, quid maxime deceat in oratione, videamus; de or III 210. efficiatur aptum illud, quod fuerit antea diffuens ac solutum; orat 233. quod verum, simplex sincerumque sit, id esse naturae hominis aptissimum; of I 13. (ossa) commissuras habent ad stabilitatem aptas; nat II 139. figuram corporis habilem et aptam ingenio humano (natura) dedit; leg I 26. ii sunt in eo genere laudandi laudis, quod ego aptum et congruens nomino; de or III 53. gladium e lacunari saeta equina aptum demitti iussit; Tusc V 62. o hominem, semper illum quidem mihi aptum, nunc vero etiam suavem! ep XII 30, 3. ut eam (legem) cuperem esse aptam vestris commodis; agr II 15. omnes illi quidem (loci) ad plerasque (quaestiones), sed alii ad alias aptiores; Top 87. placet aptiora esse naturae ea officia; of I 153. ad haec omnia percipienda os est aptissimum; nat II 134. virtus habet plures partes, quarum alia est alia ad laudationem aptior; de or II 343. quod (pecus) erat ad vescendum hominibus apta; nat II 160. ex qua re una vita omnis apta est; Ac II 31. — B, I. quod multo maiorem habent apta vim quam soluta; orat 228. — II. facilius est apta dissolvere quam dissipata conectere; orat 235.

apud, bei, neben, vor, in der Nähe, in Gegenwart: I. **nach Verben**: accusatus est apud eos, qui . . . ; Cluent 59. cum apud pontifices res agatur; dom 117. cur honoris causa a te sunt et in hoc ordine et apud populum Romanum semper appellati? Phil II 31. apud Pompeium cenavi; ep I 2, 3. melius apud bonos quam apud fortunatos beneficium conlocari puto; of II 71. iis apud te mors et cruciatus erat constitutus? Ver V 153. apud quem tu etiam nos criminari soles; Vatn 29. causam nescio quam apud iudicem defendebat; Cluent 74. qui apud te pecuniam deposuerit; of III 95. apud quem deversatus es; Ver IV 37. in ea causa, quam ille contra me apud centumviros pro fratribus Cossis dixit; de or II 98. cum alter eius filius apud matrem educaretur; Cluent 27. facio: j. III. reus. quo tota Sicilia plus auctoritatis apud vos haberet; Ver II 14. meas litteras maximum apud te pondus habituras; ep III 1, 3. haec (legatio) praesidii apud pudorem Pulchelli non habet satis; A II 18, 3. apud me habitavit; Ver V 77. apud quos laudamus; de or II 344. apud alios loqui videlicet (Demosthenes) didicerat, non multum ipse secum; Tusc V 103. cur apud homines prudentissimos atque amicissimos mentiar; de or II 189. isne apud vos obtinebit causam? Caecin 38. se apud ipsam plebem offendisse de aenario; A X 4, 8. quoniam mihi vel peccare apud te in scribendo licet; ep XIII 18, 2. qui apud istum plurimum poterat; Ver III 130. id profiteri apud decemviros iubet; agr II 59. cum male pugnatum apud Candium esset; of III 109. ut testatum apud animum tuum relinquam, quid senserim; ep II 3, 1. ut scriptum apud Philistum est; div I 39. cum etiam tum in lecto Crassus esset et apud eum

Sulpicius sederet; de or II 12. quem (M. Scaurum) non longe ruri apud se esse audio; de or I 214. erant apud illum inlecebrae libidinum multae; Cael 12. in summo apud illos (Graecos) honore geometria fuit; Tusc 15. tantam esse apud omnes bonos tui caritatem, ut . . . ; ep X 22, 3. nihil me turpius apud homines fuisset; A II 19, 4. Scaevolam dixisti causam apud centumviros non tenuisse; Caecin 67. nec res ulla plus apud animos hominum quam ordo et ornatus orationis valet; Bru 193.

II. **nach Objectiven**: auctoritate cari hominis, ut spero, apud civitates; ep III 10, 1. loco apud illos clarissimo; Ver II 50. ita gratiosi eramus apud illum, ut . . . ; A XV 4, 3. gravissima apud te voluntas patris esse debuisset; Ver II 98. C. Marii sitas reliquias apud Anienem dissipari iussit Sulla victor; leg II 56. subinvivum apud malivolos Postumi nomen; Rab Post 40.

III. **nach Substantiven**: Oleus ille apud Sophoclem; Tusc III 71. auctoritas: j. I. habeo. caritas: j. I. sum. domi splendor, apud exterarum nationes nomen et gratia; Cluent 154. honos: j. I. sum. ne apud illos me in invidiam voces; Phil II 59. nomen: j. gratia, pondus, praesidium: j. I. habeo. nescio quid etiam de Locrorum apud Sagram proelio; nat III 11. apud eosdem iudices reus est factus; Cluent 59. horum (puerorum) sorores sunt apud nos virgines; inv II 2.

IV. **zum ganzen Satz gehörig**: apud Demetrium Syrum studiose exerceri solebam; Bru 315. apud Graecos Hercules tantus et tam praesens habetur deus; Tusc I 28. cum apud C. Cottam, familiarem meum, de dis immortalibus disputatum est; nat I 15. apud Stoicos de isto fato multa dicuntur; div II 19. tum fit illud, quod apud Platonem est luculente dictum; rep I 65. ut (M. Anneius legatus) castra in Lycaonia apud Iconium faceret; ep XV 4, 2. impendere apud inferos saxum Tantalo; Tusc IV 35. cum apud Lebadium Trophonio res divina fieret; div I 74. quaesitum est apud maiores nostros, num is ad suos postliminio redisset; de or I 182. C. Popilius apud maiores nostros cum ad Antiochum regem legatus missus esset; Phil VIII 23. apud matrem recte est; A I 7. scimus L. Acilium apud patres nostros appellatum esse sapientem; Lael 6.

aqua, Wasser, Gewässer, Wasserleitung, Quelle, Heilquelle, Bad: (gen. aquae: j. III, 1. alumnae): I. quo in summo (loco) est aequata agri planities et aquae perennes; Ver IV 107. aër et ignis et aqua et terra prima sunt; Ac I 26. aqua ferventi Philodamus perfunditur; Ver I 67. aquam, quam ii ducebant non longe a villa, belle sane fluentem vidi, praesertim maxima siccitate, uberioremque aliquanto sese conlecturos esse dicebant; Q fr III 1, 1. in hac causa mihi aqua haeret; Q fr II 6, 2. ut terra infimum (locum) teneat, hanc inundet aqua; nat I 103. ex terra aqua, ex aqua oritur aër, ex aère aether, deinde retrorsum vicissim ex aethere aër, inde aqua, ex aqua terra infima; nat II 84. — II, 1. ille tenet, ut hostium copiae, tu, ut aquae pluviae arceantur; Muren 22. „quid“, inquit, „homini Arpinati cum aquis calidis?“ „narra“, inquam, „patrono tuo, qui Arpinates aquas concupivit“; nosti enim Marinas; A I 16, 10. si aquam pluviam eam modo intellegeremus, quam imbrī conlectam videremus; Top 38. j. I. fluit. duco: j. I. fluit. cuius (aëris) ortus aqua omni exhausta esse non posset; nat II 118. aquam ferentis mulierculae; Tusc V 103. intellego: j. conligo. novi: j. concupisco. video: j. conligo. I. fluit. — 2. quae (leges Caesaris) iubent ei, qui de vi, itemque ei, qui maiestatis damnatus sit, aqua et igni interdici; Phil I 23. ut a Rhodiis aqua prohiberentur nostri milites; ep XII 15, 2. non

aqua, non igni, ut aiunt, locis pluribus utimur quam amicitia; Lael 22. — 3. qui (Axius) etiam me ad Septem aquas duxit; A IV 15, 5. deum (esse) eam mentem, quae ex aqua cuncta fingeret; nat I 25. orior ex; f. I. oritur. ego Tusculanis pro aqua Crabra vectigal pendam; agr III 9. cum terra in aquam se vertit; nat III 31. — III, 1. »vos quoque signa videtis, aquae dulcis alumnae»; div I 15. qui (praetor) de minimis aquarum itinerumque controversiis interdicat; Caecin 36. de aquae ductu probe fecisti; A XIII 6, 1. natura futura praesentium, ut aquarum eluviones; div I 111. — 2. alqd cum; f. II, 1. concupisco. cum solarium vel discriptum vel || aut || ex aqua contemplare; nat II 87. — IV, 1. perfundi; f. I. fervet. ubi potest illa aetas umbris aquisve refrigerari salubrius? Cato 57. — 2. puto utrumque ad aquas; ep XVI 24. 2. quamquam huic (naufrago) praedictum in aqua esse pereundum; fat 5.

aquarius, das Wasser betreffend; in eo magistratu cum tibi magno clamore aquaria provincia sorte obtigisset; Vatin 12.

aquatilis, im Wasser lebend; bestiarum terrinae sunt aliae, partim aquatiles; nat I 103. vescimur bestiis et terrenis et aquatilibus et volatilibus; nat II 151.

aquatio, Wasserholen; hic aquatio (est); of III 59.

aquila, Adler; I. Hirtius ipse aquilam quartae legionis cum inferret; Phil XIV 27. cum aquilam illam argenteam, cui ille etiam sacrarium [scelerum] domi suae fecerat, scirem esse praemissam; Catil II 13. — II. (Deiotarus) aquilae admonitus volatu; div I 26. — III. ab aquila Tarquinio apicem impositum; leg I 4.

aquilo, Nordwind, Norden; I, 1. alter (cingulus) subiectus aquiloni; rep VI 21. — 2. prope est spelunca quaedam conversa ad aquilonem infinita altitudine; Ver IV 107. — II quis in reliquis aquilonis austrive partibus tum nomen audiet? rep VI 22. — III. aquilonibus reliquisque frigoribus astrictus || adiectis || durescit umor; nat II 26.

aquilonius, nördlich; quae (regio) tum est aquilonia, tum australis; nat II 50.

aquila f. **acula**.

ara, Altar; I. quid est sanctius quam domus unius cuiusque civium? hic arae sunt, hic foci, hic di penates; dom 109. potest; f. II, 1. dedico. — II, 1. ne aram sanguine aspergeret; nat III 88. aram Malae Fortunae Esquilibus consecratam videmus; nat III 63. aram si dedicasti, sine religione loco moveri potest; dom 121. qui humanis hostiis eorum (deorum) aras ac templa funestant; Font 31. moveo; f. dedico. ergo is, qui si aram tenens iuraret, crederet nemo, per epistolam, quod volet, iniuratus probabit? Flac 90. — 2. ego pulsus aris, foci, dii penatibus carni patria; Sest 145. — 3. qui nisi in aram tribunatus confugisset; sen 11. qui sacerdotem ab ipsis aris pulvinaribusque detraxeris; har resp 28. — III. castra in radicibus Amani habuimus apud Aras Alexandri quadriduum; ep XV 4, 9.

araneola, fleine Spinne; ut in araneolis aliae quasi rete texunt, aliae autem ex inopinato observant; nat II 123.

aratio, Ackerbau, Pflanzung, Bachtung; I. quodsi hoc munus et hoc vectigal aratio tolerare, hoc est, Sicilia ferre ac pati potest; Ver III 201. — II, 1. is cum aratione magnas conductas haberet; Ver III 53. arationes omnes tota Sicilia desertas atque ab dominis relictas esse cognoscitis; Ver III 228. ut quaestuosa mercatura, fructuosa aratio dicitur; Tusc V 86. quoniam hae quondam arationes Campana et Leontina grandiferae et fructuosae ferebantur; Phil II 101. habeo; f. conduco. relinquo;

f. desero. — 2. cum in arationibus provincia Sicilia consistat; Ver III 48. — III. ut cum decumo fructus arationis perceptus sit; Ver III 114. quid aratorem ipsum arationis nomine muneris in rem publicam fungi ac sustinere velitis; Ver III 199.

arator, Pflanzler, Bächter; I. hoc arator adsequi per triennium certe fructu suo non potuit, vendiderit instrumentum necesse est; Ver III 201. haec condicio fuit isto praetore aratorum, ut secum praeclare agi arbitrarentur, si vacuos agros Apronio tradere liceret; Ver III 70. aratores vi et metu coactos Apronio multo plus, quam debuerint, dedisse; Ver III 153. videbatur id perdere arator, quod aratro ipse quaesisset; Ver III 198. potest; f. adsequitur. cum iam privatim aratores ex agris spoliati atque exagitati decumanorum iniuriis profugissent; Ver III 75. ut aratores in servorum numero essent, servi in publicanorum; Ver III 87. vendit; f. adsequitur. videtur; f. perdit. — II, 1. cogo; f. I. dant. labefactarat vehementer aratores iam superior annus, proximus vero funditus everterat; Ver III 47. exagito, spolio; f. I. profugium. en, cur magister eius ex oratore arator factus sit; Phil III 22. labefacto; f. evertit. — 2. aratoris interest ita se frumenta habere, ut decumae quam plurimo venire possint; Ver III 147. — 3. facio; f. III. senatus ita decernit, ut pro his (alteris) decumis pecunia solvatur aratoribus; Ver III 42. — 4. ago cum; f. I. arbitrantur. ita diligenter constituta sunt iura decumano, ut tamen ab invito aratore plus decuma non posset || possit || auferri; Ver III 20. C. Verrem ab aratoribus pro frumento in modios singulos duodenos sestertios exegisse; div Caec 30. — III. nihil te aratoribus reliqui fecisse; Ver III 178. — IV, 1. istum in aratorum bona fortunisque impetum fecisse; Ver III 142. si quem aratorum fugae, calamitates, exsilia, suspendia denique non permovent; Ver III 144. condicio; f. I. arbitrantur. quid est Sicilia, si aratorum numerum ac nomen extinxeris? Ver III 226. quod lege Hieronica numerus aratorum quotannis apud magistratus publice subscribitur; Ver III 120. suspendia; f. calamitates. quod tabulis aratorum planum factum antea est; Ver III 189. — 2. scitote tantam acerbitatem istius, tantum scelus in aratores fuisse, ut homines mortem sibi ipsi consciverint; Ver III 129.

aratrum, Pflug; I, 1. Casilinum coloniam deduxisti, ut aratrum circumduceres; Phil II 102. munus ut det arator, quos non aratro ac manu quaerit, boves et aratrum ipsum vendat necesse est; Ver III 199. — 2. ut maiores nostri ab aratro adduxerunt Cincinatum illum, ut dictator esset; fin II 12. — II. quaerere; f. I, 1. vendo. ut segetes agricolae subigunt aratris multo ante, quam serant; fr F V 24.

arbiter, Flugenzeuge, Schiedsrichter; I, 1. mihi videtur Chrysippus tamquam arbiter honorarius medium ferire voluisse; fat 39. — 2. quis in hanc rem fuit arbiter? Q Rosc 12. — II, 1. quem ad modum finibus regendis adigere arbitrum non possis, sic . . . ; Top 43. cur non arbitrum pro socio adegeris Q. Roscium, quaero; Q Rosc 25. remotis arbitris ad se adulescentem iussit venire; of III 112. (Hirtius) arbitrum me statuebat non modo huius rei, sed totius consulatus sui; A XV 1, 2. de quo nomine ad arbitrum adisti, de eo ad iudicem venisti! ceteri cum ad iudicem causam labefactari animadvertunt, ad arbitrum confugiunt, hic ab arbitro ad iudicem venire est ausus! qui cum de hac pecunia tabularum fide arbitrum sumpsit, indicavit sibi pecuniam non deberi; Q Rosc 12. 13. — 2. ut omnibus in rebus te arbitro et, quod commodo tuo fieri posset, te disceptatore uterentur; ep XIII 26, 2. — 3. adeo ad, al.; f. I. sumo. amoeno sane et ab arbitris remoto loco; Ver V 80. — III. haec loca abdita (sunt) et ab

arbitris libera; A XV 16, b. — IV. ut domi suae caput suum sine testibus et arbitris ferro defendere liceret; Tul 50.

arbitratus, Gutdünken, Belieben, Ermessen: Chaereae arbitrato causam agebas; Q Rosc 19. quousque sententias dicemus veteranorum arbitrato? Phil XI 38. apud quem et quo more et cuius arbitrato sit educatus; inv I 35. dum res maneant, verba fingant (docti) arbitrato suo; fin V 89. mihi vos nunc quaestiunculam, de qua meo arbitrato loquar, ponitis? de or I 102. ut ad te scribendi meo arbitrato facultas nulla detur; ep XII 30, 1. „concede, ut huic generi mortis potius adsentiar.“ at ille ridens „tuo vero“, inquit, „arbitrato“; Bru 42.

arbitrium, Schiedspruch, Schiedsgericht, Beurteilung, Belieben, Willfür, Bestimmung, freier Wille, funeris Leichengeld: I. iudicium est pecuniae certae, arbitrium incertae; ad iudicium hoc modo venimus, ut totam litem aut obtineamus aut amittamus; ad arbitrium hoc animo adimus, ut neque nihil neque tantum, quantum postulavimus, consequamur; Q Rosc 10. orationem tibi misi. eius custodiendae et proferendae arbitrium tuum; A XV 13, 1. — II, 1. cum tu arbitria non mei solum, sed patriae funeris abstulisti; Piso 21. videre praetextos inimicos nondum morte complorata arbitria petentes funeris; dom 98. — 2. si servitus sit oboedientia fracti animi et abiecti et || abiecti || arbitrio carentis suo; par 35. — 3. ex rebus ab opinionis arbitrio seiunctis scientiaque comprehensis; de or I 108. summam vim esse dicebat in omnibus iis arbitriis, in quibus adderetur EX FIDE BONA; of III 70. si in existimantium arbitrium sua scripta non venerint; Bru 92. — III, 1. quarum (mulierum) iste arbitrio praeturam per triennium gesserat; Ver IV 136. e fontibus eorum (Stoicorum) iudicio arbitrioque nostro hauriemus; of I 6. cuius (Iovis) nutu et arbitrio caelum, terra mariaque reguntur; Sex Rosc 131. — 2. omnes, qui probari volunt, ad eorum (qui audiunt) arbitrium et nutum totos se fingunt et accommodant; orat 24. ad arbitrium tuum testes dabo; Ver V 164. in arbitrio rei uxoriae MELIUS AEQUIUS; of III 61.

arbitror, (arbitro f. II, 2, a. nat II 74), meinen, glauben, erachten: I. illud verbum consideratissimum nostrae consuetudinis „ARBITROR“, quo nos etiam tunc utimur, cum ea dicimus iurati, quae comperta habemus, quae ipsi vidimus; Font 29. quid dices? an id, quod dictitas, iniuriam tibi fecisse Verrem? arbitror; div Caec 52. si ille, ut arbitror, aequus nobis fuerit; Sest 71. quod (tempus) mihi quidem magis videtur, quam tu umquam arbitratus es, appropinquare; Piso 94. non existimas cadere in sapientem aegritudinem? — prorsus non arbitror; Tusc IV 8. — II, 1. praecclare exigis, Quinte, (at ego effugisse arbitrabor); leg II 7. — 2, a. quae est ista accusatio, quae planius se confirmare crimen libidine barbarorum quam nostrorum hominum litteris arbitretur? Font 4. errare homines, si etiam tum senatum aliquid in re publica posse arbitrarentur; Sest 28. cum dicimus providentia mundum administrari, deesse arbitrato || arbitrator || „deorum“; nat II 74. non arbitror cocum te arthriticum habere; ep IX 23. — b. rex ita discessit, ut se honorifice acceptum arbitraretur; Ver IV 62. qui se natos ad homines iuvandos arbitratur; Tusc I 32. unde (legiones) redituras se non arbitrarentur; Tusc I 101. iis senatus arbitratur singulares exquirendos honores; Phil IV 5. — III. hoc cum ceterae gentes sic arbitrantur, tum . . . ; Ver IV 106. cum non is eventus est, quem arbitrati sunt; inv II 21. — IV. quos amicos nostros arbitramur; Cluent 143. totius mundi se incolam et civem (Socrates) arbitrabatur; Tusc V 108. quis eas (virtutes) aut laudabiles aut expetendas arbitraretur? fin I 42.

arbor, Baum: I. arbores frondescent; Tusc V 37. excisa est arbor, non evulsa. itaque quam fruticetur, vides; A XV 4, 2. arborem et „novellam“ et „vetulam“ et „vigere“ et „senescere“ (dicimus); fin V 39. — II, 1. arbores ut hiemali tempore, quia tum exsiccae sint, tempestive caedi putentur; div II 33. dico: f. I. senescit. evello, excido: f. I. fruticatur. — 2. Tarquinii ista sunt cruciatus carmina: „CAPUT OBNUBITO, ARBORI INFELICI SUSPENDITO“; Rabir 13. — 3. da mihi ex ea arbore, quos seram, surculos; de or II 278. quam multa ex terra arboribusque gignuntur! Tusc V 99. pependit in arbore socius amicusque populi Romani; Ver III 57. quid in eis arboribus? in quibus non truncus, non rami, non folia sunt denique nisi ad suam retinendam conservandamque naturam; de or III 179. — III. cum admiraretur Lysander et proceritates arborum et directos || dir. || in quincuncem ordines; Cato 59. — IV. quoniam nequedum satis ab his novellis arboribus omnis hic locus opacatur; leg fr 4.

arbustus, mit Bäumen besetzt, n. Baumpflanzung: A. agri arvi et arbusti et pascui lati definitabantur; rep V 3. — B, I. visam beluam omnia arbusta pervertere; div I 49. — II. vineis et arbustis res rusticae laetae sunt; Cato 54.

arca, Kasten, Geldkasten, Kasse, Gefängniszelle 1. cum Cato percussus esset ab eo, qui arcam ferebat; de or II 279. — 2. arcae nostrae confidito; A I 9, 2. — 3. subito abrepti (servi) in arcas coniciuntur; Milo 60. (pecunia) ex arca depromitur; of II 52. multum differt, in arcae positum sit argentum an in tabulis [debeatur]; Top 16.

arcano, im Geheimen: hunc (ἀρχέτυπον) tu lege arcano convivis tuis; A XVI 3, 1.

arcanus, geheim: quicum arcana, quicum occulta omnia? tecum optime; fin II 85.

arceo, einschließen, in Schranken halten, fern halten, abwehren, hindern: in quo quasi ius arceudi continetur; Top 39. — II. ut (Antonius) ab urbe tamquam pestifera flamma arceatur; Phil VI, 6. (alvus) arceat et continet, quod recepit; nat II 136. nec aqua in urbe arceatur; Top 23. aquae pluviae arceandae adigere arbitrum non possis; Top 43. f. copias. ut pudor civis non minus a delictis arceret quam metus; rep V 6. ille tenet, ut hostium copiae, tu, ut aquae pluviae arceantur; Muren 22. summus deus arceus et continens ceteros; rep VI 17. flammam: f. alqm. L. Brutus arceus reditu tyrannum; Tusc I 89.

arcera plaustrum est rusticum tectum undique quasi arca; fr K 1.

arcessitus, Einfadung: cum ad eum (C. Cottam) ipsius rogatu arcessitque venissem; nat I 15.

arcesso (arcesso f. II. alqm; par 28. res), hofen, ableiten, herbeirufen, berufen, vorladen, anfragen, part. gefucht: I. cum omnes studio eius subitam fluminis magnitudinem scirent fuisse impedito, tamen quidam capitis arcesserunt; inv II 97. — II. maiestatis arcessitur; inv II 74. cum ab aratro arcescebantur, qui consules fierent; Sex Rosc 50. cum magis invidioso crimine quam vero arcesseretur; Ver II 113. qui te statuarum nomine arcessat; Ver II 142. ex quo factum est, ut eum (Attum Navium) ad se rex Priscus arcesseret; div I 32. arcessitus in civitatem sum; par 28. iam aetatis est ususque nostri a capite, quod velimus, arcessere et, unde omnia manent, videre; de or II 117. est cavendum, ne arcessitum dictum putetur; de or II 256. non erit necesse id (argumentum) usque a capite arcessere; Top 39. harsupiesne ex Etruria arcessentur? div II 11. (pater) arcessitur maiestatis; inv II 52. nobis opus est rebus undique collectis,

accersitis, comportatis; de or III 92. quae (sacra) maiores nostri ab exteris nationibus ascita atque arcessita coluerunt; Ver IV 115. cur ea (studia) arcessita aliunde videantur; Tusc IV 2.

archipirata, Räuberhauptmann: I. cum ipse archipirata cum grege praedonum impurissimo navigares; dom 24. — II. equem scis in Sicilia antea captum archipiratam, qui non securi percussus sit? Ver V 67. ille, qui archipirata dicitur, nisi aequabiliter praedam dispertiat, aut interficiatur a sociis aut relinquitur; of II 40. percussio: f. capio. tu in indicium archipiratam domo producere ausus es; Ver V 136. — III. istum clam a piratis ob hunc archipiratam pecuniam accepisse; Ver V 64.

architector, aufbauen: an quod (sapientia) ita callida est, ut optime possit architectari voluptates? fin II 52.

architectura, Baufunft: || in || quibus artibus utilitas quaeritur, ut medicina, ut architectura; of I 151.

architectus, Baumeister, Begründer: I. 1 si Philonem illum architectum, qui Atheniensibus armamentarium fecit, constat perdiserte populo rationem operis sui reddidisse; de or I 62. inesse moderatorem et tamquam architectum tanti operis tantique muneris; nat II 90. reddit: f. facit. — 2. ut omnes fere Stoici sint architecti paene verborum; Bru 118. omnium architectum et moderatorem esse Chrysogonum; Sex Rose 132. (Corumbus) bellus esse dicitur architectus; A XIV 3, 1. — II. non deesse, si quis nos adhibere volet, non modo ut architectos, verum etiam ut fabros ad aedificandam rem publicam; ep IX 2, 5. — III. Chrysippus Vettius, Cyri architecti libertus, fecit, ut...; ep VII 14, 1.

archon, ἄρχων: morietur Epicurus archonte Pytharato; fat 19.

arcula, Kästchen, Farbenkasten: meus liber totum Isocrati myrothecium atque omnes eius discipulorum arculas consumpsit; A II 1, 1. qui (stipatores) scrutarentur arculas muliebres; of II 25.

arcus, Bogen, Regenbogen: arcus ipse e nubibus efficitur quodam modo coloratis; nat III 51. intentus est arcus in me unum; Sest 15.

ardenter, heiß, heftig: quod cupias ardentem; Tusc IV 39. quem videmus, quo adfluentius voluptates undique hauriat, eo gravius ardentiusque sientem; Tusc V 16.

ardeo, ardens, brennen, glühen, entbrannt, befaßt sein, part. feurig, heftig: ardebat (Hortensius) cupiditate sic, ut in nullo unquam flagrantius studium viderim; Bru 302. cum oculis arderet; Ver IV 148. ego vos ardentem et erectos ad libertatem recuperandam cohortabor; Phil IV 11. vidimus eos ardentem tum cupiditate, tum metu, tum conscientia; leg II 43. alter ardet furore et scelere; A X 4, 2. ardeo studio historiae; A XVI 13, b (c), 2. quorum actio esset ardentior; Bru 276. quis unquam fuit avaritia tam ardenti, ut...? fin III 36. cum in Palatio mea domus ardebat; Piso 26. cum ardentem faces in vicinorum tecta iactas; har resp 39. una Gallia communi non ardet incendio; orat 34. nec unquam is, qui audiret, incenderetur, nisi ardens ad eum perveniret oratio; orat 132. orbem terrarum imperiis distributis ardere bello; ep IV 1, 2. res ardet invidia; Q fr II 14, 4. in illo ardenti tribunatu suo; Sest 116. facile est verbum aliquod ardens, ut ita dicam, notare; orat 27.

ardor, Brand, Glut, Feuer, Glanz, Begierde, Eifer, Begeisterung, Unruhe, Kummer: I. ardor animi non semper adest, isque cum consedit, omnis illa vis oratoris exstinguitur; Bru 93. concretus: f. II. retineo. nec hic erat unus ardor in nobis, ut

hoc modo omnia diceremus; orat 108. quem ardorem studii censetis fuisse in Archimede? fin V 50. ardor ille urget et manet; A XII 13, 1. si ille imperatorius ardor oculorum valuit; Balb 49. — II. quid censes (adsumendum esse), nisi studium et ardorem quendam amoris? de or I 134. vestita (uva) pampinis nec modico tepore caret et nimios solis defendit ardores; Cato 53. omnium cupiditatum ardore restincto; fin I 43. summa pars caeli suum retinet ardorem tenuem et nulla admixtione concretum; nat II 117. visas nocturno tempore ab occidente faces ardoremque caeli; Catil III 18. — III, 1. fore aliquando, ut omnis hic mundus ardore deflagret; Ac II 119. >vidisti claro tremulos ardore cometas? div I 18. — 2. in tanto animorum ardore et armorum; Marcel 25.

arduus, steil, schwierig: quid autem praeclarum non idem arduum? Tusc III 84. quod (oppidum) erat difficili ascensu atque arduo; Ver IV 51. eius artificii cognitio eius modi est, ut magnae atque arduae cognitionis indigere; inv I 86. magnum opus et arduum conamur; orat 33. patientia est rerum arduarum ac difficilium voluntaria perpessio; inv II 163.

area, Platz, Bauplatz, Grund, Tenne: I. 1. si prata et areas quasdam magno aestimant; par 51. aream praeclaram habebimus; A IV 1, 7. princeps ille aream sibi sumpsit, in qua civitatem exstrueret arbitrato suo; rep II 21. — 2. cum in areis frumenta sunt; Ver V 29. in aream tuam veni; Q fr II 5, 3. — II. imbri frumentum corrumpi in area patiebatur; Ver III 36. f. I, 1. sumo.

aren — f. haren —

aresco, trocknen, verdorren: quem ad modum dixit rhetor Appollonius, lacrima nihil citius arescit; inv I 109. nec (virtus) triumphos arescentibus laureis, sed viridiora praemiorum genera desiderat; rep VI 8.

argentaria, Wechselgeschäfft: iam argentaria dissoluta Fulcinus quaedam praedia mercatur; Caecin 11. Q. Luceius, qui argentariam Regii maximam fecit; Ver V 165.

argentarius, Wechsel: I. qui (Pythius) esset argentarius apud omnes ordines gratus; of III 58. — II. se habere argentarii tabulas, in quibus sibi expensa pecunia lata sit acceptaque relata; Caecin 17.

argenteus, silbern: aquilam illam argenteam esse praemissam; Catil II 13. vidi argenteum Cupidinem cum lampade; Ver II 115. mensas argenteas (Dionysius) de omnibus delubris iussit auferri; nat III 84. exponit pulcherrima vasa argentea; Ver IV 62.

argentum, Silber, Silbergeschirr, Silbergeld: I. ut omne argentum, quod apud quemque esset Catinae, conquirendum curaret et ad adferendum; Ver IV 50. — II. 1. adfero: f. I. argentum ille (Eupolemus) ceterum purum apposuerat, duo pocula non magna, verum tamen cum emblemate; Ver IV 49. nec plenum artis argentum (aspiciebat); Tusc IV 62. plena domus caelati argenti optimi; Ver II 35. abacos complures ornavit argento auroque caelato; Tusc V 61. conquirere: f. I. ut inde aurum exportari argentumque prohiberes; Vatin 12. erat ea navis plena argenti facti atque signati; Ver V 63. quoniam argentum omne mulieri legatum est, non potest ea pecunia, quae numerata domi relicta est, non esse legata; Top 13. cum signaretur argentum Apolloniae; ep XIII 29, 4. f. facio. — 2. non auri, non argenti indigere; Sulla 25. — 3. sum: f. aes, II, 2. — III. plenus: II, 1. caelo, facio. — IV. numerata pecunia nomen argenti retinet; Top 13. permagnum optimi pondus argenti (fuit); Phil II 66. nos aeris, argenti, auri venas penitus abditas invenimus; nat II 151. quae (gentes), ut pace uterentur, vim argenti dederant praeclaro nostro

imperator; prov 4. — V. hanc speciem Pasiteles caelavit argento; div I 79. tu argento, tu familia, tu rebus omnibus ornatus et copiosus sis? Catil II 18. j. II. I. caelo.

argumentatio. Beweisführung: I. ut ne confirmatio modum in se argumentationis [solum] habeat, verum ipsa argumentatio ex necessaria ratione consistat; inv I 45. quattuor partibus constat argumentatio, cum aut proponimus aut adsumimus sine approbatione; inv I 70. si qui ex una quoque parte putabunt constare argumentationem; inv I 74. omnis argumentatio, quae ex iis locis sumetur, aut probabilis aut necessaria debet esse. etenim, ut breviter describamus, argumentatio videtur esse inventum aliquo ex genere rem aliquam aut probabiliter ostendens aut necessarie demonstrans; inv I 44. falsum est non esse plus quam tripartitam argumentationem; inv I 65. esse quandam argumentationem, in qua neque propositio neque adsumptio indigeat approbationis; inv I 66. quinquepartita argumentatio est huius modi; inv I 68. argumentationem quaerere videris, quae est argumenti explicatio; part or 45. potest: j. II, 1. distinguo. argumentatio nomine uno res duas significat, ideo quod et inventum aliquam in rem probabile aut necessarium argumentatio vocatur et eius inventi artificiosa expositio; inv I 74. ita fit, ut eadem ratione argumentatio tractata aliis tripartita, aliis quinquepartita videatur; inv I 60. j. est; inv I 44. — II, 1. expositis iis argumentationibus, quae in iudiciale causarum genus accommodantur; inv II 155. si concedatur, concludenda est argumentatio, si tacebitur . . .; inv I 54. in confirmandis nostris argumentationibus infirmandisque contrariis; part or 122. haec argumentatio, quae dicitur artis expertis, in testimonio est posita; Top 73. expono: j. accommodo. bipartitam quoque fieri argumentationem; inv I 72. inveniri quidem omnis ex his locis argumentatio poterit: inventa exornari et certas in partes distingui suavissimum est; inv I 50. si contra firmam argumentationem alia aequae firma aut firmior ponitur; inv I 79. j. dico. quae (oratio) ad probandam argumentationem valet; de or II 331. etiamne in tam perspicuis rebus argumentatio quaerenda est || sit ||? Sex Rosc 98. j. I. 1. est; part or 45. omnis argumentatio reprehenditur, si . . .; inv I 79. sumo: j. I, 1. est; inv I 44. omnis igitur argumentatio aut per inductionem tractanda est aut per ratiocinationem; inv I 51. propositionis approbatione praeterita quattuor ex partibus argumentatio tractatur; inv I 70. j. I. videtur. commode partiti sunt illi, qui in quinque partes tribuerunt argumentationem; inv I 66. Graeci tales argumentationes ἀτέργους vocant, id est, artis expertes; Top 24. j. I. significat. — 2. poterit accusator argumentatione uti per inductionem; inv I 55. 3. si non similiter semper ingrediamur in argumentationem; inv I 76. — III. ipsum genus argumentationis vitiosum his de causis ostendetur, si . . .; inv I 89. non incommodum videtur quandam silvam atque materiam universam ante permixtam et confuse exponere omnium argumentationum; inv I 34. primum convenire exponere summam argumentationis; inv I 58. — IV. si quadam in argumentatione satis est uti adsumptione et non oportet adiungere approbationem adsumptioni, quadam autem in argumentatione infirma est adsumptio, nisi adiuncta sit approbatio; inv I 64. in ipsa argumentatione non semper a propositione incipere (convenit); inv I 76.

argumentor, den Beweis führen: I, 1, a. est etiam illa varietas in argumentando et non invidenda distinctio; part or 47. — b. hoc genus argumentandi, quod in necessaria demonstratione versatur, maxime tractatur in dicendo aut per complexionem aut per enumerationem aut per

simplicem conclusionem; inv I 44. ita fit hoc genus argumentandi tripartitum; inv I 54. argumentandi duo genera sunt, quorum alterum ad fidem directo spectat, alterum se inflectit ad motum; part or 46. argumentandi ratio dilucidior erit, cum et ad genus et ad exemplum causae statim poterit accommodari; inv I 16. hinc omnibus argumentandi rationibus tractis; inv I 34. — 2. ego neque in causis, si quid est evidens, argumentari soleo; nat III 9. — II, 1. defensor de ipsa remotione sic argumentabitur; inv II 88. — 2. tu sedulo argumentaris, quid sit sperandum; A III 12, 1. — 3. cum etiam es argumentatus amoris esse hoc signum; dom 22. — III. ego illa non argumentabor, quae sunt gravia vehementer, eum corrupisse, qui . . .; Cluent 64.

argumentum. Inhalt, Stoff, Fabel, Stück, Beweis, Beweisgrund: I. argumentum ratio ipsa confirmat atque, simul atque emissum est, adhaerescit; de or II 214. argumentum est ficta res, quae tamen fieri potuit; inv I 27. quos vocas locos? in quibus latent argumenta. quid est argumentum? probabile inventum ad faciendam fidem; part or 5. argumento etiam firmo, quia tamen saepe falsum est, posse recte non credi; part or 117. argumentum (esse) rationem, quae rei dubiae faciat fidem; Top 8. coniugata (argumenta) dicuntur, quae sunt ex verbis generis eiusdem; Top 12. latent: j. est; part or 5. ut mihi nascatur epistolae argumentum; ep XVI 22, 2. multa occurrunt argumenta; de or II 308. — 2. quae certissima sunt huius criminis argumenta; Ver V, 79. mihi satis est argumenti esse deos, quod . . .; div I 10. — II, 1. quae (argumenta) adsumuntur extrinsecus, ea maxime ex auctoritate ducuntur; Top 24. appello: j. alius, B, II, 5. componendum argumentum est; A XV 4, 3. iam argumenti ratione conclusi caput esse faciunt ea, quae perspicua dicunt; fin IV 8. coningo: j. I, 1. est; Top 12. equidem cum conligo argumenta causarum, non tam ea numerare soleo quam expendere; de or II 309. unde statim expedita possint argumenta depromere; de or II 117. dico: j. I, 1. est; Top 12. (Servius) mihi dabit argumentum ad te epistolae; A X 13, 2. ex coniunctis sic argumenta ducuntur; de or II 167. argumentis (fides fit), quae ducuntur ex locis aut in re ipsa insitis aut adsumptis; part or 5. a genere sic ducitur (argumentum); Top 13. j. adsumo. emitto: j. I, 1. adhaerescit. expedio: j. depromo. expendo: j. conligo. in superiore genere de tractandis argumentis, in hoc autem etiam de inveniendis cogitandum est; de or II 117. disciplinam inveniendorum argumentorum ab Aristotele inventam illis libris contineri; Top 2. haec argumenta locos communes nominamus; inv II 48. numero: j. conligo. ex quibus (locis) argumenta promuntur; de or II 131. quoniam mihi nullum scribendi argumentum relictum est; ep II 4, 2. argumenta et criminum et defensionis revocatur oportet ad genus et ad naturam universam; de or II 135. his omnibus partibus subiecta quaedam esse argumenta propria; de or I 140. qua ex omni copia plurima et certissima argumenta sumuntur; fin IV 13. tracto: j. invenio; de or II 117. — 2. credo: j. I, 1. est; part or 117. quod ipsum argumento mihi fuit diligentiae tuae; ep X 5, 1. — 3. egeo argumento epistularum; A IX 4, 1. utere argumento, Laeli, tute ipse sensus tui; rep I 59. — 4. intersum inter: j. admonitio. II, 2. si ego omnem vim oratoris in argumentis et in re ipsa per se comprobanda possissem; de or II 181. huius materiae ad argumentum subiectae perlustrandae animo partes erunt omnes; part or 38. — III. alqd: j. I, 2. div I 10. caput: j. II, 1. concludo. cum in unum quodque eorum (generum) argumentorum

copiam dabimus; inv I 16. qui ordo tibi placeat et quae dispositio argumentorum; de or II 179. quod argumentorum genus cuique causarum generi maxime conveniat; de or II 175. est etiam genus argumentorum aliud, quod ex facti vestigiis sumitur, ut telum, cruor; part or 39. plures sunt argumentorum sedes ac loci; de or II 166. ordo: f. dispositio. omni in causa pars argumentorum est adiuncta ei causae solum; pars autem est pervagatior; inv II 47. argumentorum praecepta pauca sunt. traditi sunt, e quibus ea ducantur, duplices loci: uni e rebus ipsis, alteri adsumpti; orat 122. sedes: f. loci. — IV argumentis peccata convinci; part or 116. quae res primo pertenui nobis argumento indicioque patefacta est; Ver pr 17. ne argumentis teneretur reus; part or 117.

arguo, beweisen, beschuldigen, überführen: I, 1 negare oportebit de vita eius et de moribus quaeri sed de eo crimine, quo de arguatur; inv II 37. de quibus quoniam verbo arguit, verbo satis est negare; Fex Rosc 82. — 2. qui tanti sceleris argueret; Sex Rosc 53. — 3. arguis occisum esse a C. Rabirio L. Saturninum; Rabir 18. — II. arguis fatentem; Ligar 10. quod (accusator) ipse arguat; inv II 75. id, quod arguitur || arguetur ||; inv II 75. feci, quod arguis; Ver III 225. servos neque arguo neque purgo; Sex Rosc 120. — III, 1. quod pecunias praetorem in provincia cepisse argueret; fin I 24. — 2. se pessimi facinoris arguit; Caecin 25. — 3. te hoc crimine non arguo; Ver V 46. — 4. id quod me arguis; Phil II 29.

argute, scharfsinnig, sinnenreich, spitzfindig: qui (L. Brutus) tam acute arguteque coniecerit; Bru 53. ut callide arguteque diceret; orat 98. de rebus aut difficillimis aut non necessariis argutissime disputare; de or II 18. breviter arguteque incluso adversario; Bru 322. si mihi ad haec acute arguteque responderit; Cael 19.

argutiae, sprechender Ausdruck, ausdrucksvolle Darstellung, Rede, Spitzfindigkeit: I. nullae argutiae digitorum; orat 59. — II. huius (C. Titi) orationes tantum argutiarum habent, ut paene Attico stilo scriptae esse videantur. easdem argutias in tragedias satis ille quidem acute, sed parum tragice transtulit; Bru 167. — III. Demosthenes nihil argutius et acumine Hyperidi (cedit); orat 110. nihil est, quod illi non persequantur argutius; Lael 45.

argutulus, ein wenig scharfsinnig: perfecti sane argutulos libros ad Varronem; A XIII 18.

argutus, ausdrucksvoll, bedeutungsvoll, scharfsinnig, geistreich, spitzfindig: quis illo (Catone) in sententiis argutior? Bru 65. ex ambiguo dicta vel argutissima putantur; de or II 250. sunt, qui vel argutissima haec exta esse dicant; div II 29. genera Asiaticae dictionis duo sunt: unum sententiosum et argutum; Bru 325. velim obvias mihi litteras quam argutissimas mittas; A VI 5, 1. manus minus arguta, digitis subsequens verba, non exprimens; de or III 220. C. Memmius argutus orator verbisque dulcis; Bru 247. sunt (sententiae) delectandi quasi argutae, commovendi graves; opt gen 5.

aridus, trocken, dürr, mager: in aliis (locis) esse pituitosos et quasi redundantes, in aliis exsiccatos atque aridos; fat 7. sive illud aridum est sive umidum; nat II 136. cum arida folia laureae retulisses; Piso 97. genus sermonis adfert non liquidum, non fustum ac profluens, sed exile, aridum, concisum atque minutum; de or II 159.

aries, Widder, Sturmbö: I. nihilo erat ipse Cyclops quam aries ille prudentior; Tusc V 115. quamvis murum aries percerisset; of I 35. — II. ARIES SUBICITUR ille in vestris actionibus: SI TELUM . . .; Top 64.

arista, Spitze: (viriditas) contra avium minorum morsus munitur vallo aristarum; Cato 51.

aristolochia, Dösterluzei: quid aristolochia ad morsus serpentium possit; div I 16.

arithmetica, Rechenkunst: Vestorium, hominem remotum a dialecticis, in arithmetice satis exercitatum; A XIV 12, 3.

arma, Waffen, Kampf, Rüstung, Geräte, Werkzeug: I, 1. scire cupio, quid tandem in isto versu reprehendas: „cedant arma togae“; Piso 73. arma esse suis nominibus alia ad tegendum, alia ad nocendum; Caecin 60. cum arma essent in templis, armati in foro; Sest 35. arma membra militis esse dicunt; Tusc II 37. metum credo valuisse et arma; Phil II 107. — 2. non esse arma caespites neque glebas; Caecin 60. aptissima omnino sunt arma senectutis artes exercitationesque virtutum; Cato 9. — II, 1. armis aut condicione positis aut defatigatione abiectionis aut victoria detractis; ep VI 2, 2. interficiendi Saturnini causa C. Rabirium arma cepisse; Rabir 19. sero nos iis armis adversari videbam, quae multo ante confirmata per nosmet ipsos erant; ep VI 1, 5. repente lintibus in eam iusulam materiam, calcem, caementa, arma convexit; Milo 74. denuntio vim, arma: remove! Phil I 26. cum nos arma posuerimus, illi non deposuerint; Phil XII 13. detraho: f. abicio. ex armamentariis publicis arma populo Romano dantur; Rabir 20. cum extorquere arma posset e manibus iratorum civium boni civis auctoritas et oratio; Bru 7. tulit arma contra te; Ligar 16. se utraque arma metuere; A XV 1, 3. pono: f. abicio, depono. removeo: f. denuntio. ad ludendum an ad pugnandum arma sint sumpturi; de or II 84. quid tam necessarium, quam tenere semper arma, quibus vel tectus ipse esse possis vel provocare integer || improbos, al. || vel te ulcisci lacessitus? de or I 32. non minus se nostrorum arma timere quam Antonii; A XV 1, a, 3. equidem angor animo non consilii, non ingenii, non auctoritatis armis egere rem publicam, quae didiceram tractare quibusque me aduefeceram; Bru 7. — 2. adversor: f. 1. confirmo. — 3. egeo: f. 1. tracto. ille a me spoliatus armis audaciae; Catil II 14. — 4. cum coegeris homines miseros ad vim, ad manus, ad arma confugere; Ver I 82. frustisne ad arma ituri? Sest 81. ad arma rem spectare; ep XIV 5, 1. fore in armis certo die C. Manlium; Catil I 7. — III. ut defuerit civium studiis potius quam eos in armorum discrimen adduceret; Phil X 14. armorum ista et victoriae sunt facta, non Caesaris; ep VI 6, 10. hic omnia facere omnes, ne armis decernatur, quorum exitus semper incerti; A VII 3, 5. exauditus est horribilis fremitus armorum; har resp. 20. nec dixerim tam libenter „armum iudicium“; orat 155. armorum officinas in urbe videtis; Phil VII 13. nec inter tantam vim armorum existimarem esse oratori locum; Milo 2. — IV, 1. aduefacere: f. II, 1. tracto. cum omnia vi et armis egeris; Sest 78. utrum utilius senatui nostro armis cum hoste certare an venenis? of III 87. decernere: f. III. exitus. armis decertare pro mea salute nolui; Quir 13. Antonii incredibilis quaedam vis ingenii videtur, etiamsi hac scientia iuris nudata sit, posse se facile ceteris armis prudentiae causas tueri atque defendere; de or I 172. quem (tyrannum) armis oppressa pertulit civitas; of II 23. qui hunc P. Varium pellere possessionibus armis castrisque conatus est; Milo 74. qui poetam armis persequere; Piso 73. provocare: f. II, 1. teneo. in discessu civium exercitu se armisque revocavit; Quir 7. armis barbarorum stipatus Antonius; Phil XIII 18. quin contentione et armis superior posset esse; Planc 89. tegi: f. II, 1. teneo. armis et castris temptata res est; of II 84. tueri: f. defendere. qui victi armis sunt; Font 49. ulcisci: f. II, 1. teneo. armis urgeri rem p. sempiternis; ep VI 2, 2. — 2. silent leges inter arma; Milo 11. quid est vobis consulibus gestum sine armis? Piso 15.

armamenta, Tafelwerk: * quem (Astrum) si prospiciens vitaveris omnia caute armamenta locans; fr H IV 441.

armamentarium, Zeughaus: qui (Philo) Atheniensibus armamentarium fecit; de or I 62. f. arma, II, 1. do.

armarium, Schrant: I. cum esset in aedibus armarium, in quo sciret esse nummorum aliquantum et auri; Cluent 179. — II. minus clarum putavit fore, quod de armario, quam quod de sacrario esset ablatum; Ver IV 27. sum in: f. I.

armatura, Bewaffnung, Waffengattung: I. potest: f. II. invenio. — II. ut ab imperatore (conlocantur) equites, pedites, levis armatura; Bru 139. contra equitem Parthum negant ullam armaturam meliorem inveniri posse; ep IX 25, 1. — III, 1. haec fuerit nobis tamquam levis armaturae prima orationis excursio; div II 26. — 2. (Deiotarus) habet cohortes quadringenarias nostra armatura xxx; A VI 1, 14.

armatus f. **armo**.

armentum, Großvieh: I. ut bos armenta. sic ego bonos viros sequar; A VII 7, 7. — II. caedit greges armentorum reliquique pecoris; Phil III 31. quod L. Papirius P. Pinarius censores multis dicendis vim armentorum a privatis in publicum averterant; rep. II 60.

armiger, Waffenträger: quis est Sergius? armiger Catilinae; dom 13.

armilla, Armband: armillae; rep IV 14.

armo, rüsten, ausrüsten, bewaffnen: armatos, si Latine loqui volumus, quos appellare vere possumus? opinor eos, qui scutis telisque parati ornatique sunt; Caecin 60. perinde valebit, quasi armatissimi fuerint, si reperientur ita parati fuisse, ut vim vitae aut corpori potuerint adferre; Caecin 61. qui (inermes) vim armatorum haberent ad nocendum; Caecin 63. non fuerunt armati, cum fustibus et cum saxis fuerunt; Caecin 64. quem sua lege et suo beneficio ornatum, munitum, armatum solet gloriari; Sest 135. quidam non modo armatis, sed interdum etiam otiosis minabantur; Marcel 18. tota illa lex accusationem tuam, si haberes nocentem reum, fortasse armasset; Muren 46. alias (animantes) esse cornibus armatas; nat II 121. consules, sceleris sui socios, aerario, provinciis, exercitu armavit; har resp. 58. non fuit recusandum, quin multa uterque dux faceret armatus, quae idem togatus fieri prohibuisset; Marcel 24. fortitudo satis est instructa, parata, armata per sese; Tusc IV 52. vi armatis hominibus delectum esse eum, quem vi armatis hominibus pulsum fugatumque esse constet; Caecin 75. si dilecta inventus contra Milonis impetum armata est; Milo 67. armatis militibus refertum forum (viderat); Deiot 33. siquidem in hunc unum tota res publica armata est; Milo 67. clivum Capitolinum plenum servorum armatorum fuisse; Phil II 16. socios: f. consules. publicam causam contra vim armatam sine populi praesidio suscipere nolui; dom 91.

aro, afern, pflügen, beackern: I, 1, a. ad arandum bovem esse natum; fin II 40. — b. ipsam rationem arandi spe magis et iucunditate quadam quam fructu atque emolumento teneri; Ver III 227. — 2. ut (civitates) arent, ut serant; Ver III 44. — II. agrum: f. ager, II, 1. aro. cum terra araretur et sulcus altius esset impressus; div II 50.

arr — f. **adr** —

ars, Kunst, Wissenschaft, Theorie, Lehrbuch der Redekunst, Rhetorik, Fertigkeit, Gewerbe, Beruf, Geschicklichkeit, Eigenschaft, Gewohnheit: I absolut: 1. ars cum a natura profecta sit, nisi natura moveat ac delectet, nihil sane egisse videatur; de or III 197. inter ingenium et diligentiam perpaulum loci reliquum est arti. ars demonstrat tantum, ubi quaeras atque ubi sit illud, quod studeas invenire; de or

II 150. quod numquam (Scaevola) effecisset ipsius iuris scientia, nisi eam praeterea didicisset artem, quae doceret rem universam tribuere in partes, latentem explicare definiendo, obscuram explanare interpretando, ambigua primum videre, deinde distinguere, postremo habere regulam, qua vera et falsa iudicarentur; Bru 152. cuius ipsius (Isocratis) quam constet || constat || esse artem, non invenimus; inv II 7. (Charmadas) artem negabat esse ullam, nisi quae cognitis penitusque perspectis et in unum exitum spectantibus et numquam fallentibus rebus contineretur; de or I 92. existimesne artem aliquam esse dicendi? de or I 102. ut ex iis rebus, quarum ars nondum sit, artem efficere possit; de or I 186. res mihi videtur esse facultate praeclara, arte mediocri. ars enim earum rerum est, quae sciuntur; oratoris autem omnis actio opinionibus, non scientia, continetur; de or II 30. multae sunt artes eximiae huius administratae comitesque virtutis; imp Pomp 36. ars est praeceptionum exercitatarum constructio ad unum exitum utilem vitae pertinentium; fr I 26. cum duae civiles artes ac forenses plurimum et laudis haberent et gratiae; Bru 155. nulla ars imitari solertiam naturae potest; nat I 92. movet: f. agit. ars, cum ea non utare, scientia tamen ipsa teneri potest; rep I 2. cogitare debetis nullam artem litteris sine interprete et sine aliqua exercitatione percipi posse; ep VII 19. f. imitatur. proficiscitur: f. agit. materiam artis eam dicimus, in qua omnis ars et ea facultas, quae conficitur ex arte, versatur; inv I 7. neque eo, quod eius ars, quam (Hermagoras) edidit, mihi mendosissime scripta videatur; nam satis in ea videtur ex antiquis artibus ingeniose et diligenter electas res conlocasse; inv I 8. f. agit. — 2. quam (prudenciam) artem vitae esse diximus; fin V 18.

II. nach Verben: 1. adhibita exercitatione et arte; Ac II 20. artem se tradere bene disserendi et vera ac falsa diiudicandi, quam verbo Graeco *διαλεκτικὴν* appellaret; de or II 157. ad eas artes, quibus a pueris dediti fuimus, celebrandas inter nosque recolendas; de or I 2. ne cognoscat artem, qui audiat; de or II 177. contineo: f. I, 1. est; de or I 92. libenter artem desinerem; ep VII 1, 4. quam (speciem artifex) intuens in eaque defixus ad illius similitudinem artem et manum dirigebat; orat 9. si quis aliam artem didicerit; de or I 246. f. I, 1. docet. edo: f. I, 1. videtur. ars est effecta eadem saepe animadvertendo ac notando; div I 25. f. I, 1. est; de or I 186. perfectam artem iuris civilis habebitis; de or I 190. illustrare oratione si quis istas ipsas artes velit; de or I 61. invenio: f. I, 1. est; inv II 7. cum ei (Themistocli) Simonides artem memoriae polliceretur, „oblivionis“, inquit, „mallem“; fin II 104. mitto hasce artes vulgares, coquos, pistores lectarios; Sex Rose 134. ut omittam has artes elegantes et ingenuas; fin III 4. ita notatio naturae et animadversio peperit artem; orat 183. percipio: f. I, 1. potest; ep VII 19. perficio: f. habeo. ut artem dicendi perscriberemus; inv II 4. polliceor: f. malo. recolo: f. celebros. quod totum arte tinctum videtur, tametsi artem requirit, tamen...; de or II 120. scribo: f. I, 1. videtur. teneo: f. I, 1. potest; rep I 2. nos ea, quae consecuti sumus, iis studiis et artibus esse adeptos, quae sint nobis Graeciae monumentis disciplinisque tradita; Q fr I 1, 28. f. appello. quod adsiduus usus uni rei deditus et ingenium et artem saepe vincit; Balb 45. — 2. quorum (divinandi generum) alterum artis est, alterum naturae; div I 11. — 3. dedo: f. 1. celebros. si optimis a pueritia disciplinis atque artibus studuisses et in his elaborasses; div Caec 39. artibus ea tribuuntur operosis; of II 17. — 4. utor: f. I, 1. potest; rep I 2. — 5. qui ab utrisque ea, quae commode dici videbantur, in suas artes contulerunt; inv II 8. conficio ex: f. I, 1. versatur. conloco in, eligo ex:

§. I, 1. videtur. elaboro in: §. 3. — quorum nihil in ceteris artibus inveniebamus; inv I 33. non omnia, quaecumque loquimur, mihi videntur ad artem et ad praecepta esse revocanda; de or II 44. hoc idem, quod est in naturis rerum, transferri potest etiam ad artes; de or III 26. Servius in omnibus ingenuis artibus ita versatur, ut excellat; ep IV 3, 4.

III. **nach Adjectiven:** 1. nec plenum artis argentum (aspiciebat); Tusc V 62. (Zeno) censet artis maxime proprium esse creare et gignere; nat II 57. disciplina digna studiosis ingenuarum artium; fin V 74. — 2. reliquus: §. I, 1. demonstrat. — 3. aut nulla aut humili aliqua arte praeditis; Arch 10.

IV. **nach Substantiven:** si qui aliarum artium bene locuti sunt; de or II 37. influxit abundantissimus annis illarum disciplinarum et artium; rep II 34. caput esse artis decere; de or I 132. quae cognatio studiorum et artium prope modum non minus est coniuncta, quam ista generis et nominis; Ver IV 81. quodsi minus instructus erit magnarum artium disciplinis; orat 4. exposito genere huius artis et officio et fine et materia et partibus; inv II 11. ceterarum homines artium spectati et probati; de or I 124. quarum (artium) indicium est oculorum; nat II 145. si placuerit, vos meam defensionem in aliquo artis loco reponetis; de or II 198. nec ulli bonarum artium magistri non beati putandi; Cato 29. distributione partium ac separatione magnitudines sunt artium deminutae; de or III 132. materia, officium, partes: §. finis. I, 1. versatur. quod Graecos homines partitionem quandam artium fecisse video; de or I 22. ut virtutis aut artis alienius perceptionem; inv I 36. cum habeam optimarum artium scientiam; ep VII 3, 4. ab artis scriptoribus maxime neglectum (est); inv I 50. quia ceterarum artium studia fere reconditis atque additis fontibus hauriuntur; de or I 12. varietas est tanta artium, ut . . .; fin V 7. Chaldaei non ex artis, sed ex gentis vocabulo nominati; div I 2. — 2. illa, quae sine arte appellatur; part or 48. eorum multa de arte praecepta reperimus; inv II 8.

V. **Umfand:** 1. si haec accendi aut commoveri arte possunt; inseri quidem et donari ab arte non possunt; de or I 114. omnia fere, quae sunt conclusa nunc artibus, dispersa et dissipata quondam fuerunt; de or I 187. quod ego eruditissimorum hominum artibus eloquentiam contineri statuam; de or I 5. qui ingenuis studiis atque artibus delectantur; fin V 48. cum artibus honestissimis erudiretur; Cael 9. mediocris: §. I, 1. est; de or II 30. eburneae Victoriae, antiquo opere ac summa arte perfectae; Ver IV 103. si meliora sunt ea, quae natura, quam illa, quae arte perfecta sunt; nat II 87. cui persuasum sit appellari ceteros homines, esse solos eos, qui essent politi propriis humanitatis artibus; rep I 28. quod tradi arte non possit; de or I 132. — 2. quid hic meus frater ab arte adiuvari potuit, cum . . .? de or II 220. §. 1. accendi. multo maximum ex arte dicere; inv I 8. quod non habuerit in hac dicendi arte aliena facultatem; de or I 50. si hoc in his quasi mutis artibus est mirandum; de or III 26.

arte, eng. fejt: cum illum pugnum arte vehementerque compresserat; Ac II 145. postquam illos artius iam ex lassitudine dormire sensit; inv II 14. illud arte tenent; par 14.

arteria, Lufttröhre, Schlagader: I. venae et arteriae micare non desinunt quasi quodam igneo motu; nat II 24. cum aspera arteria (sic enim a medicis appellatur) ostium habeat adiunctum linguae radicibus; nat II 136. a pulmonibus arteria usque ad os intimum pertinet; nat II 149. — II, 1. appello: §. I. habet. — 2. et sanguis per venas in omne corpus diffunditur et spiritus per arterias; nat II 138.

arthriticus, an der Gicht Leidend: non arbitror cocum etiam te arthriticum habere; ep IX 23.

articulatum, gegliedert: quae fuse olim disputabantur ac libere, ea nunc articulatum distincta || † delecta, al. || dicuntur; leg I 36.

articulus, Knoten, Gelenk, Glied, Teil, Satzglied, Augenblick: I. non ad numerum articulus cadens; orat 59. multa sunt verba, quae quasi articuli conectunt membra orationis; de or II 359. — II. existit tamquam ad articulos sarmentorum ea, quae gemma dicitur; Cato 53. — III. Terentia magnos articulorum dolores habet; A I 5, 8. — IV, 1. si (continuatio verborum) est articulis membrisque distincta; de or III 186. — 2. ut eum suis condicionibus in ipso articulo temporis astringeret; Quinct 19.

artifex, funstfertig, Künstler, Meister, Schöpfer: A. servos artifices pupilli cum haberet domi; Ver I 92. — B, I, 1. hoc in oratore Latino primum mihi videtur apparuisse iam artifex, ut ita dicam, stilius; Bru 96. si probus eius (mundi est) artifex; Tim 6. illi artifices corporis simulacra ignotis nota faciebant; ep V 12, 7. Theodectes, in primis politus scriptor atque artifex, hoc idem et sentit et praecipit; orat 172. quae Graeci dicendi artifices et doctores reliquerunt; de or I 23. sentit: §. praecipit. videtur: §. apparet. — 2. si consuetudo est artifex suavitatis; orat 161. (sapientia) expetitur, quod est tamquam artifex conquirendae et comparandae voluptatis; fin I 42. — II. palam artifices omnes, caelatores et vasculares, convocari iubet; Ver IV 54. quam || quas || (artem) si subtraxeris, qui distingues artificem ab inscio? Ac II 22. — III. ut aiunt in Graecis artificibus eos auloedos esse, qui citharoedi fieri non potuerint; Muren 29.

artificiose, funstvoll: quod in operibus nostrarum artium manus efficiat, id multo artificiosius naturam efficere; nat II 57.

artificiosus, funstreich, künstlich, funstgemäß: quod ex his suspicio quaedam apparitionis atque artificiosae diligentiae nascitur; inv I 25. quae (divinatio) artificiosa dicitur, extorum, fulgorum; div I 127. artificiosa eloquentia, quam rhetoricam vocant; inv I 6. ea genera divinandi non naturalia, sed artificiosa dicuntur; div I 72. ut eam (naturam Zeno) dicat ignem esse artificiosum; nat II 57. aurium est admirabile quoddam artificiosumque iudicium; nat II 146. mundi natura non artificiosa solum, sed plane artifex ab eodem Zenone dicitur; nat II 58. qui (rhetores) elegantissimi atque artificiosissimi putati sunt; inv I 61.

artificium, Kunst, Theorie, System, Kunstfertigkeit, Kunstgriff, List, Ränke, Kunstwerk: I. haec opera atque artificia, signa, tabulae pictae Graecos homines nimio opere delectant; Ver IV 132. neque artificium ullum esse dicendi; de or I 93. quod existimant artificium esse hoc quoddam non dissimile ceterorum, cuius modi de ipso iure civili hesternio die Crassus componi posse dicebat; de or II 83. esse non eloquentiam ex artificio, sed artificium ex eloquentia natum; de or I 146. potest: §. est. — II, 1. compono: §. I. est. aliis quoque rationibus tractari argumentationes in philosophia multis et obscuris, de quibus certum est artificium constitutum; inv I 77. non iam satis est consilio pugnare; artificium quoddam excogitandum est; ep IX 16, 2. (Cuspius) putat me eius generis artificium quoddam tenere; ep XIII 6, 3. — 2. ii videntur errare, qui hoc genus suspicionum artificii non putant indigere; inv II 47. — 3. a necessariis artificiis ad elegantiora defluximus; Tusc I 62. cum illa verba gravissima ex intimo artificio deprompsisset; Cluent 58. ut, in quo quisque artificio excelleret, is in suo genere Roscius diceretur; de or I 130. de artificio dicendi litteris tam multa mandare; orat 140. nascor ex:

§. I. nascitur. ex artificio res istae praecepta non quaerunt; de or II 50. — III. non tu in isto artificio accusatorio callidior es quam hic in suo; Sex Rosc 49. — IV. eius artificii cognitio eius modi est, ut non ad huius artis partem aliquam adiungi possit; inv I 86. opinionem istorum studiorum et suspicionem artificii apud eos, qui res iudicent, oratori adversariam esse arbitror; de or II 156. — V. 1. quanto quasi artificio natura fabricata esset animal omne; Ac II 30. pocula Mentoris manu summo artificio facta; Ver IV 38. quod erat illi (Quinto fratri) non nullorum artificii inculcatum; A I 17, 2. haec (enumeratio) si semper eodem modo tractabitur, perspicue ab omnibus artificio quodam tractari intellegetur; inv I 98. — 2. illum ex artificio comico aestimabat; Q Rosc 28.

artolaganus, Brotfuchsen: dediscendae tibi sunt sportellae et artolagani tui; ep IX 20, 2.

artus, eng, fejt: nec haec ita sunt arta et astricta, ut . . .; orat 220. artioribus apud populum Romanum laqueis tenebitur; Ver I 13. me artior quam solebat somnus complexus est; rep VI 10. concordia, artissimum vinculum incolumitatis; rep II 69.

artus, Gelenk, Glied, Gliedmaßen: I. quod vehementer eius (Posidonii) artus laborarent; Tusc II 61. — II. 1. a quibus (nervis) artus continentur; nat II 139. — 2. si exstingui tranquille volumus, cum in his artibus vixerimus; fr F V 97. — III. propter dolorem artuum; Bru 217. — IV. ut tota mente atque artibus omnibus contremescam; de or I 121.

arula, kleiner Altar: ante hos deos erant arulae, quae cuivis religionem sacrarii significare possent; Ver IV 5.

arvus, bebaut, neutr. Saatfeld, Flur: A. agri arvi et arbusi et pasculi lati atque uberes definiuntur; rep V 3. — B. prata et arva diliguntur isto modo, quod fructus ex iis capiuntur; nat II 122.

arx, Burg, Schutzwehr: I. 1. vobis arcem et Capitolium commendat; Catil IV 18. arcem Stoicoorum defendis; div I 10. munite communem arcem bonorum; Sulla 79. cum Tarento amisso arcem tamen ille eius retinisset; de or II 273. — 2. libido concitatur; in eandem arcem confugiendum est; Tusc II 58. num potui magis in arcem illius causae invadere? ep I 9, 8. — II. non Capitolii atque arcis obsessio est; Rabir 35. — III. cum in arce augurium augures acturi essent; of III 66.

as, Aß: assem sese negat daturum; Quinct 19. qui cum locupletes assiduos appellasset ab asse dando; rep II 40. — quod (M. Seius) in caritate asse modium populo dedit; of II 58.

ascea, Axt: rogum ascea ne polito; leg II 59.

ascendo, emporsteigen, sich erheben, ersteigen, besteigen: I. (C. Staienus) ascendisset ad honores, nisi . . .; Bru 241. (Curio) ad summam amplitudinem pervenisset ascendens gradibus magistratum; Bru 281. a minoribus ad maiora ascendimus; part or 12. cum in contionem ascenderis; fin II 74. ut, cum lucisceret, in Amanum ascenderem; ep XV 4, 8. cuius (gloriae) gradibus etiam in caelum homines viderentur ascendere; Milo 97. lex peregrinum vetat in murum ascendere; de or II 100. sol ut accedat ad brumale signum et inde sensim ascendat in diversam partem; de or III 178. quae (verba) ascendunt gradatim ab humilioribus [verbis] ad superiora; part or 54. est quiddam medium, sed suum cuique voci hinc gradatim ascendere vocem et suave est et . . .; de or III 227. — II. quae (accusatio) facilius possit Alpes quam paucos aerarii gradus ascendere; Font 4. te adversam ascendisse ripam; div I 58.

ascensio, Aufschwung: quorum quae fuerit ascensio; Bru 137.

ascensus, Aufgang, Zugang: I. hoc iis (animis) faciliorem ascensum et reditum in caelum fore; fr

F V 97. — II. 1. quod (oppidum) erat difficili ascensu atque arduo; Ver IV 51. — 2. M. Manlius cum ab ascensu Capitolii Gallorum impetum reppulisset; dom 101. — III. is (Demosthenes) inambulans atque ascensu ingrediens arduo; de or I 261.

ascisco, herbeiholen, aufnehmen, annehmen, sich aneignen, billigen: I. nemo, quem non ad hoc incredibile sceleris foedus asciverit; Catil II 8. Sabinos in civitatem ascivit; rep II 13. ut sibi omnia, quae clarorum virorum essent, non dubitaret asciscere; Bru 268. aut iustitiam aut amicitiam propter utilitates ascisci aut probari; fin III 70. idcirco hanc consuetudinem libenter ascivimus; Bru 209. Caria et Phrygia et Mysia asciverunt aptum suis auribus opimum quoddam genus; orat 25. iustitiam: §. amicitiam. asciverunt sibi illud oppidum piratae primo commercio, deinde etiam societate; Ver IV 21. eos expertes esse illius prudentiae, quam sibi asciscerent; de or I 87. regem alienigenam sibi ipse populus ascivit; rep II 25. tu invita mulieres, ego arcivero || asc., acc. || viros; A V 1, 3. — II. cives undique fortes viros asciverunt; Balb 51.

ascribo, hinzuschreiben, hinzufügen, zuschreiben, eintragen, bestimmen, festsetzen: I. et Arruntius ita te mandasse aiebat, et tu ascripseras; ep VII 18, 4. — II. te id non reprehendere ascribis; ep I 9, 4. — III. (L. Manlius Sosis) erat ascriptus in id municipium ante civitatem sociis et Latinis datum; ep XIII 30, 1. quod ascribi ad legem nefas est; inv I 56. (Caesarem) hoc scribere causamque eam ascribere, quae . . .; A XIII 7, 1. colonos novos ascribi posse rescripsi; Phil II 102. hoc incommoedum Scipioni ascribendum videtur; inv I 91. ad hoc genus ascribamus etiam narrationes apologorum; de or II 264. qui hanc poenam foederibus ascribat, ut . . .; Balb 20. Terentia salutem tibi plurimam ascribit; A I 5, 8. sin Thucydidem laudabit, ascribat suae nostram sententiam; opt gen 16. — IV. quod vulgo hominum opinio socium me ascribat tuis laudibus; ep IX 14, 1. tyrannus petivit, ut se ad amicitiam tertium ascriberent; of III 45. eum tutorem liberis non ascripsit; Cluent 34.

ascripticius, neu eingetragen: quos quasi novos et ascripticios cives in caelum receptos putant; nat III 39.

ascriptio, schriftlicher Zusatz: declarat ista || ipsa || ascriptio esse aliquid; Caecin 95.

ascriptor, Mitunterzeichner, Förderer: I. 1. ille novicius Ligus, venalis ascriptor || scriptor || et subscriptor tuus, dixit . . .; dom 49. — 2. exstitit || dimittit, al. || ascriptor dignitatis meae; seu 26. — II. conlegas suos ascriptores legis agrariae non repudiabit; agr II 22.

asellus, Esel: I. ut in tanta libertate aselli denique liberi sic incurrant, ut iis de via decedendum sit; rep I 67. — II. „agas asellum“; de or II 258.

Asiaticus, asiatisch: cum inclinata ululantique voce more Asiatico canere coepisset; orat 27.

asinus, Esel: I. 1. scio me asinum germanum fuisse; A IV 5, 3. — 2. quid nunc te, asine, litteras doceam? Piso 73. — II. longum est mulorum persequi utilitates et asinorum; nat II 159.

asotus, Wüßling, Schmeißer: posse asotos ex Aristippi schola exire; nat III 77. — II. nolim mihi fingere asotos, ut soletis, qui in mensam vomant; fin II 23.

aspectabilis, sichtbar: corporeum et aspectabile itemque tractabile omne necesse est esse, quod natum est; Tim 13.

aspecto, anschauen: quid me aspectas? Planc 101. **aspectus**, Blick, Schraff, Gesicht, Gesichtsfreis, Anblick, Aussehen (vgl. aspicio, I, 1, b): I. si forte eos (philosophos) primus aspectus mundi conturbaverat; nat II 90. versatur mihi ante

oculos aspectus Cethegi; Catil IV 11. auctionis miserabilis aspectus; Phil II 73. — II, 1. quibus (Cimmeriis) aspectum solis natura ademerat; Ac II 61. aspice, iudices, vultum hominis et aspectum; Ver III 22. oculos fecit mobiles, ut aspectum, quo vellent, facile converterent; nat II 142. qui si ex illa iactatione populari referunt aspectum in curiam; prov 38. — 2. ut res caecas et [ab] aspectu[s] iudicio] remotas conformatio quaedam ita notaret, ut . . . ; de or II 357. — 3. si neque sol neque caelum sub oculorum aspectum cadere potuissent; Tim 52. quod templum in oculis cotidianoque aspectu populi Romani positum est; Ver I 129. quae sub aspectum veniunt; de or II 358. — III. (urbs) situ est praeclaro ad aspectum; Ver IV 117. ut, quicquid in his rebus fiat utiliter ad pugnam, idem ad aspectum etiam sit venustum; orat 228. — IV. rerum, quasi gerantur, sub aspectum paene subiectio (permultum movet); de or III 202. — V. e quibus (litteris) hanc primo aspectu voluptatem cepi, quod erant a te ipso scriptae; A VII 3, 1. uno aspectu intueri potestis eos, qui . . . ; Sest 1. non adsidens et attente audiens, sed uno aspectu et praeteriens de oratore saepe indicat; Bru 200. quae aspectu sentiuntur; of I 14.

aspello, megtreiben: »longe a leto numine aspellor Iovis«; Tusc II 25.

asper, uneben, rauß, ftrenq, derb, hart, herb: A (Stoici) horridiores evadunt, asperiores, duriores et oratione et moribus; fin IV 78. quae Stoici aspera dicunt; fin V 93. esse corpuscula quaedam levia, alia aspera; nat I 66. urgentibus asperis et odiosis doloribus; Tusc II 67. plura genera, lene asperum, contractum diffusum . . . ; de or III 216. in locis illa naturalia (spectantur), plani an montuosi, leves an asperi; part or 36. scilicet aspera mea natura, difficilis aditus; Vatn 8. quod ipsum alii aspera, tristi, horrida oratione, alii levi et structa et terminata; orat 20. tristis res est sine dubio, aspera, amara, inimica naturae; Tusc II 18. quod est tam asperum saxetum, in quo agricolarum cultus non elaboret; agr II 67. hanc viam asperam atque arduam esse; Sest 100. — B. quid indicant sensus? dulce amarum, leve asperum; fin II 36.

aspere, rauß, ftrenq, derb, grob: posteaquam Pompeius in senatu a Catone aspere et acerbè nimium est accusatus; ep I 5, b, 1. ut multa in adversarios aspere (dicantur); orat 127. alterum libere facere, non aspere; Lael 91. cum M. Cato aspere apud populum Romanum et vehementer esset locutus; de or I 227. asperius me, quam mei patiantur mores, de Dionysio scripsisse; A IX 15, 5. quod eum (Pompeium Marcellinum) nimis aspere tractat; Q fr II 4, 5. alter vestitus aspere nostra hac purpura plebeia; Sest 19. quis vituperare improbos asperius potest? de or II 35.

aspergo, spritzen, bespritzen, hinzufügen, beschnitten, beschimpfen: qui istius facti non modo suspicione, sed ne infamia quidem est aspersus; Cael 23. eodem fonte se haustum intellegit (Caesar) laudes suas, e quo sit leviter aspersus; ep VI 6, 9. sive habeas, [vere] quod narrare possis, quod tamen est mendaciunculis aspergendum; de or II 241. hoc aspersi, ut scires me tamen in stomacho solere ridere; ep II 16, 7. f. molestiam. ne aram sanguine aspergeret; nat III 88. nunc mihi incunditatis plena epistula hoc aspergit molestiae, quod . . . ; Q fr II 10, 1. huic generi orationis aspergentur etiam sales; orat 87. Aebutio sextulam aspergit; Caccin 17. hunc tu vitae splendorem maculis aspergis istis? Planc 30.

asperitas, Rauheit, Härte, Herbheit, Wildheit: I. „ex usu“ dicunt et „e re publica“, quod in altero vocalis excipiebat, in altero esset asperitas,

nisi litteram sustulisses, ut „exegit, edixit“; orat 158. — II. in qua (oratione) asperitas contentionis oratoris ipsius humanitate conditur; de or II 212. rusticam asperitatem fugere discamus; de or III 44. illorum (Stoicorum) tristitiam atque asperitatem fugiens Panaetius; fin IV 79. habeo: f. III. — III. quae (figura) nihil asperitatis habere, nihil offensionis potest; nat II 47. — IV, 1. qui (homines) non patiuntur eam (terram) stirpium asperitate vastari; nat II 99. — 2. in eis vel asperitatibus rerum vel angustiis temporis; de or I 3. sine hac iudiciali asperitate; de or II 64.

aspernatio, Berßhmähung: quorum (animatorum) omnes morbi et perturbationes ex aspernacione rationis eveniunt; Tusc IV 31.

aspernor, zurückweisen, verwerfen, verßhmäßen, verleugnen (pass. f. II. alqm): I. quod facillimum factu est non aspernante senatu; ep XV 10, 1. — II. qui habet, ultro appetitur; qui est pauper, aspernatur; fr E II 3. gustatus quam cito id, quod valde dulce est, aspernatur ac respuit! de or III 99. cuius ego furorem atque crudelitatem deos immortales a suis aris atque templis aspernatos esse confido; Cluent 194. (animal) aspernatur dolorem ut malum; fin II 31. furorem: f. crudelitatem. eam (gratiam) ne aspernere; ep V 12, 3. utrum aperte hominem asperner et respuiam; A XIII 38, 2. quamquam non aspernor Trebatii litteras; A VII 17, 3. malum: f. dolorem. nomen aspernari publicani non possunt; Q fr I 1, 33. quam (philosophiam) haec civitas aspernata numquam est; de or II 154. qui aspernetur oculis pulchritudinem rerum; Cael 42. nemo ipsam voluptatem, quia voluptas sit, aspernatur aut odit aut fugit; fin I 32.

aspersio, Bespritzen: num etiam Veneris Coae pulchritudinem effici posse aspersione fortuita putas? div I 23. illud aspersione aquae tollitur; leg II 24.

aspicio, blicken, hinblicken, anblicken, ansehen, sehen, erblicken, beachten, betrachten: I, 1. a. ea contemplari cum euperem, vix aspiciendi potestas fuit; de or I 161. — b. qua (uva, vite) quid potest esse aspectu pulchrius? Cato 53. — 2. ut possit is illa omnia cernere, qui tantum modo aspexerit; de or III 145. quocumque aspexisti; par 18. — II. nonne aspicias, quae in templa veneris? rep VI 17. — III. quo animo C. Murenam fratrem suum aspiciet? Muren 89. an L. Antonium aspiciere potero? Phil XII 20. sive immolaris sive avem aspexeris; div II 149. cum ipse numquam forum, numquam ullum iudicium aspexerit; de or II 75. fratrem: f. alqm. ego frumentum neque attigi neque aspexi; Ver III 175. Graeci homines hostem aspiciere non possunt; Tusc II 65. ut eius (orationis) vim et incitationem aspexerim; de or I 161. iudicium: f. forum. lucem aspiciere vix possum; A III 7, 1. nec tuos ludos aspexit; Sest 116. eius orationes aspiciendas tamen censeo; Bru 220. neque ipsi eam pecuniam aspeximus; A XI 13, 4. vim: f. incitationem. — IV. L. Furium repente venientem aspexit; rep I 17. idem si praeteriens aspexerit erectos intuentes iudices; Bru 200.

aspiratio, Ausdünstung, Einatmung, Hauchfaust: I. ut eius (caeli) aspiratio gravis et pestilens futura sit; div I 130. — II. quin ego ipse, cum scirem ita maiores locutus esse, ut nusquam nisi in vocali aspiratione uterentur, loquebar sic, ut „pulcros, Cethegos, triumphos, Cartaginem“ dicerem; orat 160. — III. animantes aspiratione aëris sustententur; nat II 83.

aspiro, anshauhen, trachten, sich nähern, hingefangen, begünstigen: ut ex bellica laude aspirare ad Africanum nemo potest; Bru 84. num quis est, qui dicat in campum aspirasse Sullam? Sulla 52. cum tu ad eum [Ciceronem] numquam aspirasti;

Piso 11. subinvideo tibi ultro etiam accersitum ab eo, ad quem ceteri propter occupationem (eius) aspirare non possunt; ep VII 10, 1. eum (Vettium) in eo loco constituit, quo Bibulo consuli aspirare non liceret; A II 24, 3. haec ad eam laudem aspirare non possunt; orat 140. consul: f. alqs; A II 24, 3. quo neque Karthaginensium gloriosissimae classes unquam aspirare potuerunt; Ver V 97. qui (pulmones) tum se contrahunt aspirantes, tum in respiratu || intrante spiritu || dilatant; nat II 136. haec etiam in eculum coiciuntur, quo vita non aspirat beata; Tusc V 13 (12).

aspis, Ratter: Demetrium aspide ad corpus admota vita esse privatum; Rab Post 23. aspidas, crocodilos in deorum numerum reponemus; nat III 47.

asportatio, Fortschaffung: quod eorum (signorum) demolitio atque asportatio perdifficilis videbatur; Ver IV 110.

asporto, fortführen, fortschaffen: non te ex Sicilia litteras in Verrem deportare velle arbitrantur, sed asportare te velle ex Sicilia litteras suspiciantur; div Caec 28. (Dianae) simulacrum tollendum asportandumque curavit; Ver V 185. Ditem virginem secum asportasse; Ver IV 107.

ass — f. **ads** —

assus, trocken, neutr. Braten, Schwitzbad: A. pro isto asso sole, quo tu abusus es in nostro pratulo, a te nitidum solem unctumque repetemus; A XII 6, 2. — B, I. in balneariis assa in alterum apodyterii angulum promovi; Q fr III 1, 2. — II. usque ad assum vitulinum opera perducitur; ep IX 20, 1.

ast, aber, doch, andrerseits: »divos et eos colunt et ollos, ast olla, propter quae...; leg II 19. »ast quid turbassitur in agendo, fraus actoris esto«; leg III 11. tu crebras a nobis litteras exspecta; ast plures etiam ipse mittito; A I 16, 17. per senatumne (agi)? at || ast || tute scripsisti...; A III 15, 6. rides? † aps || ast, at || condoleo non perferi; A XV 4, 1. an actuariolis ad Leucopetras Tarentinorum atque || ast || inde Corcyram; A XVI 6, 1.

astipulator, Beipflichter, Anhänger: isto advocato aut astipulatore; Piso 18. eorum (Stoicorum) astipulator Antiochus; Ac II 67.

asto, dabei stehen: meam domum, maxima frequentia amplissimorum civium astante, omni religione liberaverunt; hac resp 12. perfecit astante atque audiente Italia tota, ut...; sen 26.

astriete, gedrängt, kurz: qui (Theophrastus) putat orationem non astriete, sed remissius numerosam esse oportere; de or III 184.

astringo, zusammenziehen, starr, hart machen, einschränken, fesseln, binden, verpflichten, part. straff, knapp, gedrängt, kurz: Sp. Mummius astrictior; Bru 94. num se astrinxit scelere? of III 19. quibus (vinculis) quidem libentissime astringor; ep III 10, 9. nec tamen haec ita sunt arta et astricta, ut ea laxare nequeamus; orat 220. pater nimis indulgens, quicquid ego astrinxi, relaxat; A X 6, 2. ea (alvus) tum astringitur, tum relaxatur; nat II 136. qui (Stoici) breviter astringere solent argumenta; Tusc III 13. quod exercitatione perfecta erat verborum astricta comprehensio; Bru 327. a quo (Lycurgo) est disciplina Lacedaemoniorum astricta legibus; Bru 40. quae (dialectica) quasi contracta et astricta eloquentia putanda est; Bru 309. tanto scelere astrictis hominibus; Sulla 82. tum astringentibus se intestinis, tum relaxantibus; nat II 138. est finitimus oratori poeta, numeris astrictior paulo, verborum autem licentia liberior; de or I 70. aquilonibus reliquisque frigoribus astrictus || adiectis || durescit umor; nat II 26.

astrologia, Sternkunde: I. Scylax, excellens

in astrologia; div II 88. — II. hominem ignarum astrologiae optimis versibus Aratum de caelo stellisque dixisse; de or I 69. — III. omnia fere, quae sunt conclusa nunc artibus, dispersa et dissipata quondam fuerunt; ut in astrologia caeli conversio, ortus, obitus motusque siderum; de or I 187.

astrologus, Sternfundiger, Sterndeuter: I. astrologi motus errantium stellarum notaverunt; div II 146. — II. non habeo nauci de circo astrologos; div I 132.

astrum, Himmelskörper, Gestirn, Sternbild: I. astra suspeximus cum ea, quae sunt infixae certis locis, tum illa non re, sed vocabulo errantia; Tusc I 62. cum ad idem, unde semel profecta sunt, cuncta astra redierint; rep VI 24. — II, 1. cum in aethere astra gignantur, consentaneum est in iis sensum inesse et intellegentiam, ex quo efficitur in deorum numero astra esse ducenda; nat II 42. infigo, al. f. I. errant. — 2. quia (Pompeius) deciderat ex astris, lapsus quam progressus potius videbatur; A II 21, 4. insum in: f. I. Hortalus quam ornate nostras laudes ad astra sustulit! A II 25, 1. — III. astrorum adfectio valeat, si vis, ad quasdam res, ad omnes certe non valebit; fat 8. »ille astrorum custos«; fr H IV, a, 406. nos astrorum ortus, obitus cursusque cognovimus; nat II 153. cum tam ratos astrorum ordines viderit; nat II 97. — IV. quae astris praesentiuntur; div I 109.

astu, Stadt: prius quam Theseus eos (Atticos) in astu, quod appellatur, omnes se conferre inssit || iussisset ||; leg II 5.

astute, listig, schlau, verschlagen: astute nihil sum acturus; A X 6, 1. neque quicquam astute cogito; ep II 16, 6. nihil nec temere dicere nec astute reticere debeo; Q fr I 2, 3.

astutia, Schlaueit, Ränke: I. si confidens astutia esset; Cluent 183. — II. astutiae tollendae sunt; of I 71.

astutus, listig, schlau, verschlagen: A. quodsi qui me astutiorum fingit; ep III 8, 6. nihil miserabile, nihil astutum (oratio philosophorum habet); orat 64. ut tua ista ratio existimetur astuta; Ver pr 34. — B. quodsi id est maxime astuti, omnia ad suam utilitatem referre; ep III 10, 9.

asylum, Freistätte: quo minus e fano Dianae servum suum, qui in illud asylum confugisset, abduceret; Ver I 85.

at (vgl. ast), aber, doch, allein, dagegen, andrerseits: I. attici: 1. Ausfrage: nunc hoc probabis, homines te tuo iure potuisse occidere? „at servus meus non comparet, qui visus est cum tuis; at casa mea est incensa a tuis“; Tul 54. quem implorem? senatumne? at is ipse auxilium petit a vobis; Flac 4. at beneficio sum tuo usus. quo? Phil II 5. Metellus ille honoratis quattuor filiis, at quinquaginta Priamus; Tusc I 85. di nati numquam sunt; at homines nati; nat I 90. dixisse te nihil illo Atinati somnio fieri posse divinius. at multa falsa. immo obscura fortasse nobis; div I 60. ad interpretem detulit. at ille: „vicisti“; div II 144. at memoria minuitur. credo, nisi eam exerceas; Cato 21. parva, inquit, est res. at magna culpa; par 20. „non est“, inquit, „in parietibus res publica“. at in aris et focus. „fecit Themistocles“. at idem Pericles non fecit; A VII 11, 3. — 2. Frage und Ausruf: praetor appellatur. at quis appellat? Ver IV 146. hoc erat, quod ego non rebar posse dissolvi. at quam festive dissolvitur! div II 35. at te apud eum, di boni, quanta in gratia posui! A VI 6, 4. at quam honesta, at quam expedita tua consilia! A IX 12, 1. — 3. Einräumung, Bedingung: sit flagitiorum omnium princeps; at est bonus imperator, at felix; Ver V 4. animum tuum, etsi non sapientissimi, at amicissimi hominis auctoritate confirmandum puto;

ep VI 6, 2. at dares hanc vim M. Crasso, ut . . . in foro, mihi crede, saltaret; of III 75. at, si omnia fato fiunt, omnia causis antecedentibus fiunt; fat 31. liceat haec nobis, si oblivisci non possumus, at tacere; Flac 61. qua e poena si tum evolarunt, at aliam multo maiorem subierunt; prov 14. — 4. Auf-
forderung: ac || at || de me omittamus; ad Alexandrinos istos revertamur; Rab Post 34. at videte hominis diligentiam; agr II 23.

II. **Verbindungen:** si minus, ut separatim de his rebus (orator) respondeat, at certe, ut in causa prudenter possit intexere; de or II 68. ut videre piratam captum non liceret? at contra hoc incundissimum spectaculum omnibus praebat; Ver V 66. at, credo, omnia sua secum una moritura arbitrabatur; Rabir 29. at enim vereor, ne haec difficiliora esse videantur; de or III 188. at etiam misericordiam captabas; Phil II 86. at mehercule ego non audeo dicere . . .; nat I 78. an sine me ille vicit? at ne potuit quidem; Phil II 72. (di) non diligunt homines; at nequonon diligunt nos neque . . .; div I 82. at negat Epicurus . . .; fin II 70. quaestionis finis (est) inventio. at nemo invenit falsa; Ac II 26. servus respondit pudenter, at non stulte, dominum esse ad villam; Tul 20. f. I. 1. Tul 54. A VII 11, 3. quem implorem? an populum Romanum? at is quidem omnem suam de nobis potestatem tradidit vobis; Flac 4. at id quoque potest, ut . . .; div II 106. credo, si minus frequentia sua vestrum egressum ornando, at omnibus saltem bonis prosequantur; Piso 31. res bello gesserat, quamvis rei publicae calamitas, at tamen magnas; Phil II 116. bonis viris si non desiderantibus, at tamen approbantibus; of II 58. esto: nihil ex fugitivorum bello laudis adeptus est; at vero contra bellum praedonum classem habuit ornatam; Ver V 42. at vero quanta maris est pulchritudo! nat II 100. hui, totiensne me litteras dedisse Romam, cum ad te nullas darem? at vero posthac frustra potius dabo, quam . . .; A V 11, 1.

atavus. Uffherr: non patrem tuum videras, non patrum, non avum, proavum, atavum audieras consules fuisse? Cael 33.

ater, ířwar; risi „nivem atram“; Q fr II 11, 1. f. **albus.**

athleta. Wettkämpfer, Ringer: I. qui (Milo Crotoniatis) cum athletas se exercentes in curriculo videret; Cato 17. ut athletas nec multo secus gladiatores videmus nihil facere, in quo non motus hic habeat palaestram quandam; orat 228. — II. quid ego te athletas putem desiderare, qui gladiatores contempseris? ep VII 1, 3.

atomus. unteilbarer Körper, Atom, Monade: I. in hac immensitate latitudinum, longitudinum, altitudinum infinita vis innumerabilium volitat atomorum, quae interiecto inani cohaerescunt tamen inter se et aliae alias apprehendentes continuantur; nat I 54. ille (Democritus) atomos quas appellat, id est corpora individua propter soliditatem, censet in infinito inani ita ferri, ut concursioibus inter se cohaerescant, ex quo efficiantur ea, quae sint quaeque cernantur, omnia, eumque motum atomorum nullo a principio, sed ex aeterno tempore intellegi convenire; fin I 17. declinare dixit (Epicurus) atomum per paulum; fin I 19. — II, 1. quid est magnum de corpusculorum (ita enim appellat (Amafinius) atomos) concursione fortuita loqui? Ac I 6. continuo, al. f. I. — 2. sint sane (di) ex atomis; nat I 68. — III. Democritus, auctor atomorum; fat 23. Epicurus declinatione atomi vitari necessitatem fati putat; fat 22. quod esset earum (atomorum) motus certus et necessarius; nat I 69. vis: f. I. nat I 54.

atque, ac, und, und zwar, und sogar, als, wie; A. **Verleich:** quos (fratres) aequae atque te summa benivolentia sum complexus; ep VI 14, 1. aequae a te peto, ac si mea negotia essent; ep XIII

43, 2. cum aequam partem tu tibi sumpseris ac populo Romano miseris; Ver III 49. cum aliter sentias ac loquare; de or II 269. qui suos casus aliter ferunt, atque ut auctores aliis ipsi fuerunt; Tusc III 73. aliud illud esse atque hoc; de or I 233. longe alia, ac tu scripseras, nuntiantur; A XI 10, 2. ut contra, ac dicat, accipi velit; orat 137. inter aliquos contrarium decernebat, ac proximis paulo ante decreverat; Ver I 120. quod est non dissimile atque ire in Solonium; A II 3, 3. in hanc (causam) argumentationes ex isdem locis sumendae sunt atque in causam negotialem; inv II 70. pro eo, ac si concessum sit, concludere oportebit argumentationem; inv I 54. qui me reliquis officiis, iuxta ac si meus frater esset, sustentavit; sen 20. neque mihi par ratio cum Lucilio est ac tecum fuit; nat III 3. perinde habenda saepe sunt, ac si effici non possint; part or 84. non perinde, atque ego putaram, adriper visus est; A XVI 5, 3. non possum ego non proxime atque ille laborare; ep IX 13, 2. illud non dixi secus ac sentiebam; de or II 24. (membra) paulo secus a me atque ab illo partita ac tributa; de or III 119. ut mihi tui libri pateant non secus, ac si ipse adesses; A IV 14, 1. ita similis erit ei (viti) finis boni, atque antea fuerat; fin V 40. neque vero illum similiter, atque ipse eram, commotum esse vidi; Phil I 9. simul ac te aspexi; Vatin 4. qui (dolor), simul atque adripuit, interfecit; fin II 93. honos tali populi Romani voluntate paucis est delatus ac mihi, Vatin 10.

B. **copulativ:** I. **am Anfang des Satzes:** ac de avertenda pecunia quaero; Ver II 144. atque in re publica maxime conservanda sunt iura belli; of I 34. atque utebar familiarissime Caesare; ep VI 6, 4. atque a deo, ne hoc obscurius esse possit, procedite in medium; Ver II 190. atque ego exempla omnium nota proferam; div I 103. atque equidem vehementer exspectabam . . .; Cael 63. atque etiam sequuntur largitionem rapinae; of II 54. ac forsitan vix convenire videretur; Ver II 159. atque haec ego non reprehendo; de or II 79. atque haud scio an pietate adversus deos sublata fides etiam tollatur; nat I 4. ac iam illa omitto; Catil I 15. atque eundem primum ludos maximos fecisse accepimus; rep II 36. atque illud quoque pertinet ad paucitatem; inv I 33. atque in primis meditetur illud; Tusc II 65. atque ipsum decretum cognoscite; Sex Rosc 25. atque ea ipsa civitas qua ratione isti amica sit, dicetur certo loco; Ver II 13. atque id optimus quisque re ipsa ostendit et indicat; of I 154. atque iste vir confidere sibi debet; fin III 29. atque ita profectus est, ut . . .; Milo 27. ac ne plura complectar; fin II 118. ac ne Lycurgi quidem disciplina tenuit illos in hominibus Graecis frenos; rep II 58. ac neminem mirari conveniet, si . . .; inv II 102. ac neque illius Crassi factum potuit imitari; Scaur 3, 2. ac nimirum rei militaris virtus praestat ceteris omnibus; Muren 22. atque unius cuiusque constitutionis exemplum supponere non gravemur; inv II 156. f. hic, ac non solum erat administer istius cupiditatum, verum etiam . . .; Ver II 136. ac primo quidem omnibus minabatur; Cluent 108. ac primum agros divisit; rep II 26. atque antea quidem maiores copias alere poterat; Deiot 22. f. primo. atque huius quoque exordium mali explicemus; inv I 3. ac verbis quoque dilucidis utendum est; inv I 29. atque si in virtute satis est praesidii ad bene vivendum, satis est etiam ad beate; Tusc V 53. atque sic a summis hominibus accepimus . . .; Arch 18. ac tamen ita disputabant; Rab Post 16. ac vide, quid differat inter meam opinionem ac tuam; div Caec 61. atque ut hoc ita esse percipere possitis; Cluent 43. atque inquam res publica stetit, quo cooperat, statu! of II 3.

II. **im Satz:** 1. ohne andere Copulativpartikel: a. Substantiva: admiratio ac summa laus; de or III 101. amicum atque hospitem; Flac

48. animo ac mente; leg I 59. aspectu atque vultu; Sulla 15. bonitati ac moderationi; de or II 342. in capite atque cervicibus; agr II 74. in oratoris cincinnis ac fuco; de or III 100. conatus atque adumbratio; orat 103. consilio atque cura; nat I 7. ab omni contentione ac dimicatione; de or III 13. correctorem atque emendatorem; Balb 20. sine cruciatu atque tormentis; Phil XII 21. cunctatione ac tarditate; Sest 100. cura atque industria; ep I 7, 9. custodem ac vindicem; agr II 24. damna ac detrimenta; Ver III 108. diritate atque immanitate; Vatin 9. distributione partium ac separatione; de or III 132. in doctrina atque praeceptis; Bru 120. egestas ac mendicitas; Catil IV 10. elatione atque altitudine orationis; Bru 66. sine emolumento ac praemio; de or II 346. tantum facilitatis ac mansuetudinis; A I 20, 1. famam ac fortunas; Ver II 57. pro patriis fanis atque delubris; Rabir 30. in ferrum atque in vincla; Ver V 107. finis aliqui atque exitus; Cluent 7. in foro atque in oculis civium; de or II 41. sine fuco ac fallaciis; A I 1, 1. furtis atque flagitiis; Ver II 1. generis ac familiae vestrae; Ligar 12. in homine atque mortali; nat I 98. ex igni atque anima; nat III 36. cum imperio ac securibus; Ver IV 8. incolumitatis ac salutis causa; de or III 178. ex inopia atque indigentia; Lael 29. eius rei inventor atque artifex; de or I 51. a tuis invidis atque obtractatoribus; ep I 4, 2. iracundia ac stomacho; Ver II 48. ius atque vis; Sest 92. labore atque industria; Bru 240. cum laude ac virtute; Rabir 29. litteris atque linguis; Marcel 9. pompa, ludis atque eius modi spectaculis; fin V 48. tota mente atque omni animo; de or II 89. munitione ac mole lapidum; Ver IV 113. nequitiam ac turpitudinem; Ver V 92. sine nervis ac viribus; de or III 199. in illo nidore atque fumo; Piso 13. officia ac munera; de or II 345. officio ac necessitudini; Ver V 139. id operis ac muneris; leg II 6. ore ac vultu; de or I 184. in ore atque in oculis; Ver II 81. parentum ac propinquorum; Ver V 130. partus atque fontes || fetus ||; Bru 49. peregrinum atque hospitem; A VI 3, 4. pestem ac perniciem; div I 47. cum probro atque dedecore; Sex Rosc 68. pudoris ac religionis; Font 28. quietem atque otium; de or III 56. ratione ac via; fin II 18. ad requiem atque otium; de or I 224. re ac ratione; Ver II 172. roboris atque nervorum; ep VI 1, 3. seditionem atque discordiam; of I 85. sententiae atque opinionis; de or I 172. servi ac supplices; Ver pr 53. societate atque amicitia; Ver IV 72. contra socios atque amicos; imp Pomp 66. solum quoddam atque fundamentum; de or III 151. superbiae ac libidini; de or II 342. tectis ac templis; Phil I 5. templis ac tectis; Sulla 33. pro deorum templis atque delubris; nat III 94. terrore ac metu; Sest 34. inopiam testium ac litterarum; Ver III 166. civilis turbae ac fori; de or I 81. viam atque rationem; Ver pr 48. vicissitudo atque mutatio; Tusc V 69. vinculis ac verberibus; imp Pomp 11. vi ac facultate dicendi; de or II 125. vi atque armis; Caecin 37. vi ac virtute; har resp 49. vires atque opes; Milo 67. vitae atque victus; ep III 10, 9. — b. *Subiectiva*, mit *Subiectiven* verbundenen *Participia*; vox absona atque absurda; de or III 41. ingenii acutis atque acerbis; de or III 79. (scelus) apertum ac manifestum; Cluent 189. meliora atque maiora; Phil VIII 10. caelestium rerum atque terrestrium; nat II 90. illa certa fere ac definita sunt; de or II 288. consequentis ac posterioris temporis; fin I 67. sermonis cotidiani ac domestici; de or III 48. ut difficiles ac morosi simus; orat 104. hic disertus atque eloquens; de or I 215. facultates diversae atque seiunctae; de or I 215. divina atque immortalia decreta; dom 75.

crimen domesticum ac vernaculum; Ver III 141. ex domesticis atque intimis familiaribus; ep III 1, 3. excellentis ingenii ac singularis; de or II 298. in externis atque alienis locis; ep IV 7, 4. esse facetum atque salsum; de or II 228. (C. Fimbria) fervidior atque commotior; Bru 129. hominem ferum atque agrestem; Sex Rosc 74. ego ferus ac ferreus; Q fr I 3, 3. firmus amicus ac fidelis; Cael 14. rem publicam firmam atque robustam; rep II 3. fortissimo atque florentissimo viro; Muren 59. vir fortis ac strenuus; Phil VIII 11. gravior homo atque honestior; Ver II 149. gravissimi atque honestissimi viri; Ver V 156. tua illa horridula mihi atque incompata visa sunt; A II 1, 1. vitam horridam atque aridam; Quinct 93. impium bellum ac nefarium; Catil I 33. a corpore impuro atque infando; Sest 117. regiones inhabitabiles atque inultas; nat I 24. omnia inimica atque infesta fuerint; Quinct 10. ut illa altera pars orationis lenis atque summissa, sic haec intenta ac vehemens esse debet; de or II 211. mala ac misera defensio; Ver III 175. pro homine miserissimo atque infelicissimo; Sex Rosc 119. multis ac magnis meritis; Ver II 122. breviter nudam atque inornatam; de or II 341. is fuit ornatus atque elegans; Bru 78. par atque una ratio; de or II 209. perennes cursus atque perpetui; nat II 55. loco perexcelso atque edito; Ver IV 107. (domus) plena ac referta; Ver I 120. a verbis propriis ac suis; Top 32. omnia recta atque honesta; leg I 37. officium tam sanctum atque sollemne; Quinct 26. amor sollicitus atque anxius; A II 24, 1. animo soluto ac libero; Ver V 82. (senatum) timidum atque ignavum iudicari; ep XI 18, 1. hanc doctrinam transmarinam atque adventiciam; de or III 135. vacui ac liberi temporis; de or III 57. vicinam atque finitimam scientiam; orat 113. una atque eadem causa; Caecin 59. — c. *Adverbia*, *adverbialer* *Substantiv*; quae coniectura explanantur acute atque concinne; de or II 280. aperte atque ingenue confitebar; ep V 2, 2. huc atque illuc tergiversantem; Q Rosc 37. vagabitur longe atque late; Marcel 29. merito ac iure laudantur; Catil III 14. qui idem ornate ac graviter, idem versute ac subtiliter dicant; orat 22. perfecte atque absolute beatos efficit; Tusc IV 38. parentibus praecipue atque insigniter diligendis; part or 80. si animus solute moveatur ac libere; div II 100. ex corpusculis concurrentibus temere atque casu; nat II 94. — d. *Verba* (vgl. b): ab dico atque eicio; de or II 102. difficultatibus adfectus atque adfectus; Quinct 10. aspernatur ac respuit; de or III 99. aspiciat atque intuemini; de or III 28. audire atque accipere; of III 5. cedam atque abibo; Milo 93. commendo atque trado; ep II 6, 5. genus comptum atque expolitum; part or 19. inter se conexas atque coniunctas; nat II 163. contemnendum ac despiciendum (esse); fin IV 73. ne contrahas ac demittas animum; Q fr I 1, 4. nobis cupientibus atque exoptantibus; de or I 2. deridete atque contemnite; de or III 54. describi ac distinguere; Flac 36. desertum se atque abiectum fore; ep I 5, b, 2. detester ac deprecere; Catil I 27. discat atque dediscat; Quinct 56. divaricari ac deligari; Ver IV 86. divellat ac distrahat; Planc 102. dori atque impertiri; Sex Rosc 131. da atque largire; ep XIII 50, 2. effingat atque exprimat; de or II 90. effingis atque efficit; nat I 65. exagitant atque contemnerent; de or III 59. excellit atque eminet; rep II 50. excultus atque expolitus; Bru 95. exstare atque eminere; de or III 101. ad extenuandum atque abiciendum; de or III 104. flere ac lamentari; de or I 245. fluerent atque manarent; nat I 39. furere atque bacchari; Bru 276. impulsus atque incensi sumus; Bru 19. motus impressi atque inusti; de or II 189. inclinant atque propendent;

de or II 187. innata atque insita; Top 69. instituere atque erudire; Ver III 161. instituti atque imbuti sumus; Phil X 20. miscet ac turbat; har resp 46. notari ac vituperari; de or II 349. observat ac diligit; ep XIII 17, 1. obstare atque officere; Sex Rosc 6. ornare ac tueri; de or II 344. oro atque obsecro; Rabir 5. orat ac petit; A XV, 5, 1. parvitas ac tributa; de or III 119. perfectam illam atque absolutam rationem; nat II 34. perpoliam atque conficiam; de or II 121. perturbatum ac discrepans; de or III 40. precor atque quaeso; dom 144. profiteatur ac praestat; Ver III 2. profiteor atque polliceor; ep V 8, 4. promitto atque confirmo; ep XIII 27, 3. purgatos ac probatos; A I 17, 7. relinquat ac negligat; orat 137. repressos esse ac retardatos; imp Pomp 13. rogabuntur atque orabuntur; agr II 68. spolia atque denudes; de or I 235. statuo atque decerno; de or III 94. sustinere ac ferre; Phil V 8. tegas atque tueare; ep XIII 66, 2. tegere atque celare; Piso 56. tueri atque defendere; de or I 172. ad opes tuendas ac tenendas; of I 23. victa atque superata est; Ver V 98. victi ac subacti; Font 36. — e. Präpositionen: in caede atque ex caede; Sex Rosc 78. si partes ipsae per se atque inter se continentur; nat II 116. — f. Wiederholung desselben Wortes: vestros portus atque eos portus, quibus . . .; imp Pomp 33. meus ac meorum dolor; har resp 4. paria esse ista atque ita paria, ut . . .; Muren 15. plus, ac multo plus, abstulisse; Ver III 29. de Attica optime, quod levius ac levius; A XIII 21, 6. qui hospes fuisset atque esset; Ver II 110. geris atque gessisti; ep XV 11, 2. te etiam atque etiam hortor; ep IV 9, 1. etiam atque etiam vale; ep IX 24, 4. — g. ausgeführtere Satztheile und Sätze: in morbum incidit ac satis vehementer aegrotavit; Cluent 175. ducere exercitum hostium atque in armis volitare; Catil II 15. se corroboravisset ac vir inter viros esset; Cael 11. ut meam domum metueret atque a me ipso caveret; Sest 133. quorum cum remaneret animi atque aeternitate fruere; nat II 62. — h. besondere Verbindungen: a deo: f. adeo, II. infirma atque etiam aegra valetudine; Bru 180. vacua ab omni periculo atque etiam suspicione belli; prov 30. vir sapientissimus atque haud sciam an omnium praestantissimus; nat II 11. quaerit Laterensis atque hoc uno maxime urget; Planc 6. Herculem exisse in solitudinem atque ibi sedentem dubitasse . . .; of I 118. vir doctissimus Plato atque idem gravissimus philosophorum omnium; leg II 14. mulierem quandam Larino atque illam usque a mari supere Romam proficisci; Cluent 192. ista effluentem nascere atque ipsum sibi displicere; nat I 84. sollicitabar rebus maximis uno atque eo perexiguo tempore; Ver pr 24. f. f. imp Pomp 33. ut se abiceret in herba atque ita illa loqueretur; de or I 28. f. f. Muren 15. ne caderet ac ne is liberaretur; de or I 166. aliud agentem ac nihil eius modi cogitantem; Cluent 179. si verbis legum ac non sententiis pareatur; part or 136. nec vero, nunc quid cogitet, scio ac non desino per litteras seiscitari; A VII 13, 2. hominis ne Graeci quidem ac Mysi aut Phrygis potius; Q fr I 1, 19. non vagabitur oratio mea longius atque definitur . . .; de or III 9. si additum id non esset ac tibi libitum esset ita defendere; Tul 32. non te expectare ac statim causam adripere; ep V 12, 2. virtutem nullam requirere voluptatem atque se ipsa esse contentam; fin I 61. illum senem durum ac paene agrestem; Cael 36. aditus arduos ac potius interclusos; Ver I 136. aegrotanti ac prope desperatae rei publicae; div Caec 70. fecisset, ac minore quidem cum detrimento; sen 11. id sustulit, ac tamen eo contentus non fuit; Ver IV 109. leviter transire ac tantum modo perstringere; Sex

Rosc 91. ut existiment, quod velint, ac vel hoc intellegant; fin V 33. id ne vobis diutius faciendum sit, atque ut in perpetua pace esse possitis, providebo; Catil III 29. — 2. mit andern Copulativparticeln: pietate ac religione atque hac una sapientia; har resp 19. in sede ac domo atque in re publica; par 25. in virtute atque in rebus gestis tuis atque in tua gravitate; ep I 5, a, 4. semel atque iterum ac saepius dare coacti sunt; Font 26. vultum atque amictum atque etiam illam purpuram recordemini; Cluent 111. in forum atque in rem publicam atque in aciem paene; ep XV 4, 16. aut: f. 1, h. ne — quidem. fortes atque animosos et se acriter ipsos morti offerentes; Milo 92. dentibus manditur atque [ab iis] extenuatur et molitur cibus; nat II 134. boves et aratrum ipsum atque omne instrumentum; Ver III 199. erga duces ipsos et principes atque auctores salutis meae; sen 24. leges et instituta ac mores civitatum; fin IV 61. distortionem et depravationem quadam ac motu statute deformi; fin V 35. ultimum et altissimum atque undique circumfusum ardorem; nat I 37. quiete et pure atque eleganter actae aetatis; Cato 13. ex C. Flavii officio et observantia et praeterea splendore atque inter suos gratia; ep XIII 31, 2. et amicitia et iustitia atque aequitas; Ac I 23. ne quid temere ac fortuito, inconsiderate negligenterque agamus; of I 103. -ve: f. et; fin V 35.

atqui, aber, gleichwohl, dagegen, allerdings, freilich, nun: I. „ad reliqua pergamus“. „atqui vides“, inquit Antonius, „quam te inviti audiamus“; de or III 51. non, opinor, tam impudens esses. atqui vide, ne multo nunc sis impudentior; Caecin 62. num quisnam est vestrum, qui tribum non habeat? certe nemo. atqui illum quinque et triginta tribus patronum adoptarunt; Phil VI 12. mirari se sollertiam eius, a quo essent illa dimensa, et Cyrum respondisse: „atqui ego ista sum omnia dimensus“; Cato 59. amo libertatem loquendi. atqui hoc Zenoni placuit; ep IX 22, 1. — II. non ascribis: „et tibi gratias egit“. atqui certe ille agere debuit; A VII 7, 1. qui poterit fortunae stabilitate confidere? atqui nisi stabili et fixo et permanente bono beatus esse nemo potest; Tusc V 40. id factum laudatum a senatu est. atqui, si speciem utilitatis opinionemque quaerimus . . .; of III 86.

atquin, aber, doch, freilich: quis ad propulsandum metum diligentior? atquin huius animum erga M. Brutum studiumque vidistis. Phil X 17. id non ferre praesens nome turpe est? atquin vide, ne . . .; Tusc II 43.

atramentum, Schwärze, schwarzer Saft, Tinte, Kupfervitriol: I. calamo et atramento temperato res agetur; Q fr II 14, 1. — II. atramenti effusione sepiae (se tutantur); nat II 127. — III. pater eius (Carbonis) accusatus a M. Antonio sutorio atramento absolutus putatur; ep IX 21, 3.

atratatus, in Trauerleidung: cedo, quis unquam cenarit atratus; Vat 30. f. alvatus.

atriensis, Hausdiener, Haushofmeister: I. ut in magna familia sunt alii lautiores, ut sibi videntur, servi, ut atrienses; par 47. — 2. idem coquus, idem atriensis; Piso 67.

atriolum, kleine Halle: I, 1. in porticu ut atriolum fiat; Q fr III 1, 2. neque satis loci videbatur esse atriole neque fere solet nisi in iis aedificiis fieri, in quibus est atrium maius; Q fr III 1, 2. — 2. sum: f. 1. — II. typos tibi mando, quos in tectorio atriole possim includere; A I 10 3.

atrium, Halle: I est: f. atriolum, I. — II. ipse suos necessarios ab atriis Liciniis corrogat; Quinct 25. — III. quae (quaestiones) sunt habitae nunc in atrio Libertatis; Milo 59.

atrocitas, Wildheit, Abscheulichkeit, Schrecken, Schroffheit, Strenge: I. atrocitas ista tua quo modo

in veterem Abademiā inruperit, nescio; Ac II 136. — II, 1. per quem (locum communem) ipsius facti atrocitas aut indignitas augeatur; inv II 53. eae litterae invidiosam atrocitatem verborum habent; Q fr I 2, 6. — 2. mores M. Caelii longissime a tanti sceleris atrocitate esse disiunctos; Cael 53. si qua te fortuna ab atrocitate mortis vindicasset; de or III 12. — III. non atrocitate animi moveor; quis est enim me mitior? Catil IV 11.

atrocciter, wild, streng, leidenschaftlich, schrecklich; de ambitu cum atrocissime ageretur in senatu multos dies; Q fr II 15, 2. quid atrocius potuit, quid severius decernere? Phil XI 15. volet ille et contenta voce atrociter dicere et summissa leniter; orat 56. cum omnibus horis aliquid atrociter fieri videmus; Sex Rose 154.

atrox, wild, hart, aufgeregt, schrecklich; tam tristis et tam atrox est ἀραδωρόητος huius ingentis mali; A IX 19, 1. contra atrocissimum crimen; Deiot 2. admiscere huic generi orationis vehementi atque atroci genus illud alterum lenitatis et mansuetudinis coepi; de or II 200. is (M. Fadius) repente percussus est atrocissimis litteris; ep IX 25, 3. eo mors atrocior erit P. Clodii; Milo 17. ut consules de re atroci magnaue quaerent; Bru 85. atroci ac difficili rei publicae tempore; Ver IV 108.

attempto, versuchen, angreifen, antaſten, beſuchen ſuchen: cum ea attemptentur eius lingua, cuius . . .; har resp 16. omnium adversarios, omnium inimicos diligenter cognoscere, conloqui, attemptare; Ver II 135. qui non vereatur, ne compositae orationis insidiis sua fides attemptetur; orat 208. inimicos: ſ. adversarios.

attendo, ſpannen, richten, aufmerken, achtgeben, beachten: I. nisi admodum attendi; de or III 50. diligenter, sicut adhuc fecistis, attendite; Ver IV 102. excitabuntur animi, ut attendant; part or 121. attendite, iudices, diligenter; Ver III 104. — II, 1. cum de necessitate attendemus; part or 84. — 2. attendendum est, num quae res consequantur; inv I 43. sed attende, quaeso, quae sint consecuta; ep I 9, 15. — 3. contra hoc || haec || attende me nihil dicere; fin V 81. — III. quoniam me in hoc novo genere dicendi tam diligenter attenditis; Arch 18. quae pertinere ad dicendum putamus, ea nos commodius, quam ceteros, attendisse non affirmamus; inv I 77. id ipsum attendo; de or I 161. attendite animos ad ea, quae consequuntur; agr II 38. humile (genus causarum), quod negligitur ab auditore et non magnopere attendendum videtur; inv I 20. versus aequae prima et media et extrema pars attenditur; de or III 192. equid attendis, equid animadvertis horum silentium? Catil I 20.

attente, aufmerſam: nos raucos saepe attentissime audiri video; de or I 259. ut attente audiamur; part or 30. si quid aliud attentius cogitet; of I 144. qui (Archimedes) dum in pulvere quaedam describit attentius; fin V 50.

attentio, Aufmerksamkeit: reliqua sunt in cura, attentione animi, cogitatione; de or II 150.

attentus, geſpannt, aufmerſam, bedacht auf: ea dum animis attentis admirantes excipiunt; orat 197. praebebo ego me tibi vicissim attentum contra Stoicos auditorem; nat III 2. omne illud tempus meridianum Crassum in acerrima atque attentissima cogitatione posuisse; de or III 17. et attentum monent Graeci ut principio faciamus iudicem et docilem; de or II 323. ceterarum rerum pater familias et prudens et attentus, una in re paulo minus consideratus; Quinct 11.

attenuate, ſchwächt: oratorum attenuate presaeque dicentium; Bru 201.

attenuo, abſchwächen: quod bellum expec-

tatione eius attenuatum atque imminutum est; imp Pomp 30. eius (Calvi) oratio nimia religione attenuata; Bru 283. qui attenuare vocem potes; fr A III 22.

attero, abreiben, abnußen: ut rictum eius (simulaeri) ac mentum paulo sit attritius; Ver IV 94.

attexo, anreiben, anfügen: ita barbarorum agris quasi attexta quaedam videtur ora esse Graeciae; rep II 9. vos ad id, quod erit immortale, partem attexitote mortalem; Tim 41.

Attice, attisch: id desinant dicere, qui subtiliter dicant, eos solos Attice dicere, id est quasi sicce et integre; opt gen 12. ut bene dicere id sit Attice dicere; opt gen 13.

Atticus, attisch: illam salubritatem Atticae dictionis; Bru 51. Attico genere dicendi se gaudere dicunt; Bru 68.

attineo, ſich beziehen, betreffen, darauf ankommen, daran ſtehen: I, 1. quos (viros) nihil attinet nominare; Tusc I 81. — 2. praetori imperat. quam id ipsum absurde, nihil ad me attinet; agr II 28. — 3. quid attinuit eum potissimum nuntiare, quod ad te minime omnium pertinebat? Sex Rose 96. urbem reliquimus, quam sapienter aut quam fortiter, nihil attinet disputari; ep XVI 12, 2. — II. quae ad colendam vitem attinebunt; fin IV 38. quod ad laudem attineat; Q fr I, 45. quod ad abstinentiam attinet; A V 17, 2. Caninium perdidit, hominem, quod ad me attinet, non ingratum; A XVI 14, 4. quod (studium) ad agrum colendum attinet; Sex Rose 48. — III. primum quod + attinet, (Hirtius) nihil mihi concedebat; A XV 1, 2.

attingo, berühren, erreichen, betreten, anrühren, antaſten, angrenzen, in Verbindung ſtehen, betreffen, angehen, ſich beſaſſen: I. ante, quam voluptas aut dolor attigerit; fin III 16. — II. quem ipsum (Catonem) numquam attigissem; orat 35. ne quae me illius temporis invidia attingeret; ep I 10, 10. quos in senatu ne tenuissima quidem suspicione attigerat; A II 24, 3. quae isti rhetores ne primoribus quidem labris attigissent; de or I 87. ſ. causam, doctrinam, negotium. cum prima aestiva attigissem; ep II 13, 4. „de ambitu quid interest“, inquit, „an de maiestate?“ ad rem nihil; alterum enim non attigisti, alteram auxisti; ep III 11, 2. ut primum Asiam attigisti; Q fr I 1, 24. numquam fore ut atomus altera alteram posset attingere; fin I 19. cum antea per aetatem nondum huius auctoritatem loci attingere auderem; imp Pomp 1. voluit (Crassus) causae popularis aliquid attingere; Bru 160. contraria, quae dicenda erunt, leviter attingendo; inv I 30. per Cappadociae regionem eam, quae Ciliciam attingeret; ep XV 4, 4. opinio fuit L. Crassum non plus attigisse doctrinae, quam . . .; de or II 1. quam (domum) inimicus ipse ne una quidem attigit littera religionis; har resp 11. nec ullum hoc frigidius flumen attigi; leg II 6. quem (librum) tu Coreyrae strictim attigisti; A II 1, 1. qui sero ac leviter Graecae litteras attigissem; de or I 82. oppressus (T. Antistius) tantum attigit negotii, quantum recusare non potuit; ep XIII 29, 3. unde numquam nullum attigisset; fin II 55. (Isocrates) reliquis praestat omnibus, qui numquam orationes attigerunt; orat 41. qui numquam minimam partem ullius publici muneris attigisset; de or II 76. quae (civitates) cum officiis, fide, vestustate, tum etiam cognatione populum Romanum attingunt; Ver V 83. qui rem ullam de meis bonis attigerit; dom 108. hanc ille causam sibi ait non attingendae rei publicae fuisse; ep I 9, 18. illae virtutes bonum virum videntur potius attingere; of I 46.

attondeo, beſchneiden, ſchmäſern: „consiliis nostris laus est attonsa Laconum“; Tusc V 49.

attraho, anziehen, heranziehen, herbeifſchleppen:

adducitur a Veneriis atque adeo attrahitur Lollius; Ver III 61. qui te non Romam attraham; ep VII 10, 4. te ipsum putare me attractum iri, si de pace agatur; A X 1, 3, si magnetem lapidem esse dicam, qui ferrum ad se adlicit et attrahat || trahat ||; div I 86. nihil esse, quod ad se rem ullam tam adlicit || illiciat || et attrahat quam ad amicitiam similitudo; Lael 50.

attrecto, betasten, berühren: quos (libros) tu contaminatis manibus attrectas; hac resp 26. uxores suas a cena redeuntes attrectatas esse a Caelio; Cael 20.

attribuo, zuteilen, zuweisen, anweisen, verleihen, hinzufügen, zuschreiben: I. attributos quod appellas, valde probe; A XIII 22, 4. omnes res confirmantur || omnis . . confirmatur || aut ex eo, quod personis, aut ex eo, quod negotiis est attributum; inv I 34. hoc tu si cupidius factum existimas, Caesari attribues; si familiarius, utrique nostrum; de or II 14. quod mihi cum illo erat commune, sibi soli attribuit; ep II 17, 7. videbis, ut tantum attribuat, si modo attribuetur, quantum debetur; A XIII 2, a, 1. personis has res attributas putamus: nomen, naturam, victum, fortunam, habitum, adfectionem, studia, consilia, facta, casus, orationes; inv I 34. ut aliis causam calamitatis attribueret, quae omnis propter avaritiam ipsius accidisset; Ver V 106. consilia, al.: f. adfectionem. (bonos exitus) attribuimus dis immortalibus; nat III 89. non attribueret ad amissionem amicorum miseriam nostram; Tusc III 73. si alicui rei oratio attribuetur; inv I 99. unde (pecunia) erat attributa; Ver III 165. pueros attribue ei (Lentulo), quot et quos videbitur; A XII 30, 1. eae res sunt signo attributae; inv I 81. f. adfectionem. quem (timorem) mihi natura pudorque meus attribuit; Sex Rosc 9. — II. attribuit nos trucidandos Cethego; Catil IV 13.

attributio, Schuldanweisung, Umstand, Nebenumstand: I. ait attributionem in Idus, se autem urgeri acriter; A XVI 1, 6. — II. de attributione conficies; ep XVI 24, 1. sese de attributione omnia summa fecisse; A XV 13, 5. (oportunitas quaeritur) ex his etiam attributionibus: sacer an profanus, publicus an privatus, alienus an ipsius, de quo agitur, locus sit aut fuerit; inv I 38. ipsius rumoris causa et veritas ex iisdem attributionibus reperietur; inv II 47. sunt aliae suspiciones, quae communiter et ex negotiorum et ex personarum attributionibus sumuntur; inv II 42.

avare, mit, auch habüchtl: ubi multa avare facta videbitis; Sex Rosc 118. acerbe et avare populi praefuerunt; rep II 63.

avaritia, Habüchtl, Geiz: I. nullum esse officium tam sanctum atque sollemne, quod non avaritia comminuere ac violare soleat; Quint 26. est avaritia opinatio vehemens de pecunia, quasi valde expetenda sit; Tusc IV 26. — II, 1. quod eius avaritiam cives Romani ferre non potuerunt; Ver I 70. Poeni primi mercibus suis avaritiam importaverunt in Graeciam; rep III fr 3. avaritiam si tollere vultis, mater eius est tollenda luxuries; de or II 171. avaritiam in crimen et in iudicium voco; Ver III 217. — 2. eum tu accusas avaritiae? Flac 83. — III. videmur non solum avaritiae crimen effugere, sed etiam liberalitatis laudem adsequi singularem? Flac 89. mater: f. II, 1. tollo. is est reus avaritiae? Flac 7. ut inliberalitatis avaritiaeque absit suspicio; of II 64. testes avaritiae tuae gaudes esse sublato; Ver V 121. — IV, 1. qui ardens avaritia ferat infestus in suos; Sex Rosc 88. si avaritia inductum arguas fecisse; inv II 33. — 2. quae omnis (calamitas) propter avaritiam ipsius accidisset; Ver V 106.

avarus, habüchtlig, geizig: A. si possit demonstrare eius aliquod factum avarum; inv II 32.

P. Cornelius, homo, ut existimabatur, avarus et furax; de or II 268. se avarissimi hominis cupiditati satis facere posse; Ver pr 41. secuti sunt avariores magistratus; Ver III 190. — B. avari verae laudis gustatum non habent; Phil II 115. qui avari avaros reprehendunt; Tusc III 73.

auceps, Vogelsteller, Jäger: est tibi iuris consultus ipse per se nihil nisi auceps syllabarum; de or I 236. suum potius peritissimum voluptatum aucupem sapientem esse contendet; Ac fr 20 (3, 12).

auctifer, fruchtbar: »auctiferas terras«; fat fr 3.

auctio, Versteigerung, Auktion: I. esse auctionem Larini video; A IV 12. — II, 1. cum esset haec auctio hereditaria constituta; Caecin 13. si auctio ante meum adventum fiet; ep XIV 5, 2. paulum proferant auctionem; A XIII 12, 4. de auctione proscribenda equidem locutus sum cum Balbo; A XIII 37, 4. quam tu mihi ex ordine recita de legis scripto populi Romani auctionem; agr II 48. cum auctionem venderet; Quint 19. — 2. cum Sexti auctioni operam dederis; A XII 50. — 3. de Brinniana auctione accepi a Vestorio litteras; A XIII 12, 4. — III. auctionis vero miserabilis aspectus; Phil II 73. obire auctionis diem facile poterunt; A XIII 14, 1.

auctionarius, zur Versteigerung gehörig: hoc etiam nequissimi homines consumptis patrimonii faciunt, ut in auctio auctionariis potius quam in triviis aut in compitis auctionem; agr I 7. tabulae novae proferentur auctionariae; Catil II 18.

auctionor, Versteigerung halten: ponite ante oculos vobis Rullum in Ponto inter nostra atque hostium castra hasta posita auctionantem; agr II 53. homines: f. **auctionarius**, qui (rex) auctionatus sit; Deiot 25.

auctor, Urheber, Begründer, Ratgeber, Veranlasser, Anstifter, Gewährsmann, Bürge, Zeuge, Vertreter, Vorbild, Eigentümer: I, 1. nequedum fines auctor demonstraverat; Tul 17. P. Caesennius, auctor fundi, non tam auctoritate gravi quam corpore, nihil de vi (dixit); Caecin 27. non erat nec recentior auctor nec huius rei quidem melior Dolabella; A IX 13, 1. qui (Servius) etiam de duabus legionibus luculentos auctores esse dicebat; A X 14, 2. quod domesticum auctorem, patrem suum, facere viderat; Balb 51. in hunc me casum vos vivendi auctores impulistis; A III 9, 1. ego ille pacis semper laudator, semper auctor, pacem cum M. Antonio esse nolo; Phil VII 8. neminem melius oravisse causam locuples auctor scripsit Thueydides; Bru 47. — 2. Piso multarum legum aut auctor aut dissuasor fuit; Bru 106. dux, auctor, actor rerum illarum fuit; Sest 61. pacis, concordiae, compositionis auctor esse non destiti; Phil II 24. a me consilium petis, quid sim tibi auctor, in Siciliam || ut || subsidias an ut proficiscare; ep VI 8, 2. quid mihi auctor es? A XIII 40, 2. mihi, ut absim, vehementer auctor est; A XV 5, 2. auctor non sum, ut te urbi committas; A XV 11, 1. cum ingenio sibi auctore dignitatem peperissent; de or I 198. quibus (avibus) auctoribus officium et fidem secutus esset; div I 27. ea ratio aedificandi inquit consiliario quidem et auctore Vestorio; A XIV 9, 1. — 3. o praeclarum auctorem antiquitatis! Balb 20. — II, 1. Themistocles est auctor adhibendus; of II 71. quod is (M. Curius) patres ante auctores fieri cogerit; Bru 55. hunc rei publicae rectorem et consilii publici auctorem esse habendum; de or I 211. ut auctoribus laudandis ineptiarum crimen effugiam; de or III 187. harum rerum omnium auctores testesque produco; Ver V 131. quasi locupletior mihi sit quaerendus auctor quam Socrates; A VIII 2, 4. (veterani) secuti sunt C. Caesarem auctorem beneficiorum patrum; Phil XI 37. — 2. qui nec vobis auctocibus uti voluerit; ep IV 9, 2. — 3. se id

quod a malo auctore emissent, diutius obtinere non posse; Ver V 56. cum loquar apud senatores populi Romani, legum et iudiciorum et iuris auctores; Ver V 171. — III. actio est in auctorem praesentem his verbis QUANDOQUE TE IN IUKE CONSPICIO; Caecin 54. — IV. conlegit innumera-bilia oracula Chrysippus nec ullum sine locuplete auctore atque teste; div I 37.

auctoramentum, Handgeld, Lohn; est in illis (mercennariis) ipsa merces auctoramentum servitutis; of I 150.

autoritas, Ansehen, Gewicht, Einfluß, Macht, Beschluß, Erklärung, Wille, Gültigkeit, Gewähr, Beglaubigung, Vorbild: I. **Subject**: non ad obtinendam mendacium, sed ad verum probandum auctoritatem adiuvaré; Quinct 75. equid (te) auctoritas maiorum commovet? Caecin 93. omnis auctoritas philosophiae, ut ait Theophrastus, consistit in beata vita comparanda; fin V 86. non deest rei publicae auctoritas huius ordinis; Catil I 3. tanta eius auctoritas religionis est ut . . . ; Ver I 48. si quid auctoritatis in me est, apud eos utar, qui eam mihi dederunt; imp Pomp 2. cum populo Romano vox et auctoritas consulis repente in tantis tenebris inluserit; agr I 24. inest: f. II, 1. adfero. cum vestra auctoritas interessisset, ut ego Regem Ariobarzanem tuerer; ep XV 2, 4. ad P. Lentuli auctoritatem a senatu profectam Roma contenderat || contenderet ||; Rab Post 21. pontificalis maneret auctoritas; leg II 52. si auctoritates patronorum in iudiciis valent; Balb 1.

II. **nach Verben**: 1. ad fidem faciendam auctoritas quaeritur, sed auctoritatem aut natura aut tempus adfert. naturae auctoritas in virtute inest maxima; in tempore autem multa sunt, quae adferant auctoritatem; Top 73. cum proprium sit Academiae nulla adhibita sua auctoritate iudicium audientium relinquere integrum; div II 150. non modo auctoritatem, sed etiam nomen iudicium amittimus; Cluent 6. auctoritatem nostri decreti rebus gestis suis comprobavit; Phil XIV 28. tu auctoritates contemnis, ratione pugnas; nat III 9. quorum auctoritatem, dignitatem, voluntatem defenderas; ep I 7, 2. do: f. I. est. exspectate auctoritatem accusationis meae; Ver III 127. auctoritatem naturalem quandam habebat oratio; Bru 221. nos in causa auctoritatem eo minorem habemus, quod tibi debemus; ep I 1, 4. voluntas senatus pro auctoritate haberi debet, cum auctoritas impeditur metu; ep XI 7, 2. nondum interposita auctoritate vestra; Phil V 37. is tribunus plebis, qui auctoritatem senatus neglexisset; dom 114. eundem, id quod in auctoritatibus perscriptis || praescr. || exstat, scribendo adfuisse; de or III 5. senatus auctoritas est perscripta; ep I 2, 4. quod medici nihil praeter artificium, oratores etiam auctoritatem praestare debent; Cluent 57. quaero: f. adfero. a quo (praetore) M. Marcelli tutoris in causa pupilli Iunii et oratio et voluntas et auctoritas repudiata est; Ver I 153. cuius auctoritatem secuti in societatem belli veneratis; Ligar 25. tenebat (Appius) non modo auctoritatem, sed etiam imperium in suos; Cato 37. cui tu senatus auctoritatem vendidisti; Piso 15. — 2. illa oratio potius temporis mei quam iudicii et auctoritatis fuit; Cluent 139. — 3. cessit auctoritati amplissimi viri vel potius paruit; Ligar 22. nos, qui semper vestrae auctoritati dediti fuimus; Milo 4. pareo: f. cedo. — 4. consilio et auctoritate optimatum semper populum indigere; leg II 30. ut auctoritate testimonii tui perfruemur; ep V 12, 1. utor: f. I. est. — 5. hunc ad meam auctoritatem non potui adducere; Deiot 29. cum legio Martia sese ad senatus auctoritatem populique Romani libertatem contulerit; Phil III 39. reliquum est, ut de Q. Catuli auctoritate et sententia dicendum esse videatur; imp Pomp 59. exsto in: f. I. perscribo. habeo pro: f. I. impedio.

III. **nach Adjectiven**: equestri vetere illa auctoritate et gratia fretus; Ver III 61. homo summa auctoritate praeditus; Cluent 53.

IV. **nach Substantiven**: 1. alqd: f. I. est. patimur hebescere aciem horum auctoritatis; Catil I 4. cum C. Caesar approbatione auctoritatis meae colonias patrias adiit; Phil V 23. tu, homo minimi consilii, nullius auctoritatis; Ver III 19. bibliothecas omnium philosophorum unus mihi videtur XII tabularum libellus auctoritatis pondere superare; de or I 195. — 2. summa auctoritate philosophi; of II 10. adest vir summa auctoritate et religione et fide, M. Lucullus; Arch 8.

V. **Umfand**: 1. qui aetate, honore, auctoritate antecellunt; dom 132. ut D. Bruti privatum consilium auctoritate publica comprobemus; Phil III 12. Lycurgus leges suas auctoritate Apollinis Delphici confirmavit; div I 96. quod ea auctoritate erant et sententia Ser. Sulpicii constituta; Phil IX 7. neque satis id annalium publicorum auctoritate declaratum videmus; rep II 28. vos, pontifices, qui me vestris sententiis auctoritatibusque defendistis; dom 69. ipsa auctoritate (Plato) me frangeret; Tusc I 49. duos solos video auctoritate censorum adfines ei turpitudini indicari; Cluent 127. id, quod nondum potestate poterat, obtinuit auctoritate; Piso 8. tu, C. Piso, tali fide, virtute, gravitate, auctoritate ornatus; Q. Rosc 7. quorum (philosophorum) princeps et auctoritate et antiquitate, Socraticus Aristippus; Tusc II 15. qui rem publicam senatus auctoritate servavit; Piso 29. ut etiam auctoritate iam plus valeret; ep I 7, 10. qui (Plato, Socrates) ut rationem non redderent, auctoritate tamen hos minutos philosophos vincerent; div I 62. — 2. ad: f. I. proficiscitur. inde iter Alexandream contra senatus auctoritatem; Phil II 48. ut legati cum auctoritate mitterentur; A I 19, 2. quid egi nisi ex huius ordinis consilio, auctoritate, sententia? Phil II 11. quod (tempus aetatis) in illa auctoritate senatoria florere debebat; Q. fr III 5, 4. vobismet ipsis, pontifices, pro vestra auctoritate et sapientia consulere debetis; dom 45.

aucupium, Vogelfang, Jagd, Hatzhen: I. ne quoddam aucupium delectationis manifesto deprehensum appareat; orat 84. conditiore facit haec aucupium atque venatio; Cato 56. — II, 1. sic minime animadvertetur delectationis aucupium; orat 197. deprehendo: f. I. apparet. aucupia verborum in invidiam vocant; Caecin 65. — III. piscatur, aucupio, venatione vitantes crudelitatem; fin II 23.

aucupor, belauern, trachten, hatzhen: quod delectationem aliquam dicendo aucupentur; orat 63. quae (res) opiniones hominum et saepe errores aucupentur; de or II 30. ne aucupari tuam gratiam videar; ep V 12, 6. opiniones: f. errores. ut levitatis est inanem aucupari rumorem, sic . . . ; Piso 57. nos Rhodiorum aphractis ceterisque longis navibus tranquillitates aucupaturi eramus; A VI 8, 4. attendere et aucupari verba oportebit; de or II 256.

audacia, Kühnheit, Vermegenheit, Dreistigkeit, Vermeffenheit: I, 1. ex luxuria existat avaritia necesse est, ex avaritia erumpat audacia; Sex Rosc 75. audacia non contrarium (fidentiae), sed appositum est ac propinquum et tamen vitium est; inv II 165. quem ad finem sese effrenata iactabit audacia? Catil I 1. fortitudinem audacia imitatur; part or 81. pertinet: f. II, 1. vindico. vicit timorem audacia; Cluent 15. — 2. o incredibilem audaciam! Phil II 4. — II, 1. quorum ego ferrum et audaciam reieci in campo, debilitavi in foro, compressi etiam domi meae saepe; Muren 79. vivis non ad deponendam, sed ad confirmandam audaciam; Catil I 4. audaciam temeritati, non prudentiae esse coniunctam; part or 115. debilito: f. comprimo. depono: f. confirmo. effreno: f. I, 1. iactat. oppressa virtute audacia est;

Milo 30. nisi tanta et tam perspicua audacia ab eo, ad cuius famam pertineret, || fuerit || vindicata; inv II 86. — 2. neque quicquam illius audaciae petulantiaeque concessit; Caecin 103. vos audaciae resistere debetis; Sex Rosc 36. — 3. mulier abundat audacia; Cluent 184. qui semper singulari fuerit audacia; Cluent 64. — 4. ab inimicorum audacia telisque vitam ut impune liceat defendere; Milo 6. necesse est in simili audacia perfidiaque versetur; Ver I 40. — III. 1. plenum sceleris consilium, plenum audaciae; Cael 51. — 2. qua audacia praeditis (testibus); Flac 6. — IV. 1. fore in armis C. Manlium, audaciae satellitem atque administrum tuae; Catil I 7. multos aemulos eiusdem audaciae futuros; inv I 101. veteris furoris et audaciae maturitas in nostri consulatus tempus erupit; Catil I 31. satelles: f. administer. vis manifestae audaciae; Catil II 28. 2. alter insigni scelere et audacia; rep III 27. — 3. tantum animi habuit ad audaciam, ut...; Ver III 81. — V. 1. quoniam totus ordo paucorum improbitate et audacia premitur; Ver pr 36. — 2. quem omnes oderant propter audaciam; Cluent 29.

audaciter, audacter, fiihn, dreift, verwegen, vermessen: dic audacter et aperte; Q Rosc 16. in reliquis exsultavit audacius; orat 26. multa scelerate, multa audaciter, multa improbe fecisti; Sex Rosc 104. cum (P. Decius) pericula proeliorum iniret audacius; div I 51. ut neque ego satis audaciter petere possem neque...; dom 28. (poetae) transferunt verba cum crebrius tum etiam audacius; orat 202. is (L. Octavius) ad dicendum veniebat magis audacter quam parate; Bru 241. cum facinerosus audacter vivere; Cael 13.

audax, fiihn, dreift, verwegen, vermessen: A. mihi audax praecipue fuisse videtur Aebutius in convocandis hominibus; Caecin 2. nemo est in ludo gladiatorio paulo ad facinus audacior, qui non...; Catil II 9. temerarii atque audaces homines; inv I 4. eam causam putare, quae homines audaces in fraudem rapere soleat, castissimum quoque hominem ad peccandum potuisse impellere; inv II 36. homo petulans et audax [Vatinius] valde perturbatus debilitatusque discessit; Q fr II 4. 1. praesto est mulier audax; Cluent 18. audax negotium, dicerem impudens; fin II 1. num quem ex omnibus tribunis pl. tam audacem audieris fuisse, ut...; Vatin 18. — B. 1. satis inconsiderati fuit, ne dicam audacis, rem ullam ex illis attingere; Phil XIII 12. — II. qui magnitudine animi consiliis audacium restiterunt; Sest 139.

audeo, wagen, sich unterfangen, über sich gewinnen, sich erdreiften: I. 1. ab homine ad audendum impudentissimo; Cluent 67. — 2. confer, si audes, absentiam tuam cum mea; Piso 37. — II. nos audeamus non solum ramos amputare miseriarum, sed omnes radicum fibras evellere; Tusc III 13. videor iam te ausurus esse appellare; Bru 18. magistratus a publicanis pecuniam pro usura auferet auferre? Ver III 168. talis vir non modo facere, sed ne cogitare quidem quicquam audebit, quod non audeat praedicare; of III 77. qui suam causam nemini committere audeat; Piso 98. aude dicere...; Phil II 49. evellere: f. amputare. facere, al.: f. cogitare. quoniam non audes negare esse deos; nat I 87. non mehercule tibi repromittere istuc quidem ausim || ausus sim ||; Bru 18. meretricula Leontium contra Theophrastum scribere ausa est? nat I 93. — III. qui cum tantum ausus sit ustor pro mortuo, quid signifer pro vivo non esset ausus? Milo 90. qui alia omnia auferent; Phil II 64.

audientia, Gehör, Aufmerksamfeit: ut audientiam fieri sibi velle non || nolle || videantur; de or II 325. quantam audientiam orationi meae improbitas illius factura sit; div Caec 42.

audio, hören, hinhören, zuhören, vortragen hören, anhören, Gehör schenken, verstehen, ge-

hörchen, in einem Fluß stehen: I. **absolut:** 1. a. haec multitudo, quae ad audiendum convenit; Ver pr 15. quamquam non tam dicendi ratio mihi habenda fuit quam audiendi; nat I 56. me ne ipsum quidem a studio audiendi nimis abhorrentem; de or II 14. qui tamquam oculis illa viderunt, quae nos vix audiendo cognoscimus; rep I 56. — b. quamquam haec etiam auditu acerba sunt; ep VII 30. 1. o rem non modo visu foedam, sed etiam auditu! Phil II 63. quid est tam iucundum cognitu atque auditu quam...? de or I 31. — 2. qui dicto audientes in tanta re non fuissent; Deiot 23. — 3. a. ab Hispaniis iam audietur; A X 12. 2. — b. qui attentissime est paratus audire; inv I 23. qui (Opimius) adulescentulus male audisset; de or II 277. cum laecisset testis Silus Pisonem, quod se in eum audisse dixisset; de or II 285. „istum exheredare in animo habebat.“ audio. nunc dicis aliquid, quod ad rem pertineat; Sex Rosc 52. occupare animos eorum, qui audiunt; Font 20. haec tu mecum saepe his absentibus, sed isdem audientibus haec ego tecum; Milo 99. esse hominis ingenui velle bene audire a parentibus, a propinquis, a bonis etiam viris; fin III 57. audiamus. „si summus dolor est“, inquit...; Tusc II 44. qui me idcirco putent bene audire velle, ut ille (Appius) male audiat; A VI 1. 2. (Tullia) nos recte facere et bene audire vult; A X 8. 9. (homines) primo propter insolentiam reclamantes, deinde propter rationem atque orationem studiosius audientes; inv I 2. summissa voce agam, tantum ut indices audiant; Flac 66. cum audiente populo Romano... iuberet; dom 110.

II. mit Ergänzung: 1. semper de pace audiendum putavi; Marcel 14. cum de te ex te ipso audiebam; ep III 11. 1. f. III. alqm; ep VII 17. 3. alqd; Ver IV 55. Flac 13. ep IX 17. 3. — 2. a quo (Aresila Epicurus) audit: „tu fortasse verum dicis“; Ac fr 20 (3. 37). — 3. saepe ex socero meo audiui, cum is diceret...; de or II 22. a Pausania audiui, cum diceret...; ep III 7. 4. — 4. quid nos opinemur, audietis ex iuratis; Cael 4. f. III. alqd; Tusc V 82. — 5. a. ipsum dicere adulescentem audistis se ob hunc metum pecuniam Timarchidi numerasse; Ver V 116. quod solebat narrare Pompeius, se audire voluisse Posidonium; sed cum audisset eum graviter esse aegrum...; Tusc II 61. auditum est pantheras remedium quoddam habere; nat II 126. — b. id Socratem audio dicentem, cibi condimentum esse famem; fin II 90. vellem a principio te audisse || audissem || amicissime momentem; A VII 1. 2. quas (alterationes) in senatu factas audio; A IV 13. 1. Cassium erat hic auditum expulsus Ancona; A VII 18. 2. — 6. cum de hac communi hominum condicione audivissent, ea lege esse nos natos, ut...; Tusc III 59.

III. mit einfachem Object: si me audiet; de or I 68. ita sum cupidus in illa longiore te disputatione audiendi, ut...; de or II 16. Xenocrates, qui Platonem audierat; de or III 67. ut amice, ut intellegenter, ut attente audiamur; part or 28. etsi me attentissimis animis auditis; Sest 31. nec audiendi sunt Cynici; of I 128. numquam labere, si te audies; ep II 7. 1. ego te de rebus illis non audiam; ep VII 17. 3. veniunt etiam, qui me audiunt quasi doctum hominem; ep IX 20. 3. f. II. 5. a. Tusc II 61. ne forte plura de isto ab aliis in sermone quam a me in iudicio vos audisse diceretis; Ver IV 55. si quid ipsi audistis communi fama atque sermone de vi, de manu; Flac 13. quod coram etiam ex ipso audiebamus; Ac I 13. id velim audire, quem ad modum his putes consentaneum esse id dicere; Tusc V 82. me his temporibus adhuc de isto periculo nihil audisse; ep IX 17. 3. ego spe audiendi aliquid Capuam veni;

A VII 20, 1. audite non futiles || futiles || commentitiasque sententias, non opificem aedificatoremque mundi, Platonis de Timaeo deum, nec anum fatidicam, Stoicorum *πρόνοιαν*; nat I 18. audito nautico cantu; nat II 89. novum crimen et ante hunc diem non auditum; Ligar 1. deum, al.: f. aedificatorem. quorum alterius iam nobis notus esset exercitus, alterius auditus; Phil XI 27. obstupescant posteri certe imperia, provincias, Rhenum, Oceanum, Nilum, pugnas innumerabiles, incredibiles victorias, monumenta, munera, triumphos audientes et legentes tuos; Marcel 28. audite litteras; Sest II. monumenta, al.: f. imperia. qui populi Romani nomen audissent; Ver V 171. ex hoc vestigali nunquam malus nuntius auditus est; agr II 83. sive tu vatem sive tu omen audieris; div II 149. continentem orationem audire malo; Tusc I 16. sociorum querimonias audiunt; imp Pomp 66. audit rem omnem ex Timarchide; Ver V 94. saepe ex te audivi tuum somnium; div I 58. audit hominum honestorum testimonium; Tul 24. multi semel auditis testibus condemnati sunt; Ver I 26. vatem: f. omen. si viveret, verba eius audiretis; Q Rosc 42. cui non sunt auditae Demosthenis vigiliae? Tusc IV 44. initio belli Marsici ex occulto auditas esse voces; div I 99.

IV. mit **doppeltem Accusativ**: te propediem censorem audiemus; ep III 10, 11. verum est; nam hoc illam iam viginti annis audio; fr G, b, 27.

auditio, Hören: si accepisset fama et auditione esse quoddam numen deorum; nat II 95. (parvi) fabellarum auditione ducuntur; fin V 42.

auditor, Hörer, Zuhörer, Schüler: I, 1. ut certas animo res teneat auditor; inv I 31. vigeat auditor Panaetii illius tui Mnesarchus; de or I 45. — 2. qui (Aristo) cum Zenonis fuisset auditor; Ac II 130. — II. cuius (Carneadis) ego etsi multos auditores cognovi Athenis; de or III 68. si Platonem unum auditorem haberet Demosthenes; Bru 191. praebebo ego me tibi vicissim attentum contra Stoicos auditorem; nat III 2. — III. semper oratorum eloquentiae moderatrix fuit auditorum prudentia; orat 24.

auditus, Hören, Gehör (vgl. **audio**, I, 1, b): I. auditus semper patet; eius auditu sensu etiam dormientes egemus; nat II 144. — II. sensus: f. I. ut delectatio (sit) voluptas suavitate auditus animi deleniens; Tusc IV 20.

avello, löstreifen, abreißen, entreißen, entfernen: qua hunc obiurgatione a tanto errore coner avellere? of III 83. non ab ea re publica avellar, qua carendum esse doleam; ep VI 4, 4. avulsum est praeter spem, quod erat spe devoratum lucrum; Flac 57. cum e monte || monte, al. || Taygeto extrema montis quasi puppis avulsa est; div I 112. sigillis avulsis reliquum argentum reddidit; Ver IV 48.

avena, wider Hafer: ne seges quidem igitur spicis uberibus et crebris, si avenam uspiam videris; fin V 91.

aveo, begehren, verlangen: I. avere te scribis accipere aliquid a me litterarum; A IV 15, 3. «avens epulas ornare»; fr H IV, a, 677. valde aveo scire, quid agas; A I 15, 2. de hoc (Bruto) scire aveo omnia; A XIV 7, 1. — II. id, quod avemus animo; Tim 8. aveo genus legationis, ut, cum velis, introire, exire liceat; A XV 11, 4.

averrunco, abwenden: „di“ inquis „averruncent“! A IX 2, a, 1.

aversor, Unterschlager: Verres, ille aversor pecuniae publicae, tantum sibi auctoritatis suscepit; ut . . . ; Ver V 152.

averto, **aversus**, abwenden, entwenden, unterschlagen, abwendig machen, wegtreiben, entfremden, entfernen, entziehen: „si tu et adversus

et aversus impudicus es“; de or II 256. quis potest esse tam aversus a vero? Catil III 21. ego vero austro gratias miras, qui me a tanta infamia averterit; A XVI 7, 5. ut ab eo, quod agitur, avertat animos; orat 138. Quintus aversissimo a me animo Patris fuit; A XI 5, 4. omnis vestis ablata, omne aurum et argentum ablatum et aversum; Ver V 73. avertere a miseris cogitationem; ep VI 1, 1. commotiones animorum a recta ratione aversas; Tusc IV 61. ne patiari Eroteum Turium hereditatem Turianam avertere; ep XII 26, 2. qui M. Antonii impetus nefarios ab urbe in Galliam avertit; Phil V 28. quas (legiones) ille a C. Antonii scelere avertit; Phil X 6. quod di omen avertant! Phil III 35. a iudicibus oratio avertitur, vox in coronam turbamque effunditur; Flac 69. cum a Dolabella magnam pecuniam avertit; Ver III 177. avertunt (ibes) pestem ab Aegypto; nat I 101. cuius rei putat iste rationem reddi non posse, quod ipse tabulas avertit; Caecin 17. vim armentorum a privatis in publicum averterat; rep II 60.

aufero, wegtragen, davontragen, erhalten, erreichen, mitnehmen, wegnehmen, abreißen, nehmen, entfernen, beseitigen, entziehen, erpressen, rauben: I. si qui eripiat palam atque auferat; Ver IV 134. — II, 1. ut (statuas) in foro statuerent, abstulisti, ut in curia, coëgisti; Ver II 145. — 2. quis est, qui hoc non ex priore actione abstulerit, scelera vix conferri posse? Ver I 21. — III. quam longe hunc ab hoc genere cognatio materna Transalpini sanguinis abstulisset; sen 15. ne te auferant aliorum consilia; ep II 7, 1. qui (casus) illi tantum addere iam non potest, quantum auferre; prov 35. f. opem. II, 2. totam Academiam ab hominibus nobilissimis abstuli, transtuli ad nostrum sodalem; A XIII 13, 1. Crassipedis ambulatio ablata, horti, tabernae plurimae; Q fr III 7, 1. ut ei (Atticae) confirmes me immutatum amorem meum || minime totum amorem eo || mecum abstulisse; A XV 28. quam multis istum putatis hominibus honestis de digitis anulos abstulisse? Ver IV 57. auriculam fortasse mordicus abstulisset; Q fr III 4, 2. alterius (rei) ego vobis hodierno die causam profecto auferam; Caecin 9. commentarios quosdam Aristotelios veni ut auferrem; fin III 10. cum curatione medicorum conturbatio mentis auferatur; Tusc IV 31. adiimus ad Caesarem, liberalissimum decretum abstulimus; A XVI 16, 5. non dubitaturum fortem virum, quin secum auferret gloriam sempiternam; Milo 63. a quo (Varrone) adhuc *Ἡρακλείδειον* illud non abstuli; A XVI 11, 3. hortos: f. ambulationem. ut ab senatu iudicia per ignominiam turpitudinemque auferantur; Ver I 23. si se ipsos illi nostri liberatores e conspectu nostro abstulerunt; Phil II 114. unde eo plus opis auferret, quo minus attulisset gratiae; Quinct 32. me ius dicente sibi omnem pecuniam ex edicto meo auferendi potestatem fuisse; A VI 1, 7. cum illi damnatio omne ignominiae periculum iam abstulerit, mors vero etiam doloris; Cluent 10. (rusticanus) cum responsum ab eo (Crasso) verum magis quam ad suam rem accommodatum abstulisset; de or I 239. (genus hoc orationis) auferat humanum sensum actoris; orat 209. haec signa ab Heio e sacrario Verres abstulit; Ver IV 7. ut alter dies amicis istius ac defensoribus non modo spem victoriae, sed etiam voluntatem defensionis auferret; Ver I 20. ne cum sensu doloris aliquo spiritus auferatur; Ver V 118. tabernas: f. ambulationem. vitam adolescentibus vis auferit, senibus maturitas; Cato 71. voluntatem: f. spem.

aufugio, entfliehen: si aufugisset (archipirata); Ver V 79. Dionysius, servus meus, aufugit; ep XIII 77, 3.

augeo, wachsen lassen, hervorbringen, vergrößern, steigern, vermehren, fördern, bereichern, überhäufen, verherrlichen, übertreiben: I, 1, a.

augent etiam relata verba, iterata, duplicata, omninoque semper est quasi naturalis et non explanata oratio, sed gravibus referta verbis, ad augendum accommodatior; part or 54. — b. quae (natura) causas gignendi, augendi, minuendi habeat; nat I 35. quo quaque in causa genere utamur augendi; part or 58. — 2. alqs: f. **accumulo**. verba: f. I. a. — II. aut augendi alterius aut minuendi sui causa; part or 22. eodem tempore et suscipimur in lucem et hoc caelesti spiritu augeamur; har resp 57. filiolo me auctum scito salva Terentia; A I 2. 1. quod eum statuebam eloquentem, qui mirabilis et magnificentius augere posset atque ornare, quae vellet; de or I 94. auges mihi scribendi alacritatem; A XVI 3. 1. quae (senectus) mihi sermonis aviditatem auxit, potionis et cibi sustulit; Cato 46. ita magnum beneficium tuum magno cumulo auxeris; ep XIII 62. auxit benivolentiam consuetudo; Lael 30. grata mihi est et memoria tua nostrae coniunctionis et eius etiam augendae voluntas; ep VI 17. 2. ut aliorum spoliis nostras facultates, copias, opes augeamus; of III 22. an dies auget eius desiderium, an magis oblivionem? prov 29. suae dignitatis augendae causa; Vatin 39. facultates augere, non minuire oportere; inv II 115. f. copias, quanta deorum benignitate auctas exaggeratasque fortunas una nox paene delerit; Catil IV 19. quaecumque homines homini tribuunt ad eum augendum atque honestandum; of II 21. decet argentem linguam Latinam nominare (eam partem philosophiae) „moralem“; fat 1. posteritatis immortalem memoriam augebit; de or II 335. quoniam coepi iam cumulatius hoc munus augere; orat 54. alterius res calamitosae vehementer et opes regis et nomen auxerunt; Muren 33. cur legatorum numerus auctus? Phil II 31. oblivionem: f. desiderium. opes: f. copias, nomen. rem augere posse laudando vituperandoque rursus adfigere; Bru 47. alteram (partem pono) in augendis amplificandisque rebus, quae ab isdem (Graecis) *αὐξησις* est nominata; orat 125. augendis rebus et contra abiciendis nihil est quod non perficere possit oratio; orat 127. ut rem publicam augeant imperio, agris, vectigalibus; of II 85. umorem conligens (aër) terram auget imbribus; nat II 101. veteranos non tueri solum, sed etiam commodis augere debeo; Phil XI 37. augeatur isto honore is vir; Phil IX 15. augendae voluptatis finis est doloris omnis amotio; fin II 9. de urbe augenda quid sit promulgatum, non intellexi; A XIII 20. 1.

augesco, wachsen, zunehmen: quibus animantes alantur aurescantque; nat II 50. ea (semina) temperatione caloris et oriri et aurescere; nat II 26.

augur, Augur, Vogeldeuter: I. 1. cum in arce augurium augures acturi essent; of III 66. „interpretos Iovis optimi maximi, publici augures, signis et auspiciis + postea || ostenta || vidento, disciplinam tenent sacerdotesque, || et || vineta virgetaque et salutem populi augurant“; leg II 20. quoniam, ut augures et astrologi solent, ego quoque augur publicus ex meis superioribus praedictis constitui apud te auctoritatem augurii et divinationis meae; ep VI 6, 7. vacationem augures, quo minus iudicii operam darent, non habere; Bru 117. id quod augures omnes usque ab Romulo decreverunt, Iove fulgente cum populo agi nefas esse; Vatin 20. quid gravius quam rem susceptam dirimi, si unus augur „alio die“ dixerit? leg II 31. habent: f. dant, cum augures indicissent eos (consules) vitio creatos esse; div II 74. cur auspiciis augures praesunt? nat I 122. multa augures provident; nat II 163. a te interrogati || interrogante || augures responderunt, cum de caelo servatum sit, cum populo agi non posse; dom 40.

solent; f. constituit. sunt: f. II, 1. coopto. tenent, vident: f. augurant. — 2. Romulus ipse optimus augur fuisse traditur. deinde auguribus reliqui reges usi; div I 3. ille (Pompeius) in adoptando P. Clodio augur; A VIII 3, 3. — II, 1. Pompeius auspiciis maioribus inventis ad pristinum numerum duo augures addidit; rep II 26. omnibus publicis rebus instituendis, qui sibi essent in auspiciis, ex singulis tribubus singulos cooptavit augures; rep II 16. utrum igitur augurem Iovis optimi maximi populus Romanus libentius sanciet, Pompeiumne an Antonium? Phil XIII 12. — 2. ut or: f. I, 2. div I 3. — III. dubium non est, quin haec disciplina et ars augurum evanuerit iam et vetustate et negligentia; leg II 33. magna augurum auctoritas; nat II 12. quia cooptatus in augurum collegium non erat; Bru 101. disciplina: f. ars. ex quo augurum institutis in parentis eum (Hortensium) loco colere debebam; Bru 1. non sum in exquirendo iure augurum curiosus; dom 39. in augurum precatone Tiberinum, Spinonem, Almonem, Nodinum, alia propinquorum fluminum nomina videmus; nat III 52. — IV. Claudium aedes postea proscrispisse, quam esset ab auguribus demoliri iussus; of III 66.

auguralis, der Augurn: in cena augurali apud Lentulum; ep VII 26, 2. (Appius Claudius) auguralis iuris bene peritus fuit; Bru 267. quod declarant vestri etiam augurales (libri) div I 72. augurales libros ad commune utriusque nostrum otium serva; ep III 11, 4.

auguratio, Weisßagung: quae tandem ista auguratio est ex passeribus annorum potius quam aut mensuum || mensium, mensum || aut dierum? div II 65.

auguratus, Augurnamt: I. cuiam auguratus deferatur; quo quidem uno ego ab istis capi possum; A II 5, 2. poterat eo tempore auguratum petere? Phil II 4. — II. lituus, quod clarissimum est insigne auguratus; div I 30. paternum auguratus locum, in quem ego eum mea nominatione cooptabo; Phil XIII 12. — III. capi: f. I. defero.

augurium, Wahrzeichen, Weisßagung, Ahnung (f. **augur**, I. 1. agunt, constituunt): I. 1. auguria quoque me incitant quadam spe non dubia nec haec collegii nostri ab Atto, sed illa Platonis de tyrannis; A X 8, 6. externa auguria, quae sunt non tam artificiosa quam superstitione, videamus; div II 76. — 2. o mea frustra semper verissima auguria rerum futurarum! Phil II 89. — II. multa auguria, multa auspicia negligentia collegii amissa plane et deserta sunt; div I 28. video: f. I, 1. sunt. — III. negligentia nobilitatis augurii disciplina ommissa; nat II 9.

augurius, augurisch, der Augurn: retinetur ad magnas utilitates rei publicae ius augurium || augurum ||; div II 70. quanta scientia iuris augurii! Cato 12. cognitionem iuris augurii consequi cupio; ep III 9, 3.

auguro, Wahrzeichen beobachten, weisßsagen, weisen: I. praesentis animus et augurat quodam modo, quae futurae sit suavitas; fr E X 3. — II. in illo augurato templo ac loco; Vatin 24. „augures vineta virgetaque et salutem populi augurant“; leg II 21.

auguror, Wahrzeichen beobachten, weisßsagen, voraussagen, ahnen: I. quantum auguror coniectura; de or I 95. non ex alitis involatu nec e cantu sinistro oscinis, ut in nostra disciplina est, nec ex tripodibus solistimis aut sonivis tibi auguror; ep VI 6, 7. in Persis augurantur et divinant magi; div I 90. — II, 1. quid de illo (Isocrate) augurer, libet dicere; orat 41. — 2. de C. Gracchi tribunatu quid expectem, non libet augurari; Lael 41. — III. alqd: f. II, 1. qui (Calchas) ex passerum numero

belli Troiani annos auguratus est; div I 72. ut animi futura augurentur; div I 64.

auguste. ehrfürchtsovoll: non quo de religione dici possit augustius; Bru 83. quos (deos) auguste omnes sancteque veneramur; nat III 53.

augustus. erhaben, heilig; addis etiam nescio quid augustius; Bru 295. ad illa augusta centuriarum auspicia veniebat; Milo 43. ex hoc Platonis quasi quodam sancto angustoque fonte nostra omnis manabat oratio; Tusc V 36 (37). augusta illa mysteria; leg II 35. augustissimo et religiosissimo in templo; Ver V 186.

avia. Großmutter: I. avia mea dicebat fato omnia fieri; fr F V 103. — II. Malleolus a me productus est et mater eius atque avia; Ver I 93.

aviarium. Vogelhaus: nihil ei (Diphilo) restabat praeter balnearia et ambulationem et aviarium; Q fr III 1, 1.

avide. Begierig; quas (litteras Graecas) sic avide adripui, ut . . .; Cato 26. ut illud breve vitae reliquum nec avide appetendum senibus nec sine causa deserendum sit; Cato 72. cupiditas avide semper aliquod expetens; Tusc IV 36. avide exspecto tuas litteras; A XVI 10, 2.

aviditas. Begierde, Verlangen, Habgier: I. erat in eo (M. Catone) aviditas legendi; fin III 7. — II. quae (senectus) mihi sermonis aviditatem auxit, potionis et cibi sustulit; Cato 46. — III. propter aviditatem pecuniae; par 43.

avidus. begierig, gierig, habfüchtig: A. neque sumus nimis avidi; de or I 133. sum avidior etiam, quam satis est, gloriae; ep IX 14, 2. grati animi, non appetentis, non avidi signa proferre perutile est; de or II 182. (Demosthenes) non semper implet aures meas; ita sunt avidae et capaces; orat 104. mea festinatio non victoriae solum avida est, sed etiam celeritatis; Phil III 2. cuius voluptatis [vol.] avidae libidines; Cato 39. — B. liberalis avidum (fraudasse dicitur); Q Rosc 21.

avis. Vogel: I. dies et noctes tamquam avis illa mare prospecto, evolare cupio; A IX 10, 2. e quibus (ovis) pullos cum (aves) excuderunt, ita tuentur, ut et pinnis foveant et, si est calor a sole, se opponant; nat II 129. quamquam aves quasdam, et alites et oscines, ut nostri augures appellant, rerum augurandarum causa esse natas putamus; nat II 160. — II. quod quasi avem albam videntur bene sentientem civem videre; ep VII 28, 2. — III. volatibus avium cantibusque ut certissimis signis declarari res futuras putant; div I 2. propter hunc concentum avium; leg I 21. tamquam remis, ita pinnis cursus avium levatur; nat II 125. (viriditas) contra avium minorum morsus munitur vallo aristarum; Cato 51. Cilices et Arabum natio avium significationibus plurimum obtemperant; div I 92. volatus; j. cantus. — IV. ut nunc extis, sic tum avibus magnae res impetrari solebant; div I 28.

avitus. großväterlich, ererb't, alt: cum civitatem vel paterno consilio vel avitis armis florentissimam accepissent; de or I 38. vel paternam vel avitam gloriam; Bru 126. avitum mihi hospitium est cum Lysone; ep XIII 34. „patritam“ illam „et avitam“, ut ait Theophrastus, philosophiam; Tusc I 45. regem spoliatum regno patrio atque avito; imp Pomp 21.

aula. Hof: perfecti, ut rex omni auctoritate aulae communita regnum cum dignitate obtineret; ep XV 4, 6.

aulaeum. Borhanq: scabilla concrepant, aulaeum tollitur; Cael 65.

auloedus. Sänger zum Hötenspiel: ut aiunt in Graecis artificibus eos auloedos esse, qui citharoedi fieri non potuerint, sic . . .; Muren 29.

avocatio. Ablenkung: levationem aegritudinis ponit (Epicurus in) avocatione a cogitanda molestia; Tusc III 33.

avoco. ablenken, abziehen, abbringen, entfremden: I. quod (senectus) avocet a rebus gerendis; Cato 15. — II. quin Pompeium a Caesaris conjunctione avocarem; Phil II 23. quem temperantia a libidine avocet; Tusc V 42. quae nostros animos deterrent atque avocant a religione; hac resp 18. (orator) a propriis personis et temporibus semper avocet controversiam; orat 45.

avolo. fortflehen, enteilen, entweichen: me hinc avolaturum; Tusc I 103. fuit voluptas corporis et prima quaeque avolat; fin II 106.

aura. Hauch, Luftzug, Gunst: nulla aura fluctus commovente; Tusc V 16. Sulpicium longius quam voluit popularis aura provexit; har resp 43.

auratus. golden, vergoldet: curru aurato reportati (sumus); sen 28. illi aurata tecta in villis facienti; par 49.

aureolus. golden, herrlich: non magnus, verum aureolus libellus; Ac II 135. in illa aureola orationcula; nat III 43.

aureus. golden, herrlich: anulum aureum in digito (vidit); of III 38. cum coronam auream litteris imponebant; Flac 76. veniet flumen orationis aureum fundens Aristoteles; Ac II 119. quibus (bubus) ab illo aureo genere, ut poetae loquuntur, vis nulla unquam adferebatur; nat II 159. cum Aquilae nummos aureos daret; Phil XII 20. sedebat conlega tuus in sella aurea; Phil II 85. cum faceret vasa aurea; Ver IV 57. quam illa (verba) aurea: UT INTER BONOS BENE AGIER OPORTET! of III 70.

auricula (or.), Ohr, Ohrflüppchen: I. auriculam fortasse mordicus abstulisset; Q fr III 4, 2. — II. (me) fore oricula [aur.] infima scito molliorem; Q fr II 13 (15, a), 4.

aurifer. goldne Früchte tragend: „draconem auriferam obtutu adservantem arborem“; Tusc II 22.

aurifex. Goldschmied: I. cum vellet sibi anulum facere, aurificem iussit vocari in forum; Ver IV 56. — II. quae non aurificis statera, sed populari quadam trutina examinantur; de or II 159.

auriga. Wagenlenker: I. ut auriga inductus e curru trahitur; rep II 68. — II. semper Carneades *προβολιγ* pugilis et retentionem aurigae similem facit *εποχη*; A XIII 21, 3.

auriger. Gold tragend, mit vergoldeten Hörnern: „nos aurigeris divom placantes numina tauris“; div II 63.

auris. Ohr: I. ut eum (sonitum) aures hominum capere non possint; rep VI 19. ferunt aures hominum illa laudari; de or II 344. quem (concentum) aures eruditae ferre non possunt; rep II 69. hoc sonitu oppletae aures hominum obsurduerunt; rep VI 19. patere aures tuas querelis omnium; Q fr I 1, 25. possunt; j. capiunt, ferunt, quia vocum et numerorum aures sunt iudices; orat 162. populi Romani aures hebetiores esse; Planc 66. — II. 1. cuius aures clausae veritati sunt; Lael 90. ne brevitatis defraudasse aures videatur neve longitudo obtudisse; orat 221. cum multos dies aures meas Acutilio dedissem; A I 5, 4. quodsi aures tam inhumanas tamque agrestes habent; orat 172. si teretes aures habent intellegensque iudicium; opt gen 11. obtundo; j. defraudo. ne offendam tuas patientissimas aures; Ligar 24. tenet aures vel mediocris orator; Bru 193. nondum tritis nostrorum hominum auribus; Bru 124. — 2. ut idem oculis et auribus captus sit; Tusc V 117. — 3. nihil ut umquam videretur tam populare ad populi Romani aures accidisse; Sest 107. ut eam (Voluptatem) tantum ad aurem admonerent, ut . . .; fin II 69. cum erat in aurem eius insurratum; Ver I 120. vix ad aures meas istius suspitionis fama pervenit; Sulla 12. — III 1.

quod (bonum) aurium delectatione capiatur; fin II 7. quarum (aurium) est iudicium superbissimum; orat 150. — 2. aliquem se aditum ad aures vestras esse habiturum; dom 3. — IV, 1. ut sit boni oratoris multa auribus accepisse; de or I 218. grave acutum, flexibile durum, quae hominum solum auribus indicantur; nat II 146. auribus multa percipimus; de or III 25. — 2. quoniam tu suscipis, in alteram aurem; A XIII 24.

aurum. Gold, Goldgeld, goldner Schmuck, goldnes Geräte: huc aurum si accedit; A XII 6, 1. est; j. III, 1. alqd. — II, 1. cum non plus aurum tibi quam monedulae committent; Flac 76. exportari aurum non oportere cum saepe antea senatus, tum me consule gravissime iudicavit; Flac 67. huius domi inter quasilla pendebatur aurum, numerabatur pecunia; Phil III 10. ut quasi aurum igni sic benevolentia fidelis periculo aliquo perspicere possit; ep IX 16, 2. aurum sumptum a Clodia dicitur; Cael 30. — 2. sum: j. aes, II, 2. — 3. ne quae lacuna sit in auro; A XII 6, 1. — III, 1. in quo (armario) sciret esse nummorum aliquantum et auri; Cluent 179. auri quinque pondo abstulit; Cluent 179. Xerxes non infinito pondere auri contentus; Tusc V 20. nos aeris, argenti, auri venas penitus abditas invenimus; nat II 151. Mithridates fugiens maximam vim auri atque argenti reliquit; imp Pomp 22. — 2. de ceteris operibus ex auro et gemmis se non laborare; Ver IV 67. — IV. «cui auro dentes vincti escunt || iuncti essent ||»; leg II 20. cum iustitiam quaeramus, rem multo omni auro cariorem; rep III 8.

auscultator. Zuhörer: auscultator modo est, qui audit; part or 10.

ausculto. zuhören: mihi auscultat; Sex Rose 104.

auspex, Vogelschauer, Begünstiger: I. nihil fere quondam maioris rei nisi auspiciato ne privatim quidem gerebatur, quod etiam nunc nuptiarum auspices declarant, qui re omnia nomen tantum tenent; div I 28. — II. si bilem id commovet et latoribus et auspiciis legis curatae; A II 7, 2.

auspicato, nach Anstellung der Auspicien: quam (rem publicam) auspiciato Romulus condiderit; rep II 51. quae (colonia) esset auspiciato deducta; Phil II 102. illo die, quo auspiciato comitiis centuriatis L. Murenam consulem renuntiavi; Muren 1.

auspicatus, gemeint: in campo Martio, auspiciato in loco; Rabir 11.

auspicium, Beobachtung der Vögel, Wahrzeichen, Vorbedeutung, Recht Auspicien anzustellen: I. 1. easdem leges salvis auspiciis ferri placet; Phil V 10. quam (legem) ille bono auspicio claudus homo promulgavit; A I 16, 13. lata lex est, ne auspicia valerent, ne quis obnuntiaret; Sest 33. — 2. praeclara vero auspicia, si esurientibus pullis res geri poterit, sature nihil geretur! div I 77. — II, 1. multa auguria, multa auspicia negligentia conlegii amissa plane et deserta sunt; div I 28. nostri magistratus auspiciis utuntur coactis; div I 27. desero: j. amitto. si (te) tamquam auspicium malum detestantur; Vatin 39. servabant auspicia reges; quae hic consul augurque neglexit, neque solum legibus contra auspicia ferendis, sed etiam conlega una ferente eo, quem ipse ementitis auspiciis vitiosum fecerat; Phil III 9. cur aliis a laeva, aliis a dextra datum est avibus ut ratum auspicium facere possint? div II 80. quod idem (fulmen) omnibus rebus optimum auspicium habemus, si sinistrum fuit; div II 43. «omnes magistratus auspicium iudiciumque habent»; leg III 10. auspiciis maioribus inventis; rep II 26. neglego, servo: j. ementior. — 2. oblata religio Cornuto est

pullariorum admonitu non satis diligenter eum auspiciis operam dedisse; ep X 12, 3. auspiciis plurimum obsecutus est Romulus; rep II 16. — 3. utor: j. 1. cogo. — 4. cum omnis populi Romani religio in sacra et in auspicia divisa sit; nat III 5. — III. an vos Tusci ac barbari auspiciorum populi Romani ius tenetis? nat II 11. auspiciorum religione conservata; prov 45. veritas auspiciorum sprete est, species tantum retenta; nat II 9. — IV, 1. hic bonus augur eo se sacerdotio praeditum esse dixit, ut comitia auspiciis vel impedire vel vitare posset; Phil II 80. vgl. I, 1. II, 1. ementior. — 2. contra: j. II, 1. ementior. id „silentium“ dicimus in auspiciis, quod omni vitio caret; div II 71.

auspicio, Auspicien anstellen, die Vögel beobachten: idem (C. Flaminius) cum tripudio auspicaretur; div I 77. qui comitiis tributis esset auspicatus; ep VII 30, 1.

auster, Südwind, Süden: I. ego vero austro gratias miras, qui me a tanta infamia averterit; A XVI 7, 5. auster adversus maximo flatu me ad tribules tuos Regium rettulit; ep XII 25, 3. — II. quis in aquilonis austrive partibus tuum nomen audiet? rep VI 22. — III. inde austro lenissimo in Italiam pervenimus; ep XVI 9, 2. reiectus sum austro vehementi ad eandem Leucopetram; A XVI 7, 1.

austere, streng: agit mecum austere et Stoice Cato; Muren 74.

austerus, streng, ernst: A. qui fortasse austerior et gravior esse potuisset; Piso 71. illo austero more ac modo; Cael 33. ut (orator) suavitatem habeat austeram et solidam, non dulcem atque delectam; de or III 103. — B. quibus (falsis oculis) non modo austeri, sed multitudo ipsa reclamant; de or III 98.

australis, südlid: altera (ora) australis, ignota nobis, quam vocant Graeci *avrixdova*; Tusc I 68. «australem soliti quem dicere Piscem»; fr H IV, a, 411. quae (regio) tum est aquilonia, tum australis; nat II 50.

aut, oder, entweder — oder: I. ohne aut im ersten Teil: 1. ein mal: a. tum me confitear hominibus amicum aut inimicum fuisse; Plane 93. qui civitates aut nationes devictas bello in fidem recepissent; of I 35. ut condemnaretur filius aut nepos, si pater aut avus deliquisset; nat III 90. quid mali aut sceleris fingi aut cogitari potest? Catil II 7. neque habebat (numerus) aliquam necessitudinem aut cognitionem cum oratione; orat 186. quae pars operae aut oportunitatis in scriba est? Ver III 183. quod provisione aut permotione mentis magis quam natura ipsa sentiamus; div II 9. si aedilis verbo aut simpulio aberravit; har resp 23. — b. neque ulla gens tam barbara aut tam immanis unquam fuit; Sulla 76. et facilius et tutius et minus aliis gravis aut molesta vita est otiosorum; of I 70. quae erat aut qualis quaestio? Milo 60. horam unam aut duas armatos retinere magnum fuit? Deiot 19. — c. aurum paleamne (navis) portet, ad bene aut ad male gubernandum nihil interesse; fin IV 76. quod vi aut clam factum sit; Tul 53. — d. si quae essent incisae aut inscriptae litterae; dom 137. Minerva, quia minuit aut quia minatur; nat III 62. quae prosunt aut quae nocent; fin III 69. nec vereor, ne res publica vinci aut opprimi possit; agr II 101. — e. in habendis aut non habendis honoribus; ep XV 4, 14. quis id (orationis genus) potest aut unquam poterit imitari? leg II 17. — f. si eo beator quisque sit corporis aut externis bonis plenior; fin III 43. quis ferre potest aut quo modo? Phil III 28. — g. quod illi ab his aut ab illis hi mutuarentur; de or III 72. cum mercaturas facerent aut aliquam ob causam navigarent; Ver V 72. dolore non interveniente aut, si interveniret, si

summus foret, futurum brevem; Tusc III 38. quid ageres, aut ubi te visurus essem; ep III 6, 5. — h. regem istum Numam Pythagorae ipsius discipulum aut certe Pythagoreum fuisse; rep II 28. adimi Sullanos agros vobisque dividi aut denique minui privatorum possessiones; agr III 3. me inludi ab eo aut etiam ipsum errare; de or I 91. si quid erit aut etiamsi nihil erit; Q fr II 9, 2. quod metuendum aut omnino quod dubitandum videretur; Ver II 69. qua hunc obiurgatione aut quo potius convicio a tanto errore coner avellere? of III 83. quando quattuor aut summum quinque sunt inventi, qui . . ? Milo 12. — 2. wiederholt: eos propter damna aut detrimenta aut cruciatus aliquos miseros esse dicimus? leg I 51. num ignobilitas aut humilitas aut etiam popularis ignisio sapientem beatum esse prohibebit? Tusc V 103. nullum (erat) conlegium aut concilium aut omnino aliquod commune consilium, quod . . ; Sest 32. — qui per tutelam aut societatem aut rem mandatam aut fiducia rationem fraudavit quempiam; Caecin 7. — prius, quam ibim aut aspidem aut faelem aut canem aut crocodilum violent; Tusc V 78. — si velim scribere quid aut legere aut canere vel voce vel fidibus aut geometricum quiddam aut physicum aut dialecticum explicare; div II 122.

II. mit aut im ersten Teil: 1. elliptisch: ne aut verba traiciamus aperte . . ; orat 229. quasi vero aut concedatur . . , et quasi nihil intersit! fin IV 77. — 2. zweimal: a. illa aut bona sunt aut mala; fin III 69. an (putes) fuisse in iis aliquem aut famae metum aut poenae? Planc 71. talis simulatio vanitati est coniunctior quam aut liberalitati aut honestati; of I 44. — b. cum mediocribus multis et aut nulla aut humili aliqua arte praeditis gratuito civitatem impertiebant; Arch 10. — c. omne, quod ita disiunctum sit, quasi „aut etiam aut non“; Ac II 97. quod aut secundum naturam esset aut contra; fin III 53. — d. quo melius aut cadat aut volvatur oratio; orat 229. haec si T. Accius aut cognovisset aut cogitasset; Cluent 160. — e. cui aut adsit autadesse possit multitudo malorum; Tusc V 42. quid verum aut esset aut non esset; Bru 145. ea res maiori curae aut est aut erit; A XV 2, 1. — f. si aut manibus ingrediatur quis aut non ante, sed retro; fin V 35. — g. si aut referri aliquid in litteras publicas vetuisses aut, quod relatam esset, tolli coegisses; Ver I 88. nec debes tu aut praecipiam aliquam fortunam postulare aut communem recusare; ep VI 1, 1. — h. aut falsa aut certe obscura opinio; de or I 92. utriusvis rei me aut adiutorem velim esse aut certe non expertem; A VII 3, 2. ceteris rebus aut pares aut etiam inferiores reperiemur; nat II 8. si tum consules aut fuissent in re publica aut omnino non fuissent; dom 91. efficiet ratio, ut mors aut malum non sit aut sit bonum potius; Tusc I 23. — 3. mehrmals: a. si planum facit ab se illum aut vi aut clam aut precario possedisse; Caecin 92. tota res est inventa fallacis aut ad quaestum aut ad superstitionem aut ad errorem; div II 85. nec (hostis) prae se fert, aut qui || quis || sit aut unde veniat aut etiam quid velit; rep II 6. — b. nullum tempus illi unquam vacabat aut a forensi dictione aut a commentatione domestica aut a scribendo aut a cogitando; Bru 272. ut (homines) aut contemnant aut metuant aut oderint aut ament; imp Pomp 43. quae praesentiri aut arte aut ratione aut usu aut coniectura possunt; div II 14. — c. horum unum quidque in reprehensione aut non esse signo aut parum magno esse aut a se potius quam ab adversariis stare aut omnino falso dici aut in aliam quoque suspicionem duci posse demonstrabitur; inv I 81. quis est illo aut nobilitate aut probitate aut optimarum artium studio aut innocentia aut ullo laudis genere praestantior?

Marcel 4. — d. quae est gens aut quae civitas, quae non aut extispicium aut monstra aut fulgora interpretantium aut augurum aut astrologorum aut sortium aut somniorum aut vaticinationum praedictione moveatur? div I 12. — e. cum aut duplicantur iteranturque verba aut breviter commutata ponuntur, aut ab eodem verbo ducitur saepius oratio aut in idem conicitur aut utrumque, aut adiungitur idem iteratum aut idem ad extremum refertur aut continenter unum verbum non in eadem sententia ponitur; aut cum similiter vel cadunt verba vel desinunt; aut cum sunt contrariis relata contraria; aut cum gradatim sursum versus reditur; aut cum demptis coniunctionibus dissolutes plura dicuntur; aut cum aliquid praeterentes, cur id faciamus, ostendimus; aut cum corrigimus nosmet ipsos quasi reprehendentes; aut si est aliqua exclamatio vel admirationis vel conquestionis || questionis ||; aut cum eiusdem nominis casus saepius commutantur; orat 135.

autem, aber, dagegen, doch: I. au zweiter Stelle: I. Aussage: a. corporis autem alia ponebant esse in toto, alia in partibus; Ac I 19. populi Romani aures hebetiores, oculos a. esse acres atque acutos; Planc 66. iam contemni non poteris; odium a. et invidiam facile vitabis; fin II 84. — b. cum duo sint genera siderum, quorum alterum nullum unquam cursus sui vestigium inflectat, alterum a. continuas conversiones duas conciat; nat II 49. bonum omne laudabile, laudabile a. omne honestum, bonum igitur omne honestum; fin IV 48. — c. nam principio partem deus detraxit ex toto, secundam a. primae partis duplam; Tim 22. — d. rursus iam me irasci fortasse dices. ego a. sine iracundia dico omnia; Phil VIII 19. quibus de questionibus tu quidem strictim, nostri a. multa solent dicere; nat III 19. hunc omnium superiorum, huius a. omnes, qui postea fuerint, auctoritatem dico secutos; Font 1. cum id non ita magnum, illud a. permagnum videtur; of III 81. ille a. hoc ipso vincit viros optimos; ep II 18, 2. ut ad urbem quam primum cum exercitu accederet; id a. eo consilio, ut . . ; Catil III 8. id a. imperium cum retineri nullo modo possit; Q fr I 1, 34. duas Gallias qui decernit . . ; qui a. alteram Galliam . . ; prov 17. quidam a. ad eas laudes addunt aliquam suam; of I 116. deos is uti in maximis et optimis rebus; nihil a. nec maius nec melius mundo; nat II 80. — e. illud tenue, quod sentiri nullo modo, intellegi a. vix potest; div II 94. laboro a. non sine causa; fin III 8. illum esse liberum, teneri a. nostrum ordinem; Cluent 144. — f. sed nunc quidem valetudini tribuamus aliquid, cras a. agamus haec; Tusc I 119. extra a. eminent quae appellantur aures; nat II 144. cum beatissimi sint, qui . . , minus a. miseri, qui . . ; ep V 16, 3. pridie a. apud me Crassipes fuerat; A IX 11, 3. — g. contra a. omnia disputatur a nostris; of II 8. infra a. hanc (stellam) Iovis stella fertur; nat II 52. — h. cum detrimenta considero . . ; cum a. res remotas repetere instituo . . ; inv I 1. adversi raedarum occidunt. cum a. hic de raeda desinisset . . ; Milo 29. amplior ei supplicii metus est constitutus; ne a. nimium multi poenam capitis subirent . . ; Cluent 128. quod a. exemplo nostrae civitatis usus sum . . ; rep II 66. quoniam a. etiam mortui miseri sunt . . ; Tusc I 9. — i. filia consenescebat. ecce a. subito divortium; Cluent 14. — 2. Aussage: qui huius dolor, qui illius maeror erit! quae utriusque lamentatio! quanta a. perturbatio fortunae atque sermonis! Muren 89. quam brevi tempore quot et quanti poetae, qui a. oratores existerunt! Tusc IV 5. — 3. Aufforderung: virtutes a. noli vereri ne expostulet; Tusc V 14. hoc totum quale sit, mox, nunc a. concludatur illud; nat III 37. — 4. Frage: a. cur in eius legione miles fuisti? cur a. praetor te in consilium vocavit?

Flac 77. num quis testis Postumum appellavit? testis a. num accusator? Rab Post 10. haec admirabilia dicamus. quid a. habent admirationis, cum prope accesseris? fin IV 74. quid in re publica fiat — fiat a.? immo vero etiam quid futurum sit; A V 13, 3. „a me“, inquit, „omnia proficiscentur.“ „cur a. sex (fascas)?“ A X 4, 9. — b. quam a. ego dicam voluptatem, iam videtis; fin I 43. — 5. **Bedingung**: hoc a. si ita sit, ut . . . ; Ac II 101. si quid de Corinthiis tuis amiseris . . . ; virtutem a. si unam amiseris . . . ; Tusc II 32. haec si censueritis . . . ; si a. lenius agetis . . . ; Phil V 34. si a. nihil te perturbat; ep XI 16, 1. si fieri possit . . . ; si a. intelleges . . . ; ep XVI 1, 2. si scelus adistis . . . ; sin a. pudorem diligitis . . . ; Cluent 200. sin a. est, quod mecum communicare velis; ep IV 2, 4.

II. an dritter Stelle: servos artifices pupilli cum haberet domi, circum pedes a. homines formosos; Ver I 92. omnes ad Murenam se statim contulerunt. magna est a. comitiis consularibus repentina voluntatum inclinatio; Muren 53. animus se non videns alia cernit. non videt a. formam suam; Tusc I 67. cur coniveres a. altero oculo, causa non esset; nat III 9. quid inconstantius deo? quid inscitius a. est quam . . . ? div II 127. de evertendis a. diripiendisque urbibus valde considerandum est ne quid temere; of I 82. de me a. sic habetote; Lael 10. quanta delectatione a. adficeret! Tusc I 98.

III. an vierter Stelle: quid tam divinum a. quam adflatus e terra mentem ita movens, ut . . . ? div II 117. quando ista vis a. evanuit? div II 117.

authepsa, Selbstschmerz: in quibus (vasis) est authepsa illa, quam tanto pretio nuper mercatus est; Sex Rosc 133.

autumnalis, herbftlich: in quo (orbe) autumnali atque iterum sol lumine verno exaequat spatium lucis cum tempore noctis; fr II IV, a, 533.

autumnus, Herbst: cum autumno terra se ad concipiendas fruges patefecerit; rep IV 1.

autumo, meinen: bene quam meritam esse autumas male merere || mereri || „? orat 166.

avunculus, Oheim, Bruder der Mutter: I. vel ut Q. Tuberoni Africanum avunculum laudanti scripsit C. Laelius; de or II 341. — II. patrem tuum L. Philippum censor avunculum suum praeteriit in recitando senatu; dom 84. — III. vitrici te similem

quam avunculi maluisti; Phil II 14. — IV. quae (controversia) mihi fuit cum avunculo tuo; fin III 6.

avus, Großvater, Ahnherr: I. ut condemnaretur filius aut nepos, si pater aut avus deliquisset; nat III 90. non patrem tuum videras, non patruum, non avum, proavum, atavum audieras consules fuisse? Cael 33. — II. de duobus avis iam diximus, Scipione et Crasso; Bru 212. — III. interfectus est C. Gracchus, clarissimo patre, avo, maioribus; Catil I 4. — IV. quae (Medea) duobus avis, Sole et Oceano, Aeeta patre, matre Idyia procreata est; nat III 48.

auxiliarius, Hülfe leistend: res a propraetore una cohorte auxiliaria gesta; prov 15.

auxilium, Hülfe, Beistand, Schutz, Hülfsmittel, Hülfsstruppen: I. omnia alia subsidia rei publicae, consilia, auxilia, iura ceciderunt; Flac 3. dixisti non auxilium mihi, sed me auxilio defuisse; Planc 86. hisce ego auxiliis studentibus atque incitatis uti me potuisse confiteor; Planc 87. — II. 1. tu periculorum indicia, tu salutis auxilia ad me et ad senatum attulisti; Flac 102. si vobis indigni essent visi, quibus opem auxiliumque ferretis; Ver II 9. videturne ipsa res publica consulis auxilium implorasse? dom 12. incito: f. I. student. quae (iuris scientia) ipsa auxilium ab eloquentia saepe peteret; orat 141. ab ea (philosophia) omnia adiumenta et auxilia petamus bene beateque vivendi; Tusc IV 84. Sulla nullum auxilium requisivit; Sulla 15. ut eo tueri sex legiones et magna equitum ac peditum auxilia possis; par 45. — 2. vestri auxilii est, iudices, huius innocentiae subvenire; Cluent 4. — 3. desum: f. I. deest. qui multis saepe auxilio fuerim; Piso 18. — 4. ne Gaditanorum auxiliis uti nobis liceret; Balb 25. f. I. student. — III. erat in eo summa in omnes cives opis, auxilii, defensionis benignitas; rep II 35. quodsi tantas auxiliorum nostrorum copias Indutiomarus ipse despexerit; Font 46. — IV. cum meos liberos et uxorem me absente tuis opibus auxilioque defendisses; Planc 73.

axis, Achse: 1. quae (terra) trajecto axi sustinetur; Tim 37. — 2. quae (terra) cum circum axem se summa celeritate convertat et torqueat; Ac II 123.

Baca, Beere, Baumfrucht: I. arbores seret diligens agricola, quarum aspiciet bacam ipse numquam; Tusc I 31. id semen inclusum est in intima parte earum bacarum, quae ex quaque stirpe funduntur; nat II 127. — II. pars: f. I. fundo.

bacchatio, Schwelgerei: sileatur de nocturnis eius bacchationibus ac vigiliis; Ver I 33.

bacchor, toben, rasen, schwelgen: quod eos furere atque bacchari arbitraretur; Bru 276. quasi inter sobrios bacchari vinulentus videtur; orat 99. quanta in voluptate bacchabere! Catil I 26.

bacillum, Stod, Stab: I. lituus, id est incurvum et leviter a summo inflexum bacillum; div I 30. — II. bacillum propter me, quo (volucres et feras) abigam, ponito te; Tusc I 104. — III. anteibant lictores non cum bacillis, sed cum fascibus; agr II 93. quos (lictores) ego + non || nunc || paulisper cum bacillis in turbam conieci; A XI 6, 2.

baculum, Stod: proximus licitor converso baculo oculos misero tundere vehementissime coepit; Ver V 142.

baiulus (baiolus), Lastträger: I. cum operarii aut baiuli || baioli || deesse non possint; Bru 257. —

II. 1. ut ait Caecilius, „remigem aliquem aut baiulum“ nobis oratorem descriperas; de or II 40. — 2. nec quicquam inter Alcibiadem summo loco natum et quemvis baiolum interesse; Tusc III 77.

balbus, stammelnd: cum (Demosthenes) ita balbus esset, ut eius ipsius artis, cui studeret, primam litteram non posset dicere; de or I 260. ne plures esse balbos quam disertos putes; ep IX 19, 2.

balbutio, stammeln, unklar sein: I. Peripatetici balbutire aliquando desinant; Tusc V 75. — II. praeter Epicurum balbutientem de natura deorum; div I 5. — III. perpaucam balbutiens || balbutiens ||; Ac II 137.

balista, Schleudermaschine: ut balistae lapidum eo graviore emissiones habent, quo . . . ; Tusc II 57.

balnearia, Bäder, Badezimmer: I. (Chrysippus) balnearia laudat maiora, de minoribus ait hiberne effici posse; A XIII 29, 1 (2). II. in balneariis assa in alterum apodyterii angulum promovi; Q fr III 1, 2. nihil ei (Diphilo) restabat praeter balnearia et ambulationem et aviarium; Q fr III 1, 1.

balneator, Bademeister: quem temperantem fuisse ferunt balneatorem; Phil XIII 26.